

תלמוד בבלי - קידושין - תוספות

• פרק ראשון - האשה נקנית • פרק שני - האיש מקדש • פרק שלישי - האומר • פרק רביעי -
עשרה יוחסין

פרק ראשון - האשה נקנית

ב ב ג ג ד ד ה ה ו ו ז ז ח ח ט ט י
י יא יא יב יב יג יג יד יד טו טו טז טז יז
יז יח יח יט יט כ כ כא כא כב כב כג כג כד
כד כה כה כו כו כז כז כח כח כט כט ל ל
ל לא לא לב לב לג לג לד לד לה לה לו לו
לז לז לח לח לט לט מ מ מא

פרק שני - האיש מקדש

מא מב מב מג מג מד מד מה מה מו מו מז מז מ
ז מח מח מט מט נ נ נא נא נב נב נג נג נד נד
נז נה נה נו נו נז נז נח נח נח נח נח נח נח

פרק שלישי - האומר

נט נט ס ס סא סא סב סב סג סג סד סד סה
סה סו סו סז סז סח סח סט

פרק רביעי - עשרה יוחסין

סט ע ע עא עא עב עב עג עג עד עד עה עה
עו עו עז עז עח עח עט עט פ פ פא פא פב פב
פב

מתני' האשה נקנית. הכא תני בה"א וכן בכמה דוכתין גבי איש ואשה קתני בה"א כמו האשה שהלכה (יבמות דף קיד:) האשה שהלך בעלה (שם דף פז:) האשה שנתארמלה (כתובות דף טו:) האיש מקדש (לקמן דף מא.) וקשה דבה"א דתנן בתולה נשאת (כתובות דף ב.) אמאי לא תני הבתולה נשאת וי"ל דהכא אקרא קאי כלומר האשה המבוררת בפסוק דאשכחנא אשה מבוררת בקרא גבי נשואין דכתיב כי יקח איש אשה אבל בתולה לא קאי אקרא דלא אשכחנא בשום דוכתא בתולה בקרא מפורש גבי נשואין אבל קשה לקמן (דף יד:) דתנן עבד עברי עבד כנעני (דף כב:) אמה עבריה (דף יד:) אמאי לא תני בהם ה' דהא מבוררין בפסוק נינהו ושמא בהני עבד ואמה אין נופל בהן לשון ה' שאין מבוררין כ"כ לפי שהוצרך לפרש בהן בהי מינייהו אי בעברי אי בכנעני או בעבריה או בכנענית דהא גבי יבמה קתני היבמה ואין לחוש כל כך שבכ"מ שונה התנא לשון הרהוט לו בפה דכן מצינו שיש מקומות ששונה המעשה קודם המנין כי האי דהכא וכן בתולה נשאת ליום הרביעי אתרוג שוה לאילן בשלש דרכים והתורה נקנית במ"ח דברים (אבות פ"ו מ"ה) ויש מקומות ששונה המנין קודם כמו בעשרה מאמרות (שם פ"ה מ"א) אור ליי"ד בודקין (פסחים דף ב.) ז' ימים קודם יו"כ (יומא ד' ב.) בשבעה דרכים בודקין את הזב (זבין פ"ב מ"ב) בג' דברים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים (גיטין ד' ט.). **ב"ש** אומרים בדינר. במס' עדיות (פ"ד מ"ז) תני ליה גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה ואע"ג דאי קבלה קדושין מאחר הוו ב"ש לחומרא מיהו לאו להכי מיתשיל כדאמרינן ביומא (דף פ:) כי אתשיל לענין עוג מלך הבשן: **בפרוטה** ובשונה פרוטה. תימה דלא הוה ליה למיתני אלא בשונה פרוטה כדתנן בהזהב (ב"מ ד' נה.) חמשה פרוטות הן ההודאה בשונה פרוטה והאשה מתקדשת בשונה פרוטה וי"ל משום דתנא כאן בכסף מפרש

באיזה כסף דינר לב"ש ופרוטה לב"ה ולפי שלא נטעה לומר כסף דוקא ולא שוה כסף כדיליף קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף מפרש שוה כסף וא"ת ומנא לן דשוה כסף ככסף דהא לקמן (דף טז.) מיבעי ליה קרא גבי עבד עברי ישיב לרבות שוה כסף ככסף ופדיון הבן דכתיב ביה כסף ואמר לקמן (דף ח.) דרב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן ומנא לן דשוה כסף ככסף ומיהו בפרק קמא דשבועות (דף ד:) דריש כלל ופרט וכלל אבל גבי ערכין דכתיב ביה כסף והקדש נמי דתנן (ערכין דף כז.) גבי המקדיש שדהו שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף מנלן דשוה כסף ככסף מיהו בהקדשות נמי אפשר דדרשינן כלל ופרט וכלל דהא אין הקדש נפדה בקרקע כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף נד.) הרי אמרו אין הקדש מתחלל ע"ג קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו ולקמן (דף ה.) נמי אמרינן דאין פודין הקדש ומעשר שני בשטר אבל גבי קדושין וערכין מנלן דשוה כסף ככסף וי"ל דילפינן מע"ע וא"ת והא גבי נזיקין נמי כתב קרא כסף ישיב לבעליו ודרשינן בפ"ק דב"ק (דף ז.) ישיב לרבות שוה כסף ככסף וא"כ הוה נזיקין ועבד עברי שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין ויש לומר דתרוייהו צריכי דאי כתב עבד גרידא לא מצי למילף נזיקין מיניה לפי שמצינו שהקפיד הכתוב לענין מיטב וסד"א נמי כסף דוקא ולא שויו להכי איצטריך כסף ישיב גבי נזיקין וגבי ע"ע איצטריך נמי קרא דלא מצי יליף מנזיקין דהוה אמינא עבד דומיא דנזיקין ואם מיקני בקרקע ליבעי מיטב לכך איצטריך תרוייהו אי נמי י"ל אי כתב בעבד הוה אמינא דדין הוא שנקל עליו דיכול לפדות עצמו אפי' בשוה כסף כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים אבל גבי נזיקין דלא שייך למימר כך לא אמרי' הכי ואי כתב בנזיקין גרידא לא מצי למילף עבד מיניה דס"ד דלא יהיה שוה כסף ככסף בעבד לפי שגם הוא גרם לו לימכר על שנשא ונתן בפירות שביעית וכר' יוסי ברי' חנינא דלקמן (ד' כ.) וס"ד דנחמיר עליו לומר דוקא כסף ולא שויו והא דאיצטריך קרא לפדיון הבן והקדש דשוה כסף ככסף ולא יליף מנזיקין וע"ע לפי שבא למעט קרקעות ושטרות שאין פודין בהן בכור אדם והקדשות: **וכמה** היא פרוטה. הא דלא מפרש כמה הוא דינר משום דדינר היו יודעין כמה היה שהוא אחד. מכ"ד בדינר של זהב כדאמרינן בריש הזהב (ב"מ ד' מד:) אבל פרוטה איכא פלוגתא בגמרא לקמן (דף יב.) זימנין דזיילי וזימנין דייקרי ועוד דדברי ב"ה דקי"ל כוותיה איבעי ליה לפרושי טפי: **אחד** מח' באיסר. כשהאיסרים כדינם אבל כשהאיסרים מתזיילין אחד מששה כדאמרינן בגמרא (שם): **איטלקי**. מפרש ר"ת על שם איטליא של יון ואין לתמוה על הקו"ף כדאשכחנא (בעזרא ד) שושנכיא על שם שושן: **היבמה** נקנית כו'. תימה דלא תני

מניינא כדלעיל וליתני נקנית בדרך אחד וקונה עצמה בשני דרכים וכמו מניינא דלעיל למעוטי כדאמרינן בגמרא האי מניינא נמי למעוטי דרישא למעוטי כסף ושטר כדדריש לקמן (דף יד.) ביאה גומר ואין כסף ושטר גומרין בה ומניינא דסיפא למעוטי ג"כ דלא נילף ק"ו מאשה כדאמרי' בגמ' (שם) דדרשינן נעלו אין מידי אחרינא לא וי"ל דבחדא מילתא אין לשנות מניינא ואע"ג דגבי אתרוג תנן ששוה לאילן בגי' דרכים ולירק בדרך א' התם בא לפרש דברים החלוקים בו ומאחר דלא תנא מניינא ביבמה לא חש לשנות מניינא בעבד עברי. וכנעני. אי נמי משום דלא איצטריך למיתני בהם מניינא למעוטי מידי: **מאי** שנא הכא דתנן האשה נקנית. המ"ל אגב דבעי למיתני סיפא וקונה את עצמה דלא שייך התם לשון קדושין וכה"ג משני בסמוך מיהו אומר הר"ר מנוח דה"מ למיתני וניתרת בשני דרכים דגבי קדושין שייך לשון היתר: **משום** דקבעי למיתני כסף. והכא לא שייך למיפרך ותנא תרתני אטו חדא כדפריך לקמן דלשון קנין שייך נמי בשטר וביאה ולא היה תמוה על לשון קנין אלא משום דלקמן תנא לשון קידושין והכא תנא לשון קנין אי נמי בשטר נמי אשכחן לשון קנין דכתיב ואקח את ספר המקנה (ירמיה לב): **וכסף** מנלן גמר קיחה קיחה משדה עפרון. ואם תאמר ומה צריך לכל זה לא היה צריך לומר אלא כסף איקרי קנין דכתיב נתתי כסף השדה קח ממני וכתוב השדה אשר קנה אברהם אי נמי שדות בכסף יקנו וי"ל דבהכי לא סגי דנהי דכסף השדה איקרי קנין כסף דאשה לא איקרי קנין לכך צריך להביא ראיה דאותו כסף דגמרינן אשה מיניה איקרי קנין: **וכתיב** התם נתתי כסף השדה קח ממני. אינו חושש אלא שמוצא לשון קיחה אע"ג דלא דמי דקיחה דהכא קיימא אכסף של שדה וקיחה דאשה לא קיימא אכסף של אשה אלא אאשה עצמה וא"ת וליתני האשה נקחת שהוא לישנא דקרא טפי דכתיב כי יקח ותנן נמי עירובין (ד' כו.): הכל נקח בכסף מעשר וביאה שייך נמי לשון קיחה דכתיב (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחותו וי"ל דלא שייך למיתני סיפא ולוקחת עצמה בב' דרכים:

ב

-

ב

דף

אי נמי שדות בכסף יקנו. והא דלא מייתי קנין שנכתב בתורה מכסף מקנתו (ויקרא כה) משום דבעי לאתויי קנין דשדה וקשה א"כ הי"ל

לאתוויי השדה אשר קנה אברהם וי"ל דמההיא ליכא למידק דאיכא למימר השדה אשר קנה אברהם בחזקה או בשטר דהא לא כתיב השדה אשר קנה בכסף: **דאסר** לה אכ"ע כהקדש. והרי את מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת לעולם בשבילי כמו (נדרים ד' מח.) הרי הן מקודשין לשמים להיות לשמים ופשטא דמילתא מקודשת לי מיוחדת לי ומזומנת לי ומיהו אם היה אומר טלית זו מקודש לי אין נראה שיועיל דגבי אשה במה דמתיוחדת להיות לו היא נאסרת לכל אבל בככר וטלית לא שייך למימר הכי: **אי תנא קונה ה"א בע"כ**. ואע"ג דתני האיש מקדש דמשמע בע"כ היינו משום דכבר אשמועינן הכא דבע"כ לא והא דקתני היבמה נקנית ולא קתני היבם קונה בע"כ איידי דקתני האשה נקנית תני נמי סיפא היבמה נקנית דנקנית משמע מדעתה ומשמע בע"כ: **ליתני** שלשה. פירוש משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה: **קשו** קראי אהדדי. אע"ג דמצינו כמה דברים שנקראים בלשון זכר ונקבה דכתיב (יחזקאל ב) יד שלוחה אלי והנה בו מגילת ספר וכן השמש באה (בראשית טו) השמש יצא (שם יט) המחנה האחת והכהו (שם לב) וכן בלשון חכמים מצינו (שבת דף כא.) גבי נר שכבתה אין זקוק לה נר שכבה (שם דף מד.) הלכה חמורך טרפון (סנהדרין דף לג.) השוכר את החמור והבריקה והוליכה בהר (בי"מ דף עח.) לא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור (כתובות דף עו.) וכהנה רבות מיהו היכא דאיכא לשנויי משנינן ובקראי נמי יש שום דרשה אי נמי לפי שראה המשניות ששינו לשונם אחרי שני הפסוקים היה רוצה לתת בהם טעם ודקדוק עליהם: **הכא** דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה. וא"ת מלחמה נמי איקרי לשון נקבה דכתיב (שמואל א לא) ותכבד המלחמה אל שאול ותוסף (עוד) המלחמה (שם יט) ועוד כי היכי דקאמר דרכו של איש לעשות מלחמה ולא אשה ה"נ דרכו של איש ללמוד תורה ולא אשה וי"ל דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי דקרי הכתוב בלשון דרך ולא קאי בלומדיה וכתוב יצאו אליך (דברים כח) אאנשי מלחמה קאי והם האנשים שדרכם לעשות המלחמה: **[מפני** מה אמרה תורה כי יקח וכו'. פי' דמשמע בע"כ ולא כתיב כי תלקח דמשמע מדעתה] ת"י: **אתרוג** שוה לאילן בגי' דרכים. פי' בקונטרס לערלה ולרבעי ולשביעית דלענין שביעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק וא"ת השתא משמע דרבעי נוהג באתרוג א"כ קשה מהכא למ"ד תני כרם רבעי בריש כיצד מברכין (ברכות דף לה.) דמשמע דאין רבעי נוהג בשאר אילנות וי"ל דה"ק כרם רבעי כל היכא דמצי למתני והיכא דל"מ למתני לא פליגי עליה דלא פליגי התם לומר שלא יסבור שום תנא נטע רבעי דשמא בר מההיא דאתרוג איכא

פלוגתא דתנאי בהדיא בשום מקום ולא נחלקו אלא לסתום המשניות דסוף מס' מעשר שני ובשאר דוכתין אי כמאן דסבר (ברכות דף לה.) נטע רבעי אי כמאן דסבר (שם) כרם רבעי לידע כמאן הלכתא וי"מ דאפי' מאן דתני כרם רבעי מודה בשאר אילנות דמדרבנן נוהג והכא מדרבנן קאמר ויש לנו נפקותא בדבר דאי פליגי דמאן דתני כרם רבעי דוקא אבל בנטע אין רבעי כלל אפילו מדרבנן ואמרו (שבת דף קלט.) כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ וא"כ עכשיו בחו"ל אין דין רבעי נוהג באילנות ואי מדרבנן כ"ע מודו דנוהג בשאר אילנות ה"ה בחו"ל דרבעי נוהג מדרבנן ומה שפי' בקונטרס לשביעית אזלינן בתר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק משמע מתוך פירושו דבירק אזלינן בתר לקיטה לענין שביעית ולא דק דבמס' שביעית (פ"ט מ"א) תנן כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב והקשה רבינו נסים דבפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא:) תני איפכא ותירץ דבהיא דמס' שביעית דקתני כל הספיחים מותרין מיירי בספיחים של ערב שביעית שנכנסו בשביעית דכיון שגדלו רובן בששית הם כשל ששית ומותרין אף לסחורה חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדין שביעית או אחר הביעור לאכילה כדמפרשינן בירושלמי דכל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש בין ישן אבל ספיחי כרוב שדרכו לגדל אמהות ויש עלין שהם גדלים בשביעית ושמא יקח מן העלין שהן אסורין ויאמר מן האמהות לקחתי והוא דמקום שנהגו (שם) דקתני כל הספיחים אסורים מיירי בספיחים שגדלו בשביעית ואליבא דרבי עקיבא דדריש וכי

א

-

ג

דף

מאחר שלא נזרע מהיכן אוספין אלא לימד על הספיחים שהן אסורים אפילו לאכילה וכ"ש לסחורה וסבר דספיחים אסורין בשביעית מדאורייתא ואפילו קודם זמן הביעור וכשיצאו למוצאי שביעית אסור מדרבנן בכדי שיעשו כיוצא בהן וקסבר כל שאר ספיחים אסורים במוצאי שביעית אבל ספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירקות השדה לא גזרינן בהם משום שאר ספיחים דהא מינכרא מילתא ומה שגידל אמהות הרי היא של שביעית ואסור ומה שלא הגיע הרי הוא של מוצאי שביעית ושרי ומאן דחזי לבר אינש דאכל ספיחי כרוב למוצאי שביעית לא אתי למיכל שאר

ספיחים דהא שאני משאר ספיחים ולא גזרינן היתירא משום איסורא מ"מ ש"מ דלא אזלינן כלל בירק בתר לקיטה אלא בתר רוב גידולים מדשרי ספיחי ששית שנכנסו לשביעית וי"ל דנהי דההיא דלא אזלינן בתר לקיטה מ"מ בתר חנטה נמי לא אזלינן אלא הגדל באיסור אסור בהיתר מותר מה שאין כן באתרוג ושאר אילן דאזלינן לגמרי בתר חנטה דאם חנט באיסור אפי" מה שגדל בהיתר אח"כ אסור והשתא לשביעית שוה לאילן דאי הוה כירק הוה אזלינן בתר רוב גידול: מה ירק דרכו ליגדל על כל מים. טעמא דירק מפרש בפ"ק דר"ה (דף יד. ושם) דגורן ויקב כתיב גבי מעשר כדגן מן הגורן כו' מה גורן ויקב מיוחדים שגדלים על רוב מים מתעשרים לשנה שעברה יצאו ירקות שגדלין על כל מים ואע"ג דמעשר ירק מדרבנן והיאך עושה בנין אב מדבר שהוא מדרבנן אסמכוה רבנן אקרא כדפירש בקונטרס ור"י פי' אם אינו ענין למעשר תנהו ענין לשביעית שנוהג בירק מן התורה דעיקר דרשה אתיא לשביעית לענין ירק דהוי דאורייתא בין בירק בין באילנות כדאמרינן בר"ה (דף טו:): אמינא לך מעשר חרובין דרבנן ואמרת לי שביעית דבנות שוח דאורייתא וה"ה בירקות דהוו דאורייתא מסתמא ככל דבר שהוא אוכל ונשמר כו' כדתנן במס' שביעית (פ"ז מ"א) כלל אמרו בשביעית כו' וה"ק מה גורן ויקב שגדלין על רוב מים ואזלינן בתר שנה שעברה לגבי שביעית אף כל כו' וקשה דהרי אתרוג שגדל על כל מים כדאיתא בשמעתין ואפי"ה אמרינן ששוה לאילן לענין שביעית לילך בתר חנטה ושמא י"ל דהא דאזלינן ביה בתר חנטה לשביעית היינו דוקא לחומרא כגון אם חנט בשביעית ונלקט בשמינית אי"נ י"ל אע"ג דאתרוג גדל על כל מים אין לנו לחלקו מדין שאר אילנות לענין שביעית כיון דלענין ערלה ורבעי לא חלקתו תורה משאר אילנות ודרשה דגורן ויקב לירקות אתא ולא לאתרוג ומכ"מ לענין מעשר שהוא דרבנן תקנו חכמים אחר לקיטתו עישורו הואיל וגדל על כל מים כירק וא"ת אמאי לא חשיב שהאתרוג שוה לאילן לכלאים שאינו כלאים בכרם וליחשב דשוה לאילן בארבע דרכים וי"ל לא תני אלא דשוה לאילן לילך בתר חנטה ולירק בתר לקיטה וא"ת אמאי לא חשיב ששוה לירק בשני דרכים כגון לענין פיאה דלא מיחייב אתרוג בפיאה משום דאין לקיטתו כאחד דלענין פיאה בעינן לקיטתו כאחד ומהאי טעמא ממעטינן תאינה בפרק כלל גדול. (שבת דף סח.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים דף נו:): ובירק נמי אין פיאה מתנהגת דאינו בכלל דבר המתקיים כדאיתא התם וי"ל כיון דאיכא אילנות טובא שאין חייבין בפיאה כגון האוג והחרובים השנויים במסכת פיאה (פ"א משנה ה) לא שייך למיתני שוה לירק ומהאי טעמא נמי לא קאמר שוה לירק לענין ביכורים שאין

ביכורים אלא משבעה מינין כדאיתא בספרי אם כן שוה נמי לשאר אילנות: לא לחיה ולא לבהמה. פיי לענין הרבעה משום דמספקא לן אי מין חיה אי מין בהמה הוא הקשה הרי אליעזר למי"ד (חולין דף פ.) כוי בריה בפני עצמו הוא מאי איריא משום דמספקא לן כוי אפילו ידעינן דחיה היא לא מרביעינן עליה חיה אחרת דאין מרביעינן איל על צבי וי"ל דאתיא כמי"ד (שם) כוי זה הבא מן התייש ומן הצבייה ומספקא לן אי חוששין לזרע האב או לא דאי הוה אמר דאין חוששין היינו מרביעינן עליה צבי: ואשה בפחות מש"פ לא מקניא נפשה. פיי בקונטרס משום דגנאי הוא לה הילכך בטיל לה תורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בה ש"פ אי יהיב לה בתורת חליפין וקשה לר"ת דא"כ פשטה ידה וקבלה תתקדש בפחות מש"פ ועוד כיון דתלי טעמא משום דגנאי הוא לה א"כ אמאי לא פריך בגמרא בנתיה דרבי ינאי דקפדו אנפשיהו ולא מקדשי בפחות מתרקבא דדינרי כוי כי היכי דפריך לקמן (דף יא.) אמילתיה דב"ש ועוד קשה כיון דס"ד השתא למגמר קניני אשה מקניני שדה א"כ אשה נמי תקני בחזקה כמו שדה ועוד דלקמן (דף ה.) בעי בגמי בשטר מנלן ומאי בעי ליגמר משדה לכך נראה לר"ת דגרסי בפחות משוה פרוטה לא מקניא ולא גרס נפשה דלא בקפידא תליא מילתא אלא הי"ט משום דגמר קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף ובפחות משוה פרוטה לא מיקרי כסף והמקשה שהקשה תחילה ואימא הי"נ בשטר וחזקה לא הקשה דהא פשיטא דלא גמרינן קיחה לעשות אשה ככל עניני שדה ולהכי מבעיא לן לקמן בשטר מנלן דלא גמרינן משדה אלא לכסף דוקא דכתיב ביה קיחה ולא פריך מחליפין אלא משום דהוי כעין כסף דקרא שיש בהם שוה פרוטה והכי פירושו ואימא הי"נ שתקנה אשה בחליפין כשיש באותם חליפין שוה פרוטה כעין כסף דקרא טפי משטר שיש בו שוה פרוטה דא"צ שישוה השטר פרוטה כדאמר ר"י גיטין (דף כ.) כתבו על איסורי הנאה כשר אבל חליפין דשוה פרוטה דומין לכסף ומשני חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה וא"כ אינם מטעם כסף אלא קנין אחר הוא וא"ת היכי ס"ד דנילף משדה עפרון שתקנה אשה בחליפין והא שדה עפרון גופא לא מיקני בחליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים דהא אמרינן בבכורות (דף יג.) מדישראל בחדא עובד כוכבים נמי בחדא וי"ל דהיינו לבר מחליפין דומיא דישראל בחדא וה"ק מדישראל בחדא קנין חדש בר מחליפין שהם בשניהם וכן משמע לקמן (דף ח.) גבי נמכר לעובד כוכבים מכסף מקנתו בכסף נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי ניהו חליפין ש"מ דשאר דברים נקנין בחליפין לעובד כוכבים וכן היה רגיל ר"ת לשלוח הרשאה ביד עובד כוכבים והיה מקנה בחליפין ומיהו בזה צריך ליזהר

שלא לכתוב וקנינא מינייה דאין שליחות וזכיה לעובד כוכבים כדאמרינן
בפרק [חמישי] דבבא מציעא (דף עא:) אלא וקנה העובד כוכבים כתבינן
ואם תאמר אם כן כיון דפשיטא לן דאשה לא מקניא בחליפין

ב

-

ג

דף

אמאי איצטריך קרא (לקמן דף ח.). למימר מכסף מקנתו שאינו נקנה
בתורת תבואה וכלים דהיינו חליפין תיפוק ליה דאיתקש עבד עברי
לעבריה דמינה גמרינן לקמן (דף יד:) דעבד עברי נקנה בכסף והעבריה
הוקשה לאשה דכתיב אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת כדילפי
מה אחרת בשטר וי"ל דרבו קנינין גמרינן מהקישא ולא מיעוט קנינין
דכה"ג אמרינן בפרק כל הבשר (חולין דף קיז:) תלתא קראי כתיבי בדם
חד לאפוקי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד מטומאה ובפי"ש (זבחים
דף מה.) יליף נותר חילול חילול מטומאה וא"כ אמאי צריכי תרי קראי
חד לנותר וחד לטומאה. אלא לאו משום דלא נאמר גזירה שוה דחילול
להקל אלא להחמיר: ואין דבר אחר כורתה. וא"ת תהא אמה העבריה
יוצאה בחליצה מק"ו דיבמה מהאי ק"ו גופה ואין לומר אשה תוכיח דמה
לאשה שכן אינה יוצאה בכסף תאמר באמה וי"ל דה"א שפחה כנענית
תוכיח דיוצאה בכסף ואין יוצאה בחליצה וא"ת היא גופא תיתי בהאי
ק"ו דתיפוק בחליצה וי"ל דאיכא למיפרך מה ליבמה שיוצאת במיתת
היבם ולכך יוצאת בחליצה תאמר בשפחה כנענית שכן אינה יוצאה
במיתת אדון לכך אינה יוצאה בחליצה וא"ת א"כ היכי נימא שפחה
כנענית תוכיח איכא למיפרך מה לשפחה כנענית שכן אינה יוצאה במיתת
אדון תאמר באמה העבריה וי"ל דנעשה יוכיח מאשה ומשפחה כנענית
דכי פרכת מה לשפחה כנענית שכן אינה יוצאת במיתת אדון אשה תוכיח
שיוצאה במיתת הבעל ואינה יוצאה בחליצה מה לאשה שכן אינה יוצאה
בכסף שפחה כנענית תוכיח: האב זכאי בבתו וכו'. מפרש בירושלמי שיש
לו זכות בביאה שנותנין לו שכר לקדש בביאה: ואימא לדידה. וא"ת הא
ע"כ לא איצטריך קרא אלא לומר שהן לאב דהא דמקדשה בכסף גמר
קיחה קיחה משדה עפרון וי"ל דמ"מ מיתורא לא נאמר שהן של אב אם
אין משמעות דקרא דלקמן במסקנא אמרי' דהני תרי קראי צריכי:
ואימא ה"מ קטנה. אע"ג דקרא איירי בנערה דכתיב (דברים כב) וסקלוה

ועוד דמוציא שם רע על הקטנה פטור מ"מ וי"ל דה"ק את בתי נתתי לאיש הזה כשהיתה קטנה ועתה היא גדולה וא"ת הא לקטנה לא איצטריך קרא דהשתא זבוני מזבין לה כסף קידושין מיבעיא דכה"ג אמרי" גבי מעשה ידיה בפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מז.) וי"ל דלא דמי דגבי מעשה ידיה ניחא כי כשמכרה מוכר מעשה ידיה שהרי למלאכתה נמכרת אבל קידושין לא שייכא במכר אע"פ שיכול ליעדה היינו בכסף שנמכרה אבל בקידושיה ממש לא מצינו שום זכות לאב וא"ת הא אמרינן בפרק נערה (שם) שמעשה הבת לאב מדזכי ליה רחמנא למימסרה לחופה אע"פ שמבטלה ממלאכתה ופירש התם בקונטרס דזכי ליה רחמנא מדכתיב את בתי נתתי לאיש דמשמע כל נתינות אפילו מסירה לחופה ומאי ראיא אימא ה"מ קטנה אבל נערה לא כדאמר הכא וי"ל דהאי קרא את בתי נתתי ע"כ איירי בנערה כדפרישית ונהי דלענין קידושין נוכל לפרש את בתי נתתי כשהיתה קטנה החופה א"א לפרש אלא בנערה דאי בקטנות א"כ היתה נשואה כשזינתה ודינה בחנק ולא בסקילה דעל זנות של קטנות לא מיחייבה: וכי תימא נילף מבושת ופגם. תימא היכי בעי למימר נילף קידושין מבושת ופגם הא בושת ופגם גופה לא ידעינן שהן לאב אלא מקידושין דאמר בסוף אלו נערות (כתובות דף מ:) דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין וכ"ת דנ"מ מיהא דאי בעי מסר לה כשהיתה קטנה והיה עומד לה בושת זה אף בנערות א"כ גם כשהיא בוגרת יהא בושת ופגם של אב מהאי טעמא וי"ל דלא דמי בוגרת לנערות דנהי דלא ילפינן מהפרת נדרים כולה מלתא לענין הא ילפינן שלא ימשוך כח האב אלא ימי נערות כי ההיא דלקמן ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה כו' ומנא לן הא דבגרות מוציא מרשות אב לקידושין ולכל דבר אי לאו דילפינן מהפרת נדרים מיהו לא נהירא כיון דבטעמא תליא מלתא דאי בעי מסר לה בקטנות כך שייך דבר זה לבגרות כמו לנערה לכן נ"ל לעיל ואימא ה"מ קטנה כלומר קטנה שייך לעשות אותן ק"ו דהשתא אביה מקבל קדושיה איהי תשקול כספא כיון שאין לה כלל יד לקדש עצמה אבל נערה דאית לה יד איהי תקדיש נפשה ותשקול כספא פירוש כיון דיש לה יד לקדש עצמה יהיו הקידושין שלה אבל אמת הוא שגם כשהיא נערה אביה יכול לקדשה וכשאביה מקדשה אז יהיו הקידושין שלו והשתא ניחא קושיא דלעיל דקרא איירי כשקדשה אביה והתם יליף בושת ופגם מקידושין שע"י אביה שהם של אביה והכא ה"ק וכי תימא נילף מבושת ופגם קידושין שע"י עצמה שיהא של אביה מבושת ופגם כי ודאי מקדושי אביה ליכא למילפינהו שאלו על ידה לגמרי

הם אבל מתחילה הוה יליף בושט ופגם שאינו על ידה מקדושי אביה ובתר הכי איכא למילף מה שהוא על ידה ממה שאינו על יד אביה :

א

-

ד

דף

יציאה דכוותה קא ממעט. פ"י ר"ח יציאת אמה העבריה מאדון שהוא עת נעורים אף כאן נערה מיהו סוגיא לא משמע כלל שהוא צריך ללמוד דביום נערות מיירי אלא מנלן דכסף דאביה הוי ונראה לפרש יציאה דכוותה כגון ברשות אדון אם היה שם כסף אז היה נותן לאדון שיצאה ממנו כמו כן כאן שיש כסף ביציאתה מרשות אב דאביה הוי וכן משמע לשון הקושיא : **זרע** פסול מנין. אומר ר"י זרע זרעה פסול קאמר דהא כיון שנבעלה לפסול לה פסלה מן הכהונה ולא תאכל עוד בתרומה הילכך ליכא לפרש זרע פסול ממש אלא זרע זרעה : **בא** זה ולימד על זה. פירוש אי לא כתב אלא חד הוי מוקמי ליה בנראה יותר דהיינו בגרות וא"ת ולמה לי ויצאה חנם ללמוד על אין כסף הא ע"כ לא הוה מצינן לאוקמי אין כסף בבגרות אלא בנערות דהא מיניה דרשינן לעיל אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב אם כן ע"כ האי קרא איירי בנערות דאילו בבגרות אין האב זכאי בקדושי דכיון שבגרה אין לאביה רשות בה ואומר הר"ם דאי לאו ויצאה חנם הוה מוקמינן אין כסף ויתורא דיו"ד דאמר רבינא חד לנערות וחד לבגרות ודרשה דאין כסף לאדון זה לא הוה דרשינן להכי איצטריך ויצאה חנם : **בגרות** שמוציאה מרשות האב כו'. וא"ת מיתת האב תוכיח שמוציאה מרשות האב ואינה מוציאה מרשות אדון אף אני אביא ויש לומר דאיכא למפרך מה למיתת האב שכן לא נשתנה הגוף תאמר בבגרות שנשתנה הגוף : **ויצאה** חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות. וא"ת ברישא הוה ליה למנקט אלו ימי נערות והדר ימי בגרות וי"ל משום דאין כסף צריך לאוקמיה לימי נערות כדאמר לעיל אבל יש כסף לאדון אחר דהיינו ימי נערות דאין האב זכאי בקדושי בתו בוגרת : **דלא** אתיא סימני נערות לא הוי זבינה זבינא. וא"ת ובקטנות איך נדע שלא תביא סימני נערות דסימני אילונית היינו כשהיא בת עשרים ולא הביאה שערות כדאיתא פרק הערל (יבמות דף פ:) ואע"פ שיש סימני אילונית שאפשר להכיר בקטנות כגון סימן דקולה עבה ואין שיפולי מעיה כנשים הא אמרינן (שם) גבי סריס עד שיהא בו כולן ומסתמא הוא הדין באילונית

וי"ל דהכי קאמר לא הוי זבינה זבינא וצריך האדון להחזיר מעשיה והאב
יחזיר הכסף וגם אין שייך בה דין ייעוד אם יעדה :

ב

-

ד

דף

מעיקרא דדינא פירכא שכן יוצאת בכסף. ה"ה דמצי למינקט שכן יוצאת בשש ויובל וסימנין אלא ניחא ליה למפרך פירכא דשייכא אף בשפחה כנענית דהוה מצי למיעבד ק"ו משפחה כנענית דלא שייכי פירכא דסימנים ושש ויובל הקשה ה"ר יעקב מאורלייני"ש אכתי למה לי כי יקח נהי דלא מצי יליף מק"ו מ"מ נילף מהיקישא שהקישא לאמה העבריה מואם אחרת יקח לו הקישא הכתוב לאחרת כדאיתא לקמן (דף טז.). ואמה העבריה נפקא לן לקמן (דף יד:) שנקנית בכסף מוהפדה ומה אמה נקנית בכסף אף אשה נקנית בכסף דאין משיבין על ההיקש וי"ל דאי מהיקש לחוד ה"א דלא סגי בפרוטה עד שיהא ב' פרוטות כדבעינן באמה העבריה כדמוכח לקמן ורבינו נתנאל תירץ כיון דלא ידענו דאמה העבריה נקנית בכסף אלא מוהפדה דהואיל ויוצאה בכסף נקנית בכסף לא ילפי מיניה קנין של אשה לפי שביציאתה אינה יוצאה בכסף כמו אמה העבריה: **מה** לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף. וא"ת נילף כסף מביאה ומה ביאה שאין קונה באמה העבריה קונה באשה כסף שקונה באמה העבריה אינו דין שיקנה באשה וי"ל כ"ש דאיכא למיפרך יבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף: **היכא** דיהבה לדידיה וקידשתו. פי בקונטרס שאומרת הרי אתה מקודש לי וקשה שהרי באיש אינו נופל לשון קידושין שאין נאסר בכך לשאר נשים ויש לפרש שאומרת הרי אני מקודשת לך וצריך לומר דיהבה לדידיה לאו דוקא שהרי אביה מקבל הקדושין אלא רוצה לומר ואמרה: **כתב** רחמנא כי יקח ולא כי תקח אשה לאיש. תימה כיון דעיקר קרא דכי יקח אתא למימר שהיא לא תקדשנו מה צריך למילף קיחה קיחה משדה עפרון בלאו הכי שמעינן ליה מדכתיב כי יקח ולא כי תקח אשה את איש וי"ל דאי לאו ג"ש הוה מוקמינן קרא דכי יקח איש אקידושין של ביאה אבל בקדושי כסף לא בעינן נתן הוא ואמר הוא להכי איצטריך גזירה שוה לאורויי דכי יקח מיירי בכסף ואפ"ה בעינן נתן הוא ואמר הוא: **ובעלה** מלמד שנקנית בביאה. וא"ת תיפוק ליה מדכתיב כי יקח דמשמע נמי לשון ביאה כמו כולהו קיחה

דעריות איש אשר יקח את אחותו ואשה אל אחותה לא תקח איש אשר יקח את אשת אחיו וי"ל דשאני היכא דאי אפשר לפרשו בענין אחר כדאמרינן בפ' נושאים על האנוסה (יבמות דף צז.) ליקוחין כתובין בתורה סתם הראויה לשכיבה שכיבה הראויה לקיחה קיחה וא"ת ונילף מג"ש דנקנית בביאה כדאמריי בריש הבא על יבמתו (שם דף נה:) אשה לבעלה מנין שנקנה בהעראה אתיא קיחה קיחה וי"ל דאי לאו כתב ובעלה עיקר ביאה לא הוה גמרינן מקיחה דעריות דכיון דקיחה דהתם לא מישתעי בקנין כלל אבל לחשב העראה כגמר ביאה גמרינן שפיר: **אמה** העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה. תימה אי הוה שתיק מובעלה ה"א אמה העבריה נמי נקנית בביאה מק"ו דהא לקמן (דף ט:) ממעטינן מובעלה אמה העבריה והכא אילו לא נכתב ובעלה קאמר וי"ל דהכי פריך והלא דין הוא דמשום אשה לא איצטריך ובעלה דאתיא בק"ו ואי למעוטי אמה העבריה לכתוב קרא ובעל והוי מוקי למעוטי אמה דמשום היא גופה לא צריך וה"א יתירה למה לי ומשני אי לא כתב אלא ובעל היא גופה לא הוה אתיא בקל וחומר דהוה אמינא אמה העבריה תוכיח: **מה** ליבמה שכן זקוקה ועומדת. וא"ת הלא אין מועיל לה זקייתה לענין כסף וא"כ כל זה אכניס בקל וחומר ונימא הכי ומה יבמה שאע"פ שהיא זקוקה ועומדת אין נקנית בכסף ונקנית בביאה אשה שאינה זקוקה ונקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה ולא יזיק לה מה שאינה זקוקה דכי האי גוונא צריך לומר פרק כיצד הרגל (ב"ק דף כה.) דבעי לאוכוחי התם דקרון משלם בחצר הניזק נזק שלם מק"ו דשן ורגל שפטורין ברשות הרבים חייבין ברשות הניזק נזק שלם קרון שחייב ברשות הרבים חצי נזק אינו דין שחייב ברשות הניזק נזק שלם והקשה ר"י התם דאיכא למיפרך מה לשן ורגל דהזיקן מצוי תאמר בקרון שאין הזיקו מצוי ומפרש ר"י התם דלענין חיוב נזק שלם ברשות הניזק לאו חומרא היא למיפרך מינה שהרי אינה מועלת כלום בשן ורגל לחייב חצי נזק ברה"ר כקרון וכל זה אשים בקל וחומר ומה שן ורגל שאע"פ שהזיקן מצוי פטורין ברשות הרבים חייבין ברשות הניזק נזק שלם קרון שאע"פ שאין הזיקו מצוי חייב ברשות הרבים חצי נזק אינו דין שחייב בחצר הניזק נ"ש ונראה לר"י דהכי פריך שכן זקוקה ועומדת לביאה כלומר שעיקר מצותה להקים לאחיו שם הילכך נקל לה להקנות בביאה יותר מאשה וה"ר אלעזר משזנ"א פ"י שכן זקוקה ועומדת שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ומשום דאשכחן ביאה גומרת לא נאמר שתקנה תחלת קנין. [וע' תוס' ב"ק כה. ד"ה אני]:

ומניין שאף בשטר. ומק"ו דאמה העבריה שאין נקנית בביאה ונקנית בשטר ליכא למימר חדא משום דאמה גופה מדאיתקש לאחרת נפקא לן לקמן (דף טז.) ואפילו לרב חסדא דיליף לה מלא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא בקנין העבדים איכא למיפרך כדלעיל שכן יוצאה בכסף ועוד דכיון דלרב חסדא אב כותבו ליכא למילף באשה שאינה נקנית בזה הענין שהבעל כותבו: **שכן** פודין בו הקדשות ומעשר. וא"ת כל זה אשים בק"ו ומה כסף שאע"פ שפודין בו הקדש ומעשר ואינו מוציא ואפ"ה מכניס שטר שאע"פ שאין פודין בו הקדש מוציא אינו דין שיכניס י"ל דחומרא הכתובה בפסוק אין להכניס בק"ו דודאי חומרא של סברא ניתנה להשים בק"ו אבל הכתובה יש לנו לומר שהיא הגורמת מעלה וא"ת ונימא ק"ו מקרקעות שאינן מוציאות אפ"ה מכניסות פי' דאדם יכול לקדש אשה בקרקע ואינה מתגרשת בקרקע והתם ליכא למיפרך שכן פודין בו הקדש וי"ל דאיכא למיפרך מה לקרקע שכן קונין מטלטלין אגבן תאמר בשטר וא"ת מטלטלין יוכיחו שאין קונין אגבן ואינן מוציאות ומכניסות אף אני אביא שטר וי"ל מה למטלטלין שכן פודין בו הקדש: **מה** הויה בכסף אף יציאתה בכסף. ולענין ביאה ליכא למימר מה הויה בביאה אף יציאתה בביאה שלהתרחק ממנה הוא מגרשה ועוד משום שמצא בה ערות דבר רגיל לגרשה ואז יש לו לפרוש: **סניגור** יעשה קטיגור. וא"ת א"כ היכי קאמר לעיל מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף ודין הוא שתהא נקנית בכסף אדרבה גריעותא דאין קטיגור נעשה סניגור וי"ל דבאמה העבריה ליכא למימר הכי לפי שמתחלה שאביה מוכרה לשפחות הוא מקבל הכסף מן האדון א"כ כשהוא רוצה לפדותה דין הוא שיקבל האדון הכסף אבל איש שמקדש אשה הכל בא על ידו בין הקידושין בין הגירושין והתם שייך למיפרך יאמרו כסף מכניס וכו': **קאי** בגירושין ממעט גירושין. ואין סברא לומר קאי בכתיבה וממעט בכתיבה דפשטא דקרא משמע שבא לומר דוקא בכתיבה דקאמר אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה משמע דוקא בזה הענין: **על** מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה גט. פירש בקונטרס שכל ימיה נאגדת לקיים תנאי זה מחמתו וא"ת אמאי לא אמר דהוי גט שהרי אם מת אביה יכולה היא ליכנס לבית ושוב אינה נאגדת בו דלאחר מיתת אביה לא חשיב בית אביה כדאמרינן בנדריים (דף מו.) קונם לביתך שאיני נכנס מת או מכרו מותר

כסף כחופה ומאי אולמיה האי כסף מהאי כסף : אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן קונין בע"כ. ואע"פ שמוסר בתו הקטנה לחופה בע"כ כיון דבמקום בתו קאי לא חשיב בע"כ וא"ת אכתי אשכחנא חופה בעל כרחא דייעוד לאו נישואין עושה ונמצא שאחר ייעוד כונסה האדון לחופה על כרחו דאב וי"ל אע"פ שהייעוד יכול לעשות בעל כרחו דאב החופה צריך לעשות מדעת: **ורב** הונא כסף באישות מיהא לא אשכחנא בע"כ. אע"פ שהאב מקדש בתו קטנה בעל כרחא מכל מקום כיון שהוא מדעת האב לא קרי בעל כרחא כדפרישית ועוד בחופה נמי אשכחנא כי האי גוונא (כתובות מז.). שהאב מוסר את בתו קטנה לחופה: **הא** נתן הוא ואמרה היא כו'. מה שלא הזכיר כלל נתנה היא ואמר הוא משום דלא פסיקא ליה דפעמים מקודשת באדם חשוב כדאמר לקמן (דף ז.). **הא** לאו הכי לא אלמא קסבר ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים. וא"ת אמאי לא משני דלעולם הוויין ידים והתם דקאמר אהא אפילו ידים שאין מוכיחות לא הוויין דדילמא אהא בתענית קאמר וי"ל דטפי משמע אהא לשון נזירות מלשון תענית דאהא משמע מיד ופעמים שאכל ולא מצי למימר אהא בתענית עד למחר אבל גבי נזירות מיד יכול להתחיל נזירותו אם ירצה: **הכא** במאי עסקינן דאמר לי. משמע דמסיק הכא לשמואל דידין שאין מוכיחות לא הוויין ידים ותימה דבריש מסכת נדרים (דף ב.) אמר האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאיני אוכל לך שאיני טועם לך אסור וקאמר"י עלה בגמרא (שם דף ד.): אמר שמואל בכולן עד שיאמר שאיני אוכל לך שאיני טועם לך ומסיק מאי טעמא דילמא מודרני ממך דלא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא עבידנא משא ומתן בהדך משמע מרוחקני דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע ופריך (שם דף ה.): לימא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומשני שמואל מוקי מתניי כרבי יהודה דאמר ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומדקאמר שמואל מוקי למתניי כרבי יהודה מכלל דאיהו לא סבירא ליה כוותיה אלא סבירא ליה דהוויין ידים ואין לפרש דשמואל מוקי למתניי כרבי יהודה וסבר ליה כוותיה מדאמר בתר הכי ומאי דוחקיה דשמואל לאוקמא מתניי כרבי יהודה ומאי קשיא אמאי דחיק ומוקי מתניי כרבי יהודה משום דסבר ליה כוותיה לכך מוקי כרבי יהודה אלא ודאי קים ליה דהוויין ידים ועוד דאמר בגיטין (דף פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם רבי יהודה אומר

ודן די יהוי ליכי מינאי הוא גופו של גט ופליגי רבנן עליה ושמואל סבר כרבנן וי"ל דהרי את מקודשת ולא אמר לי לא משמע כלל דמקודשת לי קאמר דאדם עשוי לקדש אשה לחבירו וידים שאין מוכיחות כלל כי הני ודאי קאמר שמואל לא הויין ידים אבל בהאי דנדרים הוו מוכיחות טפי וכן ההוא דכותב טופסי גיטין הוו מוכיחות דאין אדם מגרש אשת חבירו אך בריש מסכת נזיר (דף ב:) יש ספרים דגרסי האומר אהא ה"ז נזיר אמר שמואל והוא שהיה נזיר עובר לפניו וקא אמר לימא דקסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים אין מש"ה כי נזיר עובר לפניו הוי ידים מוכיחות ומהני אבל אין נזיר עובר לפניו הוי ידים שאין מוכיחות ולא מהני ואית ספרים דגרסי לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ומשני עובר לפניו הויין ידים שאין מוכיחות לכל הפחות אבל אין עובר לפניו אפילו שאין מוכיחות לא הוי: **עצורתי** מהו. פי בקונטרס לשון עצרת שתהא נאספת עמי בבית ורבותי מפרשים לשון כי אשה עצורה לנו ולא נהירא דההוא עצורה ממנו קאמר דהא אחימלך אמר לו לדוד אם נשמרו הנערים אך מאשה ודוד אהדר ליה אשה עצורה לנו והננו טהורים עכ"ל ור"י מיישב לי שנא דקרא כפירוש רבותיו דה"פ כי אשה שהיתה אצלנו מתמול שלשום היה זה אבל עכשיו אנחנו טהורים וניחא דכל אלו הלשונות השתא לי שנא דקרא: **משום** שנא' והיא שפחה נחרפת לאיש. וסבר דקרא מיירי בחציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לע"ע וכמ"ד בהשולח (גיטין דף מג.) דקידושין תופסין בה: **שכן** ביהודה קורין לארוסה חרופה. ודוקא ביהודה אבל בעלמא לא דקסבר. דבשפחה כנענית הכתוב מדבר שאין קידושין תופסין בה: **לא** יהא לו עסק עמהן. פי בקונטרס לא יהא דיין בדבר שמא יתיר איסור ערוה וזהו עיוות שאינו יכול לתקן והר"ר עזריאל פי שלא ידבר עם הנשים על עסקי קידושין לקדשם שפעמים שתהא מקודשת באמירתם או בנתינתם ולא יבין וקשה תינח בקידושין בגירושין מה בכך אם יסבור שאינה [מגורשת] ושמא איכא למיחש לכהן מיהו לי שנא דעמהן לא משמע הכי דאין אדם יכול ליתן גט אלא לאשתו ועוד דלקמן בפרקין (דף יג.) משמע שיש חשש איסור אשת איש דאמר וקשין לעולם מדור המבול ומיהו יש לומר דאיכא למיחש אם פשטה ידה וקבלה קידושין מאחר: **אפי'** לא שמיע ליה. פירוש אדם שנתמנה אגיטין וקידושין צריכין אנו

להודיעו הא דרב יהודה אמר שמואל שלא יכשל בה דשכיחא או דילמא
ליכא למיחש להכי דלא שכיחא כולי האי וכן משמע מתוך פירוש
הקונטרס:

דף - ו - ב

אשה דלא קני ליה גופה לכ"ש. אע"ג דגבי הרי את בת חורין לא מהני
מק"ו היינו משום דלא שייך חירות באשה ולא עביד ק"ו אלא מלשונות
דשייכי הכא והכא כשתברח ממנו. כלומר מן העובד כוכבים אבל אינו
רוצה לומר כשתברח ממני מעכשיו אין לי עסק בך א"כ יהיה מיד בן
חורין ויתחייב במצות ולא יוכל לקיימו בבית העובד כוכבים נמצא שרע
לו מה שכותב עליו אוננו: **דארווח** לה זימנא. פי' בקונטרס שהיתה חייבת
לו ונתן לה זמן ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאת היית נותנת לאדם
פרוטה שיפייסני על כך ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא
דהויא ולא רבית גמור דלא קץ לה ולא מידי שקיל מינה וכ"ש אם מחל
לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו מקודשת אבל כי
מקדשה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הם שלה וברשותה ומה
שפי' דרבית קצוצה לא הוי כיון שאין האשה נותנת לאיש כלום לא נהירא
כיון שהוא נותן לה זה פרוטה בקידושין ולא נתן לה כלום הוי כאילו נתנה
לו פרוטה ממש והוי רבית גמור וכי ההיא (בי"מ דף סב:) דמנה אין לי
חטין במנה יש לי שייך לקרות הערמת רבית שמערים דלא הוי אגר נטר
ליה לכן פר"ת דאיירי הכא שהיתה חייבת מעות לאדם אחר והגיע זמנו
לפרוע ובא זה ונותן למלוה פרוטה לארווחי לה זימנא וקידשה באותה
הנאה ואם תאמר אמאי אסור לעשות כן מפני הערמת רבית והא אמר
בפרק איזהו נשך (שם דף סט:) שרי ליה לאיניש למימר לחבריה שקול ד'
זוזי ואוזפי לפלוני זוזי דלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה
וי"ל היינו שאין הלוה נותן כלום לנותן אבל אם היה נותן היה נראה
כשלוחו ואסור דכי נמי אמרינן התם באיזהו נשך (שם) שרי ליה לאיניש
למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואמור לפלוני דלוזפן זוזי היינו כשאין
המקבל נותן כלום למלוה כי אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור
וא"ת אמאי מוקי לה בארווח לה בתחילת הלוואה היה יכול להעמיד
דבהנאת מלוה מקודשת כגון שהמקדש נותן למלוה פרוטה להלוות לה

מעוות ובאותה פרוטה נתקדשה לו וי"ל בהנאת מלוה משמע מלוה שהיתה עליו כבר : לא החזירו לא יצא. וא"ת אמאי לא יצא הא לא הוה תנאי כפול וי"ל דאיכא תנאי דלא בעי כפול כגון הכא שהיה דעתו שיברך חבירו על אתרוג שלו וגדולה מזאת אמרו (לקמן דף מט : ושם) בההוא גברא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל ולא פירש ולא מידי וסוף לא סליק בעי למיהדר ואמר רב הונא הוי דברים שבלב ואינם דברים א"כ משמע דוקא משום דלא פירש אבל אם פירש הוי תנאי אע"ג דלא כפליה וה"נ איתא במי שמת (בי"ב דף קמז.) גבי ש"מ שאמר כמדומה אני שאשתי מעוברת אבל עכשיו שאינה מעוברת נכסי לפלוני לסוף נתגלה שהיתה מעוברת וקאמר התם דלא הוי מתנה משום דמעיקרא לא היה בדעתו ליתנם לאותו פלוני אם היתה אשתו מעוברת ה"נ לא בעינן תנאי כפול כיון שהיה בדעתו לכך וא"ת ובלא החזירו אמאי לא יצא והא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד והתנאי בטל כדאמר' התם (גיטין דף עה.) מכדי כל תנאי מהיכא ילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן והתם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר הוה וי"ל התם לא הוי מסקנא הכי ואיכא שינויי אחרוני א"נ י"ל הא דלא מהני תנאי ומעשה בדבר אחד היינו כששניהם סותרים זה את זה כי ההיא דעל מנת שתחזירי לי את הנייר דפרק מי שאחזו (שם) דהתם ס"ד דכל האומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי ונמצא שאינה מגורשת עד שמחזרת הנייר ואז אינו שלה אבל הכא סבר דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי : ואם לאו לא יצא. והא דאמר במסכת סוכה (דף מא :) אתרוג היה לו לר"ג נטלו ר' יהושע ויצא בו ונתנו לר"ע ויצא בו ר"ע והחזיר לר"ג ודייקי מינה מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"פ שר' יהושע לא החזירו לר"ג דעתו של ר"ג היה לכך שלא היה חושש אלא שיחזור לידו אחר שיצאו כולם : לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין. וא"ת במאי דמו לחליפין אי משום דחליפין הדרי הא בחליפין גופייהו אמר בנדריס פרק השותפין (דף מח :) דאי תפיס לה מיתפסי ונראה לר"י דלאו חליפין הוא ומדרבנן הוא דלא הוה קידושין לפי שדרך העולם להחזיר חליפין והני כעין חליפין דמי ואתי למימר אשה נקנית בחליפין הילכך אפקעינהו רבנן לקידושין מינה תדע דאי כחליפין דמו במכר היאך קנה בהאי מנה הא אין מטבע נעשה חליפין וכן בפדיון הבן למה יהא בנו פדוי בחליפין הלא כסף ה' שקלים כתיב ולא חליפין :

אם כן הו"ל נכסים שיש להם אחריות. פ"י בקונטרס דאדם הוקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם אותם לרשת אחוזה וקשה דההוא קרא כתיב בעבד אבל בן חורין לא איתקש אלא דוקא בדמי עלי לפי ששמין אותו כעבד כדאיתא בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) ועבד נמי פלוגתא היא בפ"ק דב"ק (דף יב.) אי כמקרקעי אי כמטלטלי דמי ונראה דלאו דוקא יש להם אחריות אלא אף כי נמי אין להם אחריות לא מצינו מטלטלין נקנין אגב מטלטלין דנכסים שאין להם אחריות לא שייך בהו אגב א"נ י"ל דה"ק ע"כ אי אשה נקנית אגב מטלטלין שדה נמי נקנה אגב מטלטלין שהרי קנין כסף דאשה ילפינן משדה קיחה קיחה ואם אין שדה נקנה מהיכא תיתי באשה: **ונפשטו** קידושי בכולה מי לא תניא כו'. תימה דבריש תמורה (דף יא:) יליף רגלה של זו עולה ובדבר שהנשמה תלויה בו מקרא דכתיב כל אשר יתן ממנו לה' וגבי אשה לא כתיב קראי וא"כ מאי פריך הא לא דמו להדדי ונראה שלכך דקדק רש"י ופירש דהא מקודשת בלשון הקדש קאמר לה וכדאמר בריש פירקין דאסר לה אכ"ע כהקדש שאדם עושה אותה כהקדש לפיכך יש להיות דינה כהקדש אבל אם היה אומר מאורסת או חד מהנהו לישני דלעיל (דף ו.) על זה לא היה מקשה ונפשטו קידושי בכולה לפירוש זה: **וחזר** ולקחה. הא דנקט וחזר ולקחה ולא נקט בהמה של שני שותפין שהקדיש כל אחד חציה משום דלא שייך התם ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה דשותפין אין ממירין כדאמר בתמורה (דף יג.) ובפ"ק [דזבחים] (דף ו.): **ואפי'** למאן דאמר אין כולה עולה. התם (תמורה יא:) מפרש למאן דאמר דאין כולה עולה מה יעשה ממנה וקאמר דימכרנה לצרכי עולות חוץ מדמי הרגל שהקדיש ופריך היאך יפטר זה מעולתו הא הויא ליה עולה חסירה ומשני כגון דאמר הרי עלי עולה כמו שאמצאנה.:

שמע מינה בעלי חיים. פ"י בקונטרס אם נדחו ידחו לעולם דאיכא למ"ד אין דיחוי אלא בשחוטין אבל בעלי חיים שנדחו חוזרים ונראים ולדידיה

קרבה הך בהמה כשחזר ולקח חציה וש"מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי פיי כגון זו שמתחילת הקדישה לא נראית ליקרב דאיכא מאן דפליג דאין דיחוי אלא בנראה ונדחה וש"מ יש דיחוי בדמים פיי יש תורת דיחוי בדבר שאין קדוש אלא לדמיו כגון זו שמתחילה לא הקדישה אלא לדמיה שתמכר ויקדשו דמי חציה שהרי ליקרב לחצאין לא היתה ראויה ואפ"ה חל עלה תורת דיחוי לדחות מעל המזבח לעולם ולא אמרינן אין דיחוי אלא בדבר שהוקדש לגופו ליקרב וא"ת למה לי למימר הני תרתי ש"מ יש דיחוי בדמים ודיחוי מעיקרא והלא אי אפשר לדיחוי מעיקרא שלא יהא דיחוי בדמים ויש לומר דאשכחן דיחוי מעיקרא אע"ג שקדוש קדושת הגוף כדאמר ר' יוחנן פ' נגמר הדין (סנהדרין דף מז.) כגון אכל חלב והפריש קרבן ועבד עבודת כוכבים וחזר בו והואיל ונדחה כשעבד עבודת כוכבים משום דזבח רשעים תועבה ידחה ולא דוקא נקט התם והפריש קרבן תחלה דה"ה עבד עבודת כוכבים ואח"כ הפריש קרבן דהשתא הוי דיחוי מעיקרא דהא ר"י הוא דאית ליה דיחוי מעיקרא הוי דיחוי אלא משום אידך מילתא דרבי יוחנן דמייתי התם אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה דלא מצי למימר דנשתטה תחילה כיון דשוטה הוא לאו בר הפרשה הוא נקט נמי הפריש קרבן ועבד עבודת כוכבים ואשכחן נמי קדושת דמים אע"ג דלא הוי דיחוי מעיקרא כגון המפריש נקבה לפסחו וילדה זכר והוי קדושת דמים דאין פסח בא מנקבה ולא הוי דיחוי מעיקרא שהרי הולד ראוי להקריב ויש ספרים דגרסינן ש"מ קדושת דמים מדחה ומפרש דוחה תמורתה מליקרב מדקתני ותמורתה כיוצא בה ולא נהירא דהא בכריתות (דף כח.) גבי מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה גרסינן נמי ש"מ תלת כמו בשמעתין והתם ע"כ אין לפרש קדושת דמים מדחה התמורה דאין תמורה בעופות אלא ע"כ היינו קדושה ואינה קריבה וא"ת למה ליה לרבי יוחנן לאשמועינן הני תלת מילי הא שמעינן לה בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) ויש לומר משום דפלוגתא היא בפרק בתרא דכריתות (שם) דפליגי בה רבי שמעון בן יוחאי ורבנן מייתי דברי האמוראים ויש לתמוה אמאי לא פריך עלה דרבי יוחנן כי היכי דפריך בסוף כריתות (שם) עלה דרבי אושעיא דאמר מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה דפריך עלה מרבי שמעון מההיא דאמר המפריש נקבה [לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח] ילדה זכר ירעה עד שישתאב וימכר [ויביא בדמיו פסח] ורבי שמעון אומר הוא עצמו יקרב פסח ועוד אדפריך עלה מרבי שמעון לסייעה עלה מדרבנן דקאמרי ברישא ירעה עד שישתאב ועוד כיון דפריך מיחידאה אדפריך

מרבי שמעון דברייתא לפרוך מרבי אליעזר דמתניי דתמורה דתנן פרק אלו קדשים (דף יח:) גבי מפריש נקבה לעולה וילדה זכר רבי אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה ויש לומר היינו טעמא דפריך מרבי שמעון משום דבההיא אפילו רבנן מודו דעד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא בדבר דשייך ביה קדושת דמים סברי מיגו דנחתא ביה קדושת דמים נחתא ביה נמי קדושת הגוף וקדושת הגוף לא הוי שהרי אין פסח בא מן הנקבה אבל גבי קן אפילו רבנן מודו שהרי אין קדושת דמים חלה בעופות ולמילתא דרבי יוחנן דהכא לא מצי לאותובי משום דהוה כי ההוא דהמפריש נקבה לפסחו ואי הוה מותיב מרבי שמעון הוה אמינא לסיועיה מדרבנן וממילתא דר' אליעזר נמי לא מצי לאותביה משום דהוה יחידאה: **חצייך** בפרוטה וחצייך בפרוטה. ואם תאמר אמאי לא יועיל והא לא אמר לעיל דלא פשטו קידושין בכולה אלא משום דאיכא דעת אחרת ואינה מתרצה אלא למה ששומעת אבל אם היינו יודעים שמתרצה בכולה פשטו קידושין בכולה והכא גלי דעתה שמתרצה בכולה וי"ל דאי הוי מיירי דאמר לה בלשון קידושין אין ה"נ דהוה פשטו קידושין בכולה אבל הכא איירי דאמר לה הרי את מאורסת לי או בחד מהני לישני דלעיל (דף ו.): **חצייך** בפרוטה היום וחצייך בפרוטה למחר. כך אמר לה בפעם אחת: **שתי** בנותיך לשני בני. אומר ר"י דמיירי בבנות קטנות דקידושין דאב נינהו דאי בגדולות ואב מקבל קידושין בתורת שליחות פשיטא דבעי פרוטה לכל אחת דשליח לא עדיף ממשלחו דבתר נותן דקאמר לאו דוקא שהרי הנותן ע"כ בתורת שליחות בניו הוא בא ואי בתר נותן אזלינן הוי בעי שתי פרוטות כאילו הבנים בעצמם מקדשין אבל הבעיא היא אי בתר מקבל אזלינן לגמרי דשמא אין לחוש אלא שיקבל המקבל שוה פרוטה וצ"ל שבירר לאיזה מהם כגון רחל לראובן ולא להשמעון דאל"כ הוי קידושין שלא נמסרו לביאה: **בתך** ופרתך בפרוטה. כיון דפרה אין נקנית בכסף שדינא להו בתר בתו והדר בעי בתך וקרקעך דקרקע נקנה בכסף: **ורב** יוסף אמר צריכי שומא. קודם קידושין קאמר כדפ"י בקונטרס ותימה דלקמן פ"ב (דף מח.) תניא גבי התקדשי לי בשטר חוב וחכמים אומרים שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ומשמע שמין את הנייר אחר קידושין ואע"ג דמתחלה שומת הנייר לא היתה ידועה ויש לומר דלשינא דאמר בכל דהו כולי עלמא לא פליגי איירי דאמר לה כל דהו ולשינא דבכל דהו נמי פליגי הכי קאמר ואם רוצה לקדשה בשטר שמין את הנייר מתחילה אם יש בו שוה פרוטה מקודשת כלומר אם שמוהו תחילה לאפוקי ממ"ד מקודשת אע"פ שאין בו שוה פרוטה מטעם שטר:

אף שוה כסף דקיץ. הא דאמרינן לקמן (דף יב.) ההוא גברא דקדיש בזוודא דאורדי יתיב רב שימי בר חייא וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לא לכאורה דומה דלא כרב יוסף: **ומאי** ניהו חליפין. אין עבד עברי נקנה בחליפין ולא קונה עצמו בחליפין דמה שהוא קונה בכסף נפקא לן מהאי קרא דמכסף מקנתו לקמן (דף יד): אבל עבד כנעני נקנה בחליפין. כדתני בפי השולח (גיטין (דף לט): גבי שקל כומתא ושדא בה אמר לה קני האי וקנה נפשך ומשמע משום דהויא ליה כליו של מקנה לא עשה ולא כלום אבל בכליו של קונה קנתה ומתורת חליפין משמע ולא בתורת כסף וכך פירש רבינו חננאל שם. : **מנא** אמינא לה דתניא עגל זה. ללישנא קמא מייתי ראייה: **רב** כהנא שקל סודרא בפדיון הבן. משמע הכא דרב כהנא היה כהן ותימה דבסוף אלו עוברין (פסחים דף מט.) משמע דלא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיבי כהנתא לא גלאי וי"ל דתרי רב כהנא הוו אי נמי י"ל דבשביל אשתו היה לוקח כדאשכחן בפרק הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא אכל בשביל אשתו. : **אבל** כולי עלמא לא. וא"ת מאי טעמא דלא מהני מי גרע ממתנה ע"מ להחזיר דאמרינן לעיל (דף ו): דשמה מתנה וי"ל דאין הכי נמי דמיגרע גרע דהתם איכא דבר חשוב דהוי מתנה אע"פ שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא היה שוה אותו סודר חמש סלעים ומתחילה כשנתן לו לא יצא ידי נתינה: **השתא** במנה סתם לא הוו קידושין במנה זו מיבעיא. וא"ת דלמא הא קמ"ל דבמנה זו אע"ג דלא חזרה בה לא הוי קידושין כיון שנמצא חסר ויש לומר דמרישא שמעת מינה כיון דבמנה סתם יכולה לחזור בה ולא אמרינן ישלים אלמא לא חלו הקידושין כלל עד שישלים הכי נמי כי אמר לה במנה זו ונמצא חסר לא חלו הקידושין ואף ההשלמה לא מהניא שהרי לא סמכה דעתה להשלמתו אלא למנה שמראה לה והרי הוא חסר:

מנה אין כאן משכון אין כאן. פי' ואינה מקודשת לפי שהאשה נקנית בכסף והכסף אינו בעין היאך יקנה שאין המשכון תחת הכסף כיון שלא ישאר ביד האשה ודאי אי אמר לה התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך פשיטא דמקודשת וכמו כן אם אדם אומר לחבירו אתן לך מנה במתנה והניח לו משכון עליה לא קנה המנה במשיכת המשכון ואין לחלק בין מתנה לקידושין ורבינו חיים כהן בשם ר"ת אומר שאם אמר אדם לחבירו אתן לך מנה במתנה והילך משכון עליו ואל תחזיר לי המשכון עד שאתן לך המנה דאז ודאי יכול לעכב המשכון עד שיתן לו המנה ותימה מהא דאמר בהשוכר את האומנין (ב"מ דף עה:): גבי השוכר את הפועלים להעלות פשתן וכל דבר שהוא אבוד מקום שאין שם אדם וחזרו בהן שוכר עליהן או מטען וקאמרינן. עד כמה שוכר עליהן א"ר נחמן עד כדי שכון איתיביה רבא לרב נחמן עד ארבעים וחמשים זוז התם כשבאת חבילה בידו פירוש שבאו כלי אומנות של פועל ליד בעל הבית והשתא כי באת חבילה בידו מאי הוי הא מנה אין כאן משכון אין כאן וי"ל דלא דמי דהתם גרמו לו הפסד ועוד שאין החבילה בתורת משכון אלא קנוייה לו לשכור פועלין וכשרגילין לעשות שידוכין צריך לזוהר בדבר יפה שיאמר הרי אני מקנה לך כך וכך בגוף החפץ דאם אמר אם אחזור בי אתן לך כך וכך והא לך משכון מנה אין כאן משכון אין כאן ושמא בשדוכין לא אמרינן מנה אין כאן משכון אין כאן כיון שכשהאחד מהן חוזר בו השני מתבייש בדבר: **משכון** דאחרים וכדרכי יצחק. אע"ג דרבי יצחק איירי במשכון שלא בשעת הלואתו מצינו למימר כיון דבעל חוב קונה משכון שלא בשעת הלואה קנין גמור עד שיפדה בשעת הלואה נמי אלם שיעבודיה לחשב ממון לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות וכן צריך לפרש בפי' השולח (גיטין דף לז. ושם) בההיא דאמר המלוה על המשכון אינו משמט ומפרש התם משום דקני ליה כרבי יצחק ורבי יצחק הוי שלא בשעת הלואתו והמלוה משמע בשעת הלואתו כדמשמע סוף פרק האומנים (ב"מ פא: ושם) אלא ה"פ התם כיון דקני ליה שלא בשעת הלואתו לגמרי סברא הוא דיקנה הוא בשעת הלואתו שלא ישמט דחשיב של אחיך בידך ודרשינן בספרי (פי' ראה) את אחיך תשמט ידך ולא של אחיך בידך וכן יש לפרש פרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם) בההיא דישאל שהלואה את העובד כוכבים על חמצו אחר הפסח עובר לרבי מאיר ומפרש התם משום דקנה ליה כר' יצחק וכיון דקני ליה כרבי יצחק שלא בשעת הלואתו בשעת הלואתו קני ליה נמי לענין דקרינן ליה שלך אי אתה רואה: **מנין** לבעל חוב שקונה משכון. פי' בקונט' בשאר דוכתי להתחייב באונסין וקשה דהא ר"מ ור' יהודה פליגי. במלוה על המשכון אי הוי

שומר שכר אי שומר חנם אבל שואל לא הוי ואוקי גמרא ר"מ כר' יצחק משמע דר' יצחק לא אמר להתחייב באונסין לכך נראה לי שקנה את המשכון להתחייב בגניבה ואבידה: **צדקה** מנין. וא"ת איכא צדקה ממה שיחזיר לו לשכב עליו וי"ל דדייק מדכתיב (דברים כד) ושכב בשלמתו וברכך ואי לא הוי קונה ליה א"כ כשמברכו העני הוי ליה רבית דברים ויש מפרשים דלא מיקרי צדקה אלא הנותן משלו כמו צדק משלך ותן לו (ב"ב פח:): **תנם** לאבא או לאביך אינה מקודשת. ואם תאמר הא אמרינן לעיל (דף ו:): תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת ויש לומר דלא דמי דהתם שהתחילה היא בדבר איכא למימר דדעתה להתקדש אבל הכא שהוא אמר לה תחילה התקדשי לי והיא משיבה תנם למי שתרצה איכא למימר דאין דעתה להתקדש אלא היא משטה בו ואינה חוששת: **תנם** לפלוני אינה מקודשת. וא"ת אמאי קתני לעיל בברייתא אביך לאבא ולפלוני סגיא ואיכא למיעבד כל הני צריכותא ושמא יש לומר דאין לחוש לכך כיון דלא תנא אביך בברייתא לחודיה אי נמי י"ל דלהכי תנא אביך ופלוני משום דס"ד דליהוי מקודשת טפי כשאמרה תנם לפלוני מכשאמרה תנם לאביך דסמכה דעתה טפי כשיהא ביד פלוני: **אם** היה סלע שלה מקודשת. פי' בקונטרס דחצרה קונה לה ולא נהירא דאם כן מאי בעי סלע של שניהם מהו פשיטא דאינה קונה כיון דהוא חצר של שניהם כדאמרינן פרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פד:): אמר רבי ינאי חצר של שני שותפין קונין זה מזה ומוקי לה במודד בתוך קופתו של לוקח אבל במודד על הקרקע לא ונראה לפרש דהכא הטעם אין תלוי בקנין חצרה אלא כשהסלע שלה סמכה דעתה ובשאינו שלה לא סמכה דעתה ובעי כשהסלע של שניהם אי סמכה דעתה או לא:

א

-

ט

דף

הב אשקי ושדי אינה מקודשת. וא"ת מי גרע מתן מעות לפלוני דמקודשת. כ"ש כשאומרת תן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קידושין ומשום הכי איכא למימר כשאומרת הב אדעתא דמעיקרא קאמרה: **כל** אשקי אשקויי כו'. הנך תלת עובדי איצטריך לאשמועינן דבשום דבר אין מועיל לא במידי דאכילה ושתיה ולא בשאר מילי: **והלכתא** שיראי לא צריך שומא. וא"ת אמאי איצטריך

לפסוק כרבה לגבי רב יוסף דהא בבבא בתרא (דף קמג:) פסקינן הלכתא כרבה בר משדה ענין ומחצה וי"מ דהיינו דוקא במילי דב"ב ולא נהירא דע"כ בכולי גמרא הלכתא כרבה כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף עד:) גבי ההוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלו ריבעא כו' וקאמר ותסברא דרבה כרשב"ג והא קי"ל הלכתא כרבה ובהא קי"ל אין הלכה כרשב"ג משמע מדקאמר והא קי"ל הלכתא כרבה משמע דכולי גמרא הלכתא כוותיה ושמא יש לדחות דהתם יש ספרים דגרסי בהא קי"ל הלכתא כרבה דמשמע בהא דוקא ולא בכולי גמרא מיהו קשיא אמאי לא קאמר בהדיא הלכתא כוותיה דרבה כדאמר הלכה כר' אלעזר והלכתא כרבא אמר רב נחמן ואומר ר"ת דאתא לאשמועינן דדוקא שיראי הוא דלא צריכי שומא לפי ששומתן ידוע קצת ואין רגילין לטעות בו כל כך אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות שיש שאינם טובות אלא מעט ורגילים לטעות בהרבה יותר משוויים צריכי שומא משום דלא סמכה דעתה ולפיכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן והא דאמר לקמן בפרק שני (דף מח:) שהוסיף לה נופך משלו יש לומר ששמו אותו אי נמי ההוא נופך כעין שיראי שידוע שוויו קצת וההוא גברא דקדש באבנא דכוחלא (לקמן דף יב.) והוה רב חסדא משער אי אית ביה שוה פרוטה אבנא דכוחלא לא הוי כשאר אבנים טובות אלא כעין אבני שיש כדאשכחנא פ"ה דסוכה (דף נא:) בהורדוס דבניה לבהמ"ק באבני דשישא וכוחלא ומרמרא וי"מ משום הכי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף משום דרב יוסף הביא לעיל (דף ח.) כמה ראיות לדבריו עוד י"מ מש"ה לא קאמר הלכתא כרבה דלא תימא דהיינו רבה דאיכא דאמרי דבכל דהו לא צריכי שומא אבל אמר לה חמשין ושוי חמשין בעי שומא לפיכך פסק דבשום ענין לא בעי שומא לפי זה הטעם יתיישב הא דאיצטריך לפסוק כרבה אע"ג דבכל דוכתא קי"ל כוותיה: **כתב** על הנייר ועל החרס. משמע דשטר כשר על החרס וכן משמע לקמן בפירקין (דף כו.) דאמר כתב לו על הנייר ועל החרס שדי מכורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה וקשה דאמר בפ"ב דכתובות (דף כא.) האי מאן דבעי לאחוויי חתימת ידיה בבי דינא לכתוב אחספא כו' וקאמר דוקא אחספא אבל אמגילתא לא דלמא משכח איניש דלא מעלי וכתביב עליה מאי דבעי ותנן הוציא עליו כתב ידו משמע אבל על חרס ליכא למיחש להכי דאפי' כתוב עליו לא יועיל ואומר ר"ת דההיא דלקמן וההיא דהכא אתיא כר' אלעזר דאמר (בגיטין דף פו.) עדי מסירה כרתי. וההיא דכתובות אתיא כר"מ דאמר (שם) עדי חתימה כרתי וההיא דהכא לא אתיא כר' מאיר דכיון דבעינן בשטר קדושין עדי חתימה כדמוכח לקמן בפרק שני (דף מח.) ועדים שעל

גבי החרס לא חשיבי ואין מוכיח מתוכו כלום בחרס דדבר שיכול להזדייף הוא ותנן בפ"ב דגיטין (דף כא:) אין כותבין לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא משום שיכול להזדייף וחכמים מכשירין ואמרו מאן חכמים ר' אלעזר ש"מ דלא מהני בדבר שיכול להזדייף ואע"ג דאמר בגיטין בסוף פרק שני (דף כב: ושם) לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטרות לא ה"מ בשטרות העומדות לראיה דבעינן ראוי לעמוד ימים רבים אבל זה שאינו עשוי אלא לקדש בו אשה ולקנות בו שדה כעין גיטין הוה שעשוי לגרש בו את האשה לפי שעה ואע"פ שהשטר של קנין יכול להועיל לראיה כמו כן הגט יכול להועיל כדאמר בפ' הכותב (כתובות פט:): ובפ"ק דב"מ (דף יט.) וכ"ת ליקרעיניה בעינא לאינסובי ביה אלמא אע"פ שהיא צריכה לראיה עיקרו לא לכך נעשה: אף על פי שאין בו שוה פרוטה. הכא ניחא דקצת הוא רבותא לפי דבשוה פרוטה היתה ראויה להתקדש בלא שטר אבל לקמן (דף כו.) גבי שדי מכורה לך יש לתמוה מאי רבותא דאע"פ שאין בו שוה פרוטה דהתם המוכר נותן השטר וכך לי בשוה פרוטה כמו באין בו שוה פרוטה וי"ל משום דכתב ביה נתינה אחריתי ספר המקנה ס"ד דליבעי שוה פרוטה משום דמוכר מקנה שדהו ללוקח קמ"ל דלא בעי: הא לא דמי האי שטרא וכו'. ומגט לא היה יכול להקשות דבצד אחד דמי שפיר לגט דמה גט הבעל כותבו בב"ד: הלכתא נינהו. תימה כיון דהלכתא נינהו ל"ל קרא דויצאה והיתה שהאשה נקנית בשטר וי"ל דשטר מכר לחוד הוי הלכתא ושטר קידושין נפקי מכי יקח דבעל כותבו ודמי למכר ואע"ג דקאמר הלכתא נינהו לשון רבים לאו אתרוייהו קאי וכהאי גוונא אשכחן בריש בנות כותים (נדה לב:): דקאמר הי קרא והי הלכתא. אך קשה דלקמן (דף כו.) גבי שדה קבעי מנין שנקנית בשטר ואייתי קרא דכתיב ואקח את ספר המקנה ושמא י"ל דכיון דההוא קרא לא הוי אלא מדברי קבלה אין להקפיד בכך אי נמי יש לפרש הלכות מדינה כלומר מנהג היה כך:

דף - ט

הן הן הדברים הנקנים באמירה. תימה דבפרק שני דייני נזירות (כתובות קט.) תנן הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל תשב עד שתלבין ראשה ולמה תשב ישאנה ויקרא חמיו לדין כיון דהן הן דברים הנקנין באמירה

וי"ל שהחתן אינו רוצה לטרוח בב"ד ולמיקם בדינא ורשב"ם פ"י דדוקא כשמתוך התנאים עמדו וקדשו אז נקנים באמירה ומדקדק מדקתני עמדו והוא דשני דייני גזירות מיירי בשלא קדשו מתוך הדברים ומ"מ מאחר שהסכימו על כך תשב עד שתלבין ראשה ומיהו אין ראייה מלשון עמדו דאורחיה דגמרא בהכי כמו קטנה שלא מיאנה (והגדילה) ועמדה ונשאת ביבמות פ' ב"ש (דף קח.). ור"ת פ"י דהא דאמר נקנים באמירה בנישואין ראשונים דוקא שהאב משיא את בתו ויש לו קירוב דעת גדול אצל חתנו אבל התם מיירי בשניים וכן היה אומר ר"ת אין נקנין באמירה אלא כשהאב פוסק אבל אחיה ואמה לא :

א

-

י

דף

עד שיהיו שניהם שוין. פ"י הקונטרס בני עונשין למעט גדול הבא על הקטנה ולא נהירא דהא תנן בפ' יוצא דופן (נדה דף מד:) ומייתי לה בסמוך בת ג' שנים ויום אחד כו' וקא אמר אם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה משמע דגדול הבא על הקטנה חייב ואע"ג דקטנה לאו בת עונשין היא ויש מפרשים דההיא דהתם אתיא כרבי יונתן דפליג אדרבי. אושעיא ודוחק הוא ור"ת פ"י עד שיהיו שניהם במיתה אחת ולא בבני עונשין תליא מילתא ואפילו גדול הבא על הקטנה חייב אם הם שוים בקטלא וקאי אמילתיה דר"מ דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סו:) גבי נערה המאורסה דר"מ סבר נערה ולא קטנה וחכמים אומרים נערה אפילו קטנה במשמע ובעא מיניה רבי יעקב בר אבא מרב בא על קטנה המאורסה לרבי מאיר מהו לגמרי ממעטינן לה או מסקילה ממעט לה אבל מחנק לא וקאמר התם מסתברא דלגמרי ממעט לה דאי ס"ד מסקילה ממעט לה אבל חנק חייב והא בעינן שניהם שוין כלומר באותה מיתה שאם היתה גדולה בסקילה ולפירוש זה ניחא דבעי התם רבי יעקב בר אבא בא על קטנה המאורסה לרבי מאיר מהו דוקא בארוסה מיבעיא ליה משום דאינן שוין במיתה אבל בנשואה ליכא למיבעי שהרי מיתתו בחנק ואם היתה גדולה היתה נמי בחנק ושניהם שוין למיתה אבל לפ"ה קשה אמאי מיבעי ליה בארוסה טפי מבנשואה ומיהו י"ל כיון דמתו גם שניהם כתיב בנשואה פשיטא ליה דפטור אבל בקטנה ארוסה מיבעיא ליה דס"ד דחייב וקאמר עד שיהיו שניהם שוין

כלומר דאפילו ארוסה נמי הוא פטור לפי שאינם בני עונשין וקשה דאיכא התם אמוראי דנפקי מלתא דר"מ דחייב בחנק מהאי קרא דכתיב ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ובעי התם לר"מ האי ומתו גם שניהם לר"מ מאי עביד ליה ומאי בעי לוקמא בנשואה כדפי' וי"ל דניחא ליה לתנא לדחוק לאוקמי מתניתין דיוצא דופן (נדה דף מד:) אפילו כר"מ: כל הבוועל דעתו על גמר ביאה. תימה דבפי' הבא על יבמתו (יבמות דף נה:) ילפינן דאשה נקנית לבעלה בהעראה אתיא קיחה קיחה דעריות והעראה היינו תחילת ביאה והכא מסיק דסוף ביאה קונה ואומר רשב"א דכי אמרינן העראה קונה היינו בשלא עשה כי אם העראה ופירש מיד דמוכח שלא היה בדעתו לקנות בגמר ביאה אבל הכא מיירי שגמר ביאתו דאז לא קני בהעראה כיון שדעתו על גמר ביאה והלשון מוכיח דקאמר כל הבוועל ולא קאמר כל המערה והריב"ם תירץ הא דנקנית בהעראה היינו במפרש שרוצה לקנות בהעראה אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת תירץ דאחרי שנתרבתה העראה כגמר ביאה אם כן כל מקום שמזכיר ביאה בהעראה קאמר וה"ק תחילת העראה קונה או בסוף העראה קונה ולמ"ד (שם) העראה זו הכנסת עטרה דשייך בה תחלה וסוף ורבינו נסים גאון תירץ דההיא דיבמות איירי אחר קדושין דע"י אותה העראה הוי כנשואה כמו חופה דלאחר קדושין וקשה לפירושו דקיחה קיחה גבי קדושין כתיב ולא מיירי בחופה כלל: **ומקבל** את גיטה. יש להסתפק אם יכול האב לקבל גט לבתו קטנה משנשאת ונראה למורי הר"ר יצחק דמשנשאת אין האב יכול לקבל לה גט ואפילו היא קטנה ומביא ראיה מהא דתנן בירושלמי במסכת תרומות בפ"ח דהכי תנן התם האשה שהיתה אוכלת בתרומה ואמרו לה מת בעליך או גירשך וכן העבד שהיה אוכל בתרומה וכו' רבי אליעזר מחייב קרן וחומש רבי יהושע פוטר וקאמר עלה בגמרא ניחא מת בעליך גירשך מי לא ידעה רבנן אמרין כמשנה ראשונה שכן ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ואביה מקבל גיטה ור"א אומר אפילו תימא כמשנה אחרונה תפתר שאמרה לו התקבל לי גיטי במקום פלוני והיה לו להביאו בי' ימים ומצא סוס רץ והביאו בה' ימים והשתא מדדחיק לאוקמי כמשנה אחרונה וכגון שאמרה התקבל וכו' ולא מוקי לה בשנשאת כשהיא קטנה ואביה מקבל את גיטה משמע דמשנשאת אף כי היא קטנה אין אביה מקבל גיטה: **וחייבין** עליה משום אשת איש. פ"ה אם קיבל בה אביה קדושין ויש לתמוה אמאי איצטריך וחיובין עליה משום אשת איש והא קתני סיפא אם בא עליה אחד מכל העריות שבתורה מומתים על ידה ואשת איש בכלל כדמוכח פרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) אפילו בהמה כדאיתא פרק ד' מיתות (שם נה:)

על ידי כסף: מה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה. מהאי ק"ו ליכא למילף שתהא אשה נקנית בכסף ובשטר דאיכא למיפרך מה לשפחה כנענית שכן יוצאה בכסף כדפריך לעיל גבי אמה העבריה אבל לענין אכילת תרומה לא שייך למיפרך הכי: זו שביאתה מאכילתה אינו דין שכספה מאכילתה. וא"ת ונימא דיו אסוף דינא כלומר מאיזה כח אתה בא ללמוד כסף מכח ביאה דיו כביאה ולא יאכיל אלא אחר חופה ודוגמתה בפ"ב דב"ק (דף כה.) וי"ל הכא סברי כרבי טרפון דאמר לא אמרינן דיו היכא דמיפרך ק"ו ואי אמרת הכא דיו מיפרך ק"ו ורבינו שמשון מקוצי תירץ דלא אמרינן דיו אלא היכא דבעי למימר דין חדש כגון התם דאמר קרן בר"ה חצי נזק ואתה בא ללמוד נ"ש מק"ו דשן ורגל אבל הכא דרחמנא אמר קנין כסף אוכל ואין אנו באין ללמוד מן הק"ו אלא מהו קנין כסף: **רבינא** אמר מדאורייתא מיפשט פשיטא דאכלה. פי' ורבינא בא לקיים לעולם אימא לך דביאה אירוסין עושה ודקאמרת מאי שנא הכא דפשיטא ליה ומאי שנא הכא דמספקא ליה בדאורייתא פשיטא דאכלה בין בביאה בין בכסף והא דשלח ליה לאוסרה בתרומה מדרבנן ומדרבנן היה ריב"ב דן ק"ו דבביאה פשיטא ליה דאכלה אפילו מדרבנן דלא שייך בה חשש סימפון משום דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו ומק"ו רוצה לדון דבכסף נמי ליכא למיחש לסימפון כדמפרש בגמרא: זו שביאתה מאכילתה בתרומה. פי"ה דבנישאת פשיטא דכ"ע מודו דלא חיישינן לסימפון דאין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו וידע וקבל עליו וקשה מה שפירש בקונט' דאיירי בנישאת דהא לא בא רבינא ליישב אלא דאירוסין עושה ויש ליישב דה"ק כי היכי דבנישואין פשיטא ליה דאכלה דכ"ע מודו דאין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו ה"נ אינו בא עליה אלא א"כ בודקה ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרר"ם פירש דה"ק מה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה אפילו מן התורה כספה מאכילתה אפילו מדרבנן זו שביאתה מאכילתה מן התורה אינו דין שכספה מאכילתה אפילו מדרבנן ומיירי שפיר בביאה שלא ע"י חופה:

כמשנה אחרונה דפי' אע"פ (כתובות דף נז.) שאינה אוכלת בהגעת זמן עד שתכנס לחופה ותימה דבפי' אע"פ (שם) פליגי אמוראי במשנה ראשונה שאינה אוכלת בתרומה עד שיגיע זמן אי משום דעולא או משום סימפון אפי"ה במשנה אחרונה מודו כולהו דטעמא משום סימפון כדאיתא התם דקאמר התם [ובתרייתא] משום סימפון והכא קאמר משום דעולא דהיינו משום שמא ימזגו וי"ל עד שתכנס לחופה לאו דוקא אלא עד שיגיע זמן וכמשנה ראשונה ולפי שבהגעת זמן רגילין לעשות חופה נקט חופה והר"ר משה מנרבונה מפרש עד שתכנס לחופה הוי דוקא דקסבר אי לאו דגזרו מעיקרא משום דעולא משום סימפון לא היו מתחילין לגזור ולאסור עד שתכנס לחופה שהרי מומין לא שכיחי ורוב נשים אין בהם מום אלא מאחר שהתחילו לגזור משום דעולא שגזרו בתחילה עד הגעת זמן משום שמא ימזגו האריכו הגזירה משם ואילך עד החופה משום סימפון הואיל וכבר הוצרכו לגזור עד הגעת זמן משום דעולא ולכך תלה הטעם בדעולא שהוא עיקר הדבר וגם יש ספרים דגרסי התם עד שתכנס לחופה משום דעולא ומשום סימפון ולפי"ז ניחא וקצת קשה דאמר בסמוך איכא בינייהו קבל מסר והלך במסר והלך למ"ד משום דעולא ליכא ומשום סימפון איכא ולפי' הר"ר משה ק' מאי קאמר הא כולהו אית להו דעולא וההיא דסימפון כדפי' וצ"ל דמאי בינייהו לאו לפי האמת שנוהג עכשיו דאז חיישינן לסימפון אלא לפי משנה ראשונה בא לפרש מה לנו אי הוי טעמא משום דעולא או משום סימפון : **קוביוסטוס** פ"ה גונב נפשות וקשה דבפי"ק דבכורות (דף ה.) אמר שאל קונטריוס הטפסר לריב"ז גבי שקלים ובקע לגלגולת בגבוי הכסף אתה מוצא מאתים ואחד ככר וי"א מנה ובנתינת הכסף אתה מוצא ק' ככר משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או אינו בקי בחשבונות היה ומה ענין גונב נפשות לחסרון השקלים לכן פר"ח דקוביוסטוס משחק בקוביא והא דאמר בבראשית רבה (פרשה וישלח) ויאמר שלחני כי עלה השחר דקאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר לפירוש הקונטרס ניחא ולפירוש רבינו חננאל נמי יש לומר דאדם שמשחק בקוביא רגיל להיות עליו נושים הרבה ונטמן בפניהם : **הנהו** קלא אית להו. פ"ה וסבר וקבל וקשה לר"ת דבפרק המוכר פירות (ב"ב דף צב :) אמר בהדיא לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך ומפרש ר"ת קלא אית להו ולא שכיחי ולא חשו להו לסימפון כיון דלא שכיחי ורבינו אליהו מקיים פי' הקונטרס דהיכא דקיבל המוכר מעות אמרינן מדלא בדק הלוקח קודם נתינת המעות הני מומין דאית להו קלא אם כן סבר וקבל והא דאומר לו הרי שלך לפניך מיירי קודם

שנתן הלוקח מעות וקצת משמע כן התם דפריך ולימא המוציא מחבירו עליו הראייה אלמא משמע דהלוקח מוחזק: **קבל** מסר והלך. פ"ה קבל או מסר או הלך כלומר מסר האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל וקשה דמשמע הכא דבמסר לשלוחי הבעל חיישינן לסימפון ובפרק נערה שנתפתתה (כתובות מח:) אמר רב מסירתה לכל אף לתרומה משמע דמשום סימפון ליכא למיחש לכך נראה לפרש דמסר והלך חדא מילתא היא וה"פ מסר האב לשלוחי הבעל והלך גם הוא עמהם והלכך חיישינן לסימפון דאז לא בדקינן לה עד שתהא בביתו אבל מסירה דהתם מיירי כשלא הלך עמהם דאז בדק לה מיד.: **שכן** אשה מקפדת על עצמה וכו'. קס"ד דר' זירא אפילו פשטה ידה וקבלה קאמר דאינה מקודשת הואיל ורגילה להקפיד על דינר משום דכתיב כסף בקרא ולגבי דידה לא חשיב כסף אלא דבר שרגילה בו להקפיד ומש"ה (קפדי) בנתיה דרבי ינאי שרגילות להקפיד על תרקבא דדינרי הכי נמי לא יתקדשו בדינר אפילו פשטה ידה וקיבלה פחות מתרקב לא יחשב כסף לגבייהו ואין זו סברא ומשני פשטה ידה לא קאמינא דאפילו בפרוטה היתה מתקדשת דכסף קרינא ביה כי קאמינא דקידשה בליליא אי נמי דשויה שליח ובהכי הוי פלוגתא דב"ש וב"ה דמתני' ופירש הקונטרס דבנתיה דרבי ינאי היכא דשוו שליח לא הוו קדושין אלא דוקא בתרקבא דדינרי וקשה דא"כ נתת דבריך לשיעורין כיון דאזלינן בתר כל אחת ואחת לפי דעתה דכה"ג פריך בפ"ק דגיטין (דף יד.) ובפרק חזקת הבתים (ב"ב דף כט.) גבי בר אלישיב ונראה דהכי פריך אלא מעתה כגון בנתיה דרבי ינאי וכו' וכי תימא הכי נמי דלא מתקדשי בפחות מתרקבא דדינרי א"כ נתת דבריך לשיעורין דבנתיה דרבי ינאי משום שהן עשירות לא מתקדשי בפחות מתרקבא דדינרי ואחרות מתקדשות בדינר ומשני פשטה ידה לא קאמינא דגלתה בדעתה דאינה מקפדת ומתקדשת אפי' בשוה פרוטה כי קאמינא דקידשה בליליא אי נמי דשויה שליח דאז כולן שוות דבפחות מדינר אינה מתקדשת ואז אינן יוצאות מכלל שאר נשים דהן יודעות שלא יתנו לשליח אלא כמו לשאר נשים: **כל** כסף האמור בתורה סתם כסף צורי. פי' הקונט' אם פירש שקלים הוי שקל צורי ואם סתם הוי מטבע פחותה שבצורי הלכך פרוטה לא מצית אמרת לפי שהיא של נחשת ובצורי מטבע של נחשת ליכא ובקדושין כסף כתיב דקיחה קיחה גמירי וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא מידי דחשיבות בעי אוקמוה אדינר ולקמיה בשמעתין פי' הקונטרס דה"ג גופא אמר רב יהודה אמר רב אסי והיינו משום דאי קאי אדלעיל הוה ליה למיפרך לאלתר לימא רב אסי דאמר כבית שמאי:

והרי טענה וכו'. פ"ה מדקתני שתי כסף ש"מ קרא לאו דוקא קאמר כסף אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו אלא לחכמים ולא קים להו לאשבוועיה בבציר מהכי דאי קרא כסף דוקא קאמר נהי דמעא היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתיים מנא להו ומשני מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב כלומר שיהיו שוין שתי כסף ולאפוקי ממ"ד טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכן יצאו כלים למשהו כלומר שיתחייב עליהן בכל שהוא ורבותינו מפרשים שהדינר הוי מטבע הפחות שבצורי ופריך מדקתני שתי כסף שהם מעות ולא קתני שני דהוי משמע שני דינרין ותירץ מה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ומעה דבר חשוב ולדידי קשה בה טובא חדא א"כ דכל כסף האמור בתורה הוא דינר היכי אתיא הך היקישא ומפיק לה הא כי אתא היקישא לאשמועינן מה כלים שנים אף כסף שנים הוא דאתא ועוד מאי קאמר מה כלים דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא והא אמר לכך יצאו כלים למשהו אלמא לא חשיבי מחטין ועוד בהדיא אמר התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשה אתא עכ"ל ור"י הקשה על פי רש"י כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה היכי שייך כלל למימר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר הי"ל למימר אמעה שהוא מטבע פחות שבצורי דבשלמא לקמן (דף יב.) דאמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבריה וכיון דאפיקתיה מפרוטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אדינר אמאי מוקמת ליה אמעה הוה לן לאוקמא ועוד קשה דפי' דאתא לאפוקי ממ"ד טענו שתי מחטין והודה לו באחת מהן דחייב דהא בפי' שבועת הדיינים (דף לט:) משמע דהך דרשה דמה כסף דבר חשוב אתי אליבא דשמואל דלרב סבירא ליה כסף כי אתא לכפירה הוא דאתא לכן נראה לר"י כמו שפי' בשם רבותיו דדינר הוי מטבע הפחותה שבצורי ומה שהקשה רש"י דאי כל כסף האמור בתורה דינר היכי אתיא הקישא ומפקא ליה הא כי אתא היקישא לאשמועינן מה כלים שנים אף כסף שנים אתא נראה דלא קשה ליה מידי דהא אין היקש למחצה וכי היכי דגמרינן

מינייה שנים גמרינן מינייה נמי דבר חשוב ומה שהקשה וכי מחט דבר חשוב הוא הא אמרי' התם לכך יצאו כלים למשהו הא נמי לא קשה דאפי' מחט יש בו חשיבות גדול שראוי לעשות בו מלאכה גדולה והא דקאמר התם יצאו כלים למה שהן לאו דוקא למה שהן אלא לאפוקי דלא בעינן שיהא הכלי שוה מעה אך שיהא שוה פרוטה ומ"מ חשיבות גדול יש שראוי לעשות בו מלאכה גדולה ומה שהקשה . דבשבועות גרסי' איפכא הא נמי לא קשיא מידי דהתם היינו לשמואל דלא איצטריך ליה כסף למידי אחרינא ודריש ליה התם ללמד על כלים דבעינן דבר חשוב אבל הכא אתא אליבא דרב דמוקי כסף לכפירה ולדידיה תרוייהו דרשות נפקי מכלים שנים ודבר חשוב ומיהו לפי' זה דאמר דבצורי ליכא מעה קשה דהא כתיב (ויקרא כז) עשרים גרה השקל ומתרגמינן עשרים מעין אלמא היתה מעה בימי משה בכסף שבתורה ואומר ר"ת דגרה לא הוי מעה אלא משקל היה בימי משה שהיה שוה מעה ושוב עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה :

דף - **יב** - **א**

רב חסדא לא סבר ליה דשמואל. הכא לא מצי לשנויי הא בקידושי ספק כדלעיל משום דמיירי שקדשה אחיו אח"כ בפרוטה והיה בא רב חסדא להפקיע קידושי ראשון כדאמר לאו כל כמינך דאסרת לה אבתרא ואי הוה אמר דראשונים ספק הו' א"כ צ"ל דצריכה גט מראשון א"כ תהיה אסורה משום דהויא גרושת אחיו :

דף - **יב** - **ב**

הא איכא סהדי באורית. ה"ג ר"ת ולא גריס באידית והסופרים טעו בין אידית לאורית ואורית הוא מערב כמו אוריה בפרק לא יחפור (ב"ב דף כה.) גבי שכונה במערב מאי אוריה אויר. יה ולא כמו שפירש בקונטרס

אוריה מזרח אויר של פני השכינה והשתא אתיא שפיר דבני בבל היו אומרים הא איכא סהדי באורי כלומר בא"י שהוא מערב כדאמרין במערבא אמרי ורב חנינא מא"י אמר עדיה בצד אסתן ותיאסר כלומר בבל שהיא בצפון דאסתן הוא צפון כדאמרן (מגילה דף כח:) שמעתתא בעי צילותא כיומא דאיסתנא דרוח צפונית מונעת את הגשמים כדאמר (איוב לז) מצפון זהב יאתה תרגומא מצפונא. אסתנא יאתי: **והאיכא** סהדי באורית. אין לפרש דניחוש לשמא איכא סהדי דא"כ אין לדבר סוף דלעולם איכא למיחש והא נמי ליכא לפרש והא איכא סהדי דידיעי דבההוא שעתא הוה ביה ש"פ דפשיטא דעל זה ראוי להחמיר אלא נראה לר"י לפרש והא איכא סהדי כלומר יצא הקול שיש עדים באורית או במדינת הים: **אם** הקלנו בשבויה. אית ספרים שכתוב בהן משום דמנוולא נפשה נקל באשת איש וי"מ אם הקלנו בשבויה היינו משום דאפילו איכא סהדי שנשבית מ"מ לא היו יודעין אם נטמאה א"כ אינה אסורה מה"ת (א"כ) נקל באשת איש דאי איכא סהדי דאותה אבנא דכוחלא אית בה ש"פ הויא א"א גמורה א"כ אין דין הוא שנקל עליה וי"מ אם הקלנו בשבויה משום דליכא אלא איסור לאו דזונה נקל בא"א דאיכא איסור מיתה ולא נהירא שהרי השבויה נמי פעמים דאיכא איסור מיתה אם הוא כהן ויש לו בן ממנה שהוא חלל ויעבוד עבודה במזבח בשבת ובזה יש חיוב מיתה: **ועל** דמבטל גיטא. פ"ה כגון השולח גט לאשתו והגיע בשליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא ואיכא למיחש שמא יתננו לה השליח לאחר שבטלו ותנשא בו ולא נהירא דאין סברא לומר שיתן לה השליח כיון שהוא מוחה בו דאטו ברשיעי עסקינן לכן נ"ל כדאמר התם (גיטין דף לב.) בראשונה היה עושה ב"ד ומבטל לפניהם התקין ר"ג שלא יהו עושין כן אך פליגי התם (דף לג.) דאיכא למ"ד אם בטלו מבוטל ולדידיה ניחא שהרי אשה זו אינה יודעת שבטלו ותינשא ואפילו למ"ד התם אם בטלו אינו מבוטל מ"מ הרי מוציא לעז על הגט: **בכולהו** לא מנגיד רב. על זה סומכין החתנים בזמן הזה שדרים בבית חמותם ואפילו למאן דחייש לעיל מה שדרין עכשיו בבית חמותם היינו בשביל טובת הנאה שדרים בלא שכירות בבית דיש הוכחה שאינם דרים בשביל חמותם אלא בשביל שאר טובות שעושין להם: **משום** פריצותא. מפרש ר"ת דהיינו פריצותא לפי שצריך או עדי ביאה או עדי יחוד ודבר מכוער שמעמיד עדים על כך וקשה דביבמות פ' ר"ג (דף נב.) מייתי לה מצות יבמה מקדש והדר בעיל לא קדיש לוקה מכת מרדות מדרבנן כרב והתם לאו משום עדים תליא טעמא דהא יבמה מדאורייתא אינה נקנית אלא בביאה אלא נראה לר"י דהיינו פריצות שעושין תחלת קניינן בביאה

דומיא דמקדש בלא שידוכי : בשעת מתן מעות מקודשת. ה"ג ולא גרסינן בין רצתה בין לא רצתה כדאמר לקמן (דף יג.) ליתני מקודשת סתם כי התם :

א

-

יג

דף

כשם שאין האשה נקנית בפחות משה פרוטה כך אין הקרקע נקנית כו'. תימה דה"ל למידק איפכא דהא קניני אשה לא ידעינן אלא משדה ושמא י"ל דלית ליה ג"ש דקיחה קיחה אלא נפקא ליה מויצאה חנם אי"נ י"ל דאורחיה דגמי' למינקט הפשוט תחילה כדאי' בנדריים (דף כה :) כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות ואע"ג דנדר לא ידעינן אלא משבועות דכתיב האדם בשבועה פרט לאנוס (שבועות דף כו :) . **האשה** שהביאה חטאתה ומתה. משנה היא במס' קנים (פ"ב משנה ה) וקתני סיפא הביאה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה פירוש משום דהוי חטאת שמתו בעליה ולמיתה אזלא משמע דוקא יורשיה לא יביאו חטאתה אחר עולתה אבל היא עצמה אם היתה חיה מביאה חטאתה אחר עולתה ופטורה ותימה דבריש תמיד נשחט (פסחים נט.) אמרינן דכל חטאות קודמות לעולות שבאות עמהם אפילו חטאת העוף לעולת בהמה וא"כ איך אפשר שהביאה עולתה קודם חטאתה וליכא למימר דלכתחילה קאמר דמצוה להיות החטאות קודמות לעולות אבל בדיעבד אם הקדימה העולה קריבה החטאת אחריה דהא פריך בפרק תמיד נשחט (שם) ומי קריבה והתניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת"ל כו' ומסיק זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן אלמא משמע דאפילו בדיעבד לא קרבה וי"ל דהתם מיירי במצורע ודוקא במצורע הוא דאמר אפילו בדיעבד לא קריבה משום דכתיב ביה הויה (ויקרא יד) זאת תהיה דהוי עיכובא כדמוכח בפ"ק דמנחות (דף ה.) אבל בעלמא אמרינן בדיעבד קרבה שפיר אי"נ י"ל דלפי המסקנא דהתם (פסחים נט :) ניחא דקאמר ובדיעבד נמי כשר משום דכתיב והעלה דמשמע שהעלה כבר ומעתה ילפינן בעלמא מיניה מבנין אב דמאחר דגלי לן במצורע דבדיעבד קרבה הוא הדין בעלמא :

מלוה הכתובה בתורה. פי' כגון קרבנות ופדיון הבן וערכין ונזקין שלא היו יודעים עניני נתינות הללו אם לא שנתחייבה התורה בפירוש אבל מלוה כגון שלוח לו מעות בלא שטר אע"ג דכתיב האיש אשר אתה נושה בו לא חשיב כתובה בתורה כיון שאין צריך לפרש בתורה שיעור הנתינה דפשיטא מה שהוא לוח צריך לפרוע: אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין דשיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא. תימה דבשילהי גט פשוט (ב"ב דף קעו.) קאמר רב פפא גופיה מלוה על פה גובה מן היורשים שלא תנעול דלת בפני לווי' ואינו גובה מן הלקוחות דשיעבודא לאו דאורייתא ואומר ר"ח דהכא מיירי במלוה הכתובה בתורה כגון נזקין וערכין וקרוב דאמר לעיל דשיעבודא דאורייתא דלא שייך טעמא דנעילת דלת דלענין יורשים עשאו כמלוה בשטר ולענין לקוחות לא עשאו כמלוה בשטר אבל התם במלוה על פה שאינה כתובה בתורה כגון שהלוהו מעות בלא שטר: **אלא** מיתת בעל מני"ל. תימה דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נד.) מצריכין קרא באשת אב ובשאר עריות שאסורות בין מחיים בין לאחר מיתה ובפי' הבא על יבמתו (יבמות דף נה.) מצריך קרא ביבמה שיש לה בנים דאסורה לאחר מיתת הבעל והכא מצריך קרא להתיר אשת איש לאחר מיתת בעלה וי"ל דאחרי שראינו שהתיר הכתוב אשת איש לאחר מיתת בעלה כדדרשינן בשמעתין איצטריך קראי דהתם לאסור עריות לאחר מיתה דלא נילף מאשת איש שהתיר הכתוב: **לכ"ע** בעשה. אומר ר"י דאיכא עשה באשת איש כגון ודבק באשתו (בראשית ב) ולא באשת חבירו תימה דלא ילפינן שתתיר מיתה מק"ו מגט ומה גט שאינו מתיר ליבם בשום ענין אפילו אין לה בנים מתיר לעלמא בכל ענין מיתה שמתרת ליבם שאין לה בנים אינו דין שתתיר לעלמא בכל ענין: **מדאמר** רחמנא אלמנה לכ"ג. וא"ת ודלמא ה"ק רחמנא אלמנה לכ"ג אסורה אפילו כשהוא יבם הא לכולי עלמא שריא ליבמין אבל לעולם אימא לך דאשה לאחר מיתה נמי אסורה לכ"ע שלא במקום יבום וי"ל א"כ ה"ל למיכתב האי קרא אלמנה וגרושה וחללה בפרשת יבמין: **חדא** דיבם לא איקרי אחר. תימה דגבי שדה אחוזה אמרינן לקמן (דף יז:) דיבם איקרי אחר דקאמר אם מכר את השדה לאיש אחר ואחיו הוי בכלל וי"ל דלא דמי דבמקום שמדבר בכל

אדם הוי יבם בכלל אחר אבל הכא דבעי למימר דמותרת ליבם דוקא אי"כ
הוי יבם אחר דוקא.:

א

-

יד

דף

הא נמי יוצאה בחליצה. כיון דחליצה במקום גט לא חשיב לה פירכא:
ותהא אשת איש יוצאה בחליצה. וא"ת איכא למיפרך מה ליבמה שכן
בלאו ולכן דין הוא שתצא בקל תאמר באשת איש שהיא במיתה וי"ל כיון
שמצינו שחליצה מפקע' איסורא אין לחלק בין חמור לקל והכי נמי
אמרינן ביבמות (דף קיט.) וכי מאחר שהתרתה מה לי איסור לאו מה לי
איסור כרת ואע"ג דעבדינן מינה לעיל ק"ו ומה אשת איש שהיא במיתה
כו' לא דמי דהתם אנו רוצים להשוותם זה לזה ולימא דבכולהו אשה
מותרת לאחר מיתה בין דבעל בין דיבם אבל אין לומר כשמפקיע את הקל
לא יפקיע את החמור דאדרבה נאמר עתה להפך הוא הדין את החמור
דאין לחלק בין לחמור בין לקל כדפירשתי: ותהא יבמה יוצאת בגט
מק"ו. תימה מה לאשת איש שכן נקנית בשטר ולכך דין הוא שתצא
בשטר אבל יבמה לא וכי תימא דלא פרכינן מהכנסה להוצאה הא לעיל
(דף ה:) פרכינן מה לשטר שכן מוציא ומש"ה דין הוא שמכניס וכמו כן
נאמר עתה להפך דכיון שמכניס דין הוא שמוציא ואומר הר"מ דעביד
ק"ו מיבם ויבמתו וקורא לה אשת איש דכתיב (דברים כה) ולקחה לו
לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר להיות יוצאה בגט אע"פ
שאינה נקנית בשטר: אמר קרא ככה עיכובא. וא"ת מנא לן דאתיא ככה
למעוטי יבמה מגט דילמא אתי למעוטי מיתת היבם שלא תהא מותרת
במיתת היבם וי"ל דסברא הוא דככה יעשה לא ממעט אלא יציאות דבידי
אדם דהיינו גט דומיא דחליצה דתלו בעשיה אבל יציאה דבידי שמים
דהוי ממילא כגון מיתה לא ממעט: הא לאו הכי דרשינן ק"ו אע"ג דכתיב
ביה חוקה. תימה הא בפרק טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוקמי הא
ברייתא כרבי יהודה משום דסתם סיפרא רבי יהודה ושמעינן ליה לר'
יהודה בפרק הוציאו לו (שם דף ס:) דאמר לא כתיב חוקה אלא בדברים
הנעשים בבגדי לבן בפנים והגרלה הוי בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ
אי"כ מאי פריך לעיל והרי יוה"כ דכתיב ביה גורל וחוקה והא לא כתיב
חוקה בהגרלה כדפי' וי"ל דפריך הכא משום דכתיב אשר עלה תרי זמני

אלמא דריש ק"ו אע"ג דכתיב עיכובא והרב רבינו שמשון מקוצי תירץ מדאיצטריך ליה לר' יהודה. וזאת לגלות דלא קיימא חוקה אלא אדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים ש"מ דדרשינן ק"ו אע"ג (היכא) דכתיב חוקה דאי לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב חוקה לישתוק מזאת ואנא ידענא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה מדאיצטריך ועשהו חטאת למידרש הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת מכלל דלא קיימא חוקה אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה דאי קאי חוקה על דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ אמאי איצטריך ועשהו חטאת למעוטי קריאת שם הא לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב עיכובא והיכי תיסק אדעתין לרבות קריאת שם מק"ו אלא ש"מ דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה ולהכי איצטריך ועשהו ואפילו אי כתיבה חוקה בחוץ ואיצטריך נמי וזאת לגלויי דלא כתיבה חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ דליכא למימר מדאיצטריך ועשהו ידעינן ליה כיון דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה :

דף יד - ב

הואיל וכל קנינו בכסף. פ"ה הואיל ולא נאמר בו משיכה כישראל דכתיב או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד דהיינו משיכה וקשה לר"ת לפי שיהא סתמא דגמרא כדר"ל דלר' יוחנן דאמר בפ' הזהב (ב"מ דף מז:): דבר תורה מעות קונות דרשינן בפ"ב דבכורות (דף יג:): מיד עמיתך בכסף הא לעובד כוכבים במשיכה וק"י"ל כר' יוחנן לגבי ריש לקיש ועוד דבמס' ע"ז (דף עב.). אמרינן דלכ"ע משיכה בעובד כוכבים קונה לכך נראה לר"ת דה"פ הואיל וכל קנינו דעובד כוכבים בעבד עברי בכסף דכתיב ביה מכסף מקנתו לאפוקי שאינו קונה בשטר דישראל גופיה לא קני ע"ע בשטר אלא משום דאיתקש לאמה ואמה לאחרת דדרשינן (לקמן דף טז.). מה אחרת מקניא בשטר אף זו וכו' ובעובד כוכבים לא שייך האי טעמא שהרי אינו בתורת גיטין וקידושין ועוד נראה לר"ת דאפילו בקרקעות עובד כוכבים אינו קונה בשטר כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד.). עובד כוכבים מכי מטא זוזי לידיה איסתלק ליה וישראל לא קני עד דמטא שטרא לידיה משמע דאין קנין שטר לעובד כוכבים וא"ת לאו ק"ו הוא ומה עובד כוכבים שאינו קונה ע"ע בשטר קונה בכסף ישראל כו' וי"ל

דמסתברא דלכל אחד יש קנין לעצמו כדאשכחן בפ"ב דבכורות (דף יג.). גבי מטלטלין מדישראל בחדא עובד כוכבים נמי בחדא: **מוכר** עצמו מני"ל יליף שכיר שכיר. פ"י בקונטרס נאמר במוכר עצמו כשכיר כתושב יהיה עמך ונאמר במכרוהו ב"ד כי משנה שכר שכיר וא"ת כיון דיליף שכיר שכיר למה איצטריך מכסף מקנתו גבי עובד כוכבים נילף שכיר דכתיב גבי עובד כוכבים (ויקרא כה) כשכיר שנה בשנה וגו' מנמכר לישראל ונמכר לישראל מאמה כדמפרש גמ' לעיל וי"ל דאיצטריך ליה לכדדרשינן לעיל (דף ח.) בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים וא"ת אמאי איצטריך והפדה לענין כסף לישתוק מיניה ונילף עבריה מע"ע הנמכר לישראל ועברי הנמכר לישראל מעברי הנמכר לעובד כוכבים מג"ש דשכיר שכיר וי"ל אה"נ אלא איצטריך לדרשה אחרינא לגרעון כסף וא"ת אמאי איצטריך היקישא דע"ע ועבריה לקנין כסף נילף שכיר שכיר מנמכר לעובד כוכבים וי"ל דהיקישא דע"ע לעבריה איצטריך למימר מה עבריה אינה יוצאה בראשי איברים אף עברי אינו יוצא ומה עברי יוצא בשש ויובל אף עבריה כו': **לך** ולא ליורש. פ"י כגון בת ואח אבל עובד הוא את הבן כדלקמן (דף יז:) ולא אזנו של מוכר עצמו. וא"ת למ"ל אזנו למעוטי דמוכר עצמו אינו נרצע תיפוק ליה דמוכר עצמו אינו נרצע דאין רבו מוסר לו שפחה כנענית כדלקמן (דף כא:) דבעינן אהבתי את אשתי ואת בני וי"ל דאי לאו אזנו הוה ילפינן מג"ש דשכיר שכיר ממכרוהו ב"ד דאף על גב דלא מצי אמר אהבתי את אשתי ה"א דנרצע קמ"ל אזנו דאין נרצע:

א

-

טו

דף

ואידך לג"ש הוא דאתא. פ"י וצריך שתהא מופנה משני צדדין דאי אינה מופנה אלא מצד אחד איכא מ"ד (בנדה דף כב:) דלמידין ומשיבין ומאי משיבין דאיכא למיפרך. מה למצורע שכן טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת: **ואידך**. פ"י ת"ק בעלמא נמי לא ס"ל כר' נתן מכאן מדקדקין דאין הלכה כר' נתן דהא ר"א ורבנן פליגי בדרי' נתן ור' אליעזר דשמותי הוא סבר כר' נתן והלכה כרבנן ועוד מדקדק ר"ת מהא דאמר לקמן פ' האומר (דף סט.) גבי אושפזיכניה דר' שמלאי ממזירא הוה א"ל אי קדימתך טהרתניהו לבנדך ומפרש משום דא"ל זיל גנוב ואיזדבן לעבד עברי ואי

מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית למה ליה למימר. זיל גנוב הי"ל למימר זיל זבון עצמך אלא ש"מ דאין הלכה כר"א דודאי מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית וכי היכי דבהא לית הילכתא כוותיה בהא דקאמר מעניקין לו נמי לית הילכתא כוותיה אלא ודאי אין מעניקין לו כת"ק ועוד ראייה מהא דאמר לקמן (דף טז:): הא מני תוטאי היא דאמר לו ולא לבעל חובו משמע דאין הלכה כוותיה ור"ת ור"י פי' דהלכה כר' נתן דהא גבי פלוגתא דאביי ורבא בפרק כל שעה (פסחים דף לא.) דאמר רבא מכאן ולהבא הוא גובה אי אפשר לרבא ליישב אליבא דרב נחמן דאמר יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן אלא. כר' נתן וקי"ל כרב נחמן בדיני ורבא נמי דחק להעמידה כמותו וקי"ל כרבא גבי אביי ומה שהבאתי דמדלית הילכתא כר"א בהא דרבו מוסר לו שפחה כנענית הי"נ נימא דלית הילכתא כוותיה בההיא דמעניקין לו אין זה ראייה דילמא בההיא אין הלכה כמותו אבל באחריני הילכתא כוותיה ועוד דשמא גם בהא דמוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית נמי הילכתא כוותיה והא דנקט התם זיל גנוב לרווחא דמילתא נקט דמכרוהו ב"ד כ"ע מודו דרבו מוסר לו שפחה כנענית ומה שאומר דר"א שמותי הוא ברוב ספרים גרס ר' אלעזר והא דקאמר תוטא היא דילמא הכי קאמר תוטאי היא וס"ל כוותיה וה"ר נתנאל מפרש לגבי מלוה כ"ע אית להו כר' נתן והכי נפרש לעיל אליבא דר"א אלא לו ולא לבעל חובו משום דסבירא לן בעלמא כר' נתן בשאר שכירות שמוציאין מזה ונותנין לזה אתא לו ואפקיה פי' שאינו משלם הענקה לב"ח ואידך ת"ק בעלמא נמי פי' בשאר שכירות לא קי"ל כר' נתן משום דטרח בגופו אבל בב"ח כ"ע אית להו דרבי נתן כדפי': ואידך אי מהתם הי"א הי"מ מדעתיה. אף על גב דמדעתו מואם אדוניו יתן לו אשה נפקא מ"מ הוה אמינא דלהרצאת אדון קאתי: כי טוב לו עמך. הי"ר אברהם גריס כשכיר כתושב יהיה עמך (ויקרא כה) דמהתם ילפינן בת"כ אבל בספרי לא דריש מידי מכי טוב לו עמך דאין זה צווי אלא סיפור דברים בעלמא.: איזהו דבר שנוהג באיש ואינו נוהג באשה. ואם תאמר ואימא זו מכרוהו ב"ד דלא שייך באשה דכתיב (שמות כב) בגניבתו ולא בגניבתה וי"ל דמ"מ שם מכירה נוהגת באשה אבל שם רציעה אינו נוהג באשה [ותימה דכיון דקרא לא משתמע אלא בנרצע למאי איצטריך למימר אי במכרוהו ב"ד הרי כבר אמור].

ת"י:

אמאי קאמר ומה מי שאינו נגאל באלה נילף שכיר שכיר. פירוש שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה וא"ת כי נמי לא ילפינן שכיר שכיר לומר שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לעובד כוכבים מ"מ נילף מוכי תשיג וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לעובד כוכבים ויש לומר דעביד ק"ו ממכרוהו ב"ד שאינו כתוב למעלה בנמכר לעובד כוכבים וא"ת היכי תיסק אדעתין דנילף מכרוהו ב"ד מנמכר לעובד כוכבים בג"ש דשכיר שכיר הא אמרת דסברא לומר גבי מכרוהו ב"ד דליקנסיה משום דעבד איסורא וי"ל דבתר דגלי קרא לעיל שיוצא ביובל אע"ג דעבד איסורא כדמפרש הוה בעי למילף שכיר שכיר שיגאל באלה אי לאו הוה קרא וא"ת אכתי היכי בעי למילף שכיר שכיר שיגאל באלה מנמכר לעובד כוכבים מה לנמכר לעובד כוכבים דין הוא שיגאל באלה כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים וי"ל דהאי סברא שלא יטמע אינה כתובה ואין לסתור מהך סברא: **אמר** קרא יגאלנו. הקשה ה"ר מאיר למאי דס"ד דלא ידעינן מיעוטא האי יגאלנו אמאי לא יליף ק"ו שמכרוהו ב"ד יהיה נגאל באלה ומה נמכר לעובד כוכבים שאינו נגאל בשש נגאל באלה מכרוהו ב"ד שנגאל בשש אינו דין שיגאל באלה ותירץ דאיכא למיפרך מה לנמכר לעובד כוכבים שכן יוצא במיתת האדון ולכן דין הוא שיגאל באלה תאמר לנמכר לישראל שאינו יוצא במיתת האדון שהרי עובד את הבן ולכך דין הוא שלא יגאל באלה ומ"מ קשה דהא אמה עבריה מצינו למילף מהאי ק"ו דנמכר לעובד כוכבים שהרי אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת והדר נילף ע"ע הנמכר לישראל מהקישא דעברי לעבריה ומהר"י תירץ דאי לא יגאלנו ה"א דנמכר לישראל נמי נגאל באלה וה"פ ומה מי שאינו נגאל באלה פירוש דלא כתיב בקרא בהדיא שיגאל באלה נגאל בשש נמכר לעובד כוכבים דכתיב בהדיא בקרא שנגאל באלה אינו דין שיגאל בשש וה"י אמרינן בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח:): דבעי למימר דשור אוכל אפילו במחובר מק"ו מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במחובר שור שאוכל בתלוש אינו דין שאוכל במחובר אלמא עביד ק"ו מאדם שאינו אוכל בתלוש אע"פ שאמת הוא שאוכל אף בתלוש אלא ה"פ שאינו אוכל בתלוש דלא כתיב בהדיא בקרא שאדם אוכל בתלוש כדפי' הכא: **ומה** מי שאינו נגאל באלה יוצא בשש כו'. ואם תאמר שדה אחוזה יוכיח שנגאלת באלה ואינה נגאלת בשש אף אני אביא נמכר לעובד כוכבים דה"י לקמן (דף כ:): עביד הוכחה מעבד לשדה ומשדה לעבד וי"ל דאיכא

למפרך מה לשדה שכן אינה יוצאה במיתת האדון להכי אינה יוצאה בשש
תאמר בנמכר לעובד כוכבים שיוצא במיתת האדון על כן דין הוא שיוצא
בשש: **ורבי** יוסי הגלילי מידי אלא [באחר] כתיב. נראה דלא גרס ליה
דפשטיה דקרא הכי הוא ועוד דבמסקנא לא מתרצא ההיא קשיא בין לר'
יוסי הגלילי בין לר'יע וברוב ספרים אינו ולספרים דגרסי ליה נראה
להר"מ דהכי פירושו מידי אלא [באחר] כתיב כיון דלא איירי כלל אלא
מקרובים מנליה לר' יוסי הגלילי דבשאר כל אדם לשעבוד דילמא
קרובים מצו למפרקיה אבל אחרים לא מצו למפרקיה אפילו לשעבוד
ובהכי מתרצא שפיר אמסקנא דמיירי קרא נמי אגאולת רחוקים וא"כ
פשטיה דקרא הכי הוא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **אלא** בסברא
קמיפלגי. פ"י בקונטרס אי פשיטא לן דהאי באלה אקרובים קאי ע"כ
שעבוד דויצא בשנת היובל אחרים מישתמע כדקאמר ר' יוסי הגלילי
משום דמצית להקשות לר'יע מידי אלא באלה כתיב אלא בסברא פליגי
אי האי באלה אקרובים קאי או אחרים קאי דהא אחרים נמי כתיב
בהאי קרא ר' יוסי סבר באלה אלו קרובים ור'יע סבר באלה אלו אחרים
והקשה רבי' ברוך כיון דאית ליה לר'יע דהאי באלה אלו אחרים ולשחרור
היכי קאמר לעיל ר'יע באלה לשעבוד אדרבה ה"ל למימר באלה היינו
אחרים לשחרור ויש לומר לדברי ר' יוסי הגלילי קאמר כלומר מה שאתה
קורא באלה דהיינו קרובים לשעבוד: **ורבי** האי ויצא בשנת היובל מאי
עביד ליה. לא בעי למאי אתא דהא מיבעי ליה שאינו יוצא מתחת יד עובד
כוכבים עד היובל אלא הכי בעי אמאי נקט בשנת היובל והא כתיב בקרא
אחרינא עד שנת היובל:

א

-

טז

דף

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. פ"י בקונטרס אם לא יגאל ישתעבד בו עד
היובל ואין אתה רשאי לבא עליו בעקיפין וא"ת תיפוק ליה מדכתיב
(ויקרא כה) וחשב עם קונהו משנת המכרו לו עד שנת היובל דאי בעובד
כוכבים שאינו תחת ידך לא ציית וי"ל דאי מהתם ה"א דמיירי בעובד
כוכבים שאינו תחת ידך דאתי קרא למימר שמודיעין לו את הדין לעובד
כוכבים אם ירצה לשמוע לקבל עליו דין תורה אבל בעובד כוכבים שישנו
תחת ידך ה"א לא ניתיב ליה כלל קמ"ל הא קרא דאייתר שהרי הרבה

יובל כתיבי בפרשה לומר שאפילו יכול להוציאו בעל כרחו לא תבא עליו בעקיפין ולא יצא אא"כ ישלם כסף ואע"ג דכתיב וחשב עם קונהו דדרשינן ליה. שידקדק עם קונהו ולא יכעוס עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להערים עליו ולהטעותו בדין וחשבון וא"ת אי בעובד כוכבים שישנו תחת ידך מה שייך יובל ולמה לי נמי דקדוק כלל וי"ל דהכא שהעובד כוכבים בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו בא הכתוב להשמיענו שצריך לדקדק: **שכן** מוציא בבת ישראל. הא דלא נקט שכן מכניס דהוא דמי טפי משום דבגט כתיב בהדיא: **לימא** ליה באפי תרי זיל. תימא אמאי פריך גמרא לימא ליה באפי תרי זיל אמאי לא פריך ויפקירנו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי יצא בהפקר לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שחרור בפי השולח (גיטין דף לח.). ולמה לי שטרא ואפילו למ"ד (שם): דהמפקיר עבדו יוצא לחירות וצריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להתירו בבת ישראל וא"כ בעי"ע למה לי שטרא דבלאו הכי מותר וי"ל דאין ה"נ ומיהו לא הוה קשה למה לי שטרא ליפקוה בהפקר דפשיטא דיש יציאות אחרות לבד משטר אלא הכי קשיא ליה אף כשבא להוציאו בשטר למה לי שטר אותו לשון הכתוב בשטר דהיינו הרי את בן חורין הרי את לעצמך כדתנן בהמגרש (שם דף פה:) אותו לשון עצמו יאמר לו בע"פ דס"ד דאין צריך אלא מחילה כמו מחילת חוב בעלמא ולבסוף דמסיק עי"ע גופו קנוי לשון הכתוב בשטר אין מועיל בעל פה.: **אמר** רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי. מדלא חשיב במתניתין שטר משמע דסבר דעבד עברי אין גופו קנוי ותימא דרבא דקאמר עבד עברי גופו קנוי היכי פליג אמתניתין וליכא למימר דרבא דייק מברייתא הכי וליה לא סבירא ליה הכי דאמר לקמן בפירקין (דף כח.) עד היכן גלגול שבועה ומסיק רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי וי"ל דמתני' נמי סברה דגופו קנוי והא דלא חשיב שטר משום דתנא דמתני' לא חשיב אלא יציאות שהם בע"כ של אדון אבל שטר מדעתו של אדון: **והרב** שמחל על גרעונו. אבל אם לא היה גופו קנוי היתה מחילה מועלת ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין ומיהו יש לדחות דכיון שהוא מוחזק בגופו אין לך קנין גדול מזה: **מיתה** שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון. ואם תאמר חופה תוכיח שמוציאה מרשות אביה ואין מוציאה מרשות אדון דאי חופה מוציאה מרשות אדון אין אדם קונה בת חבירו שהרי יכול להכניסה ולהוציאה מרשות אדון וי"ל מה לחופה שכן אינה מוציאה מרשות אב אלא מדעתו ולכך אינה מוציאה מרשות אדון תאמר במיתה שמוציאה מרשות אב בע"כ:

והא ארבעה קתני. נראה דדייק מהא דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן דמשמע דנחית לפרושי כולהו וליכא למימר דדייק מדקתני ארבעה מעניקים להן דהא אמר בפ"ב דסוטה (דף טז.) תנא ושייר אע"ג דתנא מניינא גבי הא דאמרינן בגי' מקומות הלכה עוקרת את המקרא. : מה לסימנין שכן נשתנה הגוף. ואם תאמר מכל הני איכא למידק ק"ו ומה סימנין שאע"פ שנשתנה הגוף אינו מוציאה מרשות אב ואפ"ה מוציאה מרשות אדון מיתה שאע"פ שלא נשתנה הגוף מוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון וי"ל דודאי גבי אדון שייך לומר שינוי הגוף גורם הוצאה משום דאין זה הגוף שקנה אבל גבי אב לא שייך טעם דשינוי הגוף דלעולם הוא אביה אחר השינוי כמו קודם השינוי וא"ת נעשה ק"ו משנים ויובל שאין מוציאים מרשות אב ומוציאים מרשות אדון מיתה אב שמוציאה מרשות אב אינו דין וכו' וכ"ת מה לשנים ויובל שכן מוציאים בע"ע תאמר במיתה אב וכו' סימנין יוכיחו וי"ל דאיכא למפרך מה לסימנין שכן נשתנה הגוף וא"ת תיתי מבינייהו דמאי אמרת מה לסימנין שכן נשתנה הגוף שנים ויובל יוכיחו מה לשנים ויובל שכן מוציאים בע"ע סימנין יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כו' הצד השווה שבהן שמוציאים בעלמא שנים ויובל בע"ע וסימנין נמי מוציאים בעלמא שהרי מוציאים האיש מידי קטנות ומוציאים כאן אף אני אומר כו' וי"ל דאיכא למיפרך מה להצד השווה שבהן שמוציאים מעבדות תאמר במיתה האב שלא מצינו שמוציאה מעבדות ואע"ג דהיא גופא בעי למילף מ"מ כל כמה דלא ילפינן פירכא היא וא"ת נעשה ק"ו ממיתה אדון שאינה מוציאה מרשות אב שאם מת אדון בעודה קטנה חוזרת לרשות אב עד בגרות ומוציאה מרשות אדון מיתה אב שמוציאה מרשות אב אינו דין וכו' וי"ל מה למיתה אדון שכן מוציאה בנרצע תאמר במיתה אב וכו' : **והתנחלתם** אותם לבניכם אחריכם מכאן שאין אדם מוריש כו'. הר"ר יהודה מקורבי"ל הקשה למה לי והתנחלתם שאין מוריש זכות בתו לבנו פשיטא דמהיכא נפקא לן (כתובות דף מו :) דמעשה הבת לאב מלאמה ואמה גופה אינו יכול להוריש לבנו כדדייק לקמן (דף יז :) דאמה אינה עובדת לא את הבן ולא את את הבת וי"ל ה"מ גדולה הוא דנפקא לן מלאמה אבל קטנה לא

נפקא מלאמה אלא מסברא דהשתא זבוני מזבין לה וכו' ולהכי איצטריך
והתנחלתם :

א

-

יז

דף

אמה העבריה בסימנים ת"ל וכי תשלחנו. תימה דלקמיה דרשינן אף
לאמתך תעשה כן להענקה ולמה לי תרי קראי וי"ל דתרוייהו צריכי דאי
לאו לאמתך לא הוה ילפינן הענקה באמה העבריה מוכי תשלחנו כיון דלא
אשכתן בה הענקה כלל ואי לא וכי תשלחנו מאף לאמתך לא הוה שמעינן
הענקה אלא ביוצא' בשש דומיא דעבד אבל בסימנים לא : חלה שלש ועבד
שלש אינו חייב להשלים. יש שהיו רוצים לומר שאותם שכירים מלמדי
תינוקות אם חלו חצי זמן כמו כן לא יהיו משלימים את זמןן כמו ע"ע
דהכא ויטלו כל השכירות כיון שהיו אנוסין וקשה דבפרק השוכר את
האומנין (ב"מ דף עז.). קאמר רב פועל יכול לחזור בו ואפילו בחצי היום
ופריך והתנן השוכר את הפועל ושמע שמת לו מת או שאחזתו חמה יכול
לחזור בו טעמא דמת לו מת שאנוס הוא לאו הכי אינו יכול לחזור בו
והשתא אי היכא דאניס נוטל שכירותו משלם מאי פריך לרב דילמא
היכא דמת לו מת דאניס הוא נוטל שכירות משלם מאי פריך לרב דילמא
ואינו נוטל אלא מה שהרויח אלא ע"כ אף כי נמי הוי אנוס אינו נוטל אלא
מה שהרויח ואי לא אניס ידו על התחתונה דבעה"ב שוכר עליו אם באתה
חבילתו לידו או מטעהו כדאמר (שם עה :) גבי השוכר את הפועל להעלות
פשתנו מן המשרה והשתא פריך שפיר לרב וא"כ מלמדי תינוקות נמי אם
חלו לא יקחו אלא מה שהרויחו דאין לדמותם כלל לע"ע דעבד עברי גופו
קנוי לאדונו הילכך חלה שלש אינו חייב להשלים דאין יכול לעשות
מלאכה יותר מיכולתו אבל מלמד אין גופו קנוי אלא שכר עצמו ללמוד
עד הזמן וכשאינו יכול להשלים לא יטול אלא מה שהרויח ועוד נראה
לחלק בין מלמד לע"ע דעבד היכא דחלה ג' ועבד ג' היינו טעמא דאינו
חייב להשלים משום דכתיב בספר (ישעיה טז) מקצה שלש שנים כשני
שכיר אם כן מצינו דשנים דשכיר הן שלש שנים והיינו דכתיב כי משנה
שכר שכיר עבדך שש שנים והילכך היכא דעבד שלש דהיינו שני שכיר
אמר דאינו חייב להשלים ויטול שכרו כיון דעבדו ג' שנים דהיינו שני
שכיר : ונילף ריקם ריקם מעולת ראייה. וא"ת בעולת ראייה גופה מנא לן

דבכל שהוא נילף מבכור ותהא ה' סלעים וי"ל דשמא הלכה למשה מסיני הוא דבכל שהוא דהא למי"ד בפ"ק דחגיגה (דף ז.ו.) דעולת ראייה שתי כסף דבר תורה אמרו בירושלמי פ"ק דמסכת פאה דהוי הלכה למשה מסיני : **חדא** דתפשתה מרובה לא תפשתה. תימה כיון דכתיב אשר ברכך הוה לן למילף מן המרובה כדאמר לעיל דפריך ונילף ריקם ריקם מעולת ראייה ומשני אמר קרא אשר ברכך וי"ל דלא דמי דלעיל לא כתב אלא חד ריקם אבכור ועולת ראייה אית לן למילף מן המרובה משום אשר ברכך אבל הכא חד נתינה כתיב גבי עבד וחד גבי ערכין ואין לומר דאשר ברכך קאי אמרובה דהיינו ערכין אם סברא ללמד מעבד משום דתפשת מועט תפשת ותדע דהא כי יליף מערכין מהני אשר ברכך לאפוקי דלא נילף מפחות שבערכין כדפריך בסמוך ונילף מפחות שבערכין ומשני אמר קרא אשר ברכך :

דף - יז - ב

למר למעוטי כספים למר למעוטי פרדות. צריך לפרש דמר ממעט כספים דוקא ומר ממעט פרדות דוקא אבל לפי ספרים דלא גרסינן וראב"י כספים משבחי בעסקא צריך לומר למעוטי פרדות וכ"ש כספים ומיהו קשה אמאי נקט כלל יקב והא מכלל ופרט דלעיל מצינו למעוטי לכך נראה לרבי דגרסינן למר לאתויי כספים ולמר לאתויי פרדות והשתא איצטריך שפיר יקב דאי לא כתיב יקב לא הוה מרבינן לא כספים ולא פרדות דהוה ממעטינן תרוייהו מצאן וגורן אבל השתא דכתיב צאן וגורן ויקב הוי יקב כעין מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות לר"ש אתא לרבות פרדות דוקא דמשבחי בגופייהו ולר"א בן יעקב לרבווי כספים דוקא דמשבחי בעיסקא : **מרבה** אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה. פי' בקונטרס המקדיש שדה אחוזה פודה בית זרע חומר שעורים בני שקל כסף ואם לא פדאה ומכרה הגזבר לאחר כשיוצאה מיד הלוקח ביובל מתחלקת לכהנים אבל אם לקחה בנו של המקדיש מיד הגזבר אינה יוצאה מידו ביובל להתחלק לכהנים דכתיב ואם מכר את השדה לאיש אחר ולא לבן וא"ת אמאי לא קאמר ליה נחלה דבן קודם לאח וי"ל דלא חשיב אלא הנהו דליתנהו באח כלל ואיתנהו בבן אבל נחלה איתא נמי באח במקום שאין בן ובת : **חליפי** עבודת כוכבים קא

שקיל. ואין לומר טעמא משום ברירה כלומר השתא הוברר הדבר דזה חלקו דאם כן אפילו באו לרשותו נמי יהא מותר מהאי טעמא. : [אלא מדרבנן גזירה שמא יחזור לסורו כו'. והשתא לא הוי חליפי עבודת כוכבים דחכמים לא תקנו לו ירושה כי אם בהיתר דהם אמרו והם אמרו וא"ת אמאי יחזור לסורו הא מיד שנתגייר כקטן שנולד דמי ואם יחזור לסורו יש לו דין ישראל מומר וי"ל שיטעה להיות לו חלק ירושת אביו]. ת"י :

א

-

יח

דף

כאן שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה. פי' בקונטרס אז רוח חכמים נוחה הימנו ותימה דבפרק מי שמת (ב"ב קמט.) גבי עובדא דאיסור גיורא ה"ל תליסר אלפי זוזי בי רבא פי' בפקדון כי קא שכיב קאמר רבא היכי ליקנינהו רב מרי להנהו זוזי וכו' משמע דרבא לא רצה לשלם לרב מרי בר רחל אלא היה רוצה לזכות בהן והשתא וכי לא היה רוצה שתהא רוח חכמים נוחה הימנו שהרי רב מרי בר רחל הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הוה ואומר ר"ת דלגבי הלואה שעושה לו טובה. אין רוח חכמים נוחה הימנו שמשלם רעה תחת טובה אבל התם פקדון הוה ואדרבה רבא טרח לשומרם ואין נראה לר"י לחלק כלל בין מלוה לפקדון אלא נראה לר"י לפרש הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה אין רוח חכמים נוחה הימנו לפי שהוא קרוב להיות כישראל ואתי לאיחלופי ולשוויה ישראל גמור ואם ייבם אשת אחיו יאמרו שאינה זקוקה עוד לאחיו שהיתה הורתם ולידתם בקדושה: **כאן** בגניבה אחת כאן בשתי גניבות. פי' בקונטרס בהא אינו חוזר ונמכר וה"ק ונמכר פעם א' בגניבה אחת ולא פעמיים בגניבה אחת אבל נמכר הוא שתי פעמים בשתי גניבות ואפילו לא עמד בדין עד שגנב שתיהן ואינו שוה אלא דמי אחת נמכר וחוזר ונמכר דכל חדא וחדא קרינן ביה בגניבתו ופריך בגניבתו טובא משמע אם עמד על שתיהן בדין כולהו קרינן בגניבתו כדכתיב ובהמה רבה והדגה אשר ביאור ואפ"ה חוזר ונמכר הוא דאיכא אלא כאן באדם אחד שעמד בדין בבת אחת אפילו בגניבות הרבה אינו נמכר ונשנה דחצי גניבה היא אבל בב' בני אדם שמעמידין אותו בדין שתי פעמים נמכר בשביל כל אחת ואחת וה"ה אם גנב ועמד בדין ונמכר וחוזר וגנב משיצא לחפשי חוזר

ונמכר עכ"ל וקשה מה שפירש בגניבה אחת אינו חוזר ונמכר דהא לא אתיא לא כרבנן ולא כר"א דהא בסמוך קאמר ת"ר היה גניבו אלף ושוה ה' מאות נמכר וחוזר ונמכר וכו"א נמי לא אתי דאיהו קאמר אם היה גניבו כנגד ממכרו נמכר ואם לאו אינו נמכר כלל משמע אפילו פעם אחת אינו נמכר לכך פרי"י כאן בגניבה אחת נמכר וחוזר ונמכר עד שישלם כל הגניבה דנמכר בגניבתו משמע שנמכר כמה פעמים עד שישלם כל גניבתו אבל בשתי גניבות לא ימכר אלא פעם אחת ופריך בגניבתו טובא משמע היכא דגנב וחזר וגנב לאותו אדם עצמו מיקרי שפיר בגניבתו אימא דנמכר עד שישלם הכל ומשני באדם אחד דגנב וחזר וגנב לאותו אדם עצמו נמכר עד שישלם לו כל הגניבות דהיינו שפיר בגניבתו אבל בשני בני אדם אינו נמכר ונשנה: **אמר** אביי בעל כורחיה דאב. פירש בקונטרס אם יש לו כופין אותו ופודה אותה וק"ק להר"מ א"כ מאי קאמר בסמוך ה"נ דאזיל ומזבין לה ומה תועלת במכירתו מאחר דנכוף אותו לפדותה ושמא יש לומר דנכוף בני המשפחה לפדותה בע"כ דאב משום דלא ניחא ליה לאב שתחזור לביתו ויהא פרנסתו לאב עליה והשתא ניחא שפיר דהדר אזיל ומזבין לה:

דף יח - ב

כיון שפירש טליתו. פי' בקונטרס בדרי"ע גרס כיון שפירש טליתו דע"כ מיבעי ליה לאוקמי יש אם למקרא כדאמרינן פ"ק דסנהדרין (דף ד. ד.) ויש אם למסורת כר"א כדדרשינן בבכורות (דף לד. י') דרמינן מהאי פלוגתא על מילתא אחריתי דאמר התם לר"א יש אם למקרא ורמינן עלה מהא דיש אם למסורת ס"ל וה"פ ור"ע סבר כיון שפירש טליתו עליה לשם יעוד אם גירשה בגט וחזרה אצל אביה אינו יכול למוכרה דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות דסבר יש אם למקרא כלומר בבגדו קרינן ביה שהוא לשון בגד דאי לשון בגידה איבעי ליה למימר בבגדו כמו בשמעו (דברים כט) ואע"ג דבעלמא קרינן בפגעו (במדבר לה) התם ליכא למיטעי אבל הכא איכא למיטעי: **רבי** אליעזר סבר יש אם למסורת. ומדלא כתב בביגדו ביו"ד משמע היינו לשון בגידה דאי לשון בגד הוה ליה למיכתב ביו"ד ואע"ג דכתיב (בראשית לט) ותתפשהו בבגדו בלא יו"ד היינו משום דליכא למיטעי וקשה היכי דייק שהמסורת לשון בגידה מדלא כתיב

בביגדו ביו"ד דאדרבה נידוק שהוא לשון פריסת טלית מדלא כתב בבגדו בוי"ו ועוד דאין רגילות למיכתב לא יו"ד ולא וי"ו בתוך אותיות הפעולה ונראה לפרש שהמקרא ודאי משמע לשון פריסת טלית כמו ותתפשהו בבגדו דאי לשון בגידה היה ראוי לקרות בבגדו אבל המסורת הוא לשון בגידה דאי לשון פריסת טלית היה לו לכתוב בבגדו עליה ולא בבגדו בה ומיהו קשה לר"ת דאין דרך הגמרא להקדים דברי ר"ע לדברי ר"א שהיה רבו לכך נראה לר"ת דגרסיי כיון שפירש טליתו עליה דברי ר"א ור"ע אומר כיון שבגד בה וניחא השתא שדברי ר"א קודמין לדברי ר"ע שהיה תלמידו וה"פ ר"א סבר יש אם למסורת ומסורת הוי לשון בגד דהיינו פריסת טלית מדלא כתיב בבגדו בוי"ו או בביגדו ביו"ד אע"ג דבשמעו לא כתב בוי"ו היינו משום דליכא למיטעי ור"ע סבר יש אם למקרא היינו לשון בגידה דאי לשון בגד ה"ל בבגדו דמבגד יאמר בגדו כמו מנגד נגדו ומחלב חלבו ואע"ג דקרינן ותתפשהו בבגדו ולא בבגדו התם ליכא למיטעי וי"מ בהאי דכתיב אשר לא יעדה וקרינן לו בוי"ו ר"ע סבר יש אם למקרא דהיינו לו בוי"ו והשתא מגלה על בבגדו שהוא לשון בגד פריסת טלית ר"א סבר יש אם למסורת וכתביב לא באל"ף והשתא מגלה על בבגדו שהוא לשון בגידה. : **זבוני** הוא דלא מזבין לה הא יעודי מייעד לה. לאו דוקא יעודי מייעד אלא ר"ל קדושי מקדש לה דאי לא היה יכול לקדשה אמאי קאמר שוב אינו רשאי למוכרה פשיטא אפי' לקדשה אינו יכול כ"ש למוכרה ויש מיישבין הגירסא זבוני הוא דלא מזבין לה הא לשאר מילי מצי עביד וקא מתמה גמרא הא יעודי מייעד לה כלומר היכי אמרינן דשאר מילי מצי עביד והא כבר יעודי מייעד לה ואי אמרת נישואין עושה אין לאביה רשות בה ודוחק: **בשלמא** אירוסין מאירוסין שאני. פי' שאני אירוסין דידה דכיון דהוא לא קדשה יכול למוכרה אלא נישואין מנישואין מי שאני פי' הקונטרס כיון דמדאורייתא נפקא מרשותיה לגמרי וקשה והא אירוסין נמי הוו דאורייתא כדילפינן לעיל מכי יקח וכ"ת דמ"מ יש לחלק בין אירוסין לנישואין משום דבנישואין נפקא מרשותיה לגמרי כדפי' הקונטרס הא ליתא דהא קטנה אי מסרה נפשה לחופה ה"נ דנפקא מרשותיה דאב פשיטא דלא לכך יש ליישב פי' הקונטרס הכי בשלמא אירוסין מאירוסין שאני דאכתי ברשותיה דאב היא לכל מילי ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה עם בעלה חוץ ממכירה שאינו רשאי למוכרה אחר שקבל כסף קדושיה א"כ הא מילתא הוי חדוש ואיכא למימר אין לך בה אלא חדושו ואיכא לאוקמי האי חדוש באירוסין דידיה פירוש כשקיבל אביה קידושין אבל נישואין גמורין דמפקי לה לגמרי מרשותיה דאב א"כ אין לחלק בין נישואין דידה לנישואין דידיה

ובנישואין דידה נמי לא מצי מזבין לה אבל קטנה דממסרה נפשה לחופה
לא אשכחן דנפקא מרשותיה דאב בהכי :

א

-

יט

דף

במאי מוקי לה כרבי אליעזר. פיי בקונטרס ועד השתא מהדרינן לאוקומי
דלא כרבי אליעזר דשמותי הוא לפי ר"ת דגריס הכא במאי מוקי לה כר'
עקיבא צ"ל דעד השתא מהדר לאוקומי כרבי אליעזר משום דרבנן דר'
שמעון קיימי כוותיה דאמרי אבל לא לשפחות אחר אישות ור' שמעון נמי
הכי אית ליה אלא שמוסיף עוד אבל לא לשפחות אחר שפחות : **איש** פרט
לקטן. ואף על גב דקטן לאו בר עונשין הוא מ"מ איצטריך קרא למעוטי
דקס"ד שיהא נהרג כיון שהאשה נהרגת על ידו. : **ומדאורייתא** חזיא ליה.
פיי בקונטרס דזקוקה לו וביאתו ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה וליטמא
לה כדתנן (נדה דף מה.) בן ט' שבא על יבמתו קנאה וקשה דזה אינו אלא
מדרבנן ולפוסלה מן האחין כדתנן בהאשה רבה (יבמות דף צו:) עשו
ביאת בן ט' כמאמר בגדול אבל ליורשה ולשאר דברים לא הויא כאשתו
ולכן נ"ל דמדאורייתא חזיא ליה בעלמא כגון שהיה היבם גדול וקטן זה
ביאתו ביאה כלומר שאם בא על אחת מכל עריות שבתורה מומתים על
ידו מהו דתימא הואיל ומדאורייתא כו' כלומר אי לאו האי קרא דמעטיה
ה"א מדאורייתא חשובה כאשתו קמ"ל שאינו קונה אותה אלא מדרבנן
כדאמרינן בעלמא (שם) עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול : **תרת**. פיי
בקונטרס הא בהא תליא כלומר חדא מילתא היא דכיון שאין יעוד אלא
מדעת פשיטא דאין יעוד מועיל אלא בגדול שהרי קטן לא מצי לשוויי
שליח לקדש וה"ר אלחנן פיי תרתי כלומר דסותרן אהדדי דרישא דאמרי'
אין יעוד אלא בגדול משמע אפילו שלא מדעת מהני והדר אמרינן אין יעוד
אלא מדעת משמע אבל שלא מדעת לא מהני : **אומר** אדם לבתו קטנה צאי
וקבלי קידושין מדר' יוסי. תימה מאי אתא לאשמועינן פשיטא למה לא
תתקדש אפילו היה אומר תן מנה לפלוני ותתקדש בתי לך היתה מקודשת
מדין ערב כדלעיל (דף ז.) כ"ש שאמר לבתו וכי תימא דהכא לא שייך דין
ערבות דהא לא דיבר למקדש א"כ לר' יוסי בר' יהודה דאמר דמקודשת
בפרוטה אחרונה אטו נילף מינה דאם לא אמר כלום לא לבת ולא למקדש
תהא מקודשת אלא ע"כ המכירה חשובה כאילו אמר אביה לבת התקדשי

ביעוד א"כ המכירה נמי תחשב כאילו אמר למקדש וי"ל דלא הוי לא כאומר לו ולא כאומר לה אלא הכי מוכיח ע"כ קטנה יש לה יד לקבל קידושין מדאשכחן גבי יעוד דאמר רחמנא שתייעד על ידי עצמה שאם לא היה מועיל בעלמא כשנותן לה רשות להתקדש מדעת ע"י עצמה לא היה אומר הכתוב שיהיה מועיל לענין יעוד וא"ת היאך היא מתקדשת באומר לה צאי וקבלי קידושין והלא קטן לית ליה זכייה מן התורה כדמשמע פ"ק דב"מ (דף יב.) דקטנה אין לה יד לזכות בעצמה ואמרינן דמציאת הקטן לר' יוסי אין בו גזל גמור אלא מדבריהם בשלמא גבי יעוד דהתם דין הוא שתזכה בשאר שאינו אלא מחילת שיעבוד בעלמא וי"ל דבדעת אחרת מקנה לה יש לה זכייה מדאורייתא כדמשמע בפ' [האומר] (גיטין סה.) דפריך לרב חסדא דאמר אחד זה ואחד זה קונה לעצמו ואינו זוכה לאחרים מההיא דאומר אדם לעבדו ולשפחתו העבריים הילך מעות הללו ופדה מהן מעשר שני ושפחה עברית קטנה היא ודחי בעציץ שאינו נקוב דרבנן מכלל שהיה רוצה להוכיח שזכה אפילו לאחרים מן התורה: **במלוה** שיש עליה משכון מקודשת מדרי' יוסי בר' יהודה. אין לפרש דמיירי במשכון שלא בשעת הלואה דקני לה מדרבי יצחק דאם כן היה לו להביא כאן דרבי יצחק כמו שמביא לעיל (דף ח: 'י) גבי קידשה במשכון מקודשת ולעיל היה לו להביא דרבי יוסי ברבי יהודה אלא אפי' במשכון בשעת הלואה איירי ואפי' אין מחזיר לה משכון אלא שמוחל לה את המלוה ואע"פ שהמשכון בידו דהא המקדש במלוה שיש עליה משכון קאמר ולא המקדש במשכון וא"ת כיון דמקדש בהנאת מחילת מלוה אפילו בלא משכון אמרי' דמקודשת לעיל. ולמה אנו צריכין ללמוד מר' יוסי וי"ל דהיכא דאיכא משכון גרוע טפי דס"ד דלא סמכה דעתה כיון שאינו מחזיר לה משכון קמ"ל מילתא דרבי יוסי דמקודשת וא"ת היכי נילף מרבי יוסי ברבי יהודה מיעוד והלא ביעוד מחזיר לה המשכון היינו גופה דהא גופה משכון היא והכא אין מחזיר לה משכון וי"ל דפשיטא ליה דאין עיקר היעוד בחזרת משכון אלא מחמת מחילת שיעבוד המלוה לחוד ונ"ל לדקדק דקסבר ר' יוסי בר' יהודה דעבד עברי אין גופו קנוי דאי גופו קנוי מה ענין זה אצל מלוה שיש עליה משכון אין כאן מלוה כלל אלא מקדשה בהקנאת גופה לעצמה ומיהו י"ל דע"כ לא בהקנאת גופה שהיא קנויה לו מקדשה דאם כן איך תקדש בלא שטר שחרור ובלא הפקר:

משל למאן. פיי בקונטרס מדברי מי אנו למידין הא אם יש שהות ביום כו' אלמא השתא הוא דמתחלי קדושין בגרעון שיש לו עליה לרבנן מדברי חכמים אנו למידין דאמרי אפילו אין שהות ביום דקסברי לכך ניתנו מעות הראשונות דאי בעינן ליעודי יהיה ייעוד מעכשיו דאי לאו מההוא שעתא מתחלי במאי מיקדשה השתא ופריך פשיטא דמצינו למילף ומשני מהו דתימא הא לא אמר ליה לאב מעכשיו ותילף מיניה דאפי' לא פירש מעכשיו אלא הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום תהא מקודשת לראשון קמ"ל האי תנא דאמר אנו למידין המשל מדברי רבנן דאי אמר מעכשיו אין ואי לא לא וקשה דבכוליה גמרא המשל בא ללמד על הדבר כמו משל למה הדבר דומה ועוד איך נאמר דמיייעוד נלמוד באשה שתהא מקודשת לראשון והא לא איירי רבנן כלל כשבא אחר וקידש בתוך ימי המכירה לכך פירש ר"י שהמשל בא ללמד ולומר דכי היכי דפשיט לן התם באומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשי יום ובא וקידשה אחר בתוך שלשים יום שמקודשת לראשון ה"ה גבי ייעוד שאם בא אחר וקדשה אחר המכירה קודם הייעוד דאינה מקודשת דמעות הראשונות לקידושין ניתנו והכי קאמר משל למאן על מי מלמד המשל אילימא לרבי יוסי ברי' יהודה והאמר אם יש שהות ביום וכו' ואם כן לא דמי לאומר שהרי בעינן שיתן לה שום דבר בסוף אלא משל לרבנן המשל בא ללמד לנו על דברי רבנן שאם בא אחר וקידשה אחר המכירה קודם הייעוד אינה מקודשת ופריך פשיטא דכיון שאמר לאשה כך הוא הדין הי"נ גבי ייעוד כך הוא לרבנן ומשני מהו דתימא הא לא אמר מעכשיו ואפילו לרבנן נמי תהא מקודשת לאחר שקדשה קודם הייעוד דלא דמי לאומר לאשה דהתם אמר לה מעכשיו קמ"ל דכיון דכל מכירה ע"מ לייעד כמאן דאמר לה מעכשיו דמי : **משל** לרבי יוסי ברי' יהודה. פיי בקונטרס מדר"י ברבי יהודה אנו למידין משום דלא פירש מעכשיו אע"ג דהוי ליה לקדשה בהו לאחר זמן מיהו כי קדמו אחר הוו קידושין הי"נ לא שנא מהו דתימא הא לא א"ל בשעת מתן מעות ע"מ שתייעד לי לסוף שש ומשום הכי אמר רבי יוסי דמקודשת לשני אבל היכא דאמר התקדשי לי לאחר שלשים יום אימא אע"ג דלא אמר לה מעכשיו חיילא מהשתא ומקודשת לראשון אם ירצה בסוף שלשים קמ"ל דדמי להדדי דכיון דתלה הכתוב ייעוד במעות הללו לאחר זמן מעיקרא כי יהבינהו להכי יהבינהו שאם ירצה לייעד מייעד ואפ"ה כיון דלא אמר מעכשיו מקודשת לשני גם פיי זה לא נהירא שהרי בכולי גמרא המשל בא ללמד על הדבר ופירש רבינו יצחק מהו

דתימא הא לא אמר לה לאחר שלשים יום וכיון דלא פריש נימא דדעתיה שיחולו הקידושין מעכשיו דמהני טפי מה שלא הזכיר שלשים יום שהרי כל שעה ושעה בידו ליעדה כל זמן שירצה ואם קידשה אחר אינה מקודשת קא משמע לן כיון דלא אמר מעכשיו בהדיא מקודשת לשני: **לרבי מאיר** תנאו קיים וכו'. מדרבנן אדרבנן לא קשיא דיעוד לא הוי דבר שבממון: ...

א

-

כ

דף

שאינו יוצא בראשי אברים כעבד. דס"ד דלא גרע מעבד כנעני שאינו יוצא בשש ויובל ובגרעון כסף ועובד את הבת ואפילו הכי יוצא בראשי אברים: **אבקה** של שביעית. פירוש איסור קל שבה דעיקר איסור שביעית אינו אלא בעבודת קרקע כגון חרישה וזריעה אבל משא ומתן אינו אלא עשה בעלמא לאכלה ולא לסחורה ומסברא שבא לו עונש זה על משא ומתן מדה כנגד מדה: **הא** קמ"ל ליזבון איניש ברתיא. אף על גב שמפדין אותה בעל כרחו. מכל מקום רבית קשה יותר: **לעקר** זה עבודת כוכבים. שסופה ליעקר: ד"ז שייך לע"ב עבד ד' ופשו ליה תרתני ניתיב ליה תרתני כפי שניו. פירש בקונטרס לא איירי קרא לא בהשביח ולא בהכסיף וקשה דא"כ אמאי שני קרא בלישניה נכתוב אידי ואידי מכסף מקנתו או כפי שניו ואומר ה"ר ברוך דה"פ אם עוד רבות בשנים דעבד תרתני ופשו ליה ארבע ליתיב ליה ארבע מכסף מקנתו בין הכסיף ובין השביח משום שהוא סמוך לזמן כניסה טפי מזמן יציאה ואם מעט נשאר בשנים דעבד ארבע ופש תרתני ניתיב ליה כפי שניו שהוא שוה עתה והוא סמוך לזמן יציאה בין הכסיף ובין השביח: **כל** הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו. וקשה מאי אדון די לו להיות כאדונו ויש לומר כדאיתא בירושלמי דפעמים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו זו מדת סדום נמצא שע"כ צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו:

גאולתו גאולתו גמר. נראה לר"ת דלאו ג"ש גמורה היא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא דאי ג"ש גמורה היא א"כ מאי קאמר או דלמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן הא כיון דהוי ג"ש בין לקולא בין לחומרא אית לן למילף דאין ג"ש למחצה וכן משמע לקמיה גבי בתי ערי חומה קאמר היכא דגלי גלי והיכא דלא גלי לא גלי ואי ג"ש היא אפילו היכא דלא גלי נמי: **איתיביה**. פ"י מסיפא דקתני מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח שאינו לוח וגואל וגואל לחצאין ואם תאמר מאי פריך לרבי שמעון דילמא הך ברייתא אתיא כוותיה דרבי שמעון והא דקאמר לעיל גבי בתי ערי חומה שלוח וגואל וגואל לחצאין היינו בתר דרבי לן קרא במקדיש אם גאל יגאל אבל

הך ברייתא דקאמר דאינו לוח וגואל וגואל לחצאין מיירי אם לא נכתב אם גאל יגאל דה"נ קאמר לעיל שיכול וי"ל דמשמע ליה כל שיטת הברייתא אף לפי האמת לבתר דכתיב נמי אם גאל יגאל דאי לאו הכי אמאי נקט כל שיטה זו שאינה קיימת הוה מצי למינקט ק"ו מע"ע מה ע"ע שיפה כחו שיוצא ביובל אפ"ה אינו לוח וגואל וגואל לחצאין כדבסמוך מקדיש שהורע כחו אם הגיע יובל אינה נגאלת ומתחלקת לכהנים אינו דין שאין לוח וגואל וגואל לחצאין ועל ק"ו זה ליכא למיפרך מידי אלא פשיטא דהאי יוכיח מיירי אף לפי האמת בתר דכתב אם גאל יגאל וא"ת מ"מ אמאי לא נקט האי ק"ו מע"ע כיון דליכא למיפרך מידי עילויה וי"ל דשדה משדה עדיפא ליה למילף: משום דאיכא למימר ע"ע הנמכר לעובד כוכבים יוכיח וא"ת ולמה לי ומצא כדי גאולתו דכתיב בשדה אחוזה למימר שאינו גואל לחצאין תיפוק ליה בק"ו מע"ע ומה ע"ע הנמכר לעובד כוכבים שיפה כחו ליגאל מיד ואפ"ה אינו לוח וגואל וגואל לחצאין כדבסמוך מוכר שדה אחוזה שהורע כחו ליגאל מיד כדכתיב במספר שני תבואות (ויקרא כה) אין דין שאין לוח וגואל וגואל לחצאין וי"ל דאדרבה אית לן למימר איפכא ומה מקדיש שהורע כחו ליחלק

לכהנים ביובל ואפ"ה לוח וגואל וגואל לחצאין מוכר שיפה כחו שחוזרת לבעלים ביובל אינו דין שלוח וגואל וגואל לחצאין וכ"ת מה למקדיש שיפה כחו ליגאל מיד תאמר במוכר שהורע כחו ליגאל מיד מ"מ בתי החצרים שיפה כחן ליגאל מיד מצינו למיגמר מהאי ק"ו ולהיות לוח וגואל וגואל לחצאין ומאחר דחזינן בבתי החצרים שדה אחוזה נמי מפקי ליה להאי דינא דתרוייהו בחד פרשי כתיבי על שדה הארץ יחשב ולהכי איצטריך ומצא כדי גאולתו דכתיב במוכר שדה אחוזה לומר שאינו לוח וגואל וגואל לחצאין דס"ד למילף ממקדיש כדפרישית ומהשתא ילפינן נמי בתי החצרים מיניה שאין לוח וגואל וגואל לחצאין : מאי בכל. לכתוב גאולה תתנו לארץ ושמעינן שדה אחוזה לקובעו חובה ובתי החצרים בכלל וא"ת לימא דאתי לרבות עבד עברי ויש לומר דמשמע ליה דאתי לרבווי מידי דגאולת קרקע כדכתיב ובכל ארץ משמע דוקא ארץ מרבינן :

דף - כא

לקובעו חובה ואפילו לר' יהושע. פירש בקונטרס ואפ"י לרבי יהושע דאמר לגבי שדה אחוזה רשות הכא מודה דהוי חובה כי היכי דלא יטמע בין העובדי כוכבים והכא לא שייך לאקשוויי מאי בכל דהא לא נכתב בההיא עניינא אך הקשה ה"ר שמואל מקוצי כיון דמוקי לה כרבי יהושע ע"כ לא חזי לקובעו חובה אלא בע"ע בלבד וא"כ אין הריבוי דבכל ארץ אחוזתכם שוה שהרי לענין בתי ערי חומה אין מרבה קביעות חובה ולענין ע"ע הוא מרבה חובה וא"כ הוה ליה למימר בתי החצרים וע"ע הנמכר לעובד כוכבים ולקובעו חובה בשתיהן וכר"א ואז הוי ריבוי שוה : **ההוא** לקרוב קרוב קודם. ושלשה יגאלנו אתי חד לגופיה וחד בבתי החצרים ובשדה אחוזה דכתב בחד קרא וחד למדרש יגאלנו לזה ולא לאחר : **בביאה** שניה כ"ע לא פליגי דאסור. ואף ע"ג דגבי שפחה לא מפליג בין ביאה ראשונה לשניה דאף ביאה שניה שריא דהא איתותב שמואל לעיל התם היינו טעמא דהוי חידוש שהותר איסור לא יהיה קדש גבי ישראל הותר נמי גבי כהן אבל הכא דכי שריא גבי ישראל אין כאן חידוש ולגבי כהן אסורה מטעם זונה ואע"פ שמתגיירת בעל כרחא עשאה הכתוב כגיורת גמורה ואכתי איכא איסורא לגבי כהן ולא מצינו שהתיר : **אשת** אפילו אשת

איש. ואע"פ דאין אישות בכותית כדאיתא פ' ד' מיתות (סנהדרין נב):
מ"מ איכא עשה דכתיב (בראשית ב) ודבק באשתו ולא באשת חבירו.:

א

-

כב

דף

ה"ג שלא יקחנה לאביו ולא לבנו. ולי"ג שתיים אחת לו ואחת לאביו או אחת לו ואחת לבנו דמאי איריא שתיים אפילו אחת לאביו נמי הוי איסור דהא לך דרשינן: **שלא** ילחצנה במלחמה. פ"י בקונטרס לבוא עליה משמע מתוך פירושו דבמלחמה אסור לבוא עליה כל עיקר ואפילו ביאה ראשונה אינו מותר עד לאחר כל המעשים ותימה א"כ מאי קאמר לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע כיון דבמלחמה אסור עד שיבא לביתו ולאחר כל המעשים היאך נתפייס יצרו בכך אכתי איכא יצר הרע במלחמה ובביתו עד ירח ימים ועוד קשה אמאי קרי לה בשר תמותות כיון שנתגיירה ועוד קשה מהא דאמר בפ' ב' דסנהדרין (דף כא.) תמר בת יפת תואר היתה ולפיכך היתה מותרת לאמנון כדכתיב דבר עלי אל המלך כי לא ימנעני ממך ואם לא בא דוד על מעכה אם תמר עד לאחר כל המעשים היאך היתה מותרת לאמנון והרי אחותו מאביו היתה שהרי אם תמר לאחר כל המעשים חשובה גיורת וליקוחין יש לו בה דבשלמא אם נפרש דיפת תואר מותרת מיד שפיר (דמי) מאי דקאמרה תמר כי לא ימנעני ממך לפי שהיתה מותרת לו דאיכא למימר שנתעברה אמה במלחמה שעדיין היתה אמה עובדת כוכבים וזו אינה חשובה כבתו של דוד דאין בן הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה דולד עובדת כוכבים כמותה אבל לפירוש הקונטרס שלא בא עליה עד לאחר כל המעשים קשה כדפירשתי ונראה לר"ת דביאה ראשונה מותרת במלחמה אבל ביאה שניה אסורה עד שתהא בביתו גיורת [והא דקאמר שלא ילחצנה כו' היינו להתחיל למנות ירח ימים דאין יכול לדחקה לעשות סדר הפרשה עד שתהיה בביתו] ויש מיישבים פירוש הקונטרס ולא קשה מידי מה שהקשה איך נתפייס יצרו דאיכא למימר דבטל הימנו יצר הרע כיון שיש לו פת בסלו שסופה להיות מותרת לו לאחר כל המעשים ומה שהקשה אמאי קרי לה בשר תמותות כיון שנתגיירה הא נמי לא קשה דאיכא למימר לפי שמגיירה בע"כ ואינה גיורת גמורה קרי לה בשר תמותות ומה שהקשה מתמר לא קשה דאיכא למימר דתמר לא היתה בת דוד אלא מקודם לכן

קשה דבפרק השולח (גיטין דף לט.) פסיק רבי יהושע בן לוי הלכה כאבא שאול ואע"ג דרבי יוחנן סבר דאין הלכה כאבא שאול מ"מ קי"ל דבכל מקום הלכה כרבי"ל לגבי דרבי יוחנן כדמוכח בריש פ"ד דמגילה (דף כז.) דמשמע שדברי רבי יהושע בן לוי הם עיקר. מדברי ר' יוחנן גבי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש וא"כ היכי עבוד הכא דלא כהילכתא ונראה לר"ת דגרס הכא וכאבא שאול כלומר אפילו לאבא שאול דאמר כל המחזיק בהן זכה בהן הוצרך לעשות כן שלא יקדמנו אחר ועוד מפרש ר"ת בענין אחר איכא דאמרי קטן הוה שאם היה גדול לא היה מועיל בו זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ואע"פ שעבודת אחרים עליו קודם הוא לזכות בעצמו כיון שיש לו יד אבל קטן שאין לו יד כל הקודם זכה בהן כאבא שאול ולא אמר לו שלוף מסנאי מחיים אלא לאחר מיתת יהודה הנדואה עשה כך והיינו כאבא שאול דאמר קטן אין לו יד לזכות בעצמו ומשום הכי זכה בו מר זוטרא אפילו לאחר מיתה אבל לרבנן בין גדול ובין קטן ואפילו עבדות אחרים עליו קנה עצמו בן חורין ור"י מפרש דהא דקאמר וכאבא שאול דאמילתא קמא נמי קאי ואפי' ללישנא קמא דגדול הוה לא היתה חזקה מועלת כלום אלא דוקא לאבא שאול דלרבנן דאמרי בין גדולים ובין קטנים קנו עצמן בני חורין לא היה מר זוטרא יכול לזכות בו דטעמייהו דרבנן מפרש בפרק השולח (גיטין דף לט:) דגמר לה לה מאשה דמה אשה מיתת בעל מתירה בלא גט אף עבד משתלח בלא גט והוי השתא מיתת הבעל כגט ואם היה נותן לו גט מי היה אחר יכול לזכות בו אבל לאבא שאול ניחא דהא יליף מה אשה איסורה מפקעת במיתת הבעל ולא ממונא אף עבד כו' וכיון שהיה משעבד עצמו למר זוטרא לא היה חפץ לזכות בעצמו והוי כמו קטן לאבא שאול: [והא קמ"ל ע"י אחרים אין כו'. וא"ת מעיקרא נמי ידע תלמודא דהכי הוא חידוש דמתניתין כדאמר בכסף ע"י אחרים אין ע"י עצמו כו' ויש לומר דהוי סבר מעיקרא דהוי חידוש דמתני' מתרוייהו ממה שהוא ע"י אחרים ומן דיוקא דע"י עצמו לא ומסיק דלא איצטריך מתני' אלא מן הדיוק. ת"י]: רבי שמעון בן אלעזר אומר אף שטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ושלוש מחלוקות בדבר. פירש בקונטרס ר' מאיר אית ליה בכסף על ידי אחרים ואפי' שלא מדעתו ולא על ידי עצמו דאין קנין לעבד בלא רבו ובשטר על ידי עצמו ולא על ידי אחרים שלא מדעתו דחוב הוא לו וכסף אע"ג דחוב הוא לו קבלת רבו גרמה לו ולר' שמעון בן אלעזר אית ליה בין כסף בין

שטר על ידי אחרים דקסבר זכות הוא לו ולא ע"י עצמו דגבי כסף אין קנין לעבד וגבי שטר לית ליה גיטו וידו באין כאחד כדקתני אף שטר כו' וכל שכן כסף אלמא בתרוייהו אית ליה ע"י עצמו לא ורבנן דמתני' אית להו בכסף בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ע"י עצמו דיש קנין לעבד ע"י אחרים דזכות הוא לו וכן שטר בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ודקי"ל דגיטו וידו באין כאחד כרבנן עבידנא ליה והאי דלא ערבינהו ותנינהו משום דסיפא רבי שמעון בן אלעזר היא אבל רישא הכי קאמרי ליה רבנן לר' מאיר אף בכסף ע"י עצמו דיש קנין לעבד וכ"ש ע"י אחרים דזכות הוא לו וכל שכן שטר ואם באנו לפרש שלש מחלוקות ולומר לרבנן אית להו בכסף בין ע"י אחרים בין על ידי עצמו ובשטר ע"י אחרים ולא על ידי עצמו ורבי שמעון סבר לה כר"מ דבכסף ע"י עצמו לא דאין קנין ורבנן בשטר דאין גיטו וידו באין כאחד א"כ הא דקיימא לן דגיטו וידו באים כאחד יחידאה היא וכר' מאיר עבדין הילכך ליכא לפרושי אלא כדפרישית דרישא דמילתא רבנן אמרוה וסיפא אתאן לר' שמעון בן אלעזר עכ"ל וא"ת מנא ליה הך שלש מחלוקות דילמא כולה מילתא דרבנן דמתניתין רשב"א ובכסף ע"י עצמו היינו אף ע"י עצמו ובשטר על ידי אחרים דוקא והא דקיימא לן דגיטו וידו באים כאחד משום דסבירא לן כרבי מאיר ולא כר"ש בן אלעזר ויש לומר אי גרסינן בברייתא דר' שמעון בן אלעזר אף בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו על כרחך יש שלש מחלוקות בדבר דע"כ לאו היינו רבנן דמתני' דהא אמרי בהדיא בכסף על ידי עצמו ולספרים דלא גרסינן אף צ"ל כיון דאשכחן דרבנן פליגי עליה דרשב"א כדאיתא בסוף פ"ק דגיטין (דף יב:) דאמרי אי בעי זריק ליה גיטא ופסיל ליה אלמא אית להו דגיטו וידו באין כאחד וכיון דהכי הוא לא קרי ליחיד חכמים במתניתין כיון דרבנן פליגי עליה ולכך צריך לומר שיש שלש מחלוקות בדבר: מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו. יש מפרשים דהכי קמיבעיא ליה היכא דאמר העבד לאחר לקבל ליה גיטו מיד רבו מהני קבלתו או לא דכי לא א"ל לקבל גיטו ובא ומקבלו פשיטא לן דמהני דאמרינן במתניתין (לעיל דף כב:) ובשטר ע"י אחרים אבל אמירתו שאמר לו לך וקבל גיטי שמא מיגרע גרע לפי שבא מטעם שליחות או לא ויש מפרשים דהכי קמיבעיא ליה מהו שיעשה שליח הא דאמר ר' שמעון בן אלעזר בשטר ע"י אחרים בתורת שליחות קאמר כלומר צריך שהעבד יעשה שליח לקבל גיטו משום דגמר לה לה מאשה ולמ"ד זכות הוא לו יכול לקבל גיטו שלא מדעתו כל זמן שאינו מוחה ולמ"ד חוב הוא

לו צריך לעשות מדעתו שיתרצה וא"כ אם הוא עומד וצווח לא מהני קבלתו או דילמא לאו בתורת שליחות קאמר דלא דמי לאשה דדוקא אשה דאיהי מקבלת גיטה שליח נמי מצי משויא אבל עבד לר' שמעון בן אלעזר כיון דאיהו לא מצי מקבלו שליח נמי לא מצי לשוויי ואם כן בשטר על ידי אחרים דקאמר היינו אפילו עומד וצווח כיון דאינו מטעם שליחות: **דאמר** רב הונא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו. פירש בקונטרס דמיירי לענין הקרבת קרבנות ונפקא מינה לענין מודר הנאה מן הכהן שהכהן מותר להקריב קרבנותיו תימה דמשמע הכא דפשיטא ליה ובמסכת נדרים בפרק אין בין המודר (דף לה:): בעי הני כהני שלוחי דרחמנא הוו או שלוחי דידן ולא איפשיטא ואמאי לא מייתי התם הך מילתא דרב הונא בריה דרב יהושע למיפשטא ויש לומר דאורחיה דגמרא הוא בכמה דוכתי דלא מיפשטא אלא ממשנה או מברייתא אע"ג דמצי למיפשט מדברי. אמוראי אי נמי יש לומר דהתם הכי קמיבעיא ליה הני כהני שלוחי דרחמנא דוקא נינהו ולא שלוחי דידן כלל או דילמא הוו נמי שלוחי דידן ונפקא מינה שאם היה כהן מקריב שלא לדעת הבעלים אי שלוחי דרחמנא [נמי] נינהו הוי קרבן כשר ואי הוו [דוקא] שלוחי דידן אינו כשר כיון שהקריב שלא מדעת הבעלים. **ורבי** אלעזר אומר כל כי האי גוונא כו'. אומר רבינו תם דהלכה כר' מאיר דאין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה ואלבא דרב ששת דמוקי פלוגתא כי מקני ליה אחר ואמר ליה על מנת שאין לרבך רשות בו דמשמע אבל אי אמר ליה על מנת שתצא בו לחירות אפילו ר"מ מודה דאהני ליה תנאיה וכן משמע פרק בתרא דנדרים (דף פח.). דתנן התם המדיר חתנו הנאה ממנו והוא רוצה לתת מעות לבתו אומר לה הרי מעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך וקאמר עלה בגמרא אמר רב לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך אבל אי אמר לה מה שתרצי תעשי קני יתהון בעל ושמואל אמר אפילו אמר לה מה שתרצי עשי לא קני יתהון בעל ומסיק כמאן אזלא הא שמעתא דרב כר"מ וקיימא לן (בכורות דף מט:) הילכתא כוותיה דרב באיסורי ואע"ג דפליגי נמי לענין ממון מכל מקום לענין איסורא איתשיל משמע דהלכה כרבי מאיר דהא רב קאי כוותיה והיינו ע"כ

אליבא דרב ששת דאילו לר"א אליבא דר"מ אפי" מה שאת נותנת לפיך קנה יתהון בעל כמו שאין מועיל ע"מ שתצא לחירות אלא ע"כ כרב ששת ולא כר"א סבירא להו לרב ושמואל ש"מ דלרב ששת ע"מ שתצא בו לחירות מועיל לכ"ע כמה שאת נותנת לפיך דמועיל אפילו לר"מ ואומר ר"ת דמשמע מהתם דהלכה כרב ששת ולא כר"א ועוד מייתי ראייה דהלכה כרב ששת מפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עא.) דאמרינן התם בן סורר ומורה אינו חייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו ופריך בגמרא אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כשנתנו לה אחרים ע"מ שאין לבעלה רשות בהן והשתא בשלמא לרב ששת מכל מקום אתי לכל הפחות מיהא כרבנן אלא לר' אלעזר לא אתיא דהתם לא כר' מאיר ולא כרבנן עוד מייתי ראייה מההיא דפסחים פרק האשה (דף פח:) גבי האומר לעבדו שחוט עלי פסח ושכח מה אמר לו רבו כו' ופריך בגמרא מה שקנה עבד קנה רבו ומשני כגון דאקני ליה ע"מ שאין לרבו רשות בו והיינו כרב ששת אבל לר"א הוה צריך לאוקמי שאמר לו ע"מ שתצא ידי פסח אך ר"י אומר דאין ראייה לומר דהלכה כרב ששת מההיא דנדרים ומפרק בן סורר דהתם מיתוקמא שפיר אפי" לר"א דיש לחלק בין אשה לעבד ומצינו למימר אפילו לר"א דאמר לר"מ אפילו אמר לו ע"מ שתצא בו לחירות קנה רבו יכול להיות דבאשה לא קנה הבעל שהרי אינס שוים שאין יד האשה כיד הבעל כמו שיד העבד כיד רבו ותדע דאילו אם נתן הבעל מתנה לאשתו קנתה לגמרי ואין הבעל אוכל פירות כדאיתא פרק חזקת הבתים (ב"ב דף נא:) ואילו אם נתן מתנה לעבדו לא קנה העבד כלל ועוד תדע שאינן שוים שהרי אם נתנו אחרים מתנה לעבד סתמא זכה הרב בין בגוף בין בפירות דאין קנין לעבד בלא רבו היינו שאין קנין לעבד כלל ויש לרב גוף ופירות ואם נתנו אחרים מתנה לאשה אין לבעלה כי אם פירות אבל הגוף שלה דהא דאין קנין לאשה בלא בעלה היינו שהבעל אוכל פירות אבל הגוף לאשה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דאע"ג דמציאת האשה לבעלה לגמרי אין לדמות מציאה למתנה וכן משמע בירושלמי דכתובות פ' מציאת האשה דקאמר התם מפני מה מציאת האשה לבעלה שמא תגנוב זהובים ותאמר מציאה מצאתי ופריך הגע עצמך מתנה כלומר במתנה עצמה ניחוש להא שמא תגנוב ותאמר נתנו לי מתנה ומשני מתנה יש לה קול ואי במתנה הוי הגוף נמי לבעל מה היתה מרווחת לומר ניתנו לי במתנה אלא ש"מ דבמתנה שנתנו לה אחרים אין לבעל אלא פירות אבל הגוף לאשה ואילו בעבד אם נתן לו אחד מתנה קנה האדון

הפירות והגוף וא"ת לפר"ת דלרב ששת מועיל ע"מ שתצא בו לחירות אפילו לר"מ א"כ אמאי קאמר ר"מ במתניי בכסף ע"י עצמו לא הא ע"י עצמו נמי משכחת לה באומר ע"מ שתצא בו לחירות וי"ל דכה"ג ע"י אחרים מקרי ולא על ידי עצמו כיון דלא קנה אותם העבד לגמרי ולא נתנו לו אלא ע"מ שיצא בו לחירות ואע"ג דלר' אלעזר דמוקי פלוגתייהו בע"מ שתצא בו לחירות מיקרי ע"י עצמו היינו משום דלר' אלעזר אית ליה דקניה עבד וקנה רביה אבל לרב ששת דאית ליה לא קניה רביה מיקרי ע"י אחרים דמחמת שאין העבד קונהו אלא לצאת בו לא קניה ליה רביה וע"י אחרים מיקרי ומיהו קשה אליבא דר"א דמוקי פלוגתייהו באומר ע"מ שתצא בו לחירות אם כן היאך מצינו לרבנן דר' מאיר בכסף ע"י עצמו הואיל ולא הקנו לו אלא ע"מ. שיצא בהם לחירות ע"י אחרים הוא כדבעינן למימר לר' מאיר אליבא דרב ששת וי"ל דרבנן ע"י עצמו דר' מאיר קיימי דאמר בכסף ע"י אחרים אין ע"י עצמו לא ולר' אלעזר אליבא דר' מאיר אפילו הקנו לו ע"מ שיצא בהם לחירות קנה עבד קנה רבו ואין יוצא בו לחירות ומקרי שפיר ע"י עצמו ואהא קיימי רבנן ואהכי קאמר וחכ"א בכסף במה שאתה קורא ע"י עצמו דקאמרת דאינו יוצא אפילו אם נתנו לו ע"מ שיצא בו לחירות אנו אומרים שיצא בו לחירות דכה"ג אשכתן בהנזקין (גיטין דף נא:) ובשבועות (דף מב.) ובפ"ב דכתובות (דף יח.) דאמר ר' אליעזר בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו דהיינו מה שאתם קורין טענת עצמו: ה"ג רש"י אלא בזווי דידה ובמעשר דידה. פירוש בזווי דידה דנכסי מלוג ומעשר דידה משדותיו איש אמר רחמנא ממעשרו ולא אשה ממעשר בעלה דאשה כי אחר דמיא וקשה לר"ת דלא היה לו להזכיר איש ואשה כלל אלא הוה ליה למימר ממעשרו אמר רחמנא ולא ממעשר חבירו ונראה לר"ת דגרס אלא בזווי דידה ומעשר דידה והכי פירושו איש אמר רחמנא דמוסיף חומש על מעשרו ולא אשה אפילו בזווי דידה ומעשר דידה ואפי"ה היא אלמנה וגרושה אינה מוספת חומש והא דתני בת"כ בפ' בהר אם גאל יגאל איש ממעשרו לרבות את האשה לענין פדיה דוקא מרבין את האשה ולא לענין חומש דס"ד הואיל וכתוב ביה במעשר למען תלמד ליראה ודרשין מיניה בספרי דגדול מעשר שמביא לידי תלמוד כששוהה בירושלים לאכילת מעשרו וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא ליתה בדיני מעשר להכי איצטריך לרבוויי והא דממעט בת"כ קטן מאיש ה"נ הוה מצי למעוטי אשה מחומש כדאמר הכא אלא משום דרבי בההיא קרא גופיה אשה מאם גאול יגאל ניחא ליה למנקט איש ולא קטן למעוטי לגמרי ומיהו בחנם הזכיר ר"ת למען תלמד הוה מצי למימר דאיצטריך לרבות אשה לענין פדיה דלא

תיסק אדעתיה למעוטי מאיש לגמרי כי היכי דממעטינן קטן ומה שפיי בקונטרס בזוזי דידה היינו נכסי מלוג לא נהירא דכיון שהן ברשותו ומה שקנתה אשה קנה בעלה כזוזי דידיה חשיבי כדאמר גבי מעשר דאתי מבי נשא דקני לה בעל למ"ד מעשר ממון הדיוט הוא ושליחותא דבעל קא עבדא לכן נ"ל דזוזי דידה מיירי כשהקנה לה אחר מנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו דהא פרשינן לעיל שאין הבעל אוכל פירות: **תנא** יוצא בשן ועין. ותנא דידן דלא תנא להו משום דסבר דצריך גט שחרור:

דף - כד ב

הואיל ומדרש חכמים הוא. פ"י משום הכי אמר דבשאר דברים צריך גט שחרור וא"ת ומה בכך הואיל ומדרש חכמים הוא והלא כמה גופי תורה תלויין שאינם באין אלא מכח דרשה לכן נראה לר"ת דגט זה אינו אלא מדרבנן דחיישינן שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה לפי שאין המדרש ידוע לעולם לכך תקנו גט שחרור וריב"א פירש דודאי שן ועין דכתיב בהדיא בקרא ועלייהו כתיב לחפשי ישלחנו דמשמע חפשי מעיקרא ובהא פשיטא ליה דלא גמר שילוח שילוח מאשה ולכן א"צ גט שחרור אבל שאר אברים דלא נפקי אלא מיתורא דישלחנו ודאי בהכי גמירי שילוח שילוח מאשה ולכך צריך להו גט שחרור: **תרנגול** שהושיט ראשו וכו'. בתרנגול גרסינן נזק שלם ובסוס שצנף חצי נזק וכן מוכח בפרק כיצד הרגל (ב"ק דף יח:): **מיבעי** ליה לכדתניא הרי שהושיט כו'. השתא משמע דכ"ע דכשלא נתכוין לעין פטור ותימה דבפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כו:): אמר רבה היתה מונחת לו אבן בחיקו ולא הכיר בה מעולם ועמד ונפלה לעין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן וי"ל דשאני הכא דאיכא תרתי לטיבותא שהוא מתכוין לטובה ולא נתכוין לעין כלל אבל ההיא דהתם הוי דומיא לכחול לו עין וסמאה דאיכא חדא לטיבותא שנתכוין לרפאות וחדא לריעותא שנתכוין לעין: **סמויה** וחטטה יוצא בהן לחירות. ואע"ג דלעיל אמר כהויה וסמאה אם אינו יכול להשתמש בה כבר אין יוצא בהן לחירות והכא כיון דסמויה משמע שלא היה יכול להשתמש בה כבר מ"מ הכא שאני דחטטה עשאו מחוסר אבר: **[ותנא** תונא כו'. תימה דלא דמי לעוף דמתחילה לא היה בו דבר שראוי לפסול בו דאפילו עינו סמויה בו לא היה פסול אבל עבד הרי היה בו מתחילה דבר הראוי לצאת

בו. ת"י]: ת"ל מן העוף ולא כל העוף. תימה ל"ל קרא כיון דמחוסר אבר פסול לבני נח כדדרשינן בפ"ק דע"ז (דף ה:) ובפ"ב דזבחים (ד' קטז.) מכל החי מכל בשר הבא בהמה שחיין ראשי אברין שלה וי"ל דאי לא כתב קרא גבי ישראל הוה מוקמינן קרא דבני נח בישראל ולא לבני נח כדאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נט.) כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח א"י ה"א כיון דאישתרי בעל מום בעופות טפי מבהמה אישתרי אפילו מחוסר אבר וקרא דכתיב איירי בבהמה:

א

-

כה

דף

המנונא קרנונא. פי' בקונטרס יושב קרנות אתה ולא בעל תורה ור"ח פירש אתה אומר המנונא היינו חס נונא דג חס ואין כן אלא קר נונא דג שהוא קר: **רבי** מדמה ליה לטומאה. וא"ת מאי פריך לעיל מהזה על לשונו דילמא הזאה שאני דאיתקש לטומאה אבל לענין ראשי אברים מדמינן לטבילה וי"ל דע"כ ליכא לדמויי לטבילה שהרי שן ועין דהוו גלויי לעבד שהוא יוצא בהן לחירות ולגבי טבילה הוו כטמון כדמסיק בסמוך דלא בעינן ביאת מים: **כל** הראוי לביילה כו'. עיקר מילתא דר' זירא בפי' המנחות והנסכים (מנחות דף קג.) דתנן אם אמר הרי עלי מנחה של ששים ואחד עשרון מביא ששים בכלי אחד והאחד בפני עצמו ומפרש בגמרא משום דששים נבללין וס"א אין נבללין ופריך כי אין נבללין מאי הוי והתנן אם לא בלל כשר אמר ר' זירא כל הראוי לביילה אין בילה מעכבת ואפי' לא בלל כשר וכל שאין ראוי לביילה בילה מעכבת בו דראוי לביילה בעינן ואם תאמר מאי פריך ואם לא בלל כשר נהי דבלילה לא מעכבא היינו דוקא בדיעבד אבל

ב

-

כה

דף

לכתחילה מצוה לבלול ויש לומר דכיון דהאי גברא למנחה גדולה קמכוין אם איתא דבעלמא כשר בדיעבד בהאי גברא שהתנדב קרבן גדול שרי אף לכתחילה עוד יש לומר דאיכא נפקותא אליבא דמ"ד התם אפילו המתנדב מנחה גדולה אינו מביא אלא לוג אחד אם כן כשהתנדב ס"א עשרונים יצטרך להביא בשני כלים לפי שאין נבללים יפה ויצטרך להביא שני לוגים שמן והוא לא התנדב אלא לוג אחד והוי כמו ייתור שמנו דקיימא לן (מנחות יא.) דייתור שמנו פסול ואי הוה שרי בדיעבד בכלי אחד היה טוב להביא לכתחילה שלא יבא לידי ייתור שמן ומיהו קשה מ"ט דראוי אי שנה הכתוב בלילה לעכב ליבעי בלילה ממש ואי לא שנה אפילו ראוי לא ליבעי וי"ל דודאי שנה הכתוב בלול כמה פעמים אבל לא כתב בלשון צווי. ובלילה משמע דאתא לאשמועינן דלא בעינן אלא ראוי וא"ת בטבילה מנ"ל דבעינן ראוי ויש לומר משום דכתיב ורחץ את כל בשרו דמשמע אפי' בית הסתרים וכתוב וידיו ודרשינן מה ידיו מאבראי אף כל מאבראי וממעטים בית הסתרים מ"מ כיון דאיכא כל דמרבינן אפי' בית הסתרים איכא למימר לכל הפחות להכי מרבי דבעינן ראוי לביאת מים: **בהמה** גסה נקנית במסירה. פי' בקונטרס בעליה מוסרים אותה ללוקח באפסר כדתניא לעיל כיצד במסירה אוחזה בטלפיה כו' משמע מתוך לשונו דמסירה בעינן מיד ליד וכן פירש ריב"ם ומייתי ראייה מהא דאמר בפ"ק דב"מ (דף ח:) מאי לשון מסירה כאדם המוסר דבר לחבירו וכן ההיא דאמר במציאה ובנכסי הגר מאן מסר ליה דליקני דמשמע דמסירה הוי מיד ליד וקשה לר"י דהא אמרינן לעיל כיצד במסירה אוחזה בטלפיה כו' דלשון אחיזה בטלפי' משמע שמעצמו אוחזה ולא מסרה לו אדם לכן נראה לרבי דלא בעינן מיד ליד אלא כיון דאמר לך חזק וקני קנה והא דקאמר התם במציאה ובנכסי הגר מאן קמסר ליה דליקני היינו מי אמר לו לך חזק וקני ורשב"ם פי' אחז בטלפיה אחז במצות המוכר דמשמע נמי מתוך לשונו דלא בעינן מסירה מיד ליד ועוד ראייה מפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף עו:) דפליגי התם תנאי חד אמר ספינה נקנית במסירה וחד אמר עד שימשוך ומסיק דכל היכא דאמר ליה לך חזק וקני כ"ע לא פליגי דקני כי פליגי כגון דאמר ליה. לך משוך וקני מר סבר קפיד ומר סבר מראה מקום הוא לו מדאמר קפיד אלמא אינו מוסרה מיד ליד דאי מסר ליה אמאי לא קני הא בטלה הקפדתו אלא ש"מ דמסירה לא הוי מיד ליד ועוד אי מסירה מיד ליד בעינן לא הי"ל למימר לך חזק וקני אלא תא חזק וקני: **בהמה** גסה נקנית במסירה. פי' בקונטרס דוקא במסירה אבל במשיכה לא מיקניא דאין דרכה בכך להוליכה לפניו משמע לפירושו דמסירה עדיפא ממשיכה והא דקאמר

בגמרא דרש רב בקימחוניא בהמה גסה נקנית במשיכה וכל שכן במסירה ופריך שמואל לתלמידי דרב והאנן במסירה תנן פיי במסירה דוקא ולא במשיכה וקשה לר"י מאי פריך שמואל והאנן במסירה תנן ולא במשיכה הא תנן בפ"ק דב"מ (דף ב.) היו שנים רוכבים על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג וכו' שהשנים יחלוקו משום דכל אחד קנה מחצה ומנהיג היינו משיכה ועוד דאמר התם (דף ח:) שמעת מיניה דמר שמואל תרתי רוכב ומנהיג חד קני וחד לא קני ולא ידענא הי מינייהו היכי דמי אילימא רוכב לחוד ומנהיג לחוד מנהיג מי איכא למ"ד דלא קני משמע דשמואל גופיה דקאמר הכא במסירה דוקא תנן קאמר התם דמנהיג קני דהיינו משיכה ועוד קשה דבגמרא בעו פיל לר' שמעון במה יקנה תבעי ליה נמי בהמה גסה במציאה ובנכסי הגר במה יקנה אליבא דרבי מאיר ורבי אליעזר במסירה לא אפשר דמאן מסר ליה דליקני ומשיכה לא קניא בבהמה גסה לדידהו ומיהו הך פירכא איכא לשנויי ולחלק בין מקח וממכר למציאה ונכסי הגר דמקח וממכר דאפשר במסירה לא מיקני במשיכה אבל במציאה ונכסי הגר דלא אפשר במסירה מקניא במשיכה אבל אכתי קשה מרבי אליעזר דאית ליה הכא במסירה דוקא כדקתני במתניתין דברי רבי מאיר ורבי אליעזר והתם. קתני רבי אליעזר אומר רוכב בשדה ומנהיג בעיר קני ומוקי לה במקח וממכר אלמא משיכה קני אף לרבי אליעזר לכך פיי ר"י בהמה גסה נקנית במסירה היינו אף במסירה וכל שכן במשיכה דעדיפא והשתא ניחא דפריך שמואל והאנן במסירה תנן כלומר אף במסירה ועוד יש לדקדק דמשיכה עדיפא ממסירה מהא דקתני בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עו.) ספינה נקנית במסירה דברי רבי וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה משמע דלא קני במסירה לרבנן אלא במשיכה אלמא דרבי דאמר במסירה לא למעוטי משיכה אתא אבל למאן דאמר במשיכה למעוטי מסירה אתא והלשון נמי משמע דקאמר התם ספינה נמי תקני במסירה משמע עם המשיכה וכן סובר רשב"ם דמשיכה חשיבה מן המסירה דפירש בפרק המוכר את הספינה (שם דף עו:) עלה דההיא דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינו של שניהם משיכה קונה בסימטא [ובחצר שהיא של שניהן] ופירש רשב"ם התם מסירה קונה ברשות הרבים משום דלא אפשר למיקנייה התם במשיכה דאין משיכה אלא כשמושך ברשותו והאי לאו רשותיה היא משיכה קונה בסימטא דשפיר הוי רשותו להניח שם מה שהוא צריך משא"כ ברשות הרבים וכיון דאפשר במשיכה שהוא קנין חשוב לאו אורחא דארעא למיקנייה במסירה שהוא קנין גרוע ור"ת הקשה על פירוש רשב"ם וכי מצות הן

משיכה ומסירה שמבטלות זו את זו שאין לעשות אלא מן המובחר ופירש רבינו תם לשם משיכה קונה בסימטא כל שכן מסירה דעדיפא ממשיכה וכן פירש רש"י ומיהו שיטה דשמעתא קשה לפירושו כדפירשתי וה"ר חיים כהן מיישב פירוש רשב"ם ומפרש דמסירה אינה קונה בסימטא לא מטעמא דרשב"ם אלא נראה לו הטעם שהסימטא רשות של יחיד הוא והקודם בו זכה וסתמא דמילתא המוכר קדם והביא בהמתו לשם קודם שבא הלוקח ואם כן הוי מקום בהמתו כחצרו ואין מסירה ולא שום קנין מהני ברשות מוכר אע"ג דמשיכה קניא שם היינו משום שעקר הדבר ממקומו הראשון ור"י הקשה על מה שפירש רבינו תם דמסירה קונה אף בסימטא מההיא דפרק הספינה (שם דף עו:) דקאמר התם ספינה נקנית במסירה דברי רבי וחכמים אומרים במשיכה ופריך היכי דמי אילימא ברשות הרבים וכו' עד דקאמר לימא אביי ורבא דאמרי מסירה קונה ברשות הרבים אמרי כרבי כו' משמע דאי הוה מוקי לה בסימטא לא הוי קשה מידי ואי מסירה קונה בסימטא אפי' אם מיירי פלוגתא דרבי וחכמים בסימטא הוה ליה למיפרך הכי לימא אביי ורבא דאמרי כרבי לכך נראה לר"י הא דאמרי אביי ורבא מסירה קונה ברה"ר היינו דוקא ברה"ר אבל לא בסימטא כמו שפירש רשב"ם [וע' היטב תוס' בבא בתרא עו. ד"ה ספינה]: **שמעת** מינה כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח. וא"ת דילמא לא מיירי ברשות מוכר וי"ל סתמא דמילתא ברשות מוכר מיירי ששם הבהמה עומדת והוי מצי למידחי דאמר ליה מוכר יקנה לך כליך דבהא לכ"ע קנה לוקח כדאיתא בפרק הספינה (ב"ב דף פו.):

א

-

כו

דף

אי נמי בחבילי זמורות. פי' בקונטרס משכחת לה להגבהת פיל בחבילי זמורות הגבוהים מן הארץ שלשה ומעלהו עליהן דהגבהת ג' הגבהה היא דנפיק לה מתורת לבוד ולפירושו בכלים לא מצי למימר דליקני מדין הגבהה שיניח כלים תחת רגליו דסתמייהו אין בעוביין שלשה טפחים ולפי' ר"ת דמפרש דהגבהה בטפח קני. צ"ל סתם כלים אין בעוביין טפח וקשה אמאי נקט חבילי זמורות לנקוט אבנים או עצים ומפרש הרב משולם דלהכי נקט חבילי זמורות לפי שהן מאכל פיל כדאמרינן פרק מפנין (שבת דף קכח.) מטלטלין חבילי זמורות בשבת מפני שהן מאכל

לפילין ומגביהין לפיל חבילי זמורות למעלה והוא קופץ ומגביה את עצמו מן הארץ ואוכלן ואין לתמוה אי חשיבא הגבהה בהכי דכה"ג אשכחן בפרק שילוח הקן (חולין דף קמב.) כי היכי דליגבינהו ולקנינהו : **אמר** קרא שדות בכסף יקנו. הא דלא אייתי מקרא דכתיב גבי עפרון (בראשית כג) משום דדילמא ה"מ מנכרי שכל קנינו בכסף : **על** הנייר או על החרס. פ"י לעיל (דף ט:) : **ולמה** כתב בלשון מכר כדי לייפות כחו. וא"ת ולמה כתב לו בלשון מתנה בשלמא מכר משום אחריות אלא מה יפוי כח יש במתנה אי משום דבמתנה לית ביה משום דינא דבר מצרא הא אמר בפרק המקבל (ב"מ דף קח:) דמתנה דאית בה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא וי"ל דשני שטרות כותב לו אם צריך לאחריות מראה של מכר ואם צריך לדינא דבר מצרא מראה של מתנה ומצניע של מכר [ועוד נראה דמיירי שפיר בשטר אחד והא דכתב ליה בלשון מתנה לפי שהאמת הוא כך וכו'] ובירושלמי בפירקין מפרש דיפוי כח של מתנה היינו לגבי בור ודות דמוכר שדה בסתם לא מכר בור ודות אבל מתנה בעין יפה נותן הכל : **קרקע** כל שהוא חייבת בפאה. בירושלמי דמסכת פאה פריך על הך משנה עד שלא קצרה אינה חייבת בפאה ומשקצרה אין כאן שיור ומשני תפתר שהיה שם קנה א' ובו חמשה שיבולות מדדחיק לומר כן משמע דבכל שהוא חייבת בפיאה וכן משמע בסמוך דדחיק לאוקמא במחט ותלה בה מרגליות ובפרק לא יחפור (ב"ב דף כז:) מוקי לה בחטה דאי באילן לא מיחייב בבכורים אא"כ היה לו י"ו אמה לכל רוח כשיעור יניקה ותימה דהא חטה נמי יונקת שלשה טפחים כדמוכח בשמעתא דערוגה בפרק ר' עקיבא (שבת דף פה.) וי"ל אע"ג דיניקה עד שלשה טפחים מ"מ אין עיקר יניקתה אלא כנגדו וכה"ג אשכחן גבי אילן גופיה אע"ג שהשרשים מתפשטים חוץ ליי"ו אמה כדמוכח בלא יחפור (ב"ב שם) אפ"ה לא בעי אלא י"ו אמה דכך הוא עיקר יניקתו : **וביודוי**. פ"י בקונטרס דל"ג בויודוי דאף מי שאין לו קרקע מתודה על המעשר ויכול לומר וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו ולא דמי לבכורים דבעי למימר אשר נתת לי וכן פרי"י דל"ג וביודוי ולא מטעם דרשי"י אלא משום דבירושלמי (דפאה פ"ג) פריך אהא מילתא גופא אמאי לא תני וביודוי אלמא משמע דלא גרסינן ליה וגם משמע מי שאין לו קרקע מתודה כגון פירות לקוחין. :

ולכתוב עליה פרוסבול. דאמר במסכת גיטין (דף לו.ז). אין כותבין פרוסבול אלא על הקרקע אבל אמטלטלין לא מפני שיכול לכלותן אבל אם יש לו קרקע כל שהוא ללוה כותבין עליו פרוסבול אף מחוב גדול ושוב לא תשמטנו שביעית וכי אין לו קרקע אין כותבין עליו משום מלתא דלא שכיח שמלוין לאדם שאין לו קרקע ומלתא דלא שכיח לא עבדו רבנן תקנתא ור"ת פ"י דהיינו טעמא שכותב פרוסבול על הקרקע משום דראוי לגבות חובו ואע"ג דליכא אלא קרקע כל שהוא חזי לגבות כל חובו כי ההיא דקטינא דאביי דכתובות בפרק מי שהיה נשוי (דף צא:) דגבי והדר גבי: ה"ג אלא מאי לדמי נקנינהו ניהליה במשיכה דליתיה למקבל מתנה ונקנינהו ניהליה אגב אחר לא סמכה דעתיה סבר שמיט ואכיל. וכן הגיה רש"י בפירוש כתיבת ידו ולפי גירסא זו בא לקיים הכי נמי מסתברא דלעולם מיירי לדמי ובעינא צבורים דאי בחביות נקנינהו בחליפין אגב אחר דליכא למימר שמיט ואכיל כיון שלא יבואו לידו אבל המעות שצריך שיבואו לידו למשוך יכול לומר אשמרם ושמיט ואכיל אבל ברוב ספרים כתוב גירסא אחרת אלא מאי לדמי ליקנינהו ניהליה במשיכה אלא מאי אית לך למימר דליתיה למקבל מתנה דליקניה הכא נמי דליתיה למקבל מתנה דליקנינהו בחליפין וניקנינהו ניהליה אגב אחר לא סמכה דעתיה ולפי גירסא זו אינה עומדת הכי נמי מסתברא ומכאן מדקדק ה"ר שמעי' דאין מועיל קנין סודר אלא בפני הקונה שלכך לא הקנה לו בחליפין ע"י אחר שלא היה מועיל כלום כיון דליתיה למקבל מתנה בפנינו ופלא גדול היא בעיני ריב"ן שהרי מעשים בכל יום שקונין בסודר שלא בפני הקונה המקבל מתנה ועוד תדע שבכל הגמרא משמע שמועיל קנין סודר שלא בפני הקונה ע"י אחר שהעדים קונין מן המקנה עבורו כדאמר וקנינא מיניה במנא דכשר למיקניא ביה (ב"מ דף מז.) ובכמה דוכתין אמרי' שקנו מידו והוא דקנו מידו משמע בכל מקום שהעדים רגילין לקנות מן המקנה לצורך הקונה ואם אין מועיל קנין העדים אלא בפניו למה עשאוהו עיקר והניחו קנין הקונה דמועיל לעולם אבל של עדים אין מועיל אלא כשיעשה בפני הקונה וגם למה הורגלו לעשות בסודר של עדים כיון שאין מועיל כלום אלא בפני הקונה ואז הוא יכול לעשות כמו עדים ומיהו יש ליישב גירסא זו לפי מה שפירש בקונטרס דפ"י ה"נ דליתיה למקבל מתנה ולכך לא הקנה לו בחליפין ע"י אחר שלא היה שם שום אדם שהיה חפץ בהנאתו של קונה ליתן סודרו עבורו משום דאי בעי מקנה פסיק ליה אבל אמת הוא אי הוה משכח הוה מהני: **מעשה** ברבן גמליאל וזקנים. פ"י

בקונטרס רבן גמליאל לא תרם ושכח ולא נתן רשות לתרום והיה ממהר לתרום בעודו בספינה שהיה ירא שמא יאכלו בני אדם ממנו ויסמכו עליו וסבורים שתרום דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן וקשה דא"כ מה היה מועיל תיקונו אדרבה גרע טפי שמא יאכלו בני ביתו הכל ואף העישור עצמו מיהו יש לתרץ כן שלא היה לו חששא בכך שהיה הרבה תבואה בכרי והיה יודע שלא יאכלו בני ביתו הכל קודם שיבא ומן המותר יפריש מעשר ומיהו קשה איך יצא מביתו עד שלא תיקנו ושלא הודיעם שאינו מתוקן והא אמרינן חזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן ועוד קשה למה היה צריך ליתן להם ולהשכיר להם מקום בקריאת שם סגי ועוד קשה והלא לא עשה כלום כיון שלא אמר שיהא מעושר ועוד היה לו לפרש כמה מעשר כי ההיא דהלוקח יין מבין הכותים (דמאי פ"ז מ"ד) דאמר עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ועוד קשה [דבסיפא] תני א"ר יהושע תרומת מעשר שאני עתיד למוד נתון לר' אלעזר בן עזריה שהיה כהן למה הוצרך לזה והלא לא היה לו לירא שמא יאכלו בני ביתו ממנו שהרי התבואה היתה בבית רבן גמליאל ולא היו יודעים שנתנו לו ועוד קשה כיון שלא קבע מקום לצפוננו או לדרומו מה הועיל בהפרשתו דהא תניא בתוספתא מעשר שני שבחפץ זה מחולל על איסור זה ולא קבע לו מקום חכמים אומרים לא קרא לו שם עד שיקבע לו מקום לצפוננו או לדרומו ומייתי עלה ההיא עובדא דרשב"ג ור"י ור' יוסי שנתארחו אצל בעל הבית אמרו נראה היאך מעשר בעה"ב הזה פירותיו והיה אומר פירות שבכלי זה יהיו מחוללין על מעות שבדלוסקמא אמרו לו צא ואכול מעותיך השכרת מעות ואיבדת נפשות ואמר ר"ת ששעת הביעור היה שהיה צריך לבער מעשרותיו מתוך ביתו וליתנם לבעליהן וכן משמע. בתוספתא דמסכת מעשר שני דקתני כיצד מצות ביעור נותנין תרומה ותרומת מעשר לכהן מעשר ראשון ללוי מעשר שני ומעשר עני לעני ומתבערין בכ"מ ור"ש אומר הבכורים נותנים לכהן כתרומה וקתני בתר הכי מי שהיו פירותיו צבורים ורחוקים

ממנו צריך לקרות להם שם ומעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה וכו' וקריאת שם דהתם היינו שם בעלים שיבררו הבעלים למי

יתנום דהיינו ביעור אבל לא היה חושש לא לקבוע מקום ולא להזכיר סכום שהיה יודע בודאי שלא יאכלו ממנו בני ביתו שכבר הזהירם שלא יאכלו כי לא היה מתוקן וא"ת למה אינו מזכיר תרומה גדולה בהוא מעשה דרבן גמליאל וי"מ משום דחטה אחת פוטר את הכרי מה"ת ושמא הפרישה קודם שיצא מביתו כדי לצאת ידי איסורא דאורייתא ונתנה לכהן ולא נהירא וכי לא היה לו לרבן גמליאל לחוש לאיסורא דרבנן וי"מ דלהכי לא הזכיר תרומה גדולה לפי שאינה חייבת בביעור כדתנן במס' בכורים (פ"ב מ"ב) ומייתי לה בפ' הערל (יבמות דף עג.) יש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה וכו' וחשיב ביעור משמע דתרומה לא מיחייבא בביעור אבל קשה דע"כ תרומה גדולה חייבת היא בביעור כדקתני במתניי דמעשר שני שהבאתי לעיל כיצד מצות ביעור תרומה נותנה לכהן אלמא חייבת היא בביעור ולכל הפחות מדרבנן וגם במשניות (דמעשר שני פ"ה מ"י) מפיק לה מקרא וגם נתתיו ללוי לרבות תרומה ותרומת מעשר ואין להקשות מההיא דיש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה דמשמע תרומה. אינה חייבת בביעור די"ל דמיירי התם לבערם מן העולם כשהגיע זמן הביעור כגון מעשר שני ובכורים שאי אפשר לאוכלם חוץ לירושלים לכך צריך לבערם מן העולם כשיגיע זמן הביעור אם לא יביאם בירושלים אבל תרומה שנאכלת בכל מקום אין צריך לבערה מן העולם אלא צריך ליתנה לכהן והיינו ביעור שלה מ"מ הדרא קושיא לדוכתה אמאי לא ביער התרומה וי"ל דודאי תרומה הפריש בעודה בשדה דרגילות הוא להפריש בגורן ואית לן למימר שהפריש בעוד היתה התבואה בגורן מיד אחר המירווח כדאמר התם (ירושל' דמעשרות פ"ג) חזקה לגורן שלא תעקר עד שהפרישו ממנה תרומה גדולה וה"נ איתא בירושלמי דמסכת מעשרות מצא פירות צבורים אסורין משום גזל וחייבין משום תרומה מפוזרים מותרים משום גזל ופטורים מן התרומה גדולה שאי אפשר לגורן שתיעקר אא"כ נתרמה תרומה גדולה: **נתון** ליהושע. שהיה לוי כדפירש בקונטרס וקשה איך נתן לו והא קנסינהו עזרא (יבמות דף פו:) וי"ל דסבר לא קנס לעניים ור' יהושע עני היה כדאמר בברכות (דף כח.) מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה וא"ת למה לא נתן לו גם מעשר עני וי"ל לפי שהיה רוצה ליתן להרבה עניים כדאמרינן בעירובין (דף סג.) הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם אי נמי היה לו לר' יהושע מאתים זוז לפיכך לא לקח מעשר עני ומ"מ היה יכול ליקח מעשר ראשון בתורת עניות הואיל ולא היה עשיר והיה מתפרנס בדוחק ולמ"ד (ביבמות דף פו:) קנסא לכהנים איכא למימר דיהיב ליה כר"ע דאמר מקמי קנסא היה ללוי ולא לכהן ולבתר

קנסא היה אף לכהן: **ומקומו** מושכר לו. בסיפא קתני ונתקבלו שכר זה מזה ותימה למה לא הקנה לו המקום בחליפין ושמא שכירות אין נקנה בחליפין דאמר התם (ב"מ דף צט:) כשם שהקרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובחליפין לא קתני: **חוזר** בשטר ואינו חוזר בשדה. וא"ת ומה ירויח בזה אם יחזור בשטר כיון שלא יחזור בשדה וי"ל דלא ניחא ליה דליפוק שטר עילויה דאיכא קלא בשטר טפי מבעדים ויאמרו שהוא עני שמוכר הכל ולא ימצא מלוה:

ב

-

כז

דף

במה דברים אמורים שנתן לו דמי כולם. ואם תאמר בלא חזקה נמי קנה מטעם כסף וי"ל דמיירי באתרא דלא קנו בכספא וא"ת ומאי קאמר יפה כח חזקה מכח כסף והלא חזקה אינה מועלת בלא כסף ואומר הר"ח דבמתנה מיהא קנה כולם כשהחזיק באחת מהן בלא כסף וה"ר שמואל מאיברא פ"י שנתן דמי כולם כגון שהמוכר היה חייב ללוקח מעות כבר והשתא ניחא דבאותם מעות לא היה קונה כי היכי דלא מצי לקדושי בהן איתתא לפי שהוא מלוה ה"נ לא מצי למיקני בהן קרקע ובהאי נמי איכא יפה כח דחזקה שקונה בלא כסף: **עשר** בהמות באפסר אחד. נראה דאיירי שכולן קשורין באפסר אחד והוא אחז בטלפיים או בשערה של אחת מהן ועלה קאמר מי לא קני השאר וה"ה בשדות בחזקה של אחת מהם קונה דלהא דמיא דאי החזיק באפסר ממש מאי מייתי מהא דילמא הכא שאני שהחזיק בכולן ונראה דדוקא שנתן דמי כל הבהמות כי היכי דבעינן בשדות שנתן דמי כולן ומשני התם איגודו בידו כלומר ראוי היה להיות בידו אם ירצה לאחוז באפסר שכולן קשורים באפסר אחד ויקנה כולן השתא נמי הוי כמחוברות יחד אבל שדות אינו יכול לאחוז כולן כאחד: **אמן** מאיש זה אמן מאיש אחר כו'. וא"ת מני"ל כל הני הא לא כתיב אלא תרי אמן וי"ל מחד אמן מפיק שפיר אלה ושבועה ואיש זה ואיש אחר שהרי אכל מה דכתיב בפרשה קאי ואלה ושבועה בהדיא כתיב בפרשה וכתוב נמי תחת אישך דמשמע בין מאיש זה בין מאיש אחר ואידך אמן קאי אארוסה ושומרת יבם דלא כתיבי בפרשה: **אלא** דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא נשואה. ותחת אישך דקאמר

רחמנא הכי משמע כלומר שאת עכשיו תחת אישך ואם תאמר מני"ל לפרושי קרא הכי הא טומאה תחת אישך משמע שהסתירה היתה בנישואין וי"ל דה"ק דכי היכי דמרבי מאיש קינוי דאירוסין בריש פרק ארוסה (סוטה דף כד.) הכי נמי נרבה סתירה: ונקא האיש מעון אמר רחמנא. וא"ת לוקמה כגון שבא עליה בשוגג שלא ידע עד לאחר מכאן דנסתרה דכה"ג מנוקה מעון חשיב ליה דהא כי מוקי לה ע"י גלגול לאו מנוקה מעון הוא אם זינתה באירוסין אלא כיון דשוגג הוא מנוקה מעון קרינא ביה וי"ל דשאני הכא כיון שבשעת השקאה יודע שבא עליה באיסור בין שבא עליה בשוגג בין שבא עליה במזיד לאו מנוקה מעון הוא אבל ע"י גלגול שאינו יודע בשעת השקאה מנוקה מעון קרינא ביה: הכי גרסי' אלא לאו ע"י גלגול. ולא גרסי' דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה וכו' אלא הכי גרסינן אלא לאו על ידי גלגול שקינא לה כשהיא נשואה ונסתרה וגלגל עליה שבועה ע"י אירוסין אע"פ שלא היו ראוין לשבועה בפני עצמן שהרי לא קינא לה וכמו כן מגלגלין שבועה דקרקע אע"פ שלא שייך בהו שבועה ואי קשיא הוה ליה לאוקמיה בדקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתר ומשקי לה כשנכנסה לחופה דקרינא בה תחת אישך וכגון שלא בא עליה דהוה ליה מנוקה מעון הא בעי לאוקמי הכי במסכת יבמות (דף נח.) ואותיבנא עלה מבלעדי אישך שקדמה שכיבת בעל לבעל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל הילכך אין לך שבועה על זנות של אירוסין בשום ענין אלא ע"י גלגול דזנות אירוסין קדמה שכיבת בועל הוא וביבמות (ג"ז שם) איכא דמוקי לה כשבא עליה ארוס בבית אביה ועולא לא סבירא ליה האי שינויא דשינויא דחיקא הוא כן פירש הקונטרס וקשה דהא בשמעתין נמי ע"כ סמיך אההיא שינויא דקאמר אילימא דקני לה כשהיא ארוסה ומשקי לה כשהיא ארוסה תחת אישך אמר רחמנא פרט לארוסה ולמה ליה האי קרא הוה ליה למימר מבלעדי אישך ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל אלא ש"מ סמיך אההוא שינויא דבא עליה ארוס בבית אביה א"כ הדרא קושיא לדוכתיה לכן נ"ל דהיינו טעמא דלא רצה לאוקמי בנכנסה לחופה ולא נבעלה דסבר לה כשמואל דאמר. אין חופה לפסולות וכיון שנבעלה אין חופה תופסת בה ולא קרינא בה תחת אישך וא"ת לרב דאמר. יש חופה לפסולות א"כ יכול לאוקמה דקני לה כשהיא ארוסה ונכנסה לחופה ולא נבעלה א"כ גלגול שבועה מני"ל וי"ל דנפקא ליה מאמן מאיש זה אמן מאיש אחר כלומר שאינה חייבת שבועה על אחר שהרי לא קינא לה ומגלגל עליה ע"י אחר וא"ת ועולא אמאי לא מפיק גלגול שבועה מאמן מאיש זה ומאיש אחר וי"ל דמהא לא נפקא דמגלגלין על קרקעות דהא דמגלגלין שבועה מאיש

אחר היינו משום דאותו איש אחר שייך בו שבועה אם קינא אבל קרקע דלא שייך בה שבועה כלל אימא לא מגלגלין אבל השתא דמדמינן גלגול שבועה דקרקע לגלגול דארוסה ניחא שפיר דלגבי ארוסה נמי לא שייך בה שבועה אלא ע"י גלגול דוקא כדפרישית וא"ת לרב היכי מפיק גלגול שבועה מאיש אחר הא לא דמי לה כדפרישית וי"ל דסבר מאיש אחר דקאמר היינו אפי' מקטן. שאין מקנאין לה על ידו דלא שייך בו שבועה אפי' הכי מגלגלין ועולא לית ליה האי סברא :

א

-

כח

דף

ספק מנלן. פ"י בקונטר' טענת שמא כגון שבועת השותפין והאריסין שחלקו דתנן בפרק הנשבעין (שבועות דף מה. ושם) חלקו האריסין והשותפין אינו יכול להשביעו וקתני נתחייב לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל אלמא ספק נמי מגלגלין וא"ת מאי בעי לן מנ"ל נילף ק"ו מסוטה שהיא ספק ומגלגלין עליה אע"ג דלא ניתנה ליתבע בעד אחד א"כ ילפינן ספק מספק וי"ל דלא דמי דהתם כל שבועות שלה ספק ולכך מגלגלין עליה ספק אבל ממון דעיקר שבועה דידיה אינו בטענת ספק אימא דלא מגלגלין עליה ספק : **נאמרה** שבועה בפנים. וא"ת למה לי ק"ו דלעיל לומר שמגלגלין נילף מהא דרשה גופיה שמגלגלין בממון משום דנאמרה שבועה בפנים ונאמרה שבועה בחוץ במה מצינו וי"ל דאי לאו ק"ו בהאי מה מצינו דהכא לא מצינו למילף דממונא מאיסורא לא ילפינן אבל בתר דגלי לן האי ק"ו דילפינן ממונא מאיסורא א"כ מהשתא מפקינן שפיר בהא מה מצינו לעשות ספק כודאי ואומר רבי שלא על כל ספיקות מגלגלין שאם נתחייב אדם לחבירו שבועה אינו יכול לגלגל לו ולומר הישבע לי שלא גנבת לי שום דבר מעולם אלא דוקא בספק שיש לנו לחוש קצת כגון נעשה לו שותף או אריס דכה"ג אמרינן בסוף כל הנשבעים (שבועות דף מח:) דמגלגלים : **הקורא** לחבירו עבד יהא בנידוי. מכאן מדקדק ר"ת דכל היכא דאמר כה"ג כי ההיא דנדרים (דף ז:) בשומע אזכרה מפי חבירו היה חייב לנדותו ואם לא נידהו הוא עצמו יהא בנידוי לא שיהא ממילא אלא ב"ד היו חייבין לנדותו כדאמר הכא שמותי משמתין ליה והיינו מדה כנגד מדה כלומר הוא קרא לחבירו עבד דהוא ארור כך מקללין אותו בארור דהיינו נידוי וכן הקורא לחבירו ממזר הוא

אומר שחבירו עבר בלאו לפיכך סופג את הארבעים כדין עובר בלאו: כל הנעשה דמים באחר. פ"י בקונטרס כל שדרכו לתתו בדמים כשקונין חפץ דהיינו מטבע וקס"ד דמטבע נעשה חליפין אתא לאשמועינן דמיירי שנתן בתורת חליפין ולא בתורת דמים אלא כעין שקונין בסודר כדכתיב (רות ד) שלף איש נעלו כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו רב ולוי פליגי פרק הזהב (ב"מ דף מז.) אי חליפין בכליו של קונה או בכליו של מקנה דרב סובר בכליו של קונה ולוי סובר בכליו של מקנה לרב ניחא שפיר אי גרסינן כיון שזכה זה נתחייב זה הקונה והכי נפרש כיון שזכה זה דהיינו המקנה שזוכה במטבע של קונה נתחייב זה הקונה באונסי חליפין שהם ברשות המקנה בכל מקום שהם ואם נאבדו יאבדו לו ואי ל"ג זה פ"י הכי כיון שזכה זה קנה בחליפין כלומר כיון שזכה המקנה במטבע או בסודר של קונה נתחייב המקנה להשיב לקונה חליפיו ולא מצי הדר ביה וללוי דאמר בכליו של מקנה כלומר שיתן המקנה פרוטה לקונה אי גרס נתחייב זה צריך לומר כיון שזכה זה הקונה נתחייב זה דהיינו המקנה להשיב לו חליפיו שאינו יכול לחזור בו ואי לא גרסינן זה הכי נפרש כיון שזכה זה דהיינו הקונה נתחייב הוא עצמו באונסי חליפין כדפרישית: **כיצד** החליף שור בפרה או חמור כו'. לרב ניחא שפיר והכי פירושא החליף הקונה שור בעבור הפרה כדי לקנות הפרה בכ"מ שהיא אבל ללוי קשה היאך יפרש לוי החליף שור בפרה והלא גם השור וגם הפרה נותן המקנה לקונה דתרוייהו של מקנה ואומר ר"י שיש לפרש החליף המקנה את השור בהנאת קבלת הפרה שהקונה מקבלה הימנו בעבור דבר שהוא נותן לו: **ש"מ** מטבע נעשה חליפין. ואע"פ שבתורת דמים קי"ל (ב"מ דף מד.) דמעוה אינן קונות אלא משיכת המקח אבל מעוה אינן קונות אלא למיקם במי שפרע כי יהבינהו מיהא ניהליה בתורת קנין סודר נעשו חליפין וקנו כי סודר כדפירש בקונטרס ואם תאמר ומה טעם שמטבע נעשה חליפין למאן דאמר פירי לא עבדי חליפין אלא נעל דוקא דהא מטבע לאו כלי הוא ואומר רבינו תם דמטבע כעין כלי שראוי לתלותו בצואר בתו ועוד אומר ר"י משום שראוי לשקול בו משקלות ועוד יש לומר דמה שראוי להוציא ולקנות בו כל דבר מחשבינן ליה כלי: **הכי** קאמר כל הנישום דמים באחר. פ"י בקונטרס כל דבר שאם בא לתתו דמים באחר צריך לשומו היינו כל מטלטלין בר ממטבע כיון שזכה זה כו' ואם נתנו בתורת חליפין נקנו חליפין ללוקח במשיכה שמשך בעל המקח את זה ואשמועינן תורת חליפין במטלטלין ולמימר דאע"ג דליתנהו כלי אלא

מטלטלין בעלמא הוו חליפין ולא מטבע אתא לאשמועינן דיקא נמי דלאו מטבע אתא לאשמועינן כו' מאי כיצד ה"ל למיתני כיצד החליף מעות בפרה ומשני ה"ק וכו' ותרתי אתא לאשמועינן נקט ברישא מטבע והדר אשמועינן שאר מטלטלי ופירי נמי כו' כל מידי דלא הוי כלי פירי קרי ליה לענין חליפין ומשום דפירי שכיחי נקט פירי ולא אמרינן נעל דוקא כיצד החליף שור בפרה פ"י בשר שור בפרה וכ"ש שור חי דחשיב טפי ודמי לכלי שמשתמשים בו הניחא לרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין איכא לתרוצי כולה מתניתין בין למאי דסליק אדעתין מעיקרא בין למאי דתרצינן כל הנישום אלא לר"נ מאי כיצד למאי דס"ד מעיקרא ואף למאי דאוקימנא השתא ומשני ה"ק יש דמים שהם כחליפין וכולה מתניתין חדא הוא ובמטבע עסקינן וה"ק כל הנעשה דמים באחר דהיינו מטבע פעמים שדמים קונות כמו חליפין דנעל ואף כשנתנוהו בתורת דמים כיצד החליף דמי שור בפרה כלומר מכר לו שור במנה ומשכו ונתחייב לו המנה אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן בדמיו אמר לו הן שמאה לו במנה אמר לו מוכר השור המעות שאתה חייב לי נתונים לך בדמיה מעות הללו קונים בלא משיכת הפרה כחליפין עכ"ל ויש משנין סוגיא של שמועה זו בשיטה אחרת ומפרשי דר"נ ורב ששת פליגי בפירי דוקא כגון פירות ממש או בשר שור ולא בשאר מטלטלין ומוליכין הסוגיא בתר מאי דס"ד מעיקרא דלמאי דאוקמינן השתא מיתוקמא כר"נ שפיר דמודה הוא בשאר מטלטלין דעבדי חליפין א"כ בשור חי קאמר ר"נ דעבדי חליפין ולא מילתא היא דטעמא דר"נ מפורש בפרק הזהב (ב"מ דף מז.). דאמר קרא נעל נעל אין מידי אחרינא לא משמע דבעינא דוקא נעל אבל כל דבר אחר אפילו שור חי לא עביד חליפין ור"ח ור"י מקיימי פ"י זה וההיא דפרק הזהב דקאמר ר"נ נעל אין ר"ל כל דדמי לנעל דהיינו כלים שמשתמשים בהם ושור וחמור גופייהו כנעל דמו ונעשין חליפין אפי' למ"ד פירי לא עבדי חליפין ומטעם שפ"י בקונטרס דדמו לכלים הואיל שמשתמשין בו והוי חזי למלאכה והשתא הא דפריך לר"נ דאמר פירי לא עבדי חליפין כולה סוגיא קאי למאי דס"ד מעיקרא כמו שפ"י בקונטרס אבל לרב יהודה דאמר כל הנישום אתי שפיר אפילו לר"נ דאמר כיצד החליף שור בפרה ולא בשר שור ומשני ה"ק ר"נ דיש דמים שהן כחליפין והשתא ניחא ליה למאי דס"ד מעיקרא ולמאי דאוקימנא השתא אבל לפ"י הקונטרס

קשה דמשמע מתוך פירושו דגוף השור וגוף הפרה היינו פירות ועלייהו קאמר ר"נ דפירי לא עבדי חליפין א"כ קשה דהא תנן בפרק השואל (שם דף ק.) המחליף פרה בחמור וילדה וכו' אלמא קונה האחד במשיכת חבירו ושייך שפיר חליפין בחמור ופרה ומיהו מצינו למידחי למ"ד פירי לא עבדי חליפין מפרש דמי פרה בחמור וקאי וילדה אחמור אבל עוד קשה דתנן פרק הזהב (שם דף מז.) פרתך בכך וכך וחמורך בכמה בכך וכך וקתני דקני לה לחמור במשיכת הפרה לכך נראה דדוקא בשר שור הוא דחשבינן פירי אבל שור וחמור גופייהו כנעל דמו כדפירשתי לעיל: **שמא** יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה. ואם תאמר אמאי עקרו קניית מעות שהם מדאורייתא לגמרי ותקנו שתהא משיכה קונה ולא מעות הוה להו לתקוני שיקנו המעות עם המשיכה דהשתא לא מיעקרא קנייה דאורייתא לגמרי וליכא נמי למיחש שמא יאמר המוכר נשרפו חיטיך כיון דמצי למיהדר ביה כל כמה דלא משך וי"ל דשמא לפעמים היה הלוקח מושך החיטין ואי לא קנה במשיכה לחודה יאמר למוכר נשרפו חיטיך בעלייה וא"ת השתא נמי כיון דמעות אינן קונות לפעמים יתן הלוקח מעות למוכר קודם שימשוך החיטין ויאמר המוכר נשרפו מעותיך בעלייה וי"ל דלהא ליכא למיחש דלכל הפחות יהא המוכר כשומר חנם דמעות וכספים אין להם שמירה אלא בקרקע והתם לא שייך למימר נשרפו מעותיך:

א

-

כט

דף

משכו במאתים ולא הספיק וכו' נותן מאתים מ"ט לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש. וא"ת תיפוק ליה מטעם דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכיון דמשכו במאתים אינו יכול לחזור בו וי"ל כיון דבטעות היה כמו הכא שלא היה סבור שישתנה השער לא הוי כמסירה להדיוט וקשה דאמר בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קלג:) גבי בנו של יוסף בן יועזר דאשכח מרגניתא אמרה ליה דביתהו זיל מוכרה לגזבר דהקדש ולא תשיימא את דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט ואמאי הא שומא בטעות הוא אם יאמר לתתה פחותה משויה וי"ל בדבר שאין שומתו ידועה כגון מרגניתא גומר בדעתו אפי' תשווה יותר שהרי כמו כן מסופק שמא שוה פחות א"נ י"ל דהתם כששם אותה בפחות משוויה מתכווין לוותר להקדש א"כ שייך לומר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אבל הכא לא נתכוין לוותר כלל

כשמשכו במאתים שכך היה שוה באותה שעה ולא שייך אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט: **אטו** הדיוט לאו במי שפרע קאי. וכיון דהדיוט אינו יכול לחזור בו בלא מי שפרע היכא דיהיב לו דמי כמו כן הקדש לא יחזור בו וקשה דאמר פרק הניזקין (גיטין ד' נב.) דיתמי הרי הן כהקדש ולא מיקנו אלא בכספים דקא יהיב דמי ליתמי אפירי וזל אין לוקח יכול לחזור בו אייקור יתמי יכלו לחזור בהם שלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש ואמאי והא בהדיוט נמי איכא במי שפרע וי"ל דלא דמי דהתם גבי יתמי מדאורייתא דינם כהדיוט וא"כ אינם קונים בלא משיכה אלא שייפו חכמים כחם לעשות כהקדש שיהו קונים בכסף הילכך במקום הפסדס של יתומים אוקימנא אדינא אע"ג דהדיוט קאי במי שפרע כדי שלא יהיה כח הדיוט מרובה משלהן ולא יבואו לידי הפסד ע"י תקנת חכמים כי לולי התקנה היו חוזרים בהם אפי" קבלו המעות כיון שלא משך אבל הקדש דמדאורייתא הוא דמקני בכספא אבל רבנן תקנו משיכה להרויחן שלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש וכיון דהדיוט אינו יכול לחזור בו אלא א"כ מקבל עליו מי שפרע נוקמיה אדיניה בכסף ולא יוכל הקדש לחזור בו כלל כיון שקיבל הכסף: **אותו** ולא אותה. וא"ת למ"ל קרא תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא הוא שנימול בשמיני ללידתו ונשים פטורות וי"ל כיון דמיום השמיני והלאה אין לה הפסק לאו זמן גרמא הוא וא"ת אכתי מ"ע שהזמן גרמא הוא דאין מלין אלא ביום כדאיתא בפרק הערל (יבמות דף עב.) וי"ל דאתיא כמ"ד התם דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה: **ואיהי** מנא לן דלא מיחייבה למיפרק נפשה דכתיב תפדה תיפדה. ואם תאמר תיפוק ליה משום דכתיב כל בכור בניך תפדה דמשמע בניך ולא בנותיך ויש לומר דס"ד בכור בניך אב חייב לפדות ולא נקבה אבל הנקבה תפדה עצמה להכי איצטריך להאי קרא:

ב

-

כט

דף

ואזיל כהן וטריף להו משעבדי. כלומר בבני חרי פריק ליה לבריה שאם היה פודה עצמו בבני חרי לא היה פודה בנו ממשעבדי דמיירי שנסתעבדו קודם שנולד הבן ולכך מקדים פדיון בנו ואין כאן אונאה ללקוחות דמצות בנו עליו יותר ממצות גופו כפ"ה וק' דאדרבה יש אונאה ללקוחות

דמצות גופו עדיף ויאמרו פדה את עצמך בתחלה ואם יאמר אפדה את עצמי ממשעבדי יאמרו אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום בני חרי ואפי' פדה בנו בכור מבני תרי יאמרו לכהן הנחנו לך מקום לגבות ממנו אותם חמש בני חורין ולכך פירש ר"י דמיירי כגון דאיכא חמש משועבדי מיצחק שעשאן אפותיקי לכהן בעבור יעקב בנו ואח"כ מכרה ושוב גדל יעקב והיה לו בן ועמד הוא ובנו לפדות ואין להם אלא ה' סלעים מבני חרי ור' יהודה סבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי והיו לו אפותקאות בשטר לכהן קודם ולכך גובה מהן אע"פ שיש בני חרי ליעקב לפי שמצותו על נכסי אביו יותר מעל נכסי עצמו דחוב האב על נכסי האב ולא על נכסי הבן ואינם יכולים לומר הנחנו לך מקום בנכסי יעקב שאין עליו לשלם חוב של אביו ומנכסיו אין לו כלום וכן משמע הלשון דקתני שזה מצותו על אביו: **הא** לן והא להו. פי' בקונטרס בני בבל היו הולכין וגורסין משניות התנאים בא"י ומתוך שלומדים חוץ למקומם אין צרכי הבית מוטל עליהם נושא אשה דהוה ליה בלא הרהור ואח"כ לומד תורה הא להו לבני א"י הלומדים במקומם אם נושא אשה יהו כל צרכי הבית מוטלין עליו ויבטלוהו וקשה לר"ת דמשמע דקאמר שמואל דנושא אשה תחלה כדי להיות בלא הרהור ומוקי לה למילתיה בבני בבל א"כ אכתי איכא הרהור כיון שהולכים ללמוד חוץ למקומן ועוד קשה אחר שנשא אשה היאך יצא חוץ למקומו ללמוד והלא הוא צריך לחזור אחר מזונות אשתו ובניו ובפ"ק דגיטין (דף ו:): אשכחן דשלח רבי אביתר בני אדם הבאים משם לכאן הם מקיימין בעצמן ויתנו את הילד בזונה ואת הילדה מכרו ביין פירוש שצריכין בניו ובנותיו להתמשכן בעבור מזונותיהן משמע שאין עושים יפה שהולכים ללמוד חוץ למקומן על כן נראה לר"ת איפכא דר' יוחנן דאמר ריחים בצוארו ויעסוק בתורה לבני בבל דיבר שאינו יכול להניח אשתו וילך וילמוד תורה ועוד שהם עניים ושמואל דאמר נושא אשה תחלה לבני א"י אמר שיכולים ללמוד במקומם וגם הם עשירים וטוב לו שישא אשה וילמוד תורה בטהרה ומיהו פעמים שגם בני א"י היו יוצאים חוץ למקומם לבבל ללמוד תורה אלא רובם היו לומדים במקומם ואין תימה אם שמואל שהיה מבני בבל דמורה לבני א"י שהיו לפניו תלמידים מבני א"י שהיה מדבר להם ור' יוחנן אע"פ שהיה מא"י היה מדבר לתלמידים שלפניו מבבל וכן מצינו בפ"ק דשבת (דף ט.) גבי מאימתי התחלת אכילה רב אמר

משיטול ידיו ורבי חנינא אמר משיתיר חגורו ומפרש התם הא לן והא להו וע"כ רבי חנינא אע"ג שהיה מארץ ישראל היה מדבר לתלמידים שלפניו מבבל כדאמר' התם הני חברין בבלאי כיון דשרו המנייהו לא מטרחי להו משמע דבני בבל היו רגילין בהתרת חגורה ומיהו קשה מהא דאמר בפרק כיצד מברכין (ברכות דף מד.) דקאמר רב חסדא על הארץ ועל פירותיה ורבי יוחנן אמר על הארץ ועל הפירות ופריך עלה דרב חסדא אינהו אכלי ואנן מברכים ומשני איפוך ומאי קושיא דלמא רב חסדא שהיה מבבל מדבר לתלמידים שהיו לפניו מא"י ור' יוחנן לבני בבל כמו בכל דוכתי וי"ל דקים להו דלא הוו באותה שעה תלמידי דרב חסדא מתלמידי א"י ומיהו נראה לה"ר יצחק דמההיא דכיצד מברכין ל"ק מידי דשאני ענין אכילה וברכות דדין הוא לכל אדם שיברך לפי המנהג של מקום שהוא שם אפי" לא היה מאותו מקום ולהכי מתמה גמרא אליבא דרב חסדא שהיה מבבל ולמה מברכין על פירותיה דמשמע היינו פירות של א"י: [יתר עליו תהלים שמונה כו]. תימה דע"כ בחומש יש יותר דאפילו אם יהיו פסוקי תהלים מגי' תיבות בלבד אינו כ"כ כמו שיש בחומש. ת"י]: לא צריכא ליומי. פירש בקונטרס ימי השבת כלומר שני ימים מקרא ושני ימים משנה ושני ימים גמרא ולא נהירא דא"כ אכתי הוה מצי למיפרך מי ידע כמה חיי ונ"ל לפרש בכל יום ויום עצמו ישלש על כן תיקן בסדר רב עמרם גאון כמו שאנו נוהגים בכל יום קודם פסוקי דזמרה לומר מקרא ומשנה וגמרא ור"ת פי' שאנו סומכין אהא דאמרין בסנהדרין (דף כד.) בבל בלולה במקרא במשנה ובגמרא דגמרת בבל בלול מכולם: **נקראו** סופרים. פי' בקונטרס כדכתיב ומשפחות סופרים יושבי יעבץ ובירושלמי (שקלים פ"ה) מפרש שעשו כל התורה כולה מספרות כגון אבות מלאכות ארבעים חסר אחת (שבת דף עג.) וארבעה אבות נזיקין (בי"ק דף ב.) וכיוצא בהם: **אל** תגמגם ותאמר לו. והא דאמר באלו מציאות (בי"מ דף כג:) דצורבא מרבנן משני בדיבוריה במסכ' אומר ר"ת דהיינו אם שואלים אותו אם למדת מסכת זו אל יתגאה לומר שלמדה כלומר למדתי הרבה אבל אם שואלים אותו דבר הלכה או שצריכין ללמוד ממנו מסכ' צריך שיהיו מחודדים בפיו שלא יגמגם בדבר ולא דמי להא דאמר (מסכת ד"א זוטא פ"ג) למד לשונך לומר איני יודע שמא תתבדה ותאחז דהיינו במילי דעלמא ואפילו בדברי תורה לא יאמר יודע אני דבר להתפאר בו בכך אלא מה שיודע יורה וילמוד לתלמידים:

דף - ל - ב

אם ברזל הוא מתפוצץ. תימה דהא קרא משמע שהפטיש מפוצץ סלע ומשברו וכן קשה בפרק דיני ממונות (סנהדרין דף לד.) דקאמר מה פטיש מתחלק לכמה ניצוצות אף דברי תורה מתחלק לכמה טעמים ושם גריס רשב"ם מחלק ול"ג מתחלק ויש שגורס כאן אם ברזל הוא מפעפע ואם סלע הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש וכפטיש יפוצץ סלע שהאש מפעפע הברזל והפטיש מפוצץ את הסלע ור"ת מפרש שהסלע משבר את הברזל וה"ק וכפטיש יפוצץ מכח סלע כדאמר במדרש מעשה באחד שלקח סנפירינן לבודקו נתנו על הסדן והכה בקורנס נשבר הקורנס ונחלק הסדן והסנפירינן לא זז ממקומו. **שיש** רשות אחרים עליה. ואע"ג דמעשה ידיה לבעלה מדרבנן בעלמא מ"מ אינה מצויה אצל אביה אלא אצל בעלה:

דף - לא - א

כבד את ה' מהונך. בירושלמי דורש מהונך כמו מחונך משמע שהקפיד הקב"ה על כיבוד אב ואם יותר מכבודו שבכבודו הוא אומר כבד את ה' מהונך דהיינו. מחונך דמשמע ממה שחנך כלומר אם יש לו ממון חייב ואם לאו פטור ובכיבוד אב ואם נאמר כבד את אביך ואת אמך דמשמע בין שיש לו ממון ובין שאין לו והיכא דלית ליה חייב לחזר על הפתחים לזון את אביו ואת אמו. **כל** העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה. היינו דמצי כייף ליצריה וכדמוכח פרק. קמא דחגיגה (דף טז.): **והיה** מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו. בירושלמי יש שהיו רגליו פשוטות על התיבה ולכך לא שיברה: **גדול** המצווה ועושה. נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח: **דלא** מפקידנא ועבדינא. מכאן מדקדק ר"ת דנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא אע"ג

דפטורות לגמרי דאפילו מדרבנן לא מיחייבי כדמוכח פרק מי שמתו (ברכות דף כ:) מ"מ יכולות הן לברך ואין כאן משום לא תשא את שמו לשוא (שמות כ) משום מברכות ברכה שאינה צריכה דאי לאו הכי היכי שמח רב יוסף והלא מפסיד כל הברכות כולן: **ובאת** אמו וקרעתו. יש במדרש שהיתה מטורפת מדעתה: **יש** מאכיל לאביו פסיוני. פירוש עוף חשוב והיינו מין שליו שיש במדבר: **וטורדו** מן העולם. פירוש שנענש עליו שמראה לו צר עין על סעודתו ויש מטחינו בריחים שהיא מלאכה קשה ומביאו לחיי העולם הבא שמכבדו בדברים טובים ונחומים ובגמרת ירושלמי (פאה פ"א) גרסינן מעשה בשניהם מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כל אלה אמר לו סבא מאי איכפת לך עד דטחון ואכול כלומר לעוס ואכול כעין כלבים דמדשין ואוכלים א"כ הראהו שקשה עליו ושוב מעשה באחד שהיה טוחן בריחים ואב זקן היה לו ואתא ציווי לטוחנין פירוש מצות המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך א"ל בנו טחון ואני אלך תחתיך לעבודת המלך שאין לה קצבה אם לבזיונך טב לך ואם למלקי טב לך:

דף - **לא** - **ב**

איסתניא מילתא. בעודו גחין לפניו שהבין ודרש מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך שלא היה מבין בו מקודם לכן ודרשו וי"מ שמקרא זה לבד דרש מזמור לאסף קינה לאסף מיבעיי ליה ודרש שאמר אסף שירה על שכילה הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים שבביתו ומתוך כך הותיר פליטה מישראל שאלמלא כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד ופליט וכן הוא אומר כלה ה' את חמתו ויצת אש בציון כך פירש בקונטרס אך יש במדרש שאסף אמר שירה על שטבעו בארץ שעריה משל לשפחה שהלכה לשאוב מים מן הבאר ונפל כדה לבאר והיתה מצטערת ובוכה עד שבאתה שפחת המלך לשאוב ובידה כלי של זהב ונפל אותו כלי שם התחילה הראשונה לשורר ואמרה עד עכשיו לא הייתי סבורה שיוציא שום אדם כדי שהוא של חרס מן הבאר שאינו נחשב ועכשיו מי שיוציא אותו של זהב יוציא כדי עמו כך בני קרח שהיו בלועים כשראו שטבעו בארץ שעריה אמרו שירה אמרו מי שיוציא השערים יוציא גם אותנו לכך אמר אסף מזמור שהוא ממשפחת קרח: ר' טרפון הויא ליה אמא. יש בירושלמי

פעם אחת אמיה דר' טרפון אבדה פזמקי דידה בחצירה ויצאתה ממטתה לבקשו ושם ר' טרפון ידו תחת רגליה על הקרקע שלא תטנף רגליה והיתה דורסת על ידיו ועוד איתא בירושלמי דאמיה דר' ישמעאל כל שעתא ושעתא דהוה אתי רבי ישמעאל מבי מדרשא היתה רוחצת את רגליו והיתה שותה את המים כששמע רבי ישמעאל שהיתה עושה כך היה מסרב בדבר עד שבאת לפני חכמים והיתה קובלת על ר' ישמעאל בנה שלא היה מקיים מצות כיבוד ונבהלו חכמים בדבר ושאלו לרבי ישמעאל וספר להם המעשה וצוו לו שיניחנה לעשות רצונה ובענין זה הוא כיבוד :

א

-

לב

דף

רב יהודה אומר משל בן. מדקדק ר"י למ"ד משל בן אם נזדמן לו כיבוד אב ואבידת עצמו ואבידת חברו כיצד יעשה אם יעסוק בכבוד אביו הלא אבידת חברו קודמת כדאמרינן באלו מציאות (ב"מ דף לב.). יכול אמר לו אביו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל וכו' והיינו אל תחזיר שאומר לו עסוק בכבודי דאל תחזיר בחנם לא אצטריך קרא משמע א"כ דאבידת חברו קודמת לכיבוד אב ואם ואם יעסוק באבידת חברו הרי אבידתו קודמת דכתיב (דברים טו) אפס כי לא יהיה בך אביון (ב"מ ל: לג.) שלך קודם לכל אדם ואם יעסוק באבידתו הרי כבוד אביו קודם למאן דאמר משל בן ונראה לר"י שיניח כבוד אביו ואבידת חברו ויעסוק באבידתו דהא דאמר כיבוד אב קודם היינו דוקא להניח לאביו לעשות רצונו בממונו לפי שזהו גוף הכיבוד אבל באבידתו כיון שאין האב נהנה באבידה עצמה אין הבן חייב להפסיד אבידתו בשביל אביו ואע"ג דאמרינן בסמוך כדי שיטול ארנקי ויטיל לים ואינו מכלימו למ"ד משל בן התם מיירי באותו ענין שיש לאב קורת רוח בכך כגון שזורקו לים למירמא אימתא אאינשי ביתיה דאי לאו הכי אם בחנם משליך רשע הוא דעובר בבל תשחית ואפילו היכא דשווג הוא ומשליכו בחמתו מ"מ נהנה בהשלכת ארנקי ומש"ה אין להכלימו : **אורו** ליה רבנן לרבי ירמיה כמ"ד משל אב. משמע שכך הלכה וכן פסק בשאלתות דרב אחאי בפרשת וישמע (סוף סימן נז) ופסק היכא דלית ליה לאב ואית ליה לבן חייב הבן לזון אביו וכן פסק ר"י ור"ח דאם אין לאב ממון והבן יש לו דצריך הבן לפרנסו משלו דלא יהא אלא אחר כדאמר בנערה שנתפתתה (כתובות דף מט:) דרב

נמי דודאי פליג ואמר זקן אשמאי מהני ואיסי פליג עליה ואומר אפי' סבי דארמאי דהא כל שיבה במשמע קאמר הא לא אשכחן בשום דוכתא דזקן עובד כוכבים צריך לכבדו ועוד דלקמן (דף לג.) קאמר דרבי יוחנן הוה קאי מקמי סבי ארמאי ותלי טעמא בכמה הרפתקי עדו עלייהו ולא קאמר משום דאיסי וא"ת כיון דבהדי שיבה נמי בעי חכמה כדפירש בקונטרס לרבי יוסי הגלילי דמרבה אפי' יניק וחכים שיבה דכתב רחמנא למה לי פשיטא כיון דאפי' יניק וחכים כ"ש שיבה וחכים דמי גרע אם הוא זקן בהדי חכם וי"ל דאי לא כתב רחמנא שיבה ה"א דניבעי זקן וחכם ממש אבל יניק וחכים לא להכי אתא שיבה לגלויי דלא בעינן זקן וחכים אלא בחד לחוד סגי אפילו יניק וחכים ומיהו קשה דאם כן מאי קאמר אי ס"ד כדקאמר ת"ק לכתוב רחמנא מפני שיבה זקן תקום אדרבה לא לכתוב אלא זקן דהא נמי אמר זקן בלא שיבה זקן במשמעו זקן ממש משמע אלא ודאי זקן יניק וחכים משמע והדרא קושיא לדוכתיה ונראה לר"י דודאי יניק וחכים צריך שיהא מופלג ולכך איצטריך שיבה אע"פ שאינו מופלג דכך לי זקן שאינו מופלג כמו יניק וחכים שהוא מופלג אבל אם היו שוים בחכמה היניק והזקן צריך שיעמוד היניק מפני הזקן דגבי יניק צריך שיהיה מופלג בחכמה וגבי זקן אינו צריך :

א

-

לג

דף

אין בעלי אומניות רשאים לעמוד כו'. תימה מה לשון רשאי שייך דמשמע דאיכא איסורא וי"ל דמיירי בעוסקין במלאכת אחרים. והשתא שייך לשון רשאים ומיהו י"ל רשאים כמו חייבין כי ההיא דתנן בערכין פרק המקדיש שדהו (דף כח:) כמה רוצה אדם ליתן בשור זה לעולה אע"פ שאינו רשאי פי' אע"פ שאינו חייב והשתא ניחא דמיירי שפיר בעוסקין במלאכת עצמן. : שני חומשין. פי' בקונט' לשון חומש הספר וי"מ חמשה חומשין יש בו כמו בשל תורה אשרי האיש (תהלים א) כאיל תערוג על אפיקי מים (שם מב) אך טוב לישראל (שם עג) תפלה למשה (שם צ) יאמרו גאולי (שם קז) לכל אחד מן הספרים אלו מסיים באמן לבד מן האחרון שהוא סוף תהלים : [שמא בהן יושב ומהרהר כו'. לא היה צריך לומר בהן דה"ה בשאר ד"ת אלא הא דקאמר הכי סוד ה' ליראיו כדאיתא בב"ר דאמר ר' חייא יבא עלי אם לא הייתי מסתכל בספר תהלים כו'. ת"י :

אין תלמיד חכם רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית. תימה למה איקפיד רבא לעיל שמא קמו מפניו שחרית וערבית ולא אדעתיה ונראה לפרש דדין זה אינו נוהג אלא באותם הדרין בבית הרב דמסתמא עמדו שחרית וערבית אבל תלמידים אחרים חייבין לעמוד אפי' מאה פעמים ביום שמא יראה אחר ויחשדם ואפילו אותם שדרין בבית הרב נמי אם באו פנים חדשות צריכין לעמוד: [אין ת"ח כו'. תימה וכי כל הני דלעיל מיירי בלא קמו שחרית וערבית וצ"ל אינו רשאי אינו חייב כדפי' לעיל] ת"י: ואימא מורא משקלות. פירש בקונטרס גבי משקלות כתיב (דברים כה) אבן שלמה וצדק יהיה לך וקשה דלא מצינו בשום מקום דכתיב בהו מורא בהדיא ויש גורסים מכשולות דכתיב (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול ויראת וא"ת א"כ מאי משני פני פני גמר גבי מכשול נמי כתיב לפני עור לא תתן מכשול וי"ל דלא דמי דעמידה מפני זקן שייך לירא מפני השם כדאמר (בי"ק דף מא:): את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח ור' יצחק מפרש דמצינו מורא במשקלות. כדאמרי' במדרש זכור את אשר עשה לך עמלק ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים היינו בשביל המשקלות ועל עון זה בא עמלק דבתר פרשת משקלות כתיב זכור את אשר עשה לך עמלק בפרשת כי תצא והיינו דכתיב במשלי מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלמה רצונו וסמוך ליה בא זדון ויבא קלון כלומר שעל עון זה בא זדון וקלון של עמלק:

ותפילין וציצית. אע"ג דקיימא לן בהקומץ רבה (מנחות דף לו:): דלילה זמן תפילין והלכה ואין מורין כן מ"מ שפיר הוי מצות עשה שהזמן גרמא שהרי אין נוהגין בשבתות ובי"ט כדדרשינן בפרק המוצא תפילין (עירובין דף צו.) לפי שאין צריכין אות דשבת גופא איקרי אות כדכתיב כי אות

היא וציצית דחשבינן הכא מצות עשה שהזמן גרמא אומר ר"י דהיינו כרבי שמעון דבפרק התכלת (מנחות דף מג.) דסבר לילה לאו זמן ציצית הוא ופוטר נשים כדאיתא התם וכן הלכה דהא בפרק במה מדליקין (שבת דף כה:) מפרש טעמא דסדין פטורה מן הציצית גזירה משום כסות לילה והיינו טעמא לרבי שמעון דוקא ועוד קאמר בפ"ב דברכות (דף יד:) דבמערבא אין אומרים פרשת ציצית בלילה ומסיק נמי אביי אן מתחילין מדמתחלי במערבא וכיון דמתחילין גמרינן ותימה היכי חשיב ציצית מ"ע שהזמן גרמא למ"ד (מנחות דף מא.) ציצית חובת טלית היא כיון דכלי קופסא חייבין בציצית והתם ליכא זמן גרמא כלל דבין ביום בין בלילה חייבין ואפילו למ"ד (שם) ציצית חובת גברא הוא קשה דכמו דכסות לילה פטורה כשהוא לובשה ביום ה"נ כסות יום חייבת כשלוש בלילה דהכי אמרינן בירושלמי כסות יום שלבשה בלילה חייבת בציצית וא"כ היכי חשיב לה זמן גרמא כיון שחייבת בין ביום ובין בלילה ואומר ר"י כיון שחיובו תלי במה שהזמן גרם לבישתה ביום יש לה ליחשב זמן גרמא שזמן לבישתה גורם החיוב: **מעקה** אבידה ושילוח הקן. תימה לרבי בכל הני כתיב לאו במעקה כתיב (דברים כב) לא תשים דמים בביתך אע"ג דמוקמינן ליה (בב"ק דף טו:) למגדל כלב רע וסולם רעוע דהיינו שימה בידים מ"מ אתי נמי למעקה דהא דרשי בסיפרי ועשית זו מצות עשה לא תשים דמים זו מצות לא תעשה ובאבידה נמי כתיב (דברים כב) לא תוכל להתעלם ובשילוח הקן כתיב (שם) לא תקח האם על הבנים וא"כ איך יהיו נשים פטורות אפילו הם זמן גרמא והא השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ואומר ר"י דבכולהו משכחת בהו עשה בלא לאו ובמעקה אין שייך לא תשים דמים אלא בבונה בית מתחילה על מנת שלא לעשות מעקה אבל אם היה בדעתו לעשות מעקה ולאחר שבנאו נמלך או שעשה ונפל אין שם אלא עשה דועשית מעקה ואז נשים פטורות ובאבידה נמי משכחת לה עשה בלא לאו כגון שנטלה על מנת להחזירה וכגון שנטלה. אחר יאוש דהשתא לית בה לאו דלא תוכל להתעלם וגם ליכא לאו דלא תגזול נמי ואח"כ נמלך שלא להחזירה דהשתא אינו עובר אלא משום השב תשיבם ושילוח הקן נמי כגון שלקח האם על מנת לשלח ואח"כ נמלך ולא שלחה דהשתא ליכא לאו כי אם עשה דשלח תשלח וי"מ דמ"מ איכא נפקותא כשיהיה לאשה לקיים מצות עשה דאי הוה אמינא דנשים פטורות מעשה דלאו הזמן גרמא כמו כן יהיו פטורות מן הלאוין דאיכא למימר דאתי עשה ודחי ל"ת אבל כשהן חייבות בעשה דלאו הזמן גרמא אז לא יבא עשה אחר וידחנו דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אך הקשה הר"ר יוסף מארץ ישראל על פירוש זה א"כ גבי אין מדליקין בשמן

שריפה ביו"ט (שבת דף כה.) משום דיי"ט עשה ולא תעשה ושריפת קדשים אינה אלא עשה אשה שאינה חייבת בעשה דיי"ט דהוי זמן גרמא וכי תוכל להדליק בשמן שריפה ביי"ט וכ"ת אין הכי נמי אמאי לא לישתמיט תנא דלא אמר לך אלא מאי אית לך למימר דעשה שיש עמו לאו אף הלאו אלים ולא דחי ליה עשה אף הכא הלאו אלים : בכל מערבין פי' בקונטרס בין עירובי חצירות בין עירובי תחומין ולא נהירא דהא בעירובי חצירות בעינן פת לכך נראה בכל מערבין עירובי תחומין דוקא : **גברא** בעי חיי נשי לא בעי חיי. אע"ג דהאי קרא דרשינן בפ' במה מדליקין (שבת דף לב :) גבי ביטול תורה בעון ביטול תורה בנים קטנים מתים מ"מ לא הוי כי אם אסמכתא בעלמא והא דכתיב כי היא חייד דמשמע אשה נמי חייבת בת"ת מהאי טעמא גברא בעי חיי י"ל דקרא לא קאי אתלמוד תורה אלא אקיום מצות כלומר התורה מלמדת לך מצות שהם חייד ועוד יש לומר דאין ה"נ דהאי קרא קאי בין אתלמוד תורה כדאמר התם ובין אמזוזה כדאמר הכא מיהו אין סברא לומר דנחייבו נשים בתלמוד תורה משום סברא דגברי בעי חיי וכו' כיון דאשכחן מיעוטא גביהו כדאמר לעיל והודעתם לבניך ולא לבנותיך אבל מזוזה דליכא מיעוטא כלל אלא משום דרוצה להקיש מזוזה לתלמוד תורה רוצה לפטור נשים יש סברא לומר דאתי סברא דגברא בעי חיי ומפקא מהיקישא ומחייבי נשים במזוזה :

ב

-

לד

דף

סד"א נילף ט"ו ט"ו מחג המצות מה להלן נשים חייבות. פירש בקונטרס כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה וא"ת למאי איצטריך במצה דכל שישנו בבל תאכל ולומר דנשים חייבות במצה בלאו הכי נמי ידעינן שנשים חייבות במצה דאי פטורות למה לי האזרח להוציא את הנשים דגבי סוכה פשיטא דפטורות דהא מ"ע שהזמן גרמא היא אלא ש"מ דנשים חייבות במצה ולהכי איצטריך האזרח גבי סוכה להוציא את הנשים דלא נילף ט"ו ט"ו מחג המצות ואם כן למה לי טעמא דכל שישנו וי"ל דע"כ איצטריך לטעמא דכל שישנו דאי לא דחזינן מיניה דנשים חייבות במצה ה"א האזרח אתא לרבווי נשים דלמעוטי לא איצטריך דהא מ"ע שהזמן גרמא הוא אבל השתא דחזינן דחייבות במצה מכל שישנו בבל תאכל חמץ א"כ ע"כ האזרח למעוטי אתא דלרבות לא

איצטריך דמג"ש דט"ו ט"ו נפקא: **אשה** בעלה משמחה. פ"י בקונטרס אין חובת השמחה בה אלא על בעלה שישמחנה אלמנה מאי איכא למימר פירוש דכתיב בה שמחה דכתיב (דברים טז) והלוי והגר והיתום והאלמנה ומשני בשרויה אצלו כלומר לא נצטויה היא אלא בעניה הכתוב מדבר שנתחייב מי שהיא שרויה אצלו לשמחה משלו במאכל ובמשתה וכלי פשתן עד כאן לשונו וקשה לר"ת דהיינו בזמן שאין בהמ"ק קיים כדמוכח בערבי פסחים (פסחים דף קט.) דקאמר אנשים בראוי להם ביין ונשים בראוי להם בבגדי צבעונים וההוא מילתא לא מיתוקמא אלא בזמן שאין בהמ"ק קיים כדאמר התם דבזמן הזה אין שמחה אלא ביין אבל בזמן שבהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת ועוד דמשמע מתוך לשון הקונטרס שאינו חייב להעלותה לירושלים ולהאכילה שלמי שמחה מיהו במס' חגיגה (דף ו.) לא משמע הכי דקאמר התם בן שאינו צריך לאמו חייב להעלות עולת ראייה להר הבית ואם הוא צריך לאמו אינו חייב ופריך עד האידנא מאן אתייה וקאמר אביי עד הכא דהוה אמיה דמיחייבה בשמחה אתייה ועוד אי שמחה בכלי פשתן זה יכולה לעשות בביתה ועוד תניא בתוספתא (דחגיגה פ"א). שלש מצות נצטוו ישראל ראייה חגיגה שמחה יש בראיה שאין בשניהם שכולה לשמים ויש בחגיגה מה שאין בשניהם שכן נוהגת לפני הדבור ויש בשמחה שאין בשניהם שהשמחה נוהגת באיש ובאשה אלמא בגוף הקרבן קאמר ומפרש ר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה ובאלמנה על ששרויה אצלו אבל היא גופא לא מיחייבא לאתויי שלמי שמחה: **ואי** כתב ראייה ולא כתב תפילין. אינו ר"ל דלא ליכתוב תפילין כלל דמצות תפילין איצטריך ליכתוב אלא הי"ק לא ליכתוב תפילין היקישא דתפילין לת"ת: **ולא** בעי הקהל. פ"י לא ליכתוב חיובא דנשים גבי הקהל אבל מצות הקהל בעי למיכתב: ה"א נילף ראייה ראייה מהקהל. וא"ת הא אמרינן מצה והקהל הוו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדן וי"ל דמג"ש דראיה ראייה הוה אמינא דילפינן ראייה מהקהל: **ואנא** אמינא טפלים חייבים נשים לא כל שכן. וא"ת למה לי האי ק"ו בלאו ק"ו נמי מצי למילף הקהל ממצה לחייב נשים ואפילו לא כתיב נשים בהקהל כלל שכן שיטת כל שני כתובים וי"ל דאי לא כתיב נשים בהקהל הי"א אדרבה נילף ראייה דהקהל מעולת ראייה ולפטור כדקאמר לעיל וא"ת כיון דלא נילף חיוב דהקהל ממצה למה לי דאמר ליכתוב רחמנא מצה ולא בעי הקהל בלא מצה נמי נפקא לן חיובא בהקהל מטפלים בק"ו טפלים חייבים וכו' וי"ל דאי לא כתיב נשים במצה הוה אמינא דמקל וחומר לא אתו נשים לחיובא דטפלים מעלו מנשים לפי

שבאים לכלל חיוב אבל נשים אין סופן לבא לידי חיוב לא אבל השתא שמצינו דנשים חייבות במצה וטפלים פטורים מעתה נוכל לדון מק"ו בהקהל היכא דטפלים חייבים אינו דין שיהו נשים חייבות: **נשים** חייבות מנ"ל דיליף ממורא. וא"ת אמאי לא קאמר דילפינן ממזוזה ויש לומר דהוה מצי למימר דיליף ממזוזה וחד מינייהו נקט וא"ת אם כן הוי מורא ומזוזה שני כתובין הבאים כאחד ואין מלמדן וי"ל דצריכי תרוייהו דאי כתב מורא ולא כתב מזוזה הוה אמינא דבמזוזה יהיו פטורים דילפינן מת"ת ואי כתב מזוזה ולא כתב מורא הוה אמינא דבמורא יהיו פטורין כדלקמן (דף לה.) דאין סיפק בידה לעשות: **ונילף** מת"ת. ואם תאמר אדרבה אית לן למילף ממורא לחיוב דהא אמר פ"ק דיבמות (דף ח.) כל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן ואמר הר"ם דמסברא דמת"ת איכא טפי למילף כיון דאשכחן דנשים פטורות ממצוה יקרה וחביבה כת"ת דין הוא שיהו פטורין בכל השאר שלא הזמן גרמא עי"ל דסברא הוא למילף טפי מת"ת ממורא דשאני אב ואם דהוקש כבודם לכבוד המקום ואין למילף שאר מצות מינה עי"ל דאין סברא לומר נילף ממורא דמורא נמי לפעמים דאינה חייבת היכא דרשות אחרים עליה כדאמרינן (לעיל דף ל:) אשה אין סיפק בידה לעשות:

א

-

לה

דף

ולרבי יוחנן בן ברוקא ניהוו מורא ופריה ורביה שני כתובין. וא"ת אמאי לא קאמר לרבנן ליהוו מורא ומזוזה ב' כתובים ולמאי דפרישית לעיל דתרוייהו צריכי אתי שפיר: **מכלל** דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות. פ"י בקונטרס מדאיצטריך קרא להיקישא למיפטר נשים מזמן גרמא מכלל דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות פירוש דאי ה"א פטורות אמאי איצטריך הקישא דתפילין למיפטר נשים מזמן גרמא בלאו הכי נמי הוה ידעינן השתא כשלא הזמן גרמא נשים פטורות כ"ש דזמן גרמא ולא נהירא דהיכי מצי שתיק מהקישא דתפילין אדרבה אי שתיק מיניה הוה ילפינן ממצה והקהל דמ"ע שהזמן גרמא נשים חייבות לכך פירש ר"י מכלל דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות דאי פטורות הוה ליה למיכתב הקישא דתורת ה' בפ"ק על ת"ת או על פדיון הבן להיקישה אליו ולומר כי היכי דנשים פטורות מתלמוד או מפדיון דהיינו מ"ע שלא הזמן

גרמא היינ פטורות מכל מייע שלא הזמן גרמא כמו דמקיש לפטור דהזמן גרמא לתפילין אלא ש"מ מדכתב האי היקישא לתפילין דהוי הזמן גרמא מכלל דשאר מצות עשה שלא הזמן גרמא חייבות : **אלא** למ"ד תפילין הוי מייע שלא הזמן גרמא מאי איכא למימר. פי' הקונטרס דאדרבה איפכא הוה לן למימר דשלא הזמן גרמא נשים פטורות מתפילין ושהזמן גרמא נשים חייבות ממצה והקהל דסבר שני כתובים הבאים כאחד מלמדים ומשני מאן שמעת ליה דתפילין לא הוו זמן גרמא רבי מאיר וסבר לה אין מלמדים ופירש בקונטרס דלדידיה לא איצטריך הקישא אלא כדגמרינן לעיל מבנין אב וגמרינן מראיה דהוי מייע שהזמן גרמא ונשים פטורות ודקשיא לן נילף ממצה והקהל לחיובא ר"מ סבר שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים עכ"ל והיינו טעמא דמייע שהזמן גרמא נשים פטורות דדוקא במצה והקהל כתב רחמנא לומר דחייבות אבל כל מייע שהזמן גרמא בעלמא נשים פטורות דכיון דאין מלמדין הוו כמו מיעוטא דוקא הני חייבות אבל אחריני לא וא"ת תינח זמן גרמא אבל שלא הזמן גרמא מנא ליה דחייבות וי"ל כיון דת"ת ופדיון הבן הוו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין הוו כמו מיעוטא דוקא הני פטורות אבל שלא הזמן גרמא בעלמא נשים חייבות : **משום** דהוי שמחה מצה והקהל שלשה כתובים הבאים כאחד. וא"ת תרצת ההיא דמייע שהזמן גרמא דפטורות דליכא למילף ממצה והקהל דאיכא שמחה בהדייהו הוו שלשה כתובים הבאים כאחד כדפרישית אלא דמייע שלא הזמן גרמא מני"ל דחייבות אימא דפטורות מתלמוד תורה ופדיון הבן וי"ל דלית ליה דר' יוחנן בן ברוקא והוו להו ג' כתובים הבאים כאחד ת"ת ופדיון הבן ופריה ורביה וא"ת ולאביי דאמר לעיל (דף לד :) אשה בעלה משמחה אי"כ ליכא אלא ב' כתובים ומאי מתרץ ר' יהודה דאמר מלמדין ממייע שהזמן גרמא אימא דנילף לחיוב ממצה והקהל וי"ל דמוקי קידוש היום בהדי מצה והקהל והוו ג' כתובים ואין מלמדין ונשים. חייבות בקידוש היום מן התורה דכתיב (שמות כ) זכור את יום השבת זכרהו על היין וכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו נמי בזכירה : **משום** כפרה חס רחמנא עליה. וא"ת כ"ש דאם לא נכתבה חס עליה טפי דאין עליה לא עונש ולא חטא וי"ל דמכל מקום איצטריך כפרה היכא דכתיב בה עונש לנשים בהדיא כגון גבי עריות :

איש דבר מצות הוא אין אשה לא. ולאן דוקא דהא איתקש עבד לאשה לחייבו במצות כאשה דגמר (בחגיגה דף ד.). לה לה מאשה אלא הכי קאמר אינה חייבת כל כך כמו איש: **הרי** הוא כזקן לכל דבריו. וא"ת ואיך תמצא זקן בסריס והרי מי שאין לו זקן אחד מסימני סריס ואמרינן. בסריס עד שיהיו בו כולן וי"ל כגון שהביא זקן אחר רוב שנותיו דכה"ג סריס הוא כדאמר פ' יוצא דופן (נדה דף מז.). דכי לא נולדו בו סימני סריס הוה קטן עד רוב שנותיו ובהגיע לרוב שנותיו הוה גדול והוה סריס.: **להשחתה** לא מצית אמרת דיליף פאת וכו'. וא"ת למה לי ג"ש הא מוכח ליה שפיר מדשני קרא בדיבוריה. וי"ל דה"מ מקמי דשמעינן בברייתא דיש להם חשיבות זקן בשום מקום אבל לבתר דשמעינן דגלי לית לן למעוטי מדשני כו': **אם** כן ליכתוב את שבזקנד. פירוש א"כ דלהכי הוא דאתא דהפסיק הענין נכתוב את שבזקנד דהוה ליה כמאן דכתיב פאה דהא כתיב פאה בהאי קרא גבי ראש ונוכל לומר בבנין אב שחייב בפאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל והדר יליף גילוח דכתיב גבי כהנים דהוי השחתה בפאת פאת דישראל מכהנים מאי פאת ש"מ ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין כגון הקפת הראש ופאת זקן דדרשינן בני אהרן ולא בנות אהרן וכ"ש בישראל מג"ש דפאת פאת: **וכי** כתב עם קדוש לשריטה הוא דכתיב. פירש בקונטרס דסד"א דגדידה ושריטה תרתי נינהו וחד ביד וחד בכלי וא"ת מי הזקיקנו לומר דכי עם קדוש קאי אשריטה שלא הוזכרה באותה פרשה כלל ולא קאי אגדידה ואקרחה דכתיבי בהאי ענינא וי"ל דניחא ליה טפי למימר דכי עם קדוש קאי אשריטה אע"פ שלא הוזכר באותה פרשה מלסרס המקרא ולומר דבנים אתם לא קאי אלא תתגודדו דסמך ליה אלא אקרחה שאין סמוך לו שהרי גדידה הפסיק הענין ואפכא לא מצית אמרת כדמפרש גמרא ומה ראית להוציא את הקרחה וכו' ועוד דיש גם סירוס אחר דעם קדוש קאי אגדידה שלפני פניו ולא אקרחה שלפניו:

אי לאו ג"ש הי"א הפסיק הענין. וא"ת היכי תיסק אדעתין למימר הכי הא מפקינן לעיל (דף לה:) מפאת שאינה בבל תשחית ולא אמר דקרחא שכתוב בפרשה ראשונה קודם בל תשחית הפסיק הענין לפאת זקן וכ"ש דקאי אקרחא שהיא ראשונה בפרשה קרובה יותר לבני אהרן דכתיב בפרשה ועוד קשה דת"ק דמתניתין היכי פליג אקרחא דקאמר במתני" חוץ מבל תקיף ובל תשחית ולא קאמר ובל יקרחו והא אפילו מפאת אמר לעיל דקאי אבני אהרן כ"ש דקאי אקרחא דקרובה לבני אהרן וי"ל דסד"א דגבי קרחא דאע"ג שהיא קרובה לבני אהרן הפסיק הענין משום דכתיב (דברים יד) כי עם קדוש אתה דמרבה נשים ואפילו בישראל ומפרש בגמרא דלא הפסיק הענין: **אם** כן ליכתוב קרא קרח. פי' וליתן את האמור של זה בזה הוה מפקי במה מצינו ואי משום דריבה בהו מצות יתירות אין לנו לחלק מצוה אחת שאנו מוציאים בכהנים ובישראל בהדיא דודאי גוף המצוה לא היינו לומדים אבל פירוש המצוה גמרי שפיר מהדדי: **תפילין** גופייהו מהכא גמרינן להו. וא"ת ומה בכך מ"מ נילף קרחא מתפילין דאין ג"ש למחצה ונימא מה תפילין נשים פטורות הי"נ גבי קרחא וי"ל דשמא לא נגמרה ג"ש אלא לאשמועינן מקום הנחת תפילין וקשה להר"ם אמאי אין מניחין תפילין בכל הראש כי היכי דקאמר קרחא בכל הראש ושמא להכי מהני האי בין עיניכם דהוה מצי למכתב בראשיכם ואע"ג דגבי קרחא כתיב בין עיניכם ואפ"ה קרחא בכל הראש וי"ל דליגמר ג"ש נכתב: **הסמיכות** והתנופות וההגשות. נראה דמהגשות ואילך מיירי בכהנים ואתו קראי בגמ' למעוטי כהנות אבל סמיכות ותנופות איירי בישראל: **הקבלות** והזאות. והולכה וזריקה לא קתני דהולכה בכלל קבלה שהרי מן והקריבו הכהן נפקא כמו קבלה וזריקה בכלל הזאה וא"ת אמאי איצטריך קרא בגמרא למעוטי נשים תיפוק ליה דכולהו מ"ע שהזמן גרמא הוה שהרי אינן נוהגות אלא ביום כדכתיב (ויקרא ז) ביום צותו להקריב קרבניהם וי"ל דמ"מ איצטריך קרא למעוטינהו ולמיפסל קרבן בנשים דאי לאו קרא לא הוה ידעינן שהעבודה פסולה בהן להכי איצטריך קרא למעוטי למימר דמחללי עבודה ועבודתן פסולה מיהו מסמיכה קשה אמאי איצטריך קרא למעוטינהו דהא עבודה לא אתחלל בהכי כלומר בלא סמיכה נמי אין הקרבן פסול בכך ואם נעשה סמיכה בנשים לא מיפסל קרבן בכך. וי"ל דמ"מ איצטריך קרא למעוטי דסד"א משום דכתיב וסמך ושחט איתקש סמיכה לשחיטה מה שחיטה כשרה בנשים כדתנן בזבחים (דף לא:)

בפירכא כל דהו אבל כהן שצריך בכל הזבחים לא הוי מילתא רבה לרבוויי
בבן עוף הלכך ליכא למעוטי בפירכא כל דהו כדפרישית ועוד י"ל דהכא
עבדינן ק"ו הכי ומה בן צאן שאינו טעון כהן בתחילה שהרי שחיטה בזר
כשרה טעון כהן בסוף לקבלה ולהולכה ולזריקה בן עוף שטעון כהן
בתחילה אינו דין שטעון כהן בסוף שהרי בכל מקום טעון כהן בסוף יותר
מבתחילה דעיקר עבודה דקרבן הוי בסוף והשתא הוי ק"ו מיניה וביה
ואין להביא בהאי ק"ו שום פירכא. : **מכניס** כהן ידו תחת יד הבעלים
ומניף. וא"ת והא הוי חציצה דה"נ אמרינן במנחות (דף צד.) אין תנופה
בחוברין פ"י בשותפים דהיכי ליעביד לינפו והדר לינפו כלומר דהשותפין
זה אחר זה יניפו חדא תנופה אמר רחמנא ולא שתי תנופות ואי מנח חד
מן השותפין ידיה תחת ידיה דחבריה א"כ הוי חציצה אלמא דבכה"ג הוי
חציצה וי"ל דלא דמי דהכא היינו טעמא דלא הוי חציצה בכה"ג לפי
שהוא גזירת הכתוב דבעינן כהן ובעלים אבל התם גבי שני שותפין חשיב
כה"ג חציצה אם אחד מהם מניח ידו תחת יד חברו לפי שאינה גזירת
הכתוב שיהיו שניהן מניפים עוד י"ל דה"נ לא מיירי שהכהן מניח את ידו
תחת יד הבעלים ממש דבכה"ג הוי חציצה אלא ר"ל שאוחז הכלי למטה
והבעלים אוחזין למעלה והשתא ליכא חציצה כלל דה"נ אשכחן גבי
ביכורים שהכהן היה אוחז בשפתיו כלומר בשפת הכלי למעלה והבעלים
למטה ה"נ גבי מנחות איפכא שיד הבעלים תהיה למעלה ויד הכהן
למטה : **כל** מצוה התלויה בארץ כו' חוץ מן הערלה והכלאים. בירושלמי
פריך אמאי לא תני לה חלה ומשני לפי שאינה בעיסה של עובדי כוכבים
ולא מיירי מתני' אלא בדברים הנוהגים בישראל ובעובדי כוכבים וקשה
אמאי לא פריך נמי התם אמאי לא תני תרומה ומעשר כדפריך מחלה ואין
לומר לפי שאינם אלא מדרבנן דהא חלה נמי אינה בח"ל אלא מדרבנן
ואפ"ה בעי אמאי לא תני חלה ולא משני לפי שהיא מדרבנן וי"ל דלהכי
בעי מחלה לפי שגזרו על חלה בכל מקום אבל על תרומה ומעשר לא גזרו
במקומות הרחוקים מא"י אלא דוקא אע"פ שהסמוכות לארץ והיינו
טעמא דגזרו על החלה בכל מקום טפי מתרומה ומעשר לפי שהחלה דומה
יותר לחובת הגוף שהרי החיוב בא ע"י גלגול עיסה שהאדם עושה והלכך
דין הוא שינהוג בכ"מ אפילו בח"ל אבל תרומה ומעשר אינן מוטלות אלא
על מי שיש לו קרקע ודמי טפי לחובת הארץ ע"י דהיינו טעמא דלא בעי
מתרומה ומעשר משום דתני בירושלמי רבותינו שבח"ל היו מפרישין
תרומה ומעשר עד שבאו הרובים וביטלום ובעי מאי רובים מתורגמניא
ויש ליתן טעם דלפיכך בטלו תרומה ומעשר לפי שעכשיו בח"ל אין
הקרקעות שלנו שהרי משועבדות הן למלך ואנו נותנים מהם מס למלך

אם כן אין להם דין קרקע להפריש תרומה ומעשר ואם תאמר בא"י נמי משועבדות הן למלך ואפ"ה מפרישין תרומה ומעשר וי"ל דאין קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מיד מעשר ומן הירושלמי שהבאתי יש להוכיח דערלה וכלאים נוהגים בשל עובדי כוכבים וכן משמע בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לה:): דקאמר התם מפני מה גבינות העובדי כוכבים אסורין מפני שמעמידין אותם בשרף של ערלה ומיירי בערלה של עובדי כוכבים דדוחק הוא לומר דמיירי בערלה של ישראל וכן משמע לקמן (דף לח:): דקאמר ספק ערלה בח"ל יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ועל כרחך מיירי בערלה דעובד כוכבים דאי בערלה דישאל הלא אסור למכור דדמי ערלה אסורין וקשה דהא אמרינן במסכת [ר"ה (דף ט:): לענין] ערלה אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב יש בהם משום ערלה ואם כן איך אנו נהנים מן הכרמים שהעובדי כוכבים מבריכין אותן בכל שנה ואף על פי שאין אנו יודעין ודאי שמבריכין כולם הוה לנו לילך אחר הרוב ואומר רבינו שמשון ששאל בעובדי אדמה ואמרו לו שאין חותכין הזמורה מן הסדן ואם כן הוא יונק עוד מן הזקנה ואמר התם (ירושלמי פ"ק דערלה) המבריך בזמן שיונק מן הזקנה פטור מן הערלה ואם סיפק חייב והוא ניכר היטב כשיונק מן הזקנה וכשאינו יונק מן הזקנה כשהזמורה יונקת מן הזקנה עליהן נוטין [לצד אחר] וכשפוסק עליהן נוטין לצד [זקנה] וסימניך דהאי מאן דאכיל מחבריה בהית לאיסתכולי ביה ונראה דחדש נוהג בזמן הזה ולכך יש ליזהר שאם אדם יודע בודאי שהשעורים נזרעו אחר זמן הקרבת העומר דהיינו אחר י"ו

א

-

לז

דף

בניסן שלא יאכל מהם ומספק אין לאסור כל השעורים כיון דרוב השעורים נזרעו קודם ט"ז בניסן ובירושלמי נמי משמע דחדש נוהג אף בשל עובדי כוכבים דפריך עלה דמתניי דקתני אף החדש אמאי לא תני חלה ומשני לפי שאינה בשל עובדי כוכבים משמע דחדש דקתני במתניתין נוהג בשל עובדי כוכבים: הרי תפילין ופטר חמור. פירש בקונטרס דנוהג בח"ל דהא אשכתן בכמה דוכתין ברבנן אמוראי דבבל דמנחי תפילין וכן מצינו בבכורות (דף יא.) דרמי בר חמא דהיה מבבל היה לו פטר חמור וא"ת דלמא מדרבנן הוה עבדי וי"ל דמ"מ פריך שפיר דכי נמי מדרבנן הוה

עבדי מ"מ הוה ליה למיתניה במתניי חוץ מתפילין ופטר חמור דהא חשיב ערלה במתניי דמשמע בסמוך דאינו אלא מדרבנן דקתני יורד ולוקח וכו' וא"ת היכי תיסק אדעתיה למימר דמצוה התלויה בארץ אינה אלא א"כ נאמר בה ביאה והרי כלאים דלא כתיב בהו ביאה וקרי ליה במתניי תלויה בארץ וי"ל דלעולם היה יודע דמצוה שהיא חובת הקרקע נקראת תלויה בארץ אע"ג דלא כתיב בה ביאה אלא הוה סלקא דעתיה דאף אותה שאינה חובת קרקע אלא חובת הגוף אי כתב בה ביאה הויא נמי נקראת תלויה בארץ ולהכי פריך הרי תפילין ופטר חמור : ה"ג צא ולמד ממה שכתוב בענין מה עבודת כוכבים מיוחדת. ול"ג עבודת כוכבים בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה שהרי יצאת לומר אבד תאבדון : **ללמדך** שכ"מ שנאמר בו מושב. פירש בקונטרס דגבי פרשת נסכים קאי דכתיב כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה וגוי ויליף ר' ישמעאל מקרא דלא בא הכתוב אלא להטעין נסכים לבמת צבור ואפילו קרבן יחיד בבמת צבור כדמשמע לקמן (עמוד ב) אבל לא קרבן יחיד בבמת יחיד ונפקא לן מדכתיב בהאי פרשת נסכים אשר אני נותן לכם משמע בבמה הנוהגת בכולכם הכתוב מדבר הלכך ע"כ האי מושבותיכם לא משמע כל מקום שאתם יושבים דאין במת צבור אלא במקום אחד א"כ ממושבותיכם דכתיב אתא לאשמועינן דאף במת גלגל שהיה שם מזבח הנחשת כל י"ד שנה שכבשו וחלקו והיא במת צבור לא נתחייבו בנסכים אלא דוקא עד שבאו לשילה דהיינו אחר ירושה וישיבה ונתחייבו בנסכים ושוב לא פסקו נסכים מבמת צבור אפילו משחרבה שילה היתה במת צבור בנוב וגבעון והיינו דקאמר ללמדך שכ"מ כו' כלומר מדפירש לן קרא במה הנוהגת בכולכם ש"מ מושבותיכם דכתיב בנסכים לאו כל מקום משמע דא"כ הוי לה במת יחיד הנעשית בכ"מ בשעת היתר הבמות עכ"ל : **והרי** שבת שנאמר בה מושבות. פי' בקונטרס דכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת ולא נהירא דהא איצטריך לדרשא אחרינא כדדרשינן בפ"ק דשבת (דף כ.). בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורות בית המוקד וע"ק דקאמר בסמוך סד"א הואיל בעניינא דמועדות כתיב והאי קרא לא כתיב בעניינא דמועדות לכך נראה דקרא אחרינא הוא דכתיב שבת היא לה' בכל מושבותיכם בפרשת אמור אל הכהנים גבי מועדות :

במאי קמיפלגי. פיי בקונטרס מה ראה ר"ע לחלוק על ר' ישמעאל אבל לא בעי מה ראה רבי ישמעאל לחלוק על ר"ע משום דדריש לכם במה הנוהגת בכולכם כדפיי בקונטרס לעיל: **לא** קירבו נסכים במדבר. פיי עד שנתיישבו בא"י משום דכתיב בכל מושבותיכם ואע"ג דכתיב גבי מילואים וזה אשר תעשה על המזבח וכתוב בהו נסכים בעולת תמיד בקרבן ציבור הוא דהואי אבל קרבן יחיד לא נתחייב בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך ולאחר ירושה וישיבה ועל כן לא נתחייבו בנסכים במדבר דאי נתחייבו שוב לא הפסיקו אפילו בגלגל ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר פיי ונסכים דכתיב בפי שלח לך היינו נסכי יחיד אף בבמת יחיד דאי להטעין נסכים לקרבן יחיד בבמה גדולה לא איצטריך קרא שכבר טעונה ועומדת מזמן שהיו במדבר וא"כ מושב דקאמר לא לאחר ירושה וישיבה קאמר שהרי במדבר הקריבום שהיה קודם ולא בא אלא להתיר קרבן יחיד בבמת יחיד בביאתן לגלגל כל י"ד שנה ובא הכתוב להטעין נסכים: **הואיל** ונאמרה ביאה בתורה סתם. בפי בהעלותך על בחדש הראשון פיי רש"י דפרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין מוקדם ומאוחר בתורה ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד וא"ת ולמה לא הקריבו וי"ל דסבירא להו כתנא דהכא דאמר שכ"מ שנאמר ביאה אינו אלא אחר ירושה וישיבה ובפסח נאמר ביאה וא"ת א"כ היאך הקריבו גם פסח זה וגם אותו פסח שעשו בימי יהושע קודם שנכבשה ונחלקה הארץ וי"ל שעשו ע"פ הדיבור וא"ת כיון שמן הדין לא היה להם לעשות מה גנות היה להם וי"ל דהיינו גנותם שנשתהו ליכנס לארץ עד מ' שנה מפני עון מרגלים ולפיכך לא נצטוו ואם היו זוכים ליכנס לארץ מיד היו מצווים מיד עוד י"ל דס"ל כי האי תנא דאמר דביאה הכתוב גבי תפילין משמע עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ וכן משמע ביאה דכתיב גבי פסח וא"ת א"כ למה לא עשו כי אם פסח אחד וי"ל לפי שהיו רובם ערלים וכתוב (שמות יב) כל ערל לא יאכל בו והיינו גנותם ומ"מ אינם חוטאים במה שלא עשו אותו דהא ערל אסור באכילת פסח וא"ת למה לא מלו לפי שלא נשבה להם רוח צפונית כל ארבעים שנה שהיו במדבר לפי שהיו נזופים בעון מרגלים וכן משמע במסכת חגיגה. (דף ו.ו.): **[בכורים** לא כ"ש כו'. לית ליה השתא הך סברא דלעיל בכורים דמתהניא לאלתר] ת"י: **מושב** דכתב רחמנא גבי מצה למה לי. תימה דבסוף ערבי פסחים (פסחים דף קכ:): מפיך מינייה לקובעו חובה בזמן הזה וי"ל דשמא תנאי הוא דהאי תנא

מפיק ליה מבערב תאכלו מצות : בזמן דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא קמ"ל מושבותיכם. וא"ת ביאה דכתיב גבי פסח למה לי וי"ל דאתא לומר עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ וא"ת מבערב תאכלו מצות (שמות יב) נפקא דהכתוב קבעו חובה ועל כרחך שלא בזמן פסח מיירי דאי בזמן פסח מעל מצות ומרורים נפקא (פסחים דף קכ.). וי"ל דתרי קראי מושבותיכם ובערב תאכלו מצות צריכי חד לח"ל בזמן שבית המקדש קיים וחד לחוצה לארץ בזמן שאין בית המקדש קיים : ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול : הקשה ה"ר אברהם אבן עזרא היכי אמרינן ממחרת הפסח דהכא הוי ששה עשר בניסן שנקרב העומר דלמא ממחרת הפסח ממחרת שחיטת הפסח קאמר דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומד דהכי נמי אשכחן בפרשת מסעי דכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל והם יצאו בט"ו ואומר ר"ת דהאי ממחרת הפסח דהכא היינו ט"ו בניסן נמי קאמר וה"פ דקרא ויאכלו מעבור הארץ כלומר מן הישן ממחרת הפסח שהרי הוצרכו לאכול מצות וקלוי דהיינו חדש לא אכלו עד עצם היום הזה דהיינו ט"ז בניסן לאחר שקרב העומר וה"נ אשכחן ט"ז דאיקרי בעצם היום הזה דכתיב ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה ור"י מפרש נהי דבעלמא ממחרת הפסח הוי ט"ו הכא ר"ל ט"ז ולשון התורה לחוד ולשון נביאים לחוד ולשון חכמים לחוד ועל כרחך צ"ל כן דאם לא כן אמאי איצטריך למימר מעיקרא לא אכול הא אין לחלק בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דאכתי לא איקרב עומר אלא פשיטא דר"ל ט"ז דהיינו ממחרת אכילת הפסח וההיא דפי' מסעי ר"ל ממחרת שחיטת הפסח כדפירשתי. [וע"ע תוס' ר"ה יג. ד"ה דאקריבו] :

א

-

לח

דף

אקרוב עומר והדר אכול. בירושלמי מקשה למה לא אכלו מצה ... מחדש ויבא עשה דבערב תאכלו מצות וידחה לא תעשה דחדש ומתרץ דאין עשה דקודם הדבור דוחה ל"ת דאחר הדבור אי נמי יש לומר דגזירה כזית ראשון אטו כזית שני : **ובני** ישראל אכלו את המן מי שנה אי אפשר כו'. וא"ת אמאי לא מפיק ליה כולה מילתא בהדיא דכתיב (יהושע ה) וישבות המן ממחרת הפסח ולא היה עוד לבני ישראל מן אלמא דעד השתא הוה להו לישראל ושמא ניחא ליה למידרש מדברי תורה : **עד** בואם אל ארץ

נושבת. פיי בקונטרס היינו מעבר לירדן ואילך דחשובה מארץ סיחון ועוג עד בואם אל קצה ארץ כנען היינו על שפת הירדן שהוא קצה ארץ כנען והיינו ארץ סיחון ועוג וי"מ איפקא דארץ נושבת היינו ארץ סיחון ועוג וקרי ליה נושבת לפי שקרובה למדבר ומפקא ממדבר והויא ישוב וקצה ארץ כנען היינו סוף ארץ כנען: **צא** מהן ל"ג למפרע. פיי בקונטרס שלשים יום עמדו בערבות מואב לבכי ומשנצטוה יהושע להסיען הכינו להם צדה לדרך ג' ימים כדכתיב בעוד שלשת ימים אתם עוברים נמצא שכלו שלשים יום אבל משה בז' בניסן ולמחרת ביום ח' דיבר הקב"ה עם יהושע שקודם לכן לא דיבר עמו שאין השכינה שורה מתוך עצבות. והיינו דכתיב והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש והקשה ר"י מקרא אחרינא דכתיב ביהושע ויהי מקצה שלשת ימים ויאמר יהושע אל העם התקדשו כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות ומקצה שלשת ימים היינו יום עשירי וקאמר להו למחר אלמא ב"א עברו וקרא קאמר בעשור לחדש וי"מ שהקב"ה דיבר עם יהושע ביום ל' דאבל משה שהוא ז' בניסן ואע"ג דאין שכינה שורה מתוך עצבות מ"מ מקצת היום ככולו וקאמר להו בעוד שלשת ימים תעברו את הירדן לבד מאותו יום שעומד בו ויהושע אמר להם מקצה ג' ימים עם אותו יום שנתייחד עמו הדבור דהיינו ל"ב כי מחר יעשה ה' נפלאות דהיינו ל"ג יום ויום עשירי בחודש ודוחק הוא דבעוד שלשת ימים דקאמר הקב"ה חלוק ממקצה שלשת ימים דקאמר יהושע ועוד לא הוי כמו בעוד שלשת ימים ישא פרעה (בראשית מ) דהתם הוי בתוך שלשה ימים כדכתיב (שם) ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה וגוי לפיכך יש ליישב פירוש ראשון דודאי לא דיבר עמו אלא דוקא ביום ל"א לאבל משה דהיינו ח' ניסן ואמר לו הקב"ה בעוד שלשת ימים עם אותו יום שעמד בו דהיינו יום עשירי תעבורו ומקצה שלשת ימים דקאמר יהושע להעם היינו סוף יום שני שסמוך ליום ג' וזהו ביום ל"ב בסופו סמוך לתחלת יום ל"ג כמו ההוא דפסחים (דף יא:) במיפק תרתי ועייל תלת וכן מצינו בירמיה (לד) דכתיב מקץ שבע שנים תשלחו איש את עבדו ופריך בערכין (דף לג.) מאי קאמר שבע והלא עבד יוצא בשש ומשני שש לנמכר ושבע לנרצע פיי שאם פגע בו יובל שנת ז' לרציעתו או למכירתו תשלחו אלמא אע"ג שהיובל משמט מתחלתו קורא מקץ שבע שנים הכא נמי קרי תחילת יום ג' מקצה שלשת ימים: **שאין** איסורו איסור עולם. פיי בקונטרס אלא כל ט"ז בלבד ויש היתר לאיסורו שביום ט"ז איסורו ניתר אם עומר קרב ולפי זה אתיא כר' יהודה דאמר במנחות בפרק ר' ישמעאל (דף סח.) דכל ט"ז אסור כי ליכא עומר ואיכא למאן דאמר התם האיר המזרח מתיר: **והוא** הדין לערלה בשתים. פיי בקונטרס אע"ג דאין

ואימא במקום שאתה משמט כלומר אף בזמן שבית המקדש קיים לא תנהג השמטת כספים אלא בארץ ומשני הכא רבייה קרא ת"ל כי קרא שמיטה דמשמע מ"מ וקשה דא"כ לא היה לו לומר ת"ל כי קרא שמיטה כיון דהתירוץ של קושיא הוא אלא הוה ליה למימר (אלא) אמר קרא כי קרא שמיטה ועוד קשה דהיאך נוכל לפרש לעיל שתנהוג שמיטת כספים במדבר והלא דין שמיטות אינו אלא לאחר ירושה וישיבה כדאמרינן בסוף פירקין (לקמן דף מ:) גדול תלמוד תורה שקדם לשמיטה ס"א שנה ונראה לי השמטת כספים חובת הגוף הוא וא"כ פשיטא דנוהג אפילו בחוצה לארץ ומאי אתא ר"א בר' שמעון לאשמועינן ומשני לא צריכא לכדרבי כלומר משום הקישא דמקשי כספים לקרקעות איצטריך למימר וגרסיי מהו דתימא במקום שאתה משמט קרקע דהיינו בארץ ישראל שהרי חובת קרקע היא אתה משמט כספים ובמקום שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים וכיון דאין שמיטת קרקע בחוצה לארץ השמטת כספים לא תנהוג בחוצה לארץ תלמוד לומר כי קרא שמיטה מ"מ וממקרא זה מפיק ליה ר"א בר"ש דנוהג אף בח"ל ולפי גירסא זו ואימא במקום שאתה משמט כו' הוא סיום התירוץ ולא בשון קושיא הוא כמו לפירוש הקונטרס ואית ספרים דגרסי נמי במקום כו' וכן בסמוך דפריך שילוח עבדים חובת הגוף היא כו' כדפרישית גבי השמטת כספים צריך לפרש גבי שילוח עבדים ולא ניחא לפרש כמו שפירש בקונטרס בהשמטת כספים ורש"י פירש בפרק השולח (גיטין דף לו.) גבי הא דאמר אביי בשביעית בזמן הזה דלא משמט מדאורייתא ורבי היא דתניא רבי אומר וזה דבר השמיטה שמוט כו' דקרקע אינה נשמטת מחרישה וזריעה אלא דוקא בזמן הבית מהאי קרא גופיה ופירש אחד שמיטת קרקע דחרישה וזריעה ואחד שמיטת כספים דהשמטת מלוה אידי ואידי שביעית כשאין היובל נוהג שמיטין נמי לא היו נוהגין כדדריש בירושלמי וזה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית בזמן שיובל נוהג שביעית נוהג אין היובל נוהג כו' ובזמן הזה אין היובל נוהג דגבי יובל כתיב בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה יובל נוהג כו' ובזמן הזה אין יושביה עליה והואיל ויובל אינו נוהג שביעית נמי אינה נוהגת וקשה מה שפירש דשמיטת קרקע היינו מחרישה וזריעה בשביעית והוצרך להביא רש"י ההיא דרשה דירושלמי דא"כ היה לו לאביי להביא אותה כיון שהיא עיקר דמשם מוכיח דשמיטה אינה נוהגת שהרי לא ידעינן כלום אלא מההוא לכך פירש רבינו תם כי זאת הדרשה דהכא היינו ההיא דירושלמי דהא רבי נמי אמרה התם ושמיטת קרקע קרי יובל שחוזרת לבעלים ביובל מה שאין כן

בשביעית ושמיטת כספים קרי שביעית שאין השמטת כספים ביובל
כדרשינן בספרי בפרשת ראה וזה דבר השמיטה שמיטה משמטת כספים
ולא יובל וה"פ בזמן שאתה משמט קרקע ביובל שהיא חוזרת לבעלים
אתה משמט כספים היינו שביעית שכספים נוהגים וה"ה דמיירי
בשמיטת חרישה וזריעה דשמיטת שביעית לגמרי ילפינן לה משמיטת
יובל והא דנקט שמיטת כספים משום דנקט קרקע לפי שהיה רוצה
להזכיר מה היא שמיטת יובל נקט נמי שמיטת כספים דדמיא להו
שמיטת יובל שביובל חוזרות השדות מלוקח למוכר ושמיטת כספים כמו
כן מופקעים ממלוה ללוה אי נמי משום דבשביעית נוהגת שמיטת כספים
מה שאין כן ביובל ומשום הכי נקט לה: **הערלה** הלכה והכלאים מדברי
סופרים. וא"ת אמאי לא ילפינן כלאים מקל וחומר דחדש דנוהג אף בח"ל
דאורייתא ומה חדש שאין איסורו איסור עולם כו' וי"ל דקסבר האי תנא
דכתיב גבי כלאים שדך למעוטי זרעים שבח"ל כדאמר לקמן (דף לט.).
ואין לומר דערלה מיהא נייתי בקל וחומר דחדש דאיכא למימר כלאים
יוכיחו:

א

-

לט

דף

תני חדש. וא"ת אמאי צריך למחוק אף לימא דקאי אכלאים וי"ל כיון
דאמר רבי אליעזר אין ערלה בח"ל אין סברא לומר שיהא מחמיר
בכלאים יותר מערלה ועוד אומר ר"י כיון דכלאים דרבנן וחדש
דאורייתא אין שייך למיתני אף אכלאים ולא פריך אלא אליבא דמ"ד
ערלה הלכה למשה מסיני: **ההוא** למעוטי זרעים. פירש בקונטרס זרעים
שבכרם דאין לוקין עליו אבל אין לפרש כלאי זרעים דקרקע דבהם לא
איצטריך קרא כיון דחובת קרקע הוא פשיטא דאין נוהגת אלא בארץ
אבל כלאי זרעים שבכרם איצטריך קרא אע"ג דחובת קרקע הוא דס"ד
למילפינהו בק"ו דחדש כיון דאיסורן איסור עולם ואסורין בהנאה אבל
זרעים לא מצי למילף מק"ו דחדש דהא כלאי זרעים דקרקע אינם
אסורים בהנאה כדאמר לקמן בשמעתין כלאי זרעים דבארץ לא אסירי
בהנאה בחוצה לארץ לא גזרו בה רבנן: לא קי"ל כרבי יאשיה דאמר עד
שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. פי' בקונט' לא ידעינן מהיכא
נפקא ב' מיני זרעים וחרצן שלישי ומפולת יד נפקא ליה מלא תזרע כרמך

כלאים משמע שזריעת הכרם עצמה תהא כלאים עכ"ל ונראה דהאי דבעי רבי יאשיה חטה ושעורה וחרצן היינו דוקא להתחייב משום כלאי הכרם אבל מכלאי זרעים מתחייב משני מינין כמו חטה ושעורה אפי' לרבי יאשיה ותדע מדקאמר הא כתיב שדך למעוטי כלאי זרעים שבחוצה לארץ ואי לית ליה לר' יאשיה כלאי זרעים למה לי שדך דמשמע למעוטי ח"ל אפילו בא"י נמי אינו לוקה אלא משמע דבכלאי זרעים לא פליג וכן מוכח בירושלמי דקאמר התם על דעתיה דרבי יאשיה נאמר שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר כרמך לא תזרע כלאים כלומר בלא חרצן מיחייב משום כלאים בחטה ושעורה חברייה אמרין להתראה שאם התרו בו משום שדך ומשום כרמך לוקה שתים כלומר כי איכא כרם בהדי כלאים לוקה שתים ואי איתא דרבי יאשיה לית ליה כלאי זרעים מאי בעי ליה לרבי יאשיה לאיזה דבר נאמר כרמך והא אינו לוקה כלל על שדך כי אם על כלאי כרם אלא שמע מינה אית ליה שפיר כלאי זרעים בלא כלאי כרם וא"ת אמאי לא בעי רבי יאשיה בכלאי זרעי' אלא שני מינים ובכלאי הכרם בעי שלשה מינים וי"ל דמשמע ליה דקרא ה"ק כרמך לא תזרע כלאים כלומר בעינן שיהיו כלאים קודם שיבואו בכרם אבל גבי שדך וכלאי זרעים כגון חטה ושעורה קרוים כלאים להתחייב כשזרען בקרקע דגוף הקרקע קרוי שדה ונראה דהלכה כרבי יאשיה דאף ע"ג דאשכחן כמה משניות דלא כוותיה כגון המעביר עציץ נקוב בכרם (כלאים פ"ז משנה ח) והמסכך גפנו כו' (שם משנה ה) מ"מ קי"ל כוותיה כדאמר בפי' מי שמתו (ברכות דף כב.). נהוג עלמא כתלתא סבי כרבי יאשיה בכלאים וכרבי אלעאי כו' ומותר לזרוע תחת הכרם וגם מותר לזרוע כלאי זרעים בח"ל כדאמרינן הכא רב יוסף מערב ביזרני וזרע ואף על גב דאמר לאו מילתא היא הא כבר תרצה אביי ונראה לה"ר שמואל מאיוור"א דטוב ליהרר שלא לזרוע זרעים סמוך שלשה טפחים מעיקרו של אילן דנראה כמרכיב זרעים בתוך האילן :

ב

-

לט

דף

שאם היתה שקולה מכרעת. וא"ת בלאו הכי נמי אמרי' במסכת ר"ה (דף יז.) דרב חסד מטה כלפי חסד כשהן שקולין וי"ל דבשאר מצות כשמעשיו שקולים הוי כבינוני אבל בהני חשיב צדיק גמור : **מתניתין** דעבדין ליה

יום טוב ויום ביש. פי' בקונט' מי שעושה מצוה יתירה דהוי רובא זכיות מתקנין לו בעולם הזה יום טוב ונפרעים ממנו עונותיו וזהו תיקון י"ט לו לעה"ב וכל שעונותיו מרובים דקתני מריעין לו היינו דעבדין ליה הזמנת יום ביש שמשלמין לו שכר מצותיו כאן להיות מתוקן לו יום רע רבא אמר פירוש לעולם כדאמרן מעיקרא מטיבין לו בשכר פירות והקרן קיימת והך מתניתין דקתני מריעין לו רבי יעקב היא דאמר שכר מצות כו' וקשה דמשני הא מני רבי יעקב היא משמע דעד השתא לא אוקמינן כרבי יעקב ולפי' הקונט' לאביי נמי בין מתניתין בין ברייתא אתי כרבי יעקב לכך פי' ר"ת מתני' דעבדין ליה יום טוב ויום ביש ותרוייהו בעולם הזה ומטיבין לו דברייתא הוי פירוש אמתני' כלומר פעמים שעושין לו יום טוב כדי לקבל שכר מצותיו בעולם הזה ובאותו יום יהא דומה לו כמו שקיים כל התורה כולה אבל רוב ימיו של רשע שרוי ברעה והיינו שעונותיו מרובין על זכיותיו ומריעין לו היינו פעמים שעושין לו יום רע כדי למרק עונותיו בעולם הזה ובאותו יום יהא דומה לו כמי ששרף כל התורה אבל רוב ימיו של צדיק שרוי בטובה כשזכיותיו מרובין על עונותיו והיינו דלא כר' יעקב דאמר שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כלל: **מחשבה** רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ובעובדי עבודת כוכבים איפכא מחשבה רעה. הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב (עובדיה א) מחמס אחיך יעקב תכסך בושה ונכרת לעולם ולא מצינו שעשה עשו ליעקב שום רעה אלא מחשבתו הרעה אשר חשב עליו מצרפה הקב"ה למעשה ומחשבה טובה של עובדי כוכבים אין הקב"ה מצרפה למעשה כדכתיב בדניאל (ודריוש) עד מעלי שמשא הוה משתדר. לשיזבותיה פירוש שהיה דריוש עושה כל כחו להציל דניאל מגוב אריות אלמא אע"ג שהצילו עד הערב קאמר קרא שלא הצילו אלא מבקש להצילו מדכתיב לשיזבותיי ולא כתב ושיזביה:

א

-

מ

דף

ויעשה מה שלבו חפץ. פי' ר"ח ח"ו שהותר לו לעבור עבירה אלא כך אמר ר' אלעאי יגיעת דרכים והאכסנאות ולבישת שחורים משברים יצר הרע ומונעים אדם מן העבירה.: **אין** מקיפין בחילול השם. פר"ח משנה במסכת אבות ושמא היינו הא דתנן (פ"ד מ"ד) כל המחלל שם שמים

בסתר נפרעין ממנו בגלוי אבל לשון מקיפין קשה ושמא ברייתא היא אף
על גב דאומר תנן :

ב

-

מ

דף

תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה. תימה דאמר בספ"ק דב"ק (דף יז.) ר' יוחנן משי ידיה ומנח תפילין והדר אמר לן קיים אמרינן לימד לא אמרי' ופריך והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה פירש בקונטרס מי נתלה במי קטן נתלה בגדול וא"כ כיון דאמר קיים כל שכן לימד שאינו חשוב כל כך אלמא מוכח התם מהכא דמעשה גדול וי"ל דהתם הכי פ"י והדר אמר לן קיים אמרינן לימד לא אמרינן ופריך התם והאמר מר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה א"כ היאך קיים אם לא לימד וכיון שאנו אומרים לו קיים הרי אומרים לו לימד ואת אמרת קיים אמרינן לימד לא אמרי' ומשני הא למיגמר הא לאגמורי כלומר למגמר לדידיה ודאי מעשה עדיף אבל לאגמורי אחרינא ודאי עדיף טפי ממעשה והלכך לימד לאחריני לא אמרי' וי"מ דאדם שלא למד עדיין ובא לימלך אם ילמוד תחילה או יעסוק במעשה אומרים לו למוד תחלה לפי שאין עם הארץ חסיד אבל אדם שלמד כבר המעשה טוב יותר מלימוד. : **אין** תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה. והא דאמר בפרק במה מדליקין (שבת לא.) כשמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה היינו דווקא לענין שאלה ששואלין לו על משא ומתן אבל מ"מ נפרעים ממנו תחלה על שלא קבע עתים לתורה. : **ויש** אומרים אף פסול לעדות. פירש בקונטרס הואיל ואינו מקפיד על עצמו אינו בוש לזלזל בעצמו ולפסול וקשה אמאי פסול לעדות הוא הא אמרינן בירושלמי ר"ש ברבי הוה אכיל בשוקא חזיה ר"מ אמר לו אין שבח לתלמיד לאכול בשוק משמע דלאחר אין קפידא ופ"י ר"ח דהכא מיירי שחוטף ואוכל וא"ת אם כן פשיטא דפסול דגזלן הוא וי"ל שחוטף פחות משוה פרוטה אי נמי שגזל דבר שאינו מקפיד עליו והר"ר אליהו מפרש כגון שהלך אצל המוכרים וטועם משל כולם מעט מעט כאילו רוצה לקנות מהם וניחא השתא שקורין כלב שדומה לכלב אוכל כאן מעט וכאן מעט ור"ת פירש דאוכל בשוק היינו שאוכל סעודה דפת דגנאי יותר :

מתנני האיש מקדש. השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא. ואין שייך לתרץ הכא לאו דוקא ור"ל לא זו אף זו דלא שייך לשנויי הכי אלא בשתי בבות אבל בשתי תיבות לא: **אי** איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר. ולהכי לא מוקי ארישא וכגון שמכירה משום דהא מני"ל דלמא מתנני מיירי בין מכירה ובין אין מכירה ואפי' איסורא איכא ומלתא דרב יוסף לא נדע: **אסור** לאדם שיקדש אשה כו'. אע"ג דקתני האיש מקדש לכתחילה לא נקט ליה אלא לאשמועינן דין קידושין: **כשהיא** נערה אין כשהיא קטנה לא. ואי"ת ודלמא לרבותא נקט נערה וכל שכן קטנה וי"ל דדייק מדקתני כשהיא נערה ולא קתני האיש מקדש את בתו נערה משמע דוקא נערה אבל לא קטנה אי"ל דדייק מדלא קתני במתנני האיש מקדש את בתו סתם כדתנן (כתובות דף מו:): האב זכאי בבתו בקדושיה ולא מפרש נערה כי הכא משמע דהכא דמפרש נערה הוי דוקא ולא קטנה: **אסור** לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה. ואע"ג דאמר לעיל דאיסורא ליכא משום דטב למיתב טן דו הי"מ בגדולה שהיא מתקדשת ע"י עצמה דכיון שנתרצית ליכא למיחש שמא תחזור אבל קטנה שמתקדשת ע"י אביה איכא למיחש שמא אם היתה גדולה לא היתה מתרצית ועכשיו שאנו נוהגים לקדש בנותינו אפי' קטנות היינו משום שבכל יום ויום הגלות מתגבר עלינו ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא שמא לאחר זמן לא יהיה סיפק בידו ותשב בתו עגונה לעולם: **ושלח** ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח. פ"ה דתרי ושלחה כתיב בפרשה וא"ת הא איצטריך חד ושלחה למדרש דקטנה ושוטה אינה יכולה להתגרש. דהכי משמע ושלחה מי שמשלחה ואינה חוזרת פרט לזו שמשלחה והיא חוזרת וי"ל דושלחה בתרא יש שתי דרשות דמצי למימר ונתן בידה ולשתוק מדכתב

תרומתו תרומה כיון שלא פירש לו בהדיא שמתרצה ליפות וי"ל דהתם היינו טעמא לפי שאין דרך בני אדם לברור היפות כדי לתרום אלא הבינונים אבל הכא דיש הרבה בני אדם דדרכן לתרום בעין יפה מצי למימר ליה להכי אמדתיך ובטלת דעתך אצל דעתי למה שאמדתיך : **מה** לגירושין שכן ישנן חול. אבל לא מצי למימר שכן ישנן בע"כ כי ההיא דלעיל דאיכא למימר קידושין יוכיחו אבל לעיל לא מייתי ליה אלא גבי קידושין : **שכן** ישנה במחשבה. ומיהו קידושין הוּו אתו מתרומה ומגירושין דכי פרכת מה לגירושין שכן ישנן בע"כ תרומה תוכיח מה לתרומה שכן ישנה במחשבה גירושין יוכיחו ומיהו מהיקישא דויצאה והיתה לא הוה מצי. מפיק דאיצטריך לשאר דרשות : **נפקא** ליה מדרי' יהושע בן קרחה. וא"ת אמאי לא יליף דשליחות מהני בקדשים משחיטת פרו של אהרן מדאיצטריך לומר שהיה בבעלים כדכתיב (ויקרא טז) ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דבשאר קדשים לא בעינן בעלים וי"ל דהא דממעטינן מפרו של אהרן היינו חטאת דווקא דומיא דפרו של אהרן וה"ט משום דבחטאת כתיב אותו אפי' בע"כ והלכך כיון דאי איתא לקמן מקריבין אותו בע"כ דין הוא שיעשה שליח אבל שאר קרבנות. דלא מקריבין בע"כ לא הוה ידעינן שיכול לעשות שליח אי לא דנפקא ליה מדרי' יהושע בן קרחה : **שכן** ישנן במחשבה. תרומה דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם וקדשים דכתיב בדברי הימים (ב כט) כל נדיב לב עולות : **העובד** כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה. פירש הקונט' ליאסר לזרים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע ומירוח העובד כוכבים אינו פוטר מן התרומה ובמנחות (דף סז). יליף טעמא מדגנך דגנך תרי זימני למעוטי דיגון עובד כוכבים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מדמעת אם נפלה בחולין אוסרתה וחייבין עליה חומש האוכלה בשוגג ור"ש פוטר דקסבר אין מירוח העובד כוכבים חייב בתרומה ויליף מדגנך ולא דיגון עובד כוכבים ולדידיה ליכא מיעוט אחר מיעוט דמצריך להו אצרוכי עכ"ל וקשה לפי' דמשמע דפליגי ביש קנין לעובד כוכבים ובפי' השולח (גיטין מז). פליגי בה אמוראי ואין סברא לומר דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי לכך פי' ר"י דת"ק סבר דאפי' יש קנין משכחת שפיר שתבואתו חייב בתרומה כגון שגדלה שליש בידי ישראל ואי משום מירוח העובד כוכבים דפוטר י"ל דמיירי שמרחו ישראל ואי משום זרעך ולא לקוח י"ל דמיירי שלקחם קודם מירוח ואח"כ מירחם ישראל ופטורא דלקוח אינו אלא אחר מירוח כן פי' ר"ת וקשה דא"כ דומיא דהכי פוטר ר"ש ומאי טעמא וי"ל דטעמא כדאמר [בזבחים] (דף מה). דאמר ר"ש קדשי עובדי כוכבים אין בהם מעילה משום דילפינן

חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים אלמא
ממעט ליה מקרא בהדיא :

א

-

מב

דף

ודילמא שאני התם דאית ליה שותפות בגוייהו. פיי אבל לשוייה שליח
היכא דליכא שותפות מנליה ואין לומר דאין הכי נמי היכא דליכא לו
שותפות בגוייהו לא מצי שוייה שליח דהא תנן בפ' האשה (פסחים דף
פח:) הרי שאמר לו רבו צא ושחוט עלי הפסח ושכח מה אמר לו רבו גדי
או טלה יקח גדי וטלה ויאמר אם גדי אמר לי רבי טלה שלי וגדי שלו ואם
טלה אמר לי רבי גדי שלי וטלה שלו ומדקאמר טלה שלי וגדי שלו משמע
שאין לו שותפות בגדי אפי"ה שוחט גדי עבור רבו אלמא דמצי לשויה
שליח אפי"ה היכא דלית ליה שותפות בגויה וא"ת אמאי לא דחי לעיל נמי
דההיא דר' יהושע בן קרחה מיירי דאית ליה שותפות בגויה כדאמר הכא
וי"ל דלרבי יונתן דמפיק מהאי קרא דכל ישראל יוצאין בפסח אחד
דקסבר אכילת פסחים לא מיעכבא א"כ האי דקאמר אחד שוחט לכולן
מיירי דאית ליה שותפות בגויה דהא בהכי קרא מיירי אבל לרבי יהושע
בן קרחה דאמר דכל ישראל אין יוצאין בפסח אחד לפי שצריך דכל אחד
יאכל כזית א"כ האי ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל ר"ל דאחד שוחט
פסחים הרבה דמחד פסח ליכא לכל אחד כזית וא"כ מפיק שפיר דהיכא
דליכא שותפות דמצי שחיט: **אי ש** זוכה ואין קטן זוכה. ואם תאמר ולמה
לי קרא והא קי"ל (גיטין דף לט.) דאין יד לקטן וי"ל דלגבי פסח איצטריך
דס"ד הואיל דשייך באכילת פסחים וצריך להמנות עליו דכתיב (שמות
יב) שה לבית אפי" קטן אימא אף לאחרים זכה קמ"ל.: **אלא** לחוב ע"מ
לזכות. וקשה דאמר בפ' הניזקין (גיטין ד' נב.) דאין האפוטרופין רשאים
לחוב ולזכות בנכסי יתומים ופריך התם לזכות אמאי לא ומשני לחוב
ע"מ לזכות וי"ל דהתם מיירי בתביעת חובות שיש לאחרים עליהם ובהא
ודאי אין רשאים דשמא לא יתבעום כשהן גדולים אבל כשהן תובעין
בשביל היתומים כי הכא בחלוקה דקרקעות דכי גדלי נמי צריכין לחלוק
בהם ודאי מעמידין אפוטרופוס לחוב ע"מ לזכות: **יתומים** שבאו. אומר
ר"ת דדוקא שבאו אבל אם היה האחד מוחה אין להעמיד אפוטרופוס
לחלוק בעל כרחם ומחלוקת הארץ אין להביא ראייה שהיו שם כמה יונקי

שדים דשאני התם שהיה על פי הדיבור ואורים ותומים ומיהו קשה מהא דאמר פרק אלמנה לכ"ג (יבמות דף סז.) גבי כהן שמת והניח אשה מעוברת ועבדים וקאמר התם זכרים יאכלו ואי משום חלק העובר פ"י דשמא ימצא עובר זכר וקי"ל (שם) ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל עבדין להו תקנתא כרב נחמן דאמר רב נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק כו' מ"מ שמעינן מהתם דאע"ג שהאחד קטן ביותר ואין בו דעת לישראל אם רוצה לחלוק אם לאו דומיא דעובר דעבדין ליה תקנתא והכא אמרינן דוקא באו ושמא יש לומר דהתם תקנה היא לעובר שמתעלה חלקו בכך שהעבדים אוכלים בתרומה לפי שהתרומה בזול ועוד משם לא משמע שאם האחד היה מוחה בפירוש שנוכל להעמיד לו על כרחו אפוטרופוס לחלוק: **ובוררין** להם חלק יפה. מלשון בוררין היה מדקדק ר"י דהיינו בלא גורל דמה ברירה שייך בגורל והיה מפרש שאין צריכין גורל ולא שומת ב"ד וכל החלוקה תלויה בדעתו כמו שהיו עושים יתומים עצמם אם היו גדולים ושהיה כל אחד בורר לעצמו וזוכה בשלו וכן לענין דינא דגוד או איגוד נמי נראה לר"י דהו כיתומים עצמן ויכולין לחלוק שני חפצים אע"ג דתרוייהו צריכי להאי וצריכי להאי ושייך ביה גוד או איגוד שהעמידו חכמים אלו אפוטרופים שנעשו ע"י ב"ד כמו יתומים עצמן לחלוק בלא שומת ב"ד ובלא גורל דבסברותם לבד תלויה החלוקה כשני אחים גדולים החולקים בנכסי אביהן שבורר כל אחד לעצמו וה"ה לענין דינא דגוד או איגוד דמהניא חלוקת האפוטרופא לגמרי ולא יוכלו למחות כשיגדלו ור"ת מפרש דהיינו דוקא בגורל וכי טריחותא להטיל גורלות וגם צריך שומת ב"ד ודוקא בדבר דלא שייך ביה גוד או איגוד ובוררין שייך שפיר בגורל כגון אם יש שם שלש שדות שלא יחלוקו כל אחת לג' חלקים אלא בוררין כל אחת לבדה שיהא כל אחד חלקו אחד בבת אחת וכמה ענייני ברירות יש בחלונות וסולמות ושייך לומר שפיר חלק יפה ושוב הודה ר"י לפי ר"ת:

ב

-

מב

דף

הא דטעו הא דלא טעו. ה"ה דמצי למימר הא דטעו בשתות והא דטעו בפחות משתות ולא איצטריך לומר יכולין למחות ברוחות: **אבל** שויה שליח מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך כו'. וא"ת הא אמרי' בפ' אלמנה

ניזונת (כתובות דף ק. ושם) שליח כמאן רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין משמע דפחות משתות המקח קיים כדיינים ורבא גופיה קאמר הכא דאי שוייה שליח מצי א"ל לתקוני שדרתיך כו' משמע דהמקח בטל אף בפחות משתות ואומר רשב"ם דהתם רבא משום דרב נחמן קאמר וליה לא ס"ל והכא משמיה דנפשיה ור"ת מפרש דהתם מיירי בשליח הדיינין דאלמוהו רבנן להיות כמותם והכא מיירי בשליח דשויה הלוקח בעצמו אי נמי י"ל דנהי דקאמר התם שליח כדיינין והמקח קיים האונאה מיהא צריך להחזיר והכא נמי ה"ק לתקוני שדרתיך כו' וצריך להחזיר האונאה ולא כשאר אדם דפחות משתות הויא מחילה: ה"ג בקונטרס הא דאמרן יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא לא. כלומר המקח קיים ולפי גירסא זו מייתי ראייה מרשב"ג דאמר מכרן קיים ולא ס"ל לרבא הא דאמר רב נחמן לעיל דהלכה כחכמים והא דאמרן שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלים דהא כתוב בהן אונאה או קנה מיד עמיתך אל תונו דבר הנקנה מיד ליד עכ"ל וקשה לר"ת חדא מדנקט גבי שתות אין אונאה לקרקעות משמע דביתר משתות יש להן אונאה ובפרק המקבל (ב"מ דף קח.) מסיק רב נחמן זבין שוה מאה במאתן אין להם אונאה ועוד קשה דפירש דרבא לא ס"ל כר"נ ודוחק הוא דהא רב נחמן רבו היה וע"ק דלפני הקונטרס גרס מעיקרא יתר משתות במילתיה ומייתי ראייה ממשנה דשום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות כו' ואמאי מייתי ראייה מינה הא משנה זו לא מיירי כלל ביתר משתות מה יהא דינן וא"כ לא הוי דומה בדומה לכך נראה לר"ת דגרס איפכא וכן גרס ר"ח וה"ג הא דאמר שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא לא והוי המקח בטל והשתא מייתי ראייה מחכמים והא דאמר יתר משתות בטל המקח לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי כו' והשתא ניחא שפיר זבין שוה מאה במאתן מיהו קשה דמשמע הכא לפי רבינו תם דבקרקות לא שייך ביטול מקח אליבא דרב נחמן ובפרק הזהב (ב"מ דף נו.) אמר ר"נ הדר אמר רב. חסדא אונאה אין להם ביטול מקח יש להם וי"ל דביטול מקח דהתם היינו מפלגא וה"נ איתא בירושלמי עד פלג יש להם אונאה אבל בציר מפלג לא הוי ביטול מקח וההוא דזבן מאה במאתן אי פלג דוקא לא הוי זבין מאה במאתן דוקא אלא פחות ממאתן פורתא ואי מאתן דוקא הא דקתני עד פלג לאו דוקא אלא ר"ל יותר מפלג פורתא אבל מפלג המקח קיים: **אמאי** מעל נימא אין שליח לדבר עבירה. תימה הא ע"כ מיירי בשוגג דאי במזיד ליכא מעילה דאין מעילה במזיד א"כ יש שליח לדבר עבירה דלא שייך

למימר דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים כיון שהוא שוגג דהכי נמי משמע בפ' מרובה (בי"ק דף עט:) דקאמר הרי שגנב טלה מן העדר ואמר לכהן טול טלה זה שהוא שלי או נתנו לכהן לבכורות בנו והראה לו בטלה של חבירו ומסיק דמיד שהוציאו הכהן מרשות בעלים נתחייב הגנב במשיכת הכהן והקשה ר"י התם אמאי חייב הגנב נימא אין שליח לדבר עבירה ותירץ כיון שאין הכהן יודע שהוא בא מגניבה לא שייך למימר דברי מי שומעין ואומר ר"י דהכא מיירי אפי' דנזכר השליח קאמר דמעל בעל הבית והשתא פריך אמאי מעל נימא אין שליח לדבר עבירה דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ואע"ג דנזכר השליח מעל בעל הבית כדמוכח במעילה (דף כא.) דתני נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח השליח מעל נזכרו שניהם חנוני מעל והטעם לפי דמעילה אינו אלא בשוגג כדפרישית לפיכך מעל אותו שלא נזכר ואותו שנזכר מזיד הוא מ"מ דוקא אם נזכרו שניהם הא אם נזכר השליח לבד בעל הבית מעל:

א

-

מג

דף

מורד במלכות הוה דקאמר ליה ואדוני יואב כו'. פי' בקונטרס דמורד היה מהא דקאמר אדוני יואב בפני המלך דוד ולא נהירא. שהרי יואב לא היה מורד במלכות ואומר רבינו מאיר אביו של ר"ת מה שאמר לו דוד שילך לביתו לאכול ולשתות והוא מיאן בדבר כדכתיב כל עבדי אדוני על פני השדה חונים ואני אבא אל ביתי לאכול וגו' בתמיה ולא היה לו לסרב וי"מ דהמרד היה שהקדים לומר אדוני יואב קודם המלך דוד. : **שלא** מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב. וא"ת והא איכא מעילה שאם אמר הגזבר לשליח אכול ככר זה של הקדש והשליח לא ידע שהוא של הקדש דחייב המשלח ואמאי זה נהנה וזה מתחייב הוא וי"ל דמעילה לא מתחייב המשלח ע"י הנאת השליח אלא ע"י הגבהה דשליח דמיד דאגבהיה שליח קנייה וההיא שעתא חייב משלח אמנם מסופק היה ר"י באומר לשליח הושט ידך לכד של שמן ותהנה מן הסיכה או שב על עורות של הקדש או התחמם בגיזי עולה והשליח לא ידע דהם של הקדש דהשתא לא עשאו שליח אלא מן ההנאה אם יתחייב המשלח כדאמרינן גבי מעילה או דילמא זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן : **ולא** אמר להם אתם עדי ה"נ דלא הוו קידושי. ופשיטא דהוו קידושין משמע דלא מצרכי

לומר אתם עדיי כי אם בהודאה כדאמר בסנהדרין (דף כט.) שאם אמר לחבירו אתה חייב לי מנה והודה בפני שנים אם לא אמר אחד מהם אתם עדיי יכול לומר לו היום או למחר משטה אני בך מיהו אי לא טעין לא טענין ליה אבל עשוי אדם שלא להשביע עצמו כגון אם הודה הלוח בפני שנים חייב אני לך בלא תביעת המלוה טענין ליה אפיי כי לא טען : **עד** כאן לא פליגי אלא כו'. תימה אמאי קאמר עד כאן לא פליגי כי נמי פליגי מי לא פריך שפיר ממילתיה דב"ה וי"ל היינו טעמא דלא רצה למיפרך מב"ה דהוה מצי לשנויי איפוך כדמשני בסמוך :

דף - מג - ב

וכן בדיני ממונות. תימה דאמר בירושלמי וכן בקדושין הדא דתימא בשטר אבל בכסף לא וי"ל דההיא בתר דתקון רבנן שבועת היסת : **לעולם** קסבר המלוה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים כו'. תימה דמשמע דאי הוה אמרינן דצריך לפורעו בעדים לא ניחא שפיר וליתא דאפיי למ"ד דצריך לפורעו בעדים ניחא שפיר דמהמני דהא קי"ל (שבועות דף מה :) דאפיי למ"ד המלוה לחבירו בעדים צריך לפורעו בעדים המפקיד לחבירו בעדים אין צריך להחזירו בעדים דנאמן הוא לומר החזרתיו לך במיגו דאי בעי אמר נאנסו והכא איירי בפקדון דהא פקדון נינהו אצל העדים שהלוה מסר להני כדי להוליכו וא"כ נאמנים לומר פרענום מגו דיכולים לומר החזרנום ללוה וי"ל דמ"מ אפיי גבי פקדון אין נאמנים אלא בשבועה כדאמר התם (ב"ב ד' ע :) אטו כי אמר נאנסו מי לא שבועה בעי וכל עד שאינו נאמן בלא שבועה אין ממש בעדותו כמו שאפרש בסמוך : **והשתא** דתקון רבנן שבועת היסת כו'. וא"ת מ"מ למה לא יהיו העדים נאמנים לאחר שנשבעו לומר פרענום שהרי שוב אינם נוגעים בעדות ואומר ר"י דלכך אין נאמנים לאחר שנשבעו משום דרחמנא אמר (דברים יט) על פי שנים עדים יקום דבר דמשמע הנאמנים בדיבור בלבד אבל העדים הטעונים לישיבע קודם שיאמנו דבריהם אין ממש בעדותם ויש מקשים היאך אמרינן מגו דיכלי למימר אהדריי ללוה כיון דשנים הם האמר בפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף יח :) לא שנו אלא דאמרי אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו אנוסים מחמת ממון אין נאמנים ומקשה התם ר"י אמאי לא יהו נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון

במיגו דאי בעי אמרו אנוסים היינו מחמת נפשות ומתרץ ר"י דבשני עדים לא שיידך לומר מגו שיהו נאמנים במגו לפי שאין האחד יודע מה בדעת חברו לטעון א"כ הכא אמאי נאמנים במגו ואומר הר"ר יעקב מקוצי דבטענה שנפטרים בה מממון כי הכא בטוחים הם זה על זה שיאמרו דבר אחד ולכך אמרינן הכא דנאמנים במגו אבל בההיא דפי' האשה שנתארמלה (שם) דליכא דררא דממונא לגבי העדים התם ודאי אין נאמנים במגו כי אין עד אחד יודע מה בדעת חברו לטעון: **תנן** התם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה. פי' הקונטרס דוקא נערה אבל קטנה דברי הכל אביה ולא היא ואע"ג דאמרינן בפרק התקבל (גיטין דף סה.) ג' מדות בקטן וקאמר וכנגדו בקטנה מתגרשת בקידושי אביה פי' שמקבלת גיטה צ"ל דמיירי ביתומה או בנשואה ואפי' יש לה אב אבל מן האירוסין אביה ולא היא ומיהו קשה דלקמן בשמעתין קאמר קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גיטה לידה משמע אבל כשהגיע גט לידה מגורשת ואע"ג דמוקי כשאין לה אב היינו משום דקשיא ליה דיוקא דהא נערה ה"ז גט אבל מ"מ מתחלה הוה ס"ד דמיירי בשיש לה אב ואפי' משמע כשיגיע גט לידה מגורשת ש"מ קטנה יש לה יד לקבל גיטה לכך פי' ר"י בר"מ דנקט נערה וה"ה קטנה והא דנקט נערה להודיעך כחו דר' יהודה דאפי' בנערה אביה ולא היא ושוב חזר בו רש"י והגיה בפירושו דנקט נערה וה"ה קטנה. [וע"ע תוס' גיטין סד: ד"ה נערה]: **וכל** שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. פי' בקונטרס לא ע"י עצמה ולא ע"י אביה לפי שהיא כשוטה ושוטה ממעטינן בפי' חרש (יבמות דף קיג:) ממשלחה ואינה חוזרת וא"כ לפ"ז קטנה שאינה יודעת לשמור גיטה אינה מתגרשת לא ע"י אביה ולא על ידיה ור"מ פי' דקטנה מתגרשת ע"י אביה ומביא ראיה מירושלמי דקאמר התם מה טעם שוטה אינה מתגרשת פליגי בה אמוראי חד אמר משום גרירה פירוש שלא יהו נמשכים אחריה להפקירה וחד אמר משום שאינה יכולה לשמור את גיטה פי' שחוזרת ובעי מאי בינייהו איכא בינייהו תלת מילי עבר וגירש יש לה אב ויכול לשמור גיטה עתים שוטה ועתים חלומה ופר"ת עבר וגירש למ"ד משום גרירה מגורשת דכיון דלא הוי האי איסורא דנגררת אלא מדרבנן שרי בדיעבד למ"ד משום דמשלחה וחוזרת אינה מגורשת דכיון דהוי האי איסורא דאורייתא אסור אפי' בדיעבד יש לה אב ויכול לשמור גיטה למ"ד משום גרירה אסור לגרשה לכתחילה ולמ"ד משום דמשלחה וחוזרת אפי' לכתחילה מתגרשת דזו אינה חוזרת לפי שאביה משמרה שלא תחזור עתים שוטה ועתים חלומה למ"ד משום גרירה אסור לגרשה לכתחילה דילמא ינהגו בה מנהג הפקר למ"ד משום דמשלחה

וחוזרת זו אינה חוזרת כשמגרשה כשהיא חלומה ויכול לגרשה כשהיא חכמה א"כ משמע מתוך הירושלמי דקטנה כשיש לה אב יכולה להתגרש כדפרישית יש לה אב לשמור את גיטה למי"ד משום דמשלחה וחוזרת מתגרשת דזו אינה חוזרת שאביה משמרה שאינה חוזרת אע"ג דקאמר התם דמשום גרירה אסור ה"מ בגדולה והיא שוטה לפי שיש לה תאוה ובני אדם להוטים אחריה דנהי נמי שאינה חוזרת מ"מ איכא למיחש משום גרירה אבל בקטנה דלאו בת תאוה ליכא למיחש כלל ומתגרשת :

א

-

מד

דף

במאמר דבע"כ ורבי היא. וא"ת א"כ מאי קאמר קטנה אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה והנערה מדעתה ומדעת אביה ואי כרבי הא לא בעינן לא דעתה ולא דעת אביה וי"ל דהכי קאמר צריך להודיע לה או לאביה ואח"כ יקדשנה בעל כרחיה : **מאי** שנא מאמר. פירו' אמאי מחלק מאמר מגירושין אי משום דמאמר בע"כ גירושין נמי בע"כ נינהו : **רבי** יהודה אומר שבועה לא לך לא לך חייב על כל אחת. כך גירסת הקונט' ופי' דבענין זה הוי פרטא אבל אמר שבועה לא לך ולא לך כללא הוי ואינו חייב אלא אחת דוי"ו מוסיף על ענין ראשון ור"ת גורס איפכא דאדרבה כשאומר ולא לך ולא לך משמע שהוא נשבע לכל אחד אבל כשאומר לא לך לא לך אינו חייב אלא אחת : **צווח** ר"ל ויצאה והיתה. ואע"ג דאפילו ר"ל לא מקיש הויה ליציאה שהרי בקטנה היא מתגרשת אף ע"י עצמה לרבנן אם יש לה דעת לשמור גיטה ואינה מתקדשת על ידי עצמה מ"מ יש לנו להשוותם בכל מה שנוכל מלשון ויצאה והיתה א"כ אין לנו לחלק בין קידושין לגירושין בנערה דנהי נמי דמחלקין גבי קטנה היינו משום שאין לה יד לקבל קידושין אבל לקבל גיטה יש לה יד כיון שנשאת : **כמין** ימא לטיגני. פי' בקונטרס לא היתה שהות שכחה בנתים כמו שולה דגים מן הים והמחבת נתונה על האור לתת בתוכה בשמן לטגן ור"ח פירש דשני מקומות הם וקרובים זה לזה כלומר אין אדם משקר כה"ג דכיון דמקום קרוב הוא סבר אי משקרנא אתי אינש אחרינא ומכחישיני הילכך לא משקר :

קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה. ונראה דה"ה בנערה איכא חידוש לר"ל אליבא דר' יהודה ולר' יוחנן אליבא דכ"ע והא דנקיט קטנה משום דבנערה לא שייך למימר צריכה מיאון דאין מיאון בנערה כדאמר (נדה ד' נב.) עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות: **מאן** דמתני הא. פי' בקונטרס מאן דמתני פלוגתא דעולא אדשמואל לא מתני אדשמואל האי פי' דפריש בה ר"נ והוא ששידכו אלא סבר דאמר שמואל בלא שידכו ומש"ה פליג עלייהו: איכא דאמרי אמר עולא אפי' מיאון אינה צריכה פירש בקונטרס ואפי' שידכו וזה דחקו לפרש כן דאי בלא שידכו דוקא מאי איכא בין איכא דאמרי ללישנא קמא וקשה דאין זו סברא לומר שתהא חלוקה כל כך דהא לעיל פריך גמרא אע"ג דשידכו אלמא סבירא לגמרא שהדבר פשוט הוא דבשידכו צריך מיאון והכא ללישנא דאיכא דאמרי אמרי' דלא צריך לכך נראה לפרש דלעולא לא מיירי אלא דוקא בלא שידכו ויש חילוק בין איכא דאמרי ללישנא קמא דלישנא קמא פליג אדרב ושמואל כדפירש בקונטרס דמאן דמתני פלוגתא דעולא אדרב ושמואל כו' ולכך איכא דאמרי דכ"ע סבירא דלא פליג אדשמואל ומילתא באפי נפשיה איתמר בלא שידכו ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **אלא** דקידשה נפשה וקתני דבעיא מיאון. ותיובתא דעולא דאמר אפילו מיאון אינה צריכה וא"ת לשמואל מי ניחא והא איהו דאמר דבעיא גט בהדי מיאון והכא קאמר או מיאנו דמשמע דלא בעיא גט וי"ל בשלמא לשמואל לא קי"ל מידי דאיכא למימר דלעיל מיירי בשידך והכא מיירי בדלא שידך ולהכי לא מצריך אלא מיאון חלא לעולא קשה דאי מיירי בשידך גט ומיאון בעי לפי ר"י ללישנא דאיכא דאמרי ולפי' הקונטרס אפי' מיאון לא צריך ואי מיירי בדלא שידך אפי' מיאון לא צריך בין לפירוש הקונטרס בין לפי ר"י:

אלא לאו דקידשה איהי נפשה וקרי לה אלמנה. אלמא בעי גט או מיאון דאי לאו הכי לא קרי לה אלמנה וקשה לעולא דאמר אפי' מיאון לא צריכה וא"ת אמאי לא משני דמיירי כששידכו להכי קרי לה אלמנה וי"ל כיון דשידך היינו כמו שקידשה אביה וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה ומי מצי מזבין לה והא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות אבל אליבא דשמואל ניחא דמוקי לה בלא שידכו וקרי לה אלמנה משום דבעי מיאון אלא לעולא קשיא וא"ת ומגרושה לכהן הדיוט נמי תיקשי אפי' לרב ושמואל דהיכי משכחת לה גרושה לכהן הדיוט אי מיירי בשידכו מי מצי מזבן לה הא אין אדם מזבן כו' ואי מיירי בלא שידכו הא לא בעיא אלא מיאון והיכי קרי לה גרושה הא אינה אסורה לכהן וי"ל דלעולם מיירי בלא שידכו ומיירי שכך אירע שלא מיאנה אלא גירשה דאמת הוא שנפסלת לכהן באותו גט כיתומה שהשיאוה אחיה ואמה דאם מיאנה לא נפסלה לכהן ואם גרשה פסלה מן הכהונה אבל ודאי פשיטא דלא בעי אלא מיאון: **צריכה** מיאון שמא לא נתרצה לא לראשון ולא לשני. פירש הקונטרס שמא לא נתרצה לראשון כדי נסבה דאפילו נתרצה לראשון ולא נתרצה לשני קידושין תופסין באחותה דאחות חלוצתו דרבנן כדאמרין בסמוך והם יאמרו דלא תפסי בה קידושין ויתירו אשת איש לעלמא בלא גט ורבינו שמשון מקוצי אומר דהא נמי כדי נסבה דאפילו נתרצה לראשון ולשני איכא למיחש להא שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה והרי הן תופסין באחותה מן התורה דאי משום נתרצה בקידושי ראשון אחות חלוצה אינה אלא מדרבנן ואי משום מאמר של שני הא נמי אינו אלא מדרבנן דמאמר ביבמה אינו דאורייתא וא"כ איכא למיחש לשמא יאמרו דאין קידושין תופסין באחותה משום הגט ולכך הצריכו מיאון וא"ת א"כ אמאי נקט לא נתרצה כלל ופרי"י דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא נתרצה לראשון דבעי מיאון לפי דכיון דנתרצה לראשון מעתה בין נתרצה לשני בין לא נתרצה איכא למיחש לשמא יאמרו אין קידושין תופסין משום הגט ופשיטא דתופסין דאי לא נתרצה לשני אינה אלא אחות חלוצתו ואחות חלוצתו דרבנן ואפי' נתרצה לשני נמי אין המאמר שעשה השני אלא מדרבנן אלא אפי' אמרת לא נתרצה לראשון דאז אם נתרצה לשני אין קידושין תופסין באחותה שהרי קידושי שני הוו קידושין גמורין אפי' איכא למיחש דשמא לא נתרצה אף לשני ואז קידושין תופסין באחותה ויאמרו דאין כו' ולהכי נקט לא נתרצה בשניהם וא"ת למה לי מיאון כיון דצריכה חליצה א"כ חיישינן שמא נתרצה לראשון וא"כ אפילו נתרצה נמי לשני קידושין תופסין באחותה כדפרישית דאחות חלוצתו דרבנן ואי משום מאמר השני אינו אלא מדרבנן וא"כ איך יטעו

לומר אין קידושין תופסין באחותה ומיאון למה לי וי"ל דאי לא בעינן מיאון איכא למיחש שמא יאמרו חליצה אינה הוכחה כי יעלה על דעת בני אדם לומר שכך האמת שנתרצה לשני ולא לראשון שהרי הראשון עשה שלא כהוגן שקדשה שלא לדעת אביה והילכך איכא למימר דלא נתרצה לו אבל השני שלא עשה כל כך שלא כהוגן כמו הראשון שהשני היה סבור שהיתה זקוקה לו והילכך איכא למימר שנתרצה לשני ומה שהצריכה חליצה אינו אלא לרווחא דמילתא משום בני אדם שאינם בעלי סברא ויעלה על דעתם שנתרצה לראשון לכך הצריכה מיאון להודיעם שאנו מסופקים דשמא אינה אשתו של שני וקידושין תופסין באחותה: הכל יודעים אחות חלוצה דרבנן דאמר ריש לקיש כאן שנה רבי אחות חלוצה דרבנן. ששנינו ביבמות (דף מא.) החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת פטורה מן החליצה ומן היבום דהוה ליה אחות גרושתו שהיא ערוה לו בחייה ועל משנה זו קאמר ריש לקיש כאן שנה רבי כו' וא"ת כי לא עשה בה מאמר נמי תבעי מיאון דניחוש שמא יאמרו אין קידושין תופסין באביו או בבן אחיו כי יאמרו שנתרצה לראשון והוא כלתו של אב או דודתו של בן והיה לנו להצריכה מיאון להודיע שלא נתרצה אף לראשון וקידושי דאב או קידושין דבן תופסין בה וי"ל דמילתא דלא שכיחא היא שיקדשנה האב מאחר שהיה לה שום עסק עם בנו שאין אדם רגיל אצל כלתו להיות לבו עליה לקדשה אפי' היתה מותרת לו כי האי דלא נתרצה לא לזה ולא לפי שכלתו אסורה לו אפי' אחר מיתה אבל אחות אשתו המותרת לאחר מיתה דעתו עליה ורגיל אצלה ולכך עשו חכמים תקנה בדבר שמא יארע שיקדשנה:

ב

-

מה

דף

בפירוש אמר מר לא סבירא ליה להא דשמואל. דקאמר לעיל חיישינן שמא נתרצה לראשון ופירש בקונטרס דהיינו רבינא דלא סבר לדשמואל ואע"ג דקאמר רבינא אפי' למ"ד דחיישינן שמא נתרצה האב לאו משום דס"ל הכי אלא לרווחא דמילתא נקטיה ופסק רב אלפס ובשאלתות. דרב אחאי דהילכתא כרבינא דהוא בתראה וסוף הוראה היה ורבה בר שימי נמי סבר כוותיה ולא חיישינן שמא נתרצה האב ואין צריך לא גט ולא

מיאון ואפ"י שידכו ואע"ג דמתמה גמרא לעיל (דף מד:): ואע"ג דשידכו מיהו איכא דאמרי אינו סובר כן וא"כ אין צריך לדחוק ולפרש מה שפ"י ר"י לעיל אפילו מיאון אינה צריכה דוקא היכא דלא שידכו דאיכא למימר כמו שפ"י בקונטרס ומיירי אפילו שידכו ואי משום דמתמה גמרא ואע"ג דשידכו איכא למימר דמאיכא דאמרי ואילך אית ליה סברא אחרת ומסתמא זו היא דאפילו בשידכו אינה צריכה מיאון שהרי כמו כן קאמר רבינא ועוד פסק בשאלתות דרב אחאי בקטנה שהלך אביה למדינת הים שהיא יכולה להתקדש מדרבנן כדין יתומה דאין לה אב דתקנו רבנן קידושין משום הפקר וזו שהלך אביה למד"ה הרי היא כיתומה משום הפקר וה"ר מנחם מיונ"י אינו מודה בדבר ומעשה אירע באחד שהלך לארץ רחוקה ולו בת קטנה ונתקדשה הבת ואסר ה"ר מנחם מיונ"י לקיימה ואמר חיישינן שמא יקדשנה אביה לאיש אחר במקום שהוא ונמצא בא זה עליה באיסור אשת איש ושלח לו רבינו תם לדבריה אם מת האב במד"ה היא תאסר לכל אדם לעולם שמא קידשה אביה במדינת הים ואין אנו יודעים למי והשיב רבינו מנחם דלהא לא חיישינן שמא יקדש אמרי' שמא קידש לא אמרינן דכי האי גוונא אמר פרק כל הגט (גיטין דף כח:): לשמא מת לא חיישי' לשמא ימות תנאי היא וק"ל כרבי יוסי דפליג עליה דר"מ דאמר חיישינן לשמא ימות דר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי ועל זה אמר ר"ת דהשתא דאתית להכי אף כשהיא קטנה מותרת דכיון דלא חיישי' שמא קידש א"כ היא מותרת לעולם דכל שעה ושעה יש לנו לומר דעדיין לא קידש ואפ"י חיישת שמא יקדש הואיל וכל שעה יש לומר עדיין לא קידש מותרת היא אצלו ולא דמי לשמא ימות דהתם מיירי שאסר את אשתו בתרומה כשהגט חל שעה אחת לפני מיתתו ואיכא למימר דמיד ימות נמצא דכל שעה אסורה לאכול בתרומה דאיכא למימר דמיד ימות אבל הכא דאינה אסורה עד שיחולו הקידושין שקידש אביה שם כל שעה איכא למימר עדיין לא חלו הקידושין כדפ"י והביא ר"ת ראיה מהלכות גדולות שפירש בהלכות קידושין קטנה דאיתא לאבוה במדינת הים ואנסיבתא אמה שאלתא הדא מלתא קמיה דרבנן ואמרו שפיר עבדת אמה דנישואין תקינו לקטנה אם איתיה לאב מקדשה קידושין מן התורה ואי ליתיה מינסבא בתיקון חכמים ולכי גדלה גדלי נישואין בהדה ולכי אתי אב לא צריך לקדשה: **ונמצאת** זרה למפרע. נראה דזרה דנקט לא קאמר שתהא זרה דאורייתא שהרי מן התורה ארוסה אוכלת בתרומה אלא זרה דרבנן קאמר ואע"ג דלא שייך הכא לא משום סימפון ולא משום שמא ימזגו דכיון דנכנסת לחופה דוכתא מייחד לה ומבדק בדיק לה אפ"ה לא חילקו חכמים בין ארוסה לארוסה כלומר כיון

שאינן חופתה חופה גמורה שהאב יכול למחות לא פלוג רבנן בין זו ללא נכנסה לחופה כלל: הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי. נראה דהלכה כרב אסי דהא הדר ביה רב אך ר"ת פסק הילכתא כרב שהרי רב אסי היה תלמידו ובכל מקום שהרב והתלמיד חולקין הלכה כדברי הרב באמוראי ראשונים עד אביי ורבא אבל מכאן ואילך פסקינן כבתראי לפי שדקדקו יותר מן הראשונים להעמיד הלכה על בוריה ואע"ג דחש לה רב להא דרב אסי מש"ה לא חזר בו אלא חומרא בעלמא שהחמיר אנפשיה כמו שמצינו בפ"ק דמגילה (דף ה.). אמר רב מגילה בזמנה ביחיד שלא בזמנה בעשרה רב אסי אמר אחד זה ואחד זה בעשרה הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי ואפי"ה קי"ל כרב דהא ר' יוחנן קאי כוותיה בפ"ב דמגילה (דף יט.): דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומחו ליה אמוחיה לא שנו אלא בצבור מפני כבוד צבור אבל יחיד לא אלמא משמע דפעמים קורין אותה ביחיד והיינו בזמנה כרב: אוקי ממונא בחזקת מריה. ואפי"ה הוא מוחזק בנכסי מלוג שלה אינו בחזקתו אלא בחזקת יורשי האשה דתפיסתו שלא כדין היתה ואע"ג דשרי לה רב לאכול בתרומה היינו משום דמן התורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה כדפירש בקונטרס:

דף - מו - א

נראין דברי תלמיד. משמע הכא דרב ירמיה תלמידיה דרב הונא הוה וקשה דבפרק תפלת השחר (ברכות דף כז:). משמע דתלמיד חבר דרב הוה דקאמר התם רב צלי של שבת בע"ש א"ל רב ירמיה בר אבא מי בדלת א"ל אין בדילנא ומדלא קאמר ליה רב ירמיה מי בדיל מר שמע מינה שהיה לו תלמיד חבר ונראה דתרי רב ירמיה הוו: **בין** היא בין אביה יכולין לעכב. ואע"ג דאמר רב לעיל (דף מד:) חיישינן שמא נתרצה האב היינו בסתמא ששמע ושתק אבל היכא דמיחה גילה בדעתו ולא מיבעיא אם לא נתרצה האב שיכולה היא לעכב אלא אפי"ה נתרצה האב יכולה לעכב וא"ת מה יועיל שתעכב אחרי שיתרצה האב הא בידו לקדשה בעל כרחא וי"ל היינו דוקא בתחילת הקידוש אבל היכא דנתקדשה שלא לדעת אביה ואח"כ נתרצה האב ואתה רוצה לומר דמקודשת מטעם דזכות הוא לו אמרינן כיון דבתו מעכבת דחוב הוא לו ולא היה מתרצה

אם היה יודע דמעכבה ומיהו לפירוש הקונטרס לא קשיא מידי דפיי הואיל ובשעת קבלת הקידושין לא נתרצה האב אם באתה לחזור קודם שיתרצה האב חוזרת ולא מהני תו רצוי האב: **קרא** בעיא. פיי שלא תהא אשתו באותה ביאה פשיטא דהא אפילו לא ימאנו אינה אשתו בהך ביאה כיון שפיתה שלא לשם אישות בשלמא אם פיתה לשם אישות אשמועינן חידוש דבין היא ובין אביה יכולין לעכב אבל השתא מאי חידוש אשמועינן וליכא למימר דקרא ה"ק שאם יבא אביה לקדשה לאותו מפתה שתוכל בתו למאן דפשיטא שיכול לקדשה בע"כ ומשני לומר שמשלם קנס כמפותה פיי לעולם מייירי שפיתה שלא לשם אישות ואפ"ה אשמועינן רבותא דכי מעכבא איהי שמשלם קנס דכמו דתלה הכתוב קנס דמפותה במיאון האב כך תלאו במיאון דידה והאי מיאון דידה ודאי אינו מועיל לענין שלא תינשא לו דכיון דאביה רוצה שתהא אשתו אינה יכולה לעכב אלא מהני שמשלם קנס כאילו האב ממאן א"י נפקא מינה היכא דבא עליה ואח"כ נתייתמה דהשתא מהני מיאון דידה לעכב שלא תהא אשתו: **אמר** רב יוסף אי הכי. בניחותא וסייעתא היא וכן היה רב יוסף רגיל לומר כדאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כח.) א"ה היינו דמתרגמינן ססגונא א"ל אביי צריכה קידושין כו' ולא תסייעיה מהא וי"מ דר"י בא ליישב לעולם אימא לך שפיתה לשם אישות וגרסיי אלא אמר ר"י ולא תימא דתיקשי לרב אסי דאמר אביה ולא היא דהא דקאמר הכא דיכולה למאן אינו ר"ל דלא תהא אשתו כיון דרוצה אביה אינה יכולה לעכב אלא ר"ל שמשלם קנס כמפותה כלומר כדין שאר מפותות שהאב ממאן כדפיי בקונטרס ופריך רב יוסף בתמיה אי הכי כו': **ואפילו** בקמייתא. פיי בקונטרס אפילו הראשונה או השניה שוה פרוטה אע"ג דאין באחרונה שוה פרוטה מקודשת והא מלוה היא כיון דהקידושין לא נגמרו עד שתקבלם כולם והיא אכלה הראשונה כבר קודם שתקנה אותה בקידושין הויין מלוה גבה וא"ת כיון דבתורת קידושין אתו לידה היכי הוה מלוה הא אמרינן לקמן בפרק האומר (דף נט.) האומר לאשה התקדשי לי לאחר ל' יום אפיי נתאכלו המעות מקודשת אלמא לאו מלוה נינהו היכא דבתורת קידושין אתו לידה וי"ל דיש לחלק דהתם הרי הדיבור נגמר קודם שנתאכלו אבל הכא דלא נגמרו הקידושין עד אחר מסירה אחרונה ובתוך כך אכלה הראשונה והשניה איכא למימר דמלוה הן אצלה: **[אימא** גמרה ומקניא כו'. אע"ג דלא תלו בדידה להתקדש בפחות משה פרוטה כדאמרינן בפ"ק מיהו בקל עושה צריכותא] ת"י:

ושמע מינה מעות בעלמא חוזרין. פיי אם אמר לה התקדשי בפרוטה זו ובזו ובזו ובעוד שלא נגמרו הקידושין חזר בו מלקדשה לא אמריי דליהו המעות שמסר לה קודם החזרה מתנה אלא פקדון הוא אצלה וחוזרין לו והינ אמרינן כשאמר לה התקדשי בתמרה זו ובזו ובזו ובעוד שלא גמר דיבורו אכלה הראשונה ושניה מה שאכלה מלוה הן אצלה ולא יחולו אלא מה שהוא בעין ולכך צריך פרוטה באחרונה דאי אמרת מעות בעלמא מתנה והיכא דלא נגמרו הקידושין הוו המעות הראשונים מתנה אצלה ולא בעיא לאהדורינהו היכא דגמר דבריו לשם קידושין כי הכא נימא דיחולו הקידושין אף על אותן תמרים שאינם בעולם וכי אכלה מדידה אכלה דבשלמא בעלמא לא הוו קידושין שהרי מתנה הן אצלה כי הדר ביה מקידושין אבל הכא שלא חזר מלקדשה נהי נמי דכי אכלה הראשונה עדיין לא גמר כל הקידושין ומקדשה נמי אף בקמייתא כיון דבתורת קידושין אתו לידה דהוו כמו נתאכלו המעות דלקמן (דף נט.). דאמרינן דמקודשת כיון דבתורת קידושין אתי לידה אפילו אין שוה פרוטה אלא בקמייתא או בכולן מקודשת ויוכל להיות דבהא פליגי רב ושמואל ורבי אמי דרב ושמואל סברי מעות בעלמא מתנה ולא מיבעיא דלא בעינן שוה פרוטה באחרונה אלא אפילו כולן מצטרפות וא"כ היכי מצי קאי אסיפא והא קתני עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה אלא קאי ארישא כדפרישית ורבי אמי סבר מעות בעלמא חוזרים כדפרישית: **[וקסבר** בעה"ב נתקנה עיסתו כו'. מעיקרא אוקמא משום חורבא דכהן ולא אוקמא משום בעה"ב משום דכהן גופיה ידע אי מחיל אבל בעה"ב לא ידע דמחיל כהן]. ת"י: דאיתמר אית דגרס איתמר בלא דל"ת והדין עמהם דלא שייך המחלוקת לכאן כלל דאפילו למ"ד דבאחותו מעות חוזרין היינו משום דאדם יודע כו' וגמר ונתן לשם פקדון אבל היכא דאינו יודע אם יחולו אם לא שמא נתן לשם מתנה ועוד דאי גרסיי דאיתמר קשה רב אדרב דלעיל פירש שלא רצה להעמידה כר' אמי דמוקי לה אסיפא משום דסבר מעות מתנה והכא קאמר דחוזרין לכך נראה דגרסינן איתמר דמילתא באפיה נפשיה היא: **[מן** הנקוב על שאינו נקוב תרומה. לענין שאין הכהן חייב להחזירה וגם אין הבעה"ב חייב להפריש עוד משאינו נקוב דכיון דאין עליו חיוב תרומה אלא מדרבנן הם אמרו דאין צריך תיקון אחר לשאינו נקוב]. ת"י: **אם** אינו קדוש נשיאות חטא למה. למ"ד התם (תמורה דף

ד (: כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי ניחא מאי דקאמר דהתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה דאי אינו קדוש נשיאות חטא למה אבל למ"ד התם דאי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא א"כ קשה מאי קאמר הכא גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה דילמא לעולם אימא לך דאינו קדוש ואפ"ה איכא נשיאות חטא דעבר אמילתא דקאמר רחמנא ויש לומר דודאי בעלמא לא

א

-

מז

דף

מהני והכא מהני והיינו דקאמר גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה כתוב כלומר אי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא כיון דבקרא כתיב. בהרימכם את חלבו ממנו כל חלב. דגן תירוש ויצהר דמשמע שיש לו לאדם לתרום מן היפה ואם לא הביא מחלבו פשיטא דעבר א"כ למה כתיב האי קרא ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו פשיטא אלא ש"מ דלהכי כתביה לומר לך דהתורם מן הרעה על היפה דאיכא שני חטאות חטא שעבר על מה דקאמר רחמנא דיתרום מן היפה וחטא על תרומתו דהויא תרומה מן הרעה והיינו דקאמר מכאן לתורם מן הרעה על היפה כו': לשון רש"י ה"ג בזו ובזו אם יש בכולן ש"פ כו'. והאי דפלגינהו לתרי בבי רישא דקתני באלו ומציעתא דקתני בזו ובזו אע"ג דתנא בתרוייהו אם יש בכולן כו' משום דקבעי לפלוגי במציעתא בין אוכלת למנחת כדמפרש ואזיל: לשון רש"י הניחא לאו לרבא פרכינן אלא לעיל קאי דמתרצינן דהיתה אוכלת דמתניתין לרב ושמואל קאי ארישא ולר' אמי אסיפא: הא מני רבי היא דאמר ל"ש כזית כזית לא שנא כזית וכזית פרטא הוי. והך סיפא דקתני בזו נטלתו ואכלתו ועוד בזו ועוד בזו הוה פרטא כמו התקדשי התקדשי ותנא אוכלת דבעינן ש"פ וה"ה מנחת ואוכלת איצטריכא ליה לאשמועינן דאע"ג דמקרבא הנייתה לא מקדשה בפחות משהו פרוטה ולא היינו ת"ק דמציעתא דתנא בזו ובזו אם יש לו בכולן שוה פרוטה מקודשת דלרבי פרטא הוה ובעינן ש"פ באחת מהן אלא תרי תנאי הוו ומי ששנה זו לא שנה זו מילתא דרבי בפ"ב דזבחים (דף ל:):

אלא מלוח ברשות בעלים לחזרה איכא בנייהו. פי דלת"ק דר"ש אינה מקודשת משום דמלוח ברשות לוח קיימא ור"ש בן אלעזר דאמר מקודשת משום דמלוח ברשות מלוח קיימא וא"ת אכתי נימא רב כתנאי אמרה לשמעתייה דהא איהו דאמר המקדש במלוח אינה מקודשת לא מצי סבר כר"ש בן אלעזר וי"ל דרב נמי סבר כוותיה ולא תיקשי מידי דהא דאמר רב אינה מקודשת מיירי במלוח שהתחיל להוציאה ובהא קאמר דאינה מקודשת אפילו נשתייר שוה פרוטה ור"ש בן אלעזר לא איירי אלא במלוח שהיא עדיין בעין ואע"ג דאמר במילתייה דר"ש אם נשתייר ש"פ מקודשת דמשמע אע"פ שהתחיל להוציאה י"ל דר"ש בן אלעזר מיירי שנגנבו או שאבדו שלא שלח בהן יד אבל אם התחיל להוציאה אינה מקודשת: **אלא** הא דאמר רב הונא השואל קורדום מחבירו ביקע בו קנאו. לענין שלא יוכל המשאיל לחזור בו קאמר אבל לענין להתחייב באונסין כי לא ביקע בו נמי חייב באונסין כדאמר בפרק השואל (ב"מ דף צט.) דמשעת משיכה חייב באונסיה: **לעולם** שטר חוב דאחרים. אבל שטר חוב דידה אינה מקודשת וא"ת ומאי שנא והא אידי ואידי מלוח היא וי"ל דודאי מלוח דידה שקנאתו כבר ואינו נותן לה שום דבר חדש שהרי אותם המעות היו שלה קודם הקידושין דין הוא דאינה מקודשת אבל כשנתן לה המלוח דאחרים נותן לה דבר חדש שלא היה בידה קודם אמר דמקודשת דנהי דאין המלוח בעין מ"מ זכות הוא לו כאילו היה בעין: **דכ"ע** לית להו דרבי. מכאן יש להוכיח דאין הלכה כרבי מדהוה מצי למימר דכ"ע אית להו דרבי דמסירת אותיות לחודה מהני והכא גבי אשה נמי מיירי שמסר לה את השטר והיינו טעמא דחכמים דאמרי אינה מקודשת משום דקסברי דצריך לומר בפה כשמוסר לו השטר קני לך איהו וכל שיעבודיה והוא לא אמר לה כך ופליגי בדרב פפא דכי היכי דאמר רב פפא דבעי למיכתב ליה קני לך איהו וכל שיעבודיה כמו כן צריך לומר הכי בפה למ"ד אותיות במסירה נקנות ומדקאמר גמרא דכ"ע לית להו דרבי שמע מינה דלית הלכתא כוותיה דרבי ובפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף עז.) יש ספרים חלוקין אית דגרסי דהלכה דאותיות נקנות במסירה ואית דגרסי דהלכה דאין אותיות נקנות במסירה ומשמע הכא כההיא גירסא דאין אותיות נקנות במסירה:

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול. י"מ היינו טעמא דמחלו מחול משום דקנין שטר אינו אלא מדרבנן ולא אלים להפקיע כח הראשון שלא יוכל למחול אותו וכן משמע בפרק . מי שמת (ב"ב דף קמז:) דקנין שטרות אינן אלא מדרבנן. : כי קאמר רב בפקדון אבל במלוה לא. וא"ת אמאי לא קאמר דכ"ע כי קאמר רב אפילו במלוה והכא מיירי במעמד שלשתן וקמיפלגי בדשמואל דאמר אפי' יורש מוחל א"נ סברי כשמואל ובסמכה דעתה קא מיפלגי וכדאמר לעיל אלא מדלא קאמר הכי שמע מינה דאפי' שמואל מודה דהמקנה לחבירו במעמד שלשתן ומחלו אינו מחול והא דקאמר לעיל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול היינו דוקא כשאין הלוח בפנינו בשעה שמכר לו את השטר : **אילימא** בשטר חוב דאחרים קשיא דר"מ אדר"מ. ואם תאמר ומאי קושיא לישני דלעיל מיירי דאמר ליה קני לך שטר וכל שיעבודיה והכא מיירי דלא אמר ליה וי"ל שהיה תופס לדוחק מאחר שהלשונות שוים לומר שאינם בסיגנון אחד : ורבנן מספקא להו כו' : **לפירוש** ... זה לא גרס במילתייהו ואם לאו אינה מקודשת דהא אפילו ליכא בנייר שוה פרוטה צריכה גט מספק דשמא עדי מסירה כרתי כר"א דאי אמרת דאין צריכה גט א"כ קאי כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי מכל וכל וא"כ מאי האי דקאמר מספקא להו אי כר"מ אי כר' אלעזר : **שמין** את הנייר. ודוקא אליבא דרבנן אמרי' דשמין את הנייר אבל לר"מ אפי' איכא בנייר שוה פרוטה אינה מקודשת דאמר עדי חתימה כרתי הקידושין וא"ת לרבנן אמאי שמין את הנייר אפילו כי ליכא בנייר שוה פרוטה מקודשת מספק כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי וי"ל דלזה מהני אם היה בו שוה פרוטה מקודשת קידושין גמורין אבל אם אינו שוה פרוטה אינה מקודשת כי אם מספק להצריכה גט אם נשאת לאחר : **דכ"ע** ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. אין לדקדק מכאן דהלכה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף דהא לא הוה מצי למימר דכ"ע אינה לשכירות דא"כ מ"ט דמ"ד אינה מקודשת אך יש להביא ראיה דהלכה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף מההיא דפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט:) תנן הגיע

לכיפה שמעמידים בה עבודת כוכבים אסור לבנותה וקאמר ר"א בגמ' דאם בנה שכרו מותר ומפרש התם טעמא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ואימת קמיתסר במכוש אחרון ובמכוש אחרון לית בה שוה פרוטה ש"מ דהכי הילכתא דליכא מאן דפליג ואין נפקותא לענין חזרה דהא דאמר רב (ב"מ דף עז.) פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום היינו אפי' למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף אבל איכא נפקותא לענין קידושין דאי ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף חשיב האי שכירות מלוה ואינה מקודשת ולענין עבודת כוכבים אם בנה שכרו מותר ואע"ג דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף מ"מ אינה משתלמת אלא לבסוף כדאמרי' בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סה.) כשכיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת: **הא** במיא. פי' הקונטרס במיא שאינם חשובים אמרי' בו ולא במה שבתוכו בחמרא דחשוב במה שבתוכו ולא בו ובציהרא פירש ציר דגים שעשוי לימים רבים לטבל והכוס צריך לו לשומרו לשון אחר ציהרא שמן כמו יצהר שצריך לכלי שמשתיך אותו לזמן גדול בו ובמה שבתוכו וקשה לר"ת דאין זה סדר הברייתא שהביא לכן פרי"ת במיא בו ובמה שבתוכו שהמים בטלים לגבי הכוס בחמרא בו ולא במה שבתוכו שהיין חשוב ואינו בטל לגבי הכוס ומ"מ אינו חשוב כ"כ שנאמר דדעתה תהא על היין אבל בציהרא במה שבתוכו דחשוב יותר מן הכוס אבל לא בו דהכוס אינו בטל לגבי ציהרא ומיהו קושיא דר"ת לאו קושיא היא שהרי מצינו בגמרא דאינו חושש לסדר הברייתא כדאמר בפי' הישן (סוכה כו.) גבי לא יישן אדם בתפילין לא שינת קבע ולא עראי כו' ודוק ותשכח: **איכא** דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא. פי' כגון שצריכה כסף להשלים תכשיט של כסף שעושה ומיהו היכא שהטעה האשה בממון לא פליג. רבי שמעון: **דהוה** צייר בבלייתא. פי' בקונט' כשנתנו לשליח היה צרור בסמרטוט וכשהגיע ליד האשה מצאתו של זהב ולעיל כי פריך נמצא מעיקרא נמי זהב היה לא מצי לשנויי מאי נמצא דהוה צייר בבלייתא דהא האשה עצמה מקבלת קידושין א"כ יודעת היא שהוא של זהב שאם היא סבורה שהוא של כסף הוי קשיא ליה אמאי מקודשת והא איכא דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא וכ"ש שהשליח יודע כך דאל"כ טועה הוא ואין הקידושין כלום ולא שייך התם

טעמא דמראה מקום היא לו אבל הכא שעשאתו שליח לקבל קידושין
שייך טעמא דמראה מקום היא לו :

א

-

מט

דף

שיכול לעשותו פשוט. פ"י בקונטרס אי משום שיש אויר בין שיטה לשיטה
כשפושטו אין לחוש שיש סופרים הרבה שאינם אומנים לסדר כתיבתן
ומניחין אויר בין השיטות ונראה דאפי"י יש חלק הרבה אין לחוש ואע"י
דגט קרח פסול לא מיקרי קרח אלא כשיש שיטות של חלק טפי מן העדים
החתומים בו אבל אם יש עדים החתומים בו כשיטות של חלק לא מיקרי
קרח: **מאי** מגודלת גדלת. פ"י הקונטרס חשובה ומתוך שהיא חשובה
בעיני האנשים דבריה מקובלים ורבינו חננאל פ"י מגדלת שער כמו מגדל
שער נשייא (חגיגה דף ד:) ומתוך שהולכת מבית לבית לקלוע מספרת כל
הדברים ממנה: **המתרגם** פסוק כצורתו. פירוש כמשמעותו כגון לא תענה
על ריב מתרגם לא תסהיד על דינא הרי זה בדאי דאדרבה מצוה הוא
להוציא הדין לאורה אלא הכי מתרגם לא תתמנע מלאלפא למאן
דמתבעי מינך בדינא והמוסיף עליו פ"י בקונטרס שבא לומר הואיל וניתן
רשות להוסיף אוסיף אני בכל מקום שארצה הרי זה מחרף פירוש מבזה
את השם משנה את דבריו ואונקלוס שהוסיף לא מדעתו הוסיף שהרי
בסיני ניתן התרגום שנשתכח וחזר ויסדו כדאמר במגילה (דף ג.) ורבינו
חננאל פירש. המתרגם פסוק כצורתו כגון ויראו את אלהי ישראל (שמות
כד) דמתרגם וחזו ית אלהא דישראל הרי זה בדאי דשכינה ממש לא ראו
דכתיב (שם לג) כי לא יראני האדם וחי והמוסיף עליו דאמר וחזו ית
מלאכא דאלהא הרי זה מחרף שתולה שבח המקום במלאך אלא הכי
מתרגמי' וחזו ית יקרא דאלהא דישראל:

ב

-

מט

דף

לבנות לה בית. פי בקונטרס לבנות לה ולא בנו כמו אז יבנה שלמה במה לכמוש ואמריי (שבת דף נו:) ביקש לבנות ולא בנה וי"מ מדכתיב לה ולא כתיב להן משמע דליכא אלא אחת והיינו חנופה ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה וי"מ מדכתיב לה בלא מפיק ה"א דכל לה שבמקרא מפיק ה"א בר משלשה וזה אחד מהם הוי כמו לא באל"ף ואשמועינן דלא נתקיים לה שם זה וכן פירש רש"י גבי ויקרא לה נובח בשמו (במדבר לב) שהוא רפה לפי שלא נתקיים לה שם זה: **דברים** שבלב אינם דברים. משמע דוקא משום שלא פירש דבריו אבל אם פירש דבריו להדיא ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רוצה ללכת לארץ ישראל הוה המכר בטל וקשה אמאי הא בעינן תנאי כפול והרי לא התנה שאם לא ילך לא יתקיים המקח ורשב"ם פירש (סוכה דף מא:) גבי אתרוג על מנת להחזיר אם החזירו יצא לא החזירו לא יצא ואע"ג דבעינן תנאי כפול הני מילי באיסור כגון התקדשי לי על מנת שתתני לי מאתים זוז וכן בגט אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אבל בממון לא בעינן תנאי כפול ולא נהירא דהא כל תנאי ילפינן מבני גד ובני ראובן והתם דבר שבממון ואומר ר"י דצריך לחלק ולומר דיש דברים שאינם צריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעי כגון ההיא. דהכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בטלה וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו וכמו כן אנן סהדי דלא זבן אלא אדעתא למיסק לארעא דישראל:

דף - א

היה לו לומר מזיד הייתי. דנהי דאין אנו מאמינים אותו לומר בלבי היה כך מכל מקום מזיד הייתי הוי טענה מקובלת יותר ואין נראה כל כך רמאות והר"ם פי' ודאי מזיד הייתי אנו מאמינים לו יותר כי הא דאמריי בפ"ק דבי"מ (דף ג:) גבי אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דחכמים פוטרים מטעם דאם ירצה לומר מזיד הייתי: **דאיתיליד** ליה אונסא באורחא. ולעיל שהוצרך לומר דברים שבלב אינן דברים צריך לומר דללישנא דאי בעי לא סליק אתיליד ליה אונסא באורחא וללישנא

דאי בעי סליק צריך לומר דאיתיליד אונס שאפילו ע"י תיור לא היה יכול לעלות:

דף - נ ב

חוששין לסבלונות. פי בקונטרס ששידך האשה ונתרצית וקדם קודם הקידושין ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא לשם קידושין שלח משמע מתוך פירושו דחיישינן שמא מחמת קידושין הם ולכך נקט בלשונו שידך דאל"כ לא הוו קידושין דמנא ידעה כדאמר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי נתן לה קידושין ולא פירש וקשה להר"ם וכי שידך מאי הוי והא בעינן שידבר מענין לענין ובאותו ענין לכך נראה לפרש חוששין כלומר כיון ששלח לה סבלונות חיישינן שמא קידשה כבר וכן משמע בסמוך דקאמר באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן והתם על כרחך צריך לומר דחיישינן שמא קידש כבר דלשון חיישינן שמא לשם קידושין שלח לא שייך דהא פשיטא דלא שילח לה הכתובה לשם קידושין: ה"ג מקדשי והדר מסבלי פשיטא. דמקודשת כלומר היכא דשלח סבלונות קודם הקידושין דמקודשת דדלמא לשם קידושין שלח וי"מ פשיטא דמקודשת דאמרי דקידשה כבר והוי כמו שפירשתי ומשני לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא פי ולא תהא מקודשת קמ"ל דאזלינן בתר רובא ותהא מקודשת וקשה דהיכי קאמר ניחוש למיעוטא והוי להקל מיהו אין זו קושיא דה"נ אשכחן בכמה דוכתין (גיטין דף יט:) חיישינן שמא במי מילין כתבו והוי חששא להקל והוי גיטא מכל וכל וכן בריש פ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב.) שטר שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי כשר חיישיי שמא אחרוהו וכתבוהו. ור"ח גרס איפכא לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא פירוש שלא תהא מקודשת קמ"ל דחיישיי למיעוטא ותהא מקודשת והשתא ניחא דחיישינן למיעוטא משום חומר דאיסור אשת איש. והשתא הא דקאמר רב פפא באתרא דמקדשי והדר מסבלי היינו שמיעוטם מקדשי והדר מסבלי ואפ"ה חיישיי למיעוטא מסבלי והדר מקדשי היינו שכולם מסבלי והדר מקדשי אך ר"י מצא כתוב גירסא אחרת מסבלי והדר מקדשי פשיטא דלא חיישינן ואינה מקודשת לא צריכא דרובא

מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא ניחוש למיעוטא ותהא מקודשת קמ"ל: לא תקח. פי' לא יהא לך ליקוחין בה תימה אם לא תקח משמע שאין ליקוחים תופסים בה א"כ אמאי תפסי קידושין בחייבי לאוין כגון אלמנה לכ"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט הא כתיב בהן לא תקח וי"ל דלא ממשמעות דלא תקח דרשי' אלא משמע ליה דה"פ דקרא ואשה אל אחותה לא תקח בבת אחת פירוש לכל אחת ואחת יש דין אחות אשה ואסורה ואחות אשה נפקא לן בפרק האומר (קדושין דף סז:) דאין קידושין תופסין בה דחייבי כריתות היא: אי הכי היינו דכתיב ונכרתו הנפשות העושות ואי קידושין לא תפסי כרת מי מחייב. וקשה דאמרינן ביבמות פרק ארבעה אחין (דף כח:) גבי שלשה אחים שנים מהם נשואים לבי' אחיות דרבי שמעון פוטר בשתיהן מן החליצה ומן הייבום שנאמר אשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו אלמא משמע אע"ג דקידושין לא תפסי יש בהם כרת כיון שפוטר אותם מן החליצה ומן הייבום וי"ל דשאני התם דליכא למיפרך כדפריך הכא כרת מי מחייב דבלא הקידושין נמי איכא כרת דקא פגע באשת אחיו שלא במקום מצוה:

א

-

נא

דף

קידושין שאין מסורין לביאה רבא אמר לא הוו קידושין. פי' בקונטרס דכתיב ובעלה דבעינן ראויין לביאה וקשה דהא חייבי לאוין אינם ראויין לביאה ותפסי בהו קידושין לכך נראה לפרש קידושין שאין מסורין לביאה כלומר שאיסור הביאה ע"י קידושין והיינו היכא דקידש אחת משתי אחיות בסתם שמקודם הקידושין היתה כל אחת מהן מותרת ועכשיו ע"י הקידושין נאסרו שתיהן אבל חייבי לאוין איסור הביאה לא באה ע"י הקידושין שהרי מקודם לכן נאסרו בביאה כמו אחר הקידושין:

האחד חולץ לשתייהן. פ"י האחד יחידי והשנים אחד חולץ ואחד מייבם ודווקא מיחלץ והדר יבומי פירוש שחלץ היחידי תחילה והדר יבומי א' מן השנים אחר חליצת אחיו דממה נפשך מותר דאי חלץ אחיו לזקוקתו א"כ מותר זה ליקח אחותה כיון דחלץ אחיו פקע הזיקה ואי לא חליץ לזקוקתו א"כ זה ייבם זקוקתו אבל יבומי אחד מן השנים אפ"י לאחר חליצת אחיו שאין כאן אחות זקוקתו כדפירשתי לא מישתרי דכיון דלא חלץ היחידי לשתייהן איכא למיחש בזו שמתייבמת שמא זו יבמתו של יחיד ונמצא כונסה כפגע ביבמה לשוק בלא חליצה ולא מצינו לפרש דדוקא מיחלץ והדר יבומי קאי אשנים אבל איפכא לא משום דשמא פגע באחות זקוקתו דהא מרישא שמעינן :

והילכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם. מעשה בא לפני ר"ת בבנו של הר"ר אושעיא הלוי שקידש בת עשיר אחד ואמר בתך מקודשת לי סתמא ולא פירש פלונית בתך ואמר ר"ת דמקודשת ולא מיבעיא אם שידך באחת מהם בשם ואח"כ קידשה סתם דאדעתא דהכי קידשה אלא אפ"י לא שידך בשם אלא שנתרצו בפה ואמר פלוניתא אתן לך יש לנו לומר דאדעתא דהכי קדיש דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ועוד אפ"י לא פירש נמי אפ"י בפה יש לנו לומר דקידש הגדולה משום דלא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה והר"ר מנחם מיוני נחלק עליו ואמר דהא הוי נמי כמי שקידש אחת משתי אחיות ואי כדברי ר"ת דהגדולה מקודשת משום דלא יעשה כן במקומנו זה אינו לא לרבא ולא לאביי דהא אפילו לאביי דאמר הוו קידושין לא אמרינן אלא להצריכה גט אם כן זה נמי צריך ליתן גט ואף ר"ת חזר בו ולא עבד עובדא : **ביע"ל** קג"ם. למ"ד פירש הקונטרס לחי העומד מאיליו ור"ת מפרש דהלמ"ד היינו . ימי לידה שאינה רואה בהן שאין עולים לספירת זיבתה ובני נרבונא מפרשים דהלמ"ד היינו פלוגתא דפ' כל שעה (פסחים דף כה :) לא אפשר ולא קמכוין דהלכה כאביי ומכל מקום לא הוזכר יע"ל קג"ם אלא

על יאוש שלא מדעת ועד זומם וא"ת אמאי לא חשיב נמי פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב ורבא משמיה דרבה אמר פטור (בי"מ דף לו:) והלכה כאביי דהא מסקינן (שם דף מב.) והלכתא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב כדפר"ח ובספרים לא כתוב והלכתא בהך שמעתא אבל כתב בה"ג וגם כתוב בספרים גבי המפקיד מעות אצל חבירו. בעובדא דצריפא דאורבני ונראה לפרש דלכך לא נכתבה בכללא דיע"ל קג"ם דלאחר כך נפסקה הך הילכתא כרבנן סבוראי: **המקדש** בפירות שביעית מקודשת. פירש בקונטרס ולא אמרינן לאו ממונו הוא לקדש בו את האשה כיון דלא בא אלא מטעם זכיה כיון דזכה בו ממונו הוא לכל דבר אי נמי יש לפרש דאע"ג דאסור לקנות מהם חפץ כדכתיב. לאכלה ולא לסחורה ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד המקח קיים וכן גבי אשה בדיעבד מקודשת וכן משמע לקמן במתניתין (דף נו:) דקתני מכרן וקידש בדמיהן מקודשת: **ואפילו** במקום שנעשית לה צרה. דנהי נמי דצרתה אינה נאמנת לומר מת בעלה דילמא מקלקלא לה הני מילי עדות בלא מעשה אבל עדות במעשה נאמנת אי נמי י"ל דהחידוש הוי מהא דאמר אשה נעשית שליח לחבירתה אפי' היכא דקיבלה הקידושין מסתמא: **והוא** לא אמר והא אמר רבי יוחנן גזל כו'. תימה מאי מתמה גמרא דלמא לא אמר ר' יוחנן מילתיה אלא בגזל דאחרים אבל בגזל דידה פליג עליה דרב דאמר דאינה מקודשת דהא שמעינן בסמוך דבגזל דידה מקודשת טפי מבגזל דעלמא וי"ל דהא דמהני גזל דידה טפי מגזל דעלמא הני מילי בדשדיך אבל בדלא שדיך אדרבה גרע גזל דידה מגזל דעלמא דמצי אמרה אין שקלי ודידי שקלי ורב הוה מיירי בדלא שדיך וא"ת מאי אתא ר' יוחנן לאשמועינן בהא דאמרינן דאינו יכול להקדיש פשיטא דהא אמרינן בכמה משניות וברייתות דגזל אינו נקנה אלא בייאוש כגון ההיא דאילו מציאות (בי"מ ד' כב.) שטף נהר קוריו עציו ואבניו אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו משמע הא לא נתיאשו לא וי"ל דמילתיה דרבי יוחנן קא משמע לן דאין הנגזל יכול להקדישן לפי שאינן ברשותו אבל בגזלן ליכא שום חידוש כדפרישית וא"ת לרב נמי דקאמר לעיל דקידשה בגזל אינה מקודשת מאי אתא לאשמועינן הא מכח משנה שלימה היא דהיכא דלא נתיאשו הבעלים אינו שלו ויש לומר מכל מקום אצטריך מילתיה דרב דאי מכח המשנה הוה אמינא דוקא בממונא הוא דלא קנה אלא בייאוש ליחייבוהו בית דין לשלם אבל לחומרא אע"ג דלא נתיאשו אמרינן שאם קידש אשה מקודשת להצריכה גט לכך אצטריך מילתיה דרב לומר דאינה מקודשת והשתא ניחא שפיר דמתמה גמרא ממילתא דרבי יוחנן

והוא לא אמר כלומר וכי ר' יוחנן לא אמר כך והא איהו דאמר אינו יכול להקדיש לפי שאינו שלו ואפילו איסורא דרבנן לית בה וכמו כן בקידושין נמי לא נחמיר להצריכה גט והשתא מייתי שפיר גמרא מר' יוחנן: **אם** נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה. התם (בב"מ דף כב.). מוקי לה דשויה שליח ואי"ת אם כן מאי קאמר שלא ברשות וי"ל דה"ק מה שתורם מן היפה שלא ברשות היה וא"כ צריך לומר גבי פרזומא דשויה שליח דאי לאו הכי מאי מייתי: **המקדש** בחלקו אינה מקודשת. ואם תאמר מי גרע מהמקדש על מנת שאדבר עליך לשלטון (לקמן דף סג.) דמקודשת אף על פי שלא נתן לה כלום אלא שעשה לה הנאה ויש לומר דלא דמי דהתם יכול ליטול שכר מדיבורו והוי כאילו נתן לה פרוטה אבל הכא הטובת הנאה אינה משלו דהא ממון גבוה הוא ואינו יכול ליקח ממון מהנאה שעשה לה [אע"ג דאית ביה שוה פרוטה שיכול למוכרה לכהן מ"מ כיון שהוא ממון גבוה אינה מקודשת ולא דמי לע"מ שאדבר עליך לשלטון. ת"י]: **וכי** אשה בעזרה מנין. פי' הקונטרס דאין אשה נכנסת בעזרה כדתנן פ"ק דכלים ולא דק דלא אשכחן בשום דוכתא דנשים אסורות ליכנס בעזרה שהרי בפרק קמא דכלים תנן החיל מקודש הימנו שאין טמא מת נכנס לשם למעלה הימנו עזרת ישראל שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבים עליה חטאת למעלה הימנו עזרת כהנים שאין ישראלים נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה שחיטה תנופה ולא קתני נשים שאין נכנסות שם ועוד תנן בפרק כל הפסולין (זבחים דף לא:) שהשחיטה כשרה בנשים א"כ יכולה ליכנס בעזרה ועוד הרי סוטה ונזירה נכנסות בעזרה להניף לכך נראה לי וכי אשה בעזרה להתקדש מנין הרי אין רגילות שתכנס לשם כדי להתקדש שהרי בזיון הוא ומילתא דלא שכיחא היא ולא איירי תנא מזה: [וזה יהיה לך מקדש כו'. קשה דלשתוק מלך דמשמע כל צרכיך ולא אצטריך לכתוב אש. ת"י]:

וסמיך ליה אם על תודה. וא"ת והא מוקמינן לה כר' יהודה ור' יהודה לא דריש סמוכים אלא במשנה תורה כדאיתא בריש יבמות (דף ד.) וי"ל דלאו סמוכים ממש דריש אלא וי"ו מוסיף על ענין ראשון דכתיב (ויקרא ז) וזאת תורת זבח השלמים: **איש** חולק ואפי' בעל מום. לאו מהכא נפקא אלא מקרא אחרינא דכתיב (ויקרא ו) כל זכר לרבות בעל מום ולא אצטריך להך דרשא דהכא אלא לומר לך שאין כהן קטן חולק ואפי' תם: **וקאמר** דלית בה דין חלוקה כלל. פירוש שאינו יכול ליטול ממון אחר של חבירו כדמפרש בברייתא אבל אין לפרש אין דין חלוקה כלל אפי' מיניה וביה דהא אשכחן בכמה דוכתין חלוקה גבי קדשים כדתנן פרק שואל (שבת דף קמח:) מטילין חלשים בקדשים ובפ"ק דפסחים (דף ג:) נמי הגיעני כפול וכיון דלית בה דין חלוקה אינו יכול לקדש בו אשה דהא בהא תליא: **מאי** חולקין חוטפין. כלומר לעולם אין בו דין חלוקה והאי חולקין חלקו המגיעו קאמר וכשאינו מגיע לו כי אם מעט חוטף חלק חבירו ואוכלו כדקתני סיפא מעשה באחד שחטף חלק חבירו וא"ת כיון שדרכן לחטוף אמאי קרו לההוא חמצן טפי מאחרים וי"ל לפי שחטף חלק הגרגרן כמותו אבל האחרים לא היו חוטפין אלא מחלק הצנועין כשמושכין ידיהם:

איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא. פי' בקונטרס דעל כרחך אונסא דאורחא עליה דידיה רמיא שהמעשר אין כאן בו שוה פרוטה שלא ניתן להוציאו אלא בירושלים שאפי' ימכרנו דמיו נתפסין בקדושתו וקידושין צריכין שיהו שוים שוה פרוטה הילכך אי הוה ידע מעיקרא דמעשר הוי כיון דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדש לה ביה דשכיח לאיתנוסי גבי איתתא טפי מגברא משמע מתוך פירושו שלא יחולו הקידושין במזיד עד שיהו בירושלים וקשה דפריך בבכורות (דף ט:) והרי מעשר שהקפידה תורה בכסף צורה פי' כשפודה אותו צריך לפדותו בכסף שיש בו צורה וקאמר ר' יהודה במזיד קידש ומאי פריך והא איהו

לא אמר שיגמרו עד שיהיה המעשר בירושלים ואירושלים לא הקפידה תורה בכסף צורה דכתיב (דברים יד) ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך אלא ש"מ מקודשת אפי' בגבולין אם קבלה את המעשר לכן נ"ל כפירוש הקונטרס שני דפירש אי נמי אפי' דאין אחריות מוטל עליו לא ניחא ליה דתיהוי לה תרעומת עליה לומר לו קדשתני בדבר שלא הועיל לי מיהו קשה דמשמע הכא דמתניי איירי בגבולין ואפי"ה קאמר ר' יהודה דבמזיד קידש דמעשר ממון הדיוט הוא וכן משמע לקמן (דף נד:) דקאמר הפודה מעשר שני שלו מוסיף חומש ומוקי לה כר' יהודה וההיא ע"כ בגבולין איירי דאי בירושלים אין פודין בו מעשר שני אלמא משמע דמעשר שני ממון הדיוט הוא לר' יהודה אפי' בגבולין וקשה מפרק חלק (סנהדרין דף קיב:) דמשמע התם דבגבולין כ"ע לא פליגי דממון גבוה גבי עיסת מעשר שני ר"מ פוטר מן החלה וחכמים מחייבין ואמר רב חסדא מחלוקת במעשר שני בירושלים דר"מ סבר ממון גבוה הוא ורבנן סברי ממון הדיוט הוא אבל בגבולין דברי הכל פטורים וי"ל דאע"ג דלר' יהודה ממון הדיוט הוא אפי' בגבולין מ"מ קאמר רב חסדא דלאו עיסה היא להתחייב בחלה הואיל ואין ראויה שם לאכול: אף במכר לא קנה. ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לר"מ אלא באוכל הקדש אבל במוציא הקדש אין לו מעילה דכל מקום שהוא שם הקדש חל עליו דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתיה כיון דאי הוה ידע לא הוה מפיק אבל במזיד קידש דר"מ לטעמיה דאמר הקדש במזיד מתחלל ומפיק לה מקרא (או מעלה מעל) ואין מעילה אלא בשינוי כלומר במזיד דאם ירצה לגוזלו יקננו מיד וזה שינה היכא דקידש במזיד וראיה. דמעלה מעל הוי במזיד דכתיב (במדבר ה) גבי סוטה גבי איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל והתם על כרחך במזיד קאמר דודאי כשמזנה מזידה היא וקרא דונתן הכסף וקם לו למצוה בעלמא דבלאו כסף הוא מתחלל אם ירצה לגוזלו ומיהו במעשר קאמר רבי מאיר דבין בשוגג ובין במזיד לא קידש דבמעילה הוא דגלי קרא דבמזיד מתחלל אבל מעשר דכל היכא דאיתא שם מעשר עליו ורבי יהודה סבר ממון בעלים הוא ולכך במזיד קידש דממונא הוא אבל בשוגג לא משום טירחא דאורחא:

בכתנות כהונה. פ"ה משנתנו דקתני לא קידש אלמא לא מתחלל במקדש בכתנות כהונה שלא בלו וראויין לעבודה וכל זמן שראויין לעבודה אין מעילה בשגגתן שלכך הוקדשו בתחילה ליהנות בשגגתן בכל עת שלא יתכוין לחללם שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיהו הכהנים זריזים כמלאכי השרת להפשיטן בגמר העבודה ולא ישהום עליהם אחר עבודה כהרף עין וא"ת א"כ היכי קאמר ר' יהודה דבשוגג קידש וגם במזיד אליבא דר"מ הרי לא נתחללו דהא כלי שרת הן וכלי שרת אמרי' די ש מועל אחר מועל ואין יוצאין לחולין וי"ל דאיירי דאותן כתנות לא נתחנכו עדיין לעבודה דאז אין קדושת כלי שרת עליהם אלא קדושת בדק הבית כדאמר פ"ק דסנהדרין (ד' טז:.) עבודתן מחנכתן: **מועלין** בחדתין ואין מועלין בעתיקין כו'. כך היה הענין של הבאת שקלים בא' באדר משמיעין על השקלים להביא וכל אותו חדש היו מביאין שקליהם בלשכה עד פרוס חג הפסח היינו אחד בניסן ותורמין מהן תרומה ראשונה שבגי פרקים בשנה תורמין בפרוס הפסח ובפרוס עצרת ובפרוס החג כלומר כל השקלים הבאים מאחד באדר עד אחד בניסן נותנין אותן תוך הלשכה ותורמין מהן תרומה ראשונה בשלש קופות של שלש סאין ומהן היו לוקחין כל קרבנות צבור עד פרוס עצרת לפי הצורך ומן המותר של אותן קופות פליגי [תנאי] התם (בשקלים פ"ד מ"ד) חד אומר שעושין מהן רקועי פחין צפוי למזבח וחד אומר שעושין מהן קיץ למזבח והנשאר מן הלשכה לאחר שנתמלאו הקופות נעשו שיריים לחומת העיר ומגדלותיה ומניסן ואילך המביא שקלו נותנו בתקלין חדתין פירוש שופרות הנקראים כך רחבים למטה וקצרים למעלה ועל שם שנותנין לתוכן שקלים חדשים משנה זו נקראים תקלין חדתין ומשמגיע אחד בסיון דהיינו פרוס עצרת תורמין תרומה שניה שנותנין שקלים שהובאו בתקלין חדתין לתוך אותן שלש קופות כדי להקריב קרבנות ציבור עד פרוס החג ומפרוס עצרת המביא שקלו כמו כן נותנו עוד בתקלין חדתין עד אחד בתשרי דהיינו עד פרוס החג ואז תורמין תרומה ג' להקריב קרבנות צבור עד א' בניסן ואם לא מספקא תרומה שלישית עד ניסן בהא פליגי התם (שם ו.) ת"ק סבר יחזור ויתרום פי' מחדתין שבאו בין סוכות לפסח אבל מן השיריים שנשתיירו לאחר שנתמלאו הקופות אין תורמין לעולם ור"מ סבר יקח מן השיריים ומאותן שבאו אחר שכלו שלשה פרקי התרומה דהיינו בין סוכות לניסן ולא משמע מתוך פירוש רש"י אם מועלין בהן או לא אמנם ר' יצחק בן אברהם פירש דמועלין בחדתי לר' יהודה אף לאחר כל התרומה שמא יצטרכו להן לבסוף להקריב קרבנות והכי נמי תני במסכת שקלים (שם) גבי קופות דקאמר התם שלמה שלישית כלומר

שכלתה כל הקופה השלישית חוזר לשניה שלמה שניה חוזר לראשונה שלמו שלשתן יחזור ויתרום פירוש מתקלין חדתין שהובאו אחר החג ואל יתרום משירי הלשכה ר"מ אומר יחזור לשיריים שהיה ר"מ אומר מועלין בשיריים שמא יצטרכו להם לבסוף והשתא סבר כמאן דאמר יחזור ויתרום ולכך מועלין בחדתין שמא יצטרכו להם אבל לא בעתיקין פירוש דהיינו שופרות אחרים וכתוב עליהם תקלין עתיקין דמי שלא שקל אשתקד מביאו לשנה הבאה ונותנו לתוך שופר זה ואין מועלין בהן לפי שתורת שירי הלשכה עליהן ועושין מהן חומות העיר ומגדלותיה ר"מ אומר מועלין אף בעתיקין שהיה ר"מ אומר מועלין בשירי הלשכה ור"מ לטעמיה דאמר התם שלמו כולם חוזר לשיריים ודומין זה לזה דכי היכי דחוזרים לשיריים ה"נ חוזרים לעתיקין אם יצטרכו וא"ת והיכי מצי לתרום מעתיקין לקרבנות ציבור הא בעינן תרומה חדשה כדדרשי בר"ה (דף ז.). הבא מתרומה חדשה מעולת חדש בחדשו וי"ל דהיינו למצוה אבל היכא דלא אפשר עבדינן אי"נ י"ל כיון שבאו בשנה זו כלומר שלא היה שנה תמימה מן ההבאה שפיר קרינא ביה תרומה חדשה ומתוך כך ניחא קושיא אחרת שמקשין העולם דבמסכת שקלים (דף ז.). אמר אבני מזבח ועזרות וההיכל מועלים בהם ופריך התם וכי יש מעילה בשיריים הרי משיריים נעשין וכי תימא ר"מ היא דאמר מועלין בשיריים כלום אמר ר"מ אלא בתוך שנתו ואנו חוץ לשנתו קיימינן שהרי מזבח והיכל כמה שנים יש שנעשו וקשה דהא ר"מ אמר הכא מועלין בעתיקין אע"ג דעברו שנתן וא"כ מצינו לאוקמי כוותיה ההיא דמסכת שקלים ומאי פריך התם כלום אמר ר"מ ולפי מה דמתרצינן הכא דקרינן ביה תרומה חדשה מאחר שהובא בשנה זו ניחא שפיר הא דלא מצינו לאוקמי ההיא דהתם כר"מ: **אימא** ר' יהודה. מכאן משמע דליג לעיל גבי אין מועלין בעתיקין דברי רבי יהודה דאי גרס ליה הל"ל איפוך אלא ודאי סתמא נשנית וגם ר"ת מחק מספרו:

ב

-

נד

דף

תרי תנאי ואליבא דר' יהודה. פ"ה איכא למ"ד ירושלים מקדשא שאם יטול מאבני החומה לבנותם בביתו מעל ואיכא למ"ד לא מקדשא מיהו קשה דבפי שני דייני גזירות (כתובות דף קו:) תני אבני מזבח וההיכל

והעזרה באין מבדק הבית חוץ לחומת העזרה כגון חומת העיר באין משירי לשכה ובמסכת שקלים (דף ז.ו.) תניא אבני מזבח וההיכל והעזרות משירי הלשכה חוץ לחומת העזרה כגון חומת העיר באים מלשכת בדק הבית וי"ל דבהא פליגי דההיא דשני דייני גזירות ס"ל אין מועלין בשירים וכמאן דאמר ירושלים אינה קדושה והכי קאמר דאבני מזבח וההיכל והעזרות דקדושים באין מבדק הבית דקדוש כמו כן וחומת העיר דאינו קדוש בא משירי הלשכה וההיא דמסכת שקלים דקאמר אבני מזבח וההיכל והעזרה באין משירי לשכה סבר דמועלין בשירי הלשכה ולכך עושין מהן דבר קדושה וכ"ש מבדק הבית דקדיש טפי חוץ לחומת העזרה כגון חומות העיר ומגדלותיה באין מבדק הבית כלומר אף מבדק הבית דקדוש קדושה גדולה דקסבר ירושלים קדשה: **קרבן** מי מחייב. דלא היה חייב בהוצאה אלא באכילה או בהנאת הגוף: **גמר** קדש קדש ממעשר. וא"ת א"כ ל"ל הלולים דדריש מיניה בפ' כיצד מברכין (ברכות דף לה.) אחליה והדר אכליה תיפוק ליה מהך ג"ש וי"ל דאי מג"ש לא הוה ידעינן דפדיון רבעי נוהג אלא בזמן שמעשר שני נוהג ולא בשנה שלישית אי נמי ה"א מאי חזית דגמר ממעשר נילף משביעית שתופס דמיו ואינו יוצא לחולין (אבל מאחר דגמרי מהלולים שאינו תופס דמיו גמר ממעשר): **לעיל** לא אמרו אלא לענין אכילה. הא דנקט אכילה לאו דוקא דה"ה אם היה שמן דהקדש והדליק בו הנר דמעל שהרי כילה אותם מן העולם וא"ת א"כ אמאי מועלין בחדתין וי"ל דהתם נמי איירי ששקל כנגדן משקולות שנהנה מגוף השקלים והוי כמו אכילה ולא אתא אלא למעוטי הוצאה: **שילח** ביד פיקח ונזכר כו'. וא"ת אמאי לא מייתי מרישא דקאמר שילח ביד חרש שוטה וקטן עשו שליחותו גזבר מעל לא עשו שליחותו חנוני מעל אלמא היכא דהוי שוגג חייב קרבן מעילה וי"ל דמההיא לא מוכח אלא דבשוגג מתחלל אבל דבמזיד לא מתחלל לא שמעינן ומהך דהכא שמעינן תרי מדקאמר נזכר עד שלא הגיע אצל חנוני חנוני מעל ולא בעל הבית אלמא משמע דבמזיד אינו מתחלל ומדקאמר חנוני מעל לכשיוציא מכלל דבשוגג מתחלל: **[ועי' תוס' ברכות לה. ד"ה** אחליה ותוס' ב"ק סט: ד"ה קודש]

אמר רב אושעיא בבא לחוב בדמיהן. פירש בקונטרס איהי ודאי לא מקרבה ומיירי בבא להתחייב בדמיהם פירוש אדם זה המוצאה קבל עליו לתקן כל הספק שעליה ורוצה להוציאה לחולין והכי קאמר חיישינן שמא עולות ויביא ב' בהמות או ב' דמים ויאמר אם זו עולה תהא מחוללת על זו והאחרת תהא שלמי נדבה ואם היתה זו שלמים תהא מחוללת על זו והאחרת תהא נדבת עולה ורבי מאיר היא דאמר הקדש כו' משמע מתוך פי' הקונטרס דצריך שיחלל הקדושה שעל הבהמה הנמצאת על אותה שהביא ובדרך חילול דוקא וקסבר ר' מאיר דנפדין תמימים וקשה שהרי לא מצינו דסבר רבי מאיר דתמימים נפדין יותר משאר תנאים ולא שייך זה כלל בפלוגתא דידיה ור' יהודה לכך פר"י דלעולם קסבר בעלמא דתמימים אינם נפדין כגון דרך חילול והכא מיירי שנתכוון לגוזלה ולקנותה מיד המקדיש ולזכות בה ולשנות בה ובכה"ג שרי ואחר שהוציאה לחולין עלה בדעתו לחוב בדמיהן כדפרישית: אין מועל אחר מועל. פירש בקונטרס אין מעילה זו אחר זו בקרן אחד של הקדש דכיון שמעל בה הראשון יוצא לחולין אלא בהמה וכלי שרת בלבד תימה דבתוספתא דמעילה (פ"ב) תניא קרדום של הקדש ביקע בו ובא חבירו וביקע. בו כולן מעלו נתנו לחבירו וחבירו לחבירו הוא מעל וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה והשתא היכי דמי אי האי קרדום כלי שרת כי נתנו לחבירו אמאי לא מעל חבירו הא אמרינן יש מועל אחר מועל בכלי שרת ואם אינה כלי שרת אמאי אמר כולן מעלו הא אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת בלבד ויש לומר דלעולם מיירי בקרדום שאינה כלי שרת ולא קשה מידי דהא דאמרי' הכא דאין מועל אחר מועל היינו כשהוא סבור שהכלי של חבירו ואז הוא מתכוין לגוזלה היכא דנתנו לחבירו כדין שליחות יד בפקדון דהיכא דמתכוין להוציאו מרשות לרשות נקרא גזלן על כל הפקדון אפילו לא הוציאן אלא מקצתן אבל האי דתוספתא דקאמר בא חבירו וביקע בו ובא חבירו וביקע בו דכולן מעלו מיירי דכל חד וחד יסבור שהוא שלו ואינו מתכוין להוציאו מרשות לרשות אלא ליהנות ולהניחו אחר ההנאה ואז כשיהנה לא ימעול אלא כפי טובת הנאה שיש לו במלאכה ומשום הכי אמרינן שלא יצא לחולין ומעלו כולן אבל נתנו לחבירו וחבירו לחבירו לא מעל אלא הראשון שהוציאו מרשותו לרשות ונהי נמי דסבר שהיא שלו מ"מ מתכוין הוא להוציאו מרשותו לרשות חבירו ולפיכך צ"ל בא חבירו ורכב עליו ובא חבירו ורכב עליו כולן מעלו ואע"ג שנתכוין לגוזלו ולהוציאו מרשות לרשות דאם לא כן מאי איריא בהמה וכלי שרת אפילו בקדשי בדק הבית יש מועל אחר מועל היכא דאינו מתכוין להוציאו מרשות לרשות אלא ליהנות ממנו ולהניח

כדפרישית אלא לעולם מיירי שמתכוין לגוזלה ואפ"ה אמרינן דכולן מעלו כדפרישית וראיה לחלק בין נהנה מדבר שסבור שהוא שלו לדבר שהיה סבור שהוא של אחרים מההיא דאמרינן (מעילה דף כ.). גבי נטל אבן או קורה של הקדש לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ופריך מכדי משקל שקלה מה לי שקלה הוא מה לי שקלה חבירו ומוקי רישא דלא מעל באבנים מסורות לגזבר שאינם יוצאים מרשות הקדש וגם הגזבר לא נתכוון לגוזלם אלא ליהנות מהם דסבור שהם שלו וסיפא דקתני הוא מעל מיירי שנתכוון להוציאם מרשות לרשות כדקתני נתנם לחבירו הוא מעל ועוד ראיה מההיא דפרק אלו נערות (כתובות לד:) דקאמר התם הניח להם אביהם פרה שאולה כסבורים הם דשל אביהם היא טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול אבל כסבורים שהיא דפקדון וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר שלם אם כן מצינו חילוק בין סבור שהוא שלו לסבור שהוא של אחרים: **קדשים** קלים מי שמעת ליה. אם היא של קדשים קלים מה תקנה נעשה לה אפילו נתכוון לגוזלה לא תצא לחולין כיון דליכא מעילה בהן דבשלמא קדשי קדשים כגון בדק הבית וחטאת דין הוא שיצאו לחולין על ידי מעילה שמועל בהן ואם תאמר מאי קשה ליה ולא יוציאנה לחולין אלא יביא בהמה אחרת ויאמר אם זו עולה הרי אני גוזלה וזו תהא עולה תחתיה ואם היא קדשים קלים כגון שלמים היא עצמה תהא שלמים ולא יקריב אלא היא ואחרת לעולת נדבה ויש לומר דאי אפשר למיעבד הכי שהרי יש לספק בבהמה זאת הנמצאת משום חששת בכור ומעשר דלא הושוו

דף - נה - ב

מתנותיהם ומתנות של שלמים דשלמים טעונין שתי מתנות ובכור ומעשר מתנה אחת ולא יכול להקריבה אלא צריך להמתין עד שיתמום ולא רצה לתרץ שימתין לה עד שיתמום ואז יאמר אם שלמים תהא מחולל על מעות הללו דנהי דקדשים קלים אינם מחוללים היינו כל זמן שהם תמימים משום דמשמע ליה לרבי אושעיא הא דקתני זכרים עולות ונקבות זבחי שלמים הוי מיד שמצא הבהמה מצי למיעבד הכי בלא המתנה עד שיתמום: **דמייתי** נמי תודה. וא"ת ואמאי צריך להביא בהמה אחרת לתודה באותה עצמה שיעשה זבחי שלמים יתנה ויאמר אם

אינה שלמים תהא תודה ואי משום המתנות הוו שוין ואי משום דלא שוו באכילתן דשלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד ותודה ליום ולילה ואין מביאין קדשים לבית הפסול ע"כ האי תנא קסבר דמביאין מדקתני בסמוך פסח שלא בזמנו שלמים ואע"ג דפסח אינו נאכל אלא ליום ולילה ושלמים נאכלים לבי ימים ולילה אלמא לא חייש מן האכילה וי"ל משום דתודה בעי לחם וא"ת לייתי לחם ויתנה אם היא תודה הרי לחמה ואם היא שלמים תהא הלחם נדבה הא אין לחם בא נדבה וחולין בעזרה הוא כדאמרינן בפרק התודה (מנחות דף פ:): **ודילמא** אשם הוא. ואם תאמר ויתנה באותן של שלמים דהא שוו במתנות ואי משום סמיכה דשלמים טעונין סמיכה ואשם אין טעון סמיכה הא סמיכה לא מעכבא ואי משום אכילה הא קסבר דמביאים קדשים לבית הפסול ויש לומר דאין להתנות אשם בשלמים שהרי שלמים טעונין נסכים ואשם אין טעון נסכים ואין לומר שיתנה לנסכים ויאמר אם היא שלמים מוטב ואם לאו יהו נסכי נדבה שהרי אין נסכי חובה ונסכי נדבה שוין שנסכי חובה לספלים ונסכי נדבה מזלפן על גבי אישים. : **ודילמא** אשם נזיר ואשם מצורע הוא. ואם תאמר אשם מצורע מיהא יתנה בשלמים שהרי שוין הן בנסכים ויש לומר דעיקר קושיא מאשם נזיר ואשם מצורע נקט אגב אשם נזיר עוד י"ל דבאשם מצורע איכא חששא אחרינא שצריך ליתן מדמו על בהונות מצורע והכא ליכא מצורע עוד אמר ה"ר שמשון מקוצי דאין לומר שיתנה אשם בשלמים דשמא היום או למחר ידע בעל האשם שנאבד האשם ויביא אחר תחתיו ולא ידע שנמצא ויהיה אותו שיביא חולין לעזרה משום דהוי אשם שנתכפרו בעליו באחר (ולמיתה) [ולרעייה] אזלא והשתא ניחא דלא מצי להקשות מידי אבל בעולה ליכא למיחש להא אם יביא עולה אחרת שהרי עולה בא נדבה: **שלא** בזמנו הוי שלמים. וא"ת כיון דמזהר זהירי בפסח איך יבא לידי פסח שלא בזמנו וי"ל דלפעמים הפסח חולה ומפריש אחר או שמא מיירי בפסח שנטמאו בעליו אי נמי כגון שהפריש שני פסחים לאחריות שעכשיו לא נקרב אלא אחד מהן ונשאר אחר זמנו: **אשתכח** בת שנתה מאי. אבל לעיל גבי אשם לא מצי למיבעי אשתכח בת שתי שנים מאי לפי שנוכל לומר שיהיה תקנה ברעייה דכל שבחטאת מתה באשם רועה ואם כן תרעה עד שתסתאב והדמים יהיו לקייץ המזבח אבל בחטאת אין בה תקנה כלל ומשום הכי בעי גמרא ומאי תקנתיה וא"ת לעיל דקאמר זכרים עולות ליחוש דילמא שעירי רגלים וראשי חדשים שהם חטאות צבור והם זכרים וא"כ אמאי לא בעי גמרא לעיל כי הכא דילמא חטאות צ"ל דלהא ליכא למיחש דהא לב ב"ד מתנה עליהם שאם נאבדו יהיו חולין: **אין** לוקחין בהמה במעשר שני.

פירש בקונטרס חוץ לירושלים משום דכתיב (דברים יד) וצרת הכסף בידך דהתורה הקפידה בכסף צורה ועוד שמא תכחש בטורח הדרך ולא נהירא דהא דבעינן כסף צורה היינו דוקא דרך חילול כגון לקנות דבר שאינו אוכל שאז צריך לחזור ולמכור אבל במקח להוליך בהמה ולאוכלה בירושלים שרי ולא בעינא כסף צורה והכי נמי אמר בהגוזל קמא (ב"ק דף צז:) מי שיש לו מעות בבבל שאינם יוצאין בירושלים זבין בהמה בבבל וממטי לה בירושלים אלמא לא בעינן כסף צורה מיהו ללישנא דשמא תכחיש לא קשה כולי האי דאיכא למימר דיותר טוב לקנות בהמה ולהעלותה לירושלים ואע"ג שמתכחשת מטורח הדרך מלהביא המעות של בבל שאינם יוצאים בירושלים אבל ללישנא דכסף צורה קשה טובא כדפרישית לכך נראה לר"י לפרש דהיינו טעמא דאין לוקחין בהמות כו' גזירה שמא יגדל עדרים ועדרים והכי נמי אמרינן בפרק לולב הגזול (סוכה דף מ:) דקאמר התם מעות מעשר שני מתחללין על בהמה חיה ועוף בין חיים בין שחוטים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים על שחוטים מתחללין על חיים אין מתחללין ומסיק מחלוקת בזכרים אבל בנקבות דברי הכל אין מתחללין על חיים שמא יגדל מהם עדרים ובזכרים פליגי אי גזרינן זכרים אטו נקבות אי לא דרבי מאיר לא גזר ורבנן גזרי והכא דקאמר אין לוקחין גזירה זכרים אטו נקבות ואם תאמר כיון דטעמא הוי משום גזירה אמאי קאמר התם לשון מתחללין דמשמע אפילו דיעבד לא מהני והא אמר בכל דוכתי דכל דבר שהוא דרבנן בדיעבד מהני ואם כן מחללין מיבעי ליה דכוותיה אמרינן בפרק הזהב (ב"מ דף מה:) דקאמר התם אלא מאי דרבנן אין מתחללין אין מחללין מיבעי ליה ויש לומר כיון דבההיא דלולב הגזול יש תקנה לעשות לומר יחזרו דמים למקומן כדקאמר הכא משום הכי קאמר דאפילו דיעבד לא מהני דאי אמרינן מהני כך לי דיעבד כמו שהיה עושה אותו בתחלה:

א

-

נו

דף

ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם. פי' בקונט' דכופין המוכר להחזיר הדמים דמקח טעות הוא דאם היה יודע שמעות מעשר הן לא היה לוקחה דטריחא ליה מילתא להוליכה לירושלים והמעות הוה ניחא ליה לאמטויינהו וא"ת מה קנס הוא למוכר בהך אדרבה ריוח הוא לו שיפטר

לעלות לירושלים כי המעות של מעשר שני אינן בידו כיון דאמרינן יחזרו למקומם וי"ל דודאי קנס הוא לו מה שאנו אומרים יחזרו דמים למקומם דבלאו חזרת המקח יכולים לפוטרו מלהעלות המעות לירושלים שהיינו מצריכים הלוקח לחלל קדושת מעות המעשר שביד המוכר מאחר שהמוכר לפנינו והיה הלוקח מעלן לירושלים והיינו דפריך ליקנסיה ללוקח שיאכל כנגדן בירושלים ויחלל עליהם קדושת מעות המעשר שביד המוכר: **במזיד** תעלה ותאכל במקום. וקשה כמאן אתיא הך ברייתא אי כרבנן הא אמרי. אין מתחללין אפי' דיעבד ואי כר' מאיר אפי' לכתחילה מחללין דהכי איתא בתוספתא דמסכת שביעית (פ"ו) דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין על חיה ועוף ועל הבהמה בעלת מום והא דנקט לעיל מתחללין במלתיה דר"מ דמשמע דיעבד משום רבותא דרבנן נקטה לאשמועינן דאפי' דיעבד אין מתחללין ואומר ר"י דאתיא כרבנן ולכך מתחלל הכא על בהמה דמיירי בתמימה דחזיא לשלמים ויביא אותה לירושלים ויאכלה בתורת שלמים והתם מיירי בבעלת מום דלא חזיא לשלמים ולכך אין מתחלל בדיעבד גזירה שמא יגדל עדרים עדרים והכי נמי איתא בתוספתא דמעשר שני בהך ברייתא דקתני במילתיה דרבי יהודה אם היתה בעלת מום או שהיו פירותיו טמאין בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומם ומההיא דהגוזל קמא (ב"ק דף צז:): דקאמר זבין בהמה וממטי לה התם שמא אתיא כר' מאיר דאמר מותר לחלל לכתחילה אי נמי כרבנן ואפילו לכתחילה ומשום תקנת מעות בבל שאינם יוצאים להדיא בירושלים. **אבל** במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין. פי' בקונטרס שלקחה לאוכלה חוץ לירושלים בין שוגג לאו אמתכוין להוציא לחולין קאי דאם כן לאו שוגג הוא והאי מתכוין דקתני אמזיד קאי וה"ק אבל לקחה לשם חולין דמזיד דידיה מכוין להוציא מעשר לחולין הוא בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם שוגג משום שמקח טעות הוא ומזיד דקנסינן ליה למוכר כדאמרינן לקמן לאו עכברא גנב אלא חורא גנב ופריך והאנן תנן ר' יהודה אומר במזיד קידש פירוש כיון דטעות ליכא משום קנסא לא אמרו רבנן דליבטל כי הכא דאמרינן יחזרו דמים למקומם אמר ר' אלעזר מתני' ליכא למיקנסיה כלל דאשה יודעת כו' ולא נתכוונה להוציאו לחולין אבל מוכר זה יודע שהמעות מתחללות על הבהמה וחולין הן בידו ועובר על לפני עור לא תתן מכשול שהרי יודע הוא שהלוקח מתכוין לאוכלה בעירו כך פירש הקונטרס וקשה טובא חדא דאטו ברשיעי עסקינן שפי' שהלוקח מתכוין לאכלה חוץ לירושלים ועוד קשה מאי לפני עור לא תתן מכשול איכא הכא הלא אם לא יקח ממנו יקח מאדם אחר ולא שייך לפני עור אלא דוקא דקאי בתרי

עברי דנהרא כגון מושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח כדאמרינן פ"ק דמסכת ע"ז (דף ו:): ועוד קשה דמשמע מתוך פירושו שהבהמה נתפסת בקדושה והמעות נתחללו וכי משום קנס נאמר יחזרו דמים למקומם והמוכר יאכל הבהמה חוץ לירושלים וליכא למימר שיחזור ויחלל לוקח קדושת הבהמה על מעותיו דהא ארבי יהודה קיימא דסבר לקוח בכסף מעשר אינו נפדה דלא אלים למתפס פדיונו ועוד קשה מאי פריך והאנן תנן רבי יהודה אומר קידש הא לא דמיא כלל דהכא לוקח אמר בפירוש שלא יוליכנה לירושלים אבל הכא האשה אומרת שתוליכנו לירושלים לכך פרי"י אבל במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין כלומר שהתנה עם המוכר שלא תחול קדושת המעות על הבהמה אלא המעות יהו בקדושה ועל המוכר להעלותן לירושלים והיינו מתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין שהקדושה לא תחול על בהמתו יחזרו דמים למקומם דחיישינן שמא יאכלם המוכר חוץ לירושלים שהוא סבור המוכר דפקע מינייהו קדושת מעשר שני ואע"ג שפירש לו הלוקח קסבר שאין ללוקח להפקיע קדושת המעות כיון שמכר לו דבר הראוי להתחלל והשתא פריך שפיר והא תנן במזיד קידש ומעות לא נתחללו ושבקינן להו ביד האשה וסמכינן עלה שתעלם לירושלים הכא נמי למה המכר בטל יעלם המוכר לירושלים ויאכלם בקדושת מעשר ומשני אשה יודעת כו' אבל הכא המוכר אינו יודע לפי שמוכר לו דבר הראוי להתחלל עליו וקסבר שלא הועיל תנאי של לוקח ויצאו לחולין ואם נאמר לו שיוליכם לא יאמין לנו: **מתקיף** לה ר' ירמיה והלא בהמה טמאה. שאינה ראויה להתחלל עליה מעות ואפילו הכי קאמר יאכל כנגדן ולא אמרינן אדם יודע ואם כן גבי אשה נמי הוה ליה למימר דבעל יאכל כנגדן בירושלים ופירש בקונטרס דיאכל כנגדן רוצה לומר והלוקח יקח מעות משלו ויאמר כ"מ שהמעות ביד המוכר יהו מחוללים על מעות אלו ויעלם ויאכלם בירושלים והקשה רבי יצחק בן אברהם הא מוקמא לה בסמוך כשברח המוכר וא"כ היאך הוא יכול לחללם והרי אין אדם מחלל דבר שאין ברשותו כדאמר בפרק מרובה (ב"ק דף סט.) בשמעתא דצנועין דפריך לר' יוחנן דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ופריך מהאי דצנועין שהיו אומרים כל הנלקט מזה יהו מחוללין על מעות הללו אלמא דמשה חלול להקדש ומשני כל המתלקט ופירש ריב"א דאין זה אלא קנסא דקנסוהו ללוקח אבל לעולם המעות קדושים ביד המוכר והר"ר מאיר מפרש שאני הכא שהלוקח יכול לחלל המעשר ביד המוכר משום דזכות הוא לו למוכר וזכין לו לאדם שלא בפניו דהא זכייה מטעם שליחות והוי כמו שליח והכי נמי

אמרינן בנדרים (דף לו:): דבעי התם התורם משלו על חבירו צריך דעת בעלים או לא מי אמרינן זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו או דילמא ניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה ועד כאן לא מיבעיא ליה התם אלא משום דאמר ניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה אבל היכא דלא שייך כי אם זכות כי הכא עבדינן זכותיה אבל בההיא דצנועים ליכא למימר הכי שהרי הגזלנים עצמם אינם יכולים לתקן כלום מה שבידם שהרי אינו שלהם והוי גזל ולא נתייאשו וכיון דאינהו לא מצי עבדי שלוחייהו נמי לא מצי עבדי והשתא ניחא שכשהמעות ביד המוכר יצא לחולין אם יאכל הלוקח כנגדו אע"פ שאין בידו דכיון שהוא זכות למוכר יעשה לוקח שלוחו ויחללנו:

דף - נו - ב

כשברח פ"י ההיא דאין לוקחין עבדים: **הא** לא ברח קנסינן למוכר. כמו ההוא דלעיל דאמר יחזרו דמים למקומם שהוא קנסא למוכר שרוצה למכור בהמתו חוץ לירושלים דקנס הוא כשתחזור לו: **ונקנסיה** ללוקח. פירוש שיאכל כנגדו בירושלים ולא יתבטל ולפירוש ר"מ פריך שפיר שהמעות שביד המוכר יוצאין לחולין על ידי הלוקח אבל לפי ריב"א קשה מאי פריך אדרבה מוטב לקנוס המוכר להוציא איסור מידו מלקנוס הלוקח וישאר האיסור ביד המוכר כלומר המעות שלא נתחללו ושמא יאכלם חוץ לירושלים דכסבור נתחללו וי"ל דלדידיה הכי פריך וליקנסיה ללוקח שילך לבית המוכר ויאמר לו המעות שהן קדושין בידך תהא קדושתן על אלו ואז יצאו לחולין: **מסתברא** כל היכא דאיכא איסור קנסינן ליה. פירוש והיינו המוכר שהרי המעות דמעשר ברשותו הוי קיימא ולפיכך קנסו ליה שיחזרו דמים למקומם והיינו שלא מכר בהמתו וזה דוחק לפירוש ריב"א דפירש דלעולם המעות שביד המוכר קדושים מקדושת מעשר וצריך להעלותן לירושלים א"כ אדרבה זכות הוא לו מהא דאמרן יחזרו דמים למקומם דטוב לו שיחזור לו בהמתו מלהעלות דמיו בירושלים אבל לפירוש הר"ם ניחא אך זה קשה לפירוש הקונטרס לעיל דפ"י גבי אבל מתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין דהמעות יצאו לחולין והבהמה קדושה ועלה קאמר יחזרו דמים למקומם ואם כן לפי סברא זו הוי ליה למקנסיה ללוקח למימר דיאכל כנגדו בירושלים שהרי

האיסור הוא בידו דהיינו בהמה אבל לפירוש [ריב"א] ניתא שהרי האיסור הוא ביד המוכר ואם תאמר לעיל דקאמר גמרא דקנסוהו ללוקח ויאכל כנגדן מאי קנס הוא זה כי נמי אמר יחזרו . דמים למקומם צריך הלוקח להעלות המעות לירושלים וי"ל דהקנס הוי מזה דמסתמא לקח הבהמה ביוקר ממעות מעשר שני ליפטר עצמו מלעלות לירושלים וכשנאמר לו שיאכל כנגדו בירושלים והמקח יהיה שלו יהיה לו הפסד גדול בלקיחת הבהמה שלקח: **המקדש** בערלה כו' אינה מקודשת. פירוש לפי שאיסור הנאה וא"ת אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתו כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כד:) ויש לומר בכאן מיירי דליכא שוה פרוטה אלא כדרך הנאתו אי נמי יש לומר דמיירי שפיר דאיכא שוה פרוטה אף שלא כדרך הנאתו מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתן ואינו כן לא סמכה דעתה והוי . מקח טעות ואם תאמר ואמאי לא חשיב בהך מתניי פיגול ונותר וטמא ויש לומר דבקדשים לא קא מיירי והא דלא חשיב חמץ בפסח משום דקסבר כרבי יוסי הגלילי דשרי בהנאה בפרק כל שעה (שם דף כג.) והא דלא חשיב עבודת כוכבים משום דלא שייך למיתני ביה מכרן וקידש בדמיהן מקודשת שהרי עבודת כוכבים תופסת דמיה ושביעית אחר הביעור: **מנין** שלא יצבע בו . אע"ג דאמרינן לא יהנה אצטריך לאשמועינן שלא יצבע דס"ד דשרי משום דחזותא לאו מילתא היא ואיצטריך לאשמועינן שלא ידליק דסלקא דעתך דשרי משום דמכלה אותו קמ"ל דאסור בכל ענין וכדרך הנאתו אבל שלא כדרך הנאתו שרי . [וע"ע היטב תוס' ב"ק קא . ד"ה ולא יצבע]:

א

-

נז

דף

כפרה כתיב בה כקדשים . דכתיב (דברים כא) כפר לעמך ישראל וקדשים אסורין בהנאה שהרי מועלין בהן תימה דבכריתות (דף ו.) מפיק ליה מוערפו שם שם תהא קבורתה וי"ל דתרוייהו צריכי דאי משום כפרה ה"א דוקא מחיים אסורה בהנאה כמו קדשים אבל לאחר עריפה מותרת כיון שנעשית מצותה להכי אצטריך וערפו שם ואי מוערפו שם לחוד ה"א דוקא לאחר עריפה אסורה בהנאה אבל מחיים לא להכי אצטריך כפרה אי נמי יש לומר דהא דקאמר הכא כפרה כתיב בה לא עיקר דרשא היא דהא איצטריך לדרשה אחריתי כדאמרינן בפ' קמא דחולין (דף יא.)

דילמא טריפה היא וכי תימא מאי נפקא לן מינה כפרה כתיב בה כקדשים
אלא עיקר דרשה דהכא הוי מוערפו שם. : **משעת** שחיטה. פיי ומשולחת
נמי תיאסר משחיטת חברתה עד השילוח ואין לפרש משעת שחיטה
בשחווטה ובמשולחת ליכא איסור כלל דהא תנא צפורי מצורע דמשמע
תרוייהו: **מי** אית ליה גבול אחרינא. דאין לומר הבאת ציפורים כמו
הורדת עגלה ערופה דהא הורדת עגלה ערופה כתיב בפרשה (דברים כא)
והורידו זקני העיר את העגלה אבל הבאת ציפורים לא כתיב אבל לקיחה
כתיבה דכתיב (ויקרא יד) ולקח למטהר: **וזה** אשר לא תאכלו לרבות
השחווטה. וא"ת להך תנא איסור הנאה מנא ליה אליבא דחזקיה דאמר
לא תאכלו לא משמע איסור הנאה וי"ל דגמרי איסור משולחת משחווטה
מה שחווטה אסורה אף משולחת אסורה ואיסור דמשולחת הנאה הוא
דמחיים לא שייך אכילה: **שחטה** ונמצאת טריפה. פירש בקונטרס
דקס"ד כשבדק בסימנין נמצאת שנטרפה בשחיטה כגון שנקב הוושט דאי
נטרפה מעיקרא כגון ניקב קרום או נחתכו רגליה לא שייך למיתני נמצאת
והיינו דקאמר גמרא אמאי מותרת בהנאה כלומר איסור שבה היכן הלך
ומשני שנמצאת טריפה בבני מעים ולא חל בשעת שחיטה אלא מקודם
שחיטה ולהכי מוקי לה בטרפות דבני מעיים דאי הוה מוקי לה בטרפות
שבחוץ וקודם שחיטה לא הוה קרי ליה נמצאת אלא השוחט טריפה אבל
בטרפות דבני מעיים נקרא שפיר נמצאת שהרי אינו נראה וקשה כי נמי
נמצאת טריפה שנקבו הדקין שמא הטרפות בא אחר הלקיחה וא"כ
אמאי מותרת תאסר מספק לכנ"ל דמעיקרא ס"ד שוחט ונמצאת טריפה
כגון שנקבו הדקין ופריך אמאי מותרת שמא אחר לקיחה היה ומשני
שנמצאת טריפה בבני מעיים כגון שניטל הכבד או טרפות אחרת שודאי
היה משנולד: תנאי היא נאמר מכשיר כו' אף מכשיר האמור בחוץ עשה
בו מכשיר כמכפר. פיי בקונטרס מכשיר היינו ציפורי מצורע ומכפר עגלה
ערופה תימה דהכא משמע דילפינן ציפורים דאסורים בהנאה מעגלה
ערופה ובכריתות (דף כה.). משמע דילפינן עגלה ערופה מציפורים ויש
לומר דמעיקרא צריך למילף ציפורים מעגלה ערופה דמה עגלה ערופה
אסורה לכל הפחות משעת עריפה אף ציפור דמשולחת אסורה לכל
הפחות איסור דשייך בה והיינו על כרחך מחיים קודם שנשתלחה וכיון
דאשכחן איסור מחיים במשולחת אם כן שפיר יליף התם עגלה ערופה
דנאסרת מחיים מציפור המשולחת ואחר כך ילפינן ציפור השחווטה
דנאסרה אף מחיים דהיינו משעת לקיחה מעגלה ערופה: **הרי**

הרי רובע ונרבע בעדים דבעלי חיים נינהו ואסירי. להכי נקט עדים דאי על פי עד אחד או על פי בעלים אינם אסורין להדיוט ואם תאמר לפי ר"ת דמפרש דשור הנסקל שרי בהנאה כל זמן שהוא חי אלא עד אחר הסקילה וכן נמי קאמר ברובע ונרבע אם כן קשה מהכא דמאי קאמר דבעלי חיים אסירי דמשמע אסורין בהנאה אף מחיים ולפי שיטתו לא נזכר כאן הנאה כלל אלא הי"פ לא מצינו בעלי חיים דאסירי כלומר שהזהיר הכתוב שלא לשוחטו כדי לאכול הבשר ופריך הרי רובע ונרבע דבעלי חיים נינהו ולא הזהיר הכתוב אלא לשוחטן כדי לאכול הבשר אבל ליהנות מהם כל זמן שהם חיים ודאי מותר: כל שעומד תוך העיר ויזרקנה חוץ לחומה. פי הקונטרס דבשדה לא מהני שילוח דבעינן ושלח על פני השדה וקשה שהרי מצורע היה ונטהר חוץ לעיר שהרי אסור ליכנס לפניו מן החומה וי"ל דשמא אחר כפרה היה הכהן נושאה או הוא או שלוחו לעיר ומשלחה חוץ לעיר: מה שלי בשלך אסור. פי בקונטרס אסור בהנאה לפי שאין להם מי יתירם דכיון דהוקדשו אינן יכולין להיות מותרים אלא ע"י זריקה מתרת בקדשים ואלו שנשחטו בחוץ אין נזרקין והקשה הר"מ דכמו כן מצינו שזריקה מוציאה מידי מעילה ואפילו הכי אמרינן (מעילה דף יב.) קדשים שמתו יצאו מידי מעילה ואע"ג שלא נזרק הדם וכמו כן נאמר שהשחיטה תוציא מידי איסור אבר מן החי ויהיו מותרים באכילה לפיכך פירש הר"ם מה שלי בשלך אסור ואין להם תורת קדשים לעלות למזבח לפטור הבעלים אף שלך בשלי לא היה להם תורת חולין ולא חזו להתרה דשייך בהו דהיינו אכילה: תלמוד לומר ושחטו ושחט אותו ושחט אותו. פי בקונטרס דתלתי קראי צריכי חד לחיה וחד לעופות וחד לאיסור אכילה בדיעבד כדמפרש גמרא אם אינו ענין לשחיטה תניהו לאכילה דלבעלי מומין לא איצטריך קרא אף לשחיטה כדמפרש טעמא שהרי הוא מין הכשר והספר רוצה להביאו מסברא ולא צריך קרא אע"ג דבחיה נמי קאמר מרבה אני את החיה שישנה בשחיטה כבהמה משמע דבלאו קרא מייתי לה ויש לומר דה"ק מרבה אני את החיה בדוחק אי לאו קרא אבל כיון דאיכא קרא נוקי בה קרא אבל בעלי מומין יותר שוין מין הכשר וישנו בשחיטה עוד י"ל ת"ל ושחטו ושחט אותו ושחט אותו דמשמע דמצריך ג' קראי חד לבעלי מומין וחד לחיה וחד לעופות ואיסור אכילה בדיעבד נפקי לה מקרא דתמימים דכי היכי דנפקא לן דאסירי לאכול

תמימים מוזבחת ואכלת כמו כן נמי אסור הני מאחר דנפקא לן דאסור לשוחטן בעזרה דנאמר דקרא דמה שאתה זובח קאי אכולהו :

א

-

נח

דף

אלמא חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. וא"ת הא משמע דאיכא איסורא דרבנן דהכי משמע לישנא וא"כ היאך מקדש בהן והאמר רב בפ"ק דפסחים (דף ז.). דהמקדש מו' שעות ולמעלה ואפילו בחיטי קרדנייתא דאינם אסורים אלא מדרבנן אין חוששין לקדושין וי"ל דהתם איכא מיהא שעות דאורייתא לפי מה שפיר ר"ת התם אבל הכא ליכא אלא איסורא דרבנן ולפי' הקונטרס נמי לא קשה מידי למסקנא דהא אפילו לר"ש אינה מקודשת: **וכן** חיה שנשחטה בעזרה. וע"כ דאורייתא נשרפים כדמוכח פרק כיסוי הדם (חולין דף פה:). דקאמר התם אא"ב דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא היינו דגזרינן חיה אטו בהמה וניחא מה דקאמר וכן חיה אלא אי אמרת לאו דאורייתא מאי וכן חיה היא גופה אינה אלא דרבנן ואנן נגזור: **ושני** כתובים הבאים כאחד אין מלמדין. תימה היכי הו' ב' כתובים הבאים כאחד הא לא אתי שביעית מעבודת כוכבים דאיכא למיפרך מה לעבודת כוכבים שכן אסורה בהנאה וי"ל מ"מ נכתוב שביעית וניתי עבודת כוכבים מינה וכהאי גוונא מיקרי שפיר ב' כתובים הבאין כאחד בכמה דוכתי. ולא בעינן שיהא כל אחד יכול ללמוד וא"ת אכתי אי לא כתיב עבודת כוכבים לא הוה ידעינן דינא דעבודת כוכבים משביעית שהרי אינם שוים דשביעית אחרון אחרון נתפס והראשונים יוצאים לחולין ובעבודת כוכבים (ע"ז דף נד:). איכא למאן דאמר חליפין וחליפי חליפין אסורין ואפילו למאן דאמר חליפי חליפין מותרים אכתי לא הוי כשביעית שהאחרון נתפס וי"ל מדכתיב (דברים ז') כי חרם הוא דמשמע מינה דלדרשא אתא לומר דעבודת כוכבים ושביעית הו' ב' כתובים הבאים כאחד דליכא למימר דאיצטריך לגופיה לאשמועינן דחליפי חליפין מותרים דהא ידעינן מדכתיב (שם) כמוהו דמשמע שאינו עושה כיוצא בו אלא פעם אחת:

דף - נח - ב

מימיו מי מערה. פי' בקונטרס מים סרוחים ובחנם דחק לפרש כן דמצי לפרש מי מערה ממש כלומר מכונסים ואינן מים חיים ואנן מים חיים בעינן ואפרו אפר מקלה פירוש שעבר על דברי תורה דכתיב (דברים ד) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים מה אני בחנם אף אתם בחנם וזה שעשה בשכר עבר על דברי תורה ומקרא ממש לא נפק ליה דהא לא שמעינן מיניה היכא דעבד בשכר דלא מהני אלא אסמכתא בעלמא הוא דלא מהני אפילו דיעבד :

פרק - שלישי - האומר

מתני': האומר. והלך וקידשה לעצמו מקודשת. וא"ת מה חידוש יש כאן פשיטא ויש לומר דמיירי כגון דאמר השליח לאשה בשעת קדושין פלוני שלחני לקדשך לו ובתוך כך אמר לה הרי את מקודשת לי והיא ידעה דקידשה לנפשיה דאלי"כ לא היתה מקודשת לו ואשמועינן חידוש דמהו דתימא הא דקאמר לי לצורך משלחו קאמר קמ"ל דלא :

דף - נט - א

לקדושי איתתא לבריה. ומיירי דארצויי ארצי קמיה ושתיק דלשווייה שליח אמר לעיל (דף מה :) דלא חציף איניש דמשוי אביו שליח אבל הכא דארצויי ארצי ושתיק איכא למימר דסמיך עליו : **עני** המהפך בחררה ובא אחר ונטלה כו'. פי' בקונטרס דמיירי בחררה של הפקר וקשה מהא דתנן בשנים אוחזין (בי"מ דף י.) ראה את המציאה ונפל לו עליה או שפירש טליתו עליה ובא אחר ונטלה הרי היא שלו וכן הא דקאמר התם (שם) מי שליקט מקצת הפאה ופירש טליתו עליה מעבירים אותו הימנה ואמאי עני מהפך בחררה הוא ואומר ר"ת דאיסור דמהפך דנקט הכא לא שייך

אלא דוקא כשרוצה העני להרויח בשכירות או כשרוצה לקנות דבר אחד וחבירו מקדים וקונה והוי דומיא דרב גידל ומשי"ה קאמר דנקרא רשע כי למה מחזר על זאת שטרח בה חבירו ילך וישתכר במקום אחר אבל אם היתה החררה דהפקר ליכא איסור שאם לא זכה בזאת לא ימצא אחרת ומיהו קשה מההיא דפרק לא יחפור (ב"ב דף כא:) דקאמר התם מרחיקין מן הדג כמלא ריצת הדג אע"פ שהוא של הפקר ונראה דהתם היינו טעמא מפני שהוא יורד לאומנתו כי ההיא דקאמר התם (שם) האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה ואוקי בהדיה מצי לעכובי עליה דקאמר ליה דקא פסקת לחיותאי ועוד אומר רבינו מאיר אביו של ר"ת דמיירי בדג מת שכן דרך הדייגים להשים במצודות דג מת והדגים מתאספים שם סביב אותו הדג וכיון שזה פירש מצודתו תחילה וע"י מעשה שעשה זה מתאספים שם סביב ודאי אם היה חבירו פורש הוה כאילו גוזל לו ויכול לומר לו תוכל לעשות כן במקום אחר ומכאן נראה למהר"ר יצחק שאסור למלמד להשכיר עצמו לבעל הבית שיש לו מלמד אחר בביתו כל זמן שהמלמד בביתו שמאחר שהוא שכיר שם ילך המלמד במקום אחר להשתכר שם אם לא שיאמר בעה"ב דאין רצונו לעכב המלמד שלו אבל אם שכר בעה"ב מלמד אחד יכול בע"ה אחר לשכור אותו מלמד עצמו ואינו יכול לומר לו הבעה"ב לך ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין רצוני אלא לזה שהרי כמדומה לי שזה ילמוד בני יפה ממלמד אחר:

דף - נט ב

מיד מחשבה מיהא תפיק. תימה ליפרוך נמי גבי תרומה לעיל לר"י דקאמר אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה אבל אם משתרם ביטל תרומתו תרומה ואפילו תרם השליח במחשבה דהא תרומה ניטלת באומד ומחשבה אלמא לא אתי דיבור ומבטל דיבור וי"ל דמחשבה דתרומה היה יודע דכמעשה דמי דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם והוי כאילו תרם בידים ואפילו מעשה אינו מוציא אפילו תרם אח"כ כריו אחר מחשבת השליח אבל גבי טומאה אין המחשבה מטמאתו אבל מביאתו לידי תורת קבלת טומאה ואותה הבאה יכולה להתבטל דהכל מודים דע"י המעשה מתבטלת א"כ תתבטל על ידי מחשבה: **לא** קידשה עצמה וחזרה בה מהו. נראה לפרש וחזרה בה בלא אמירתה לשליח דאי אמרה

לשליח אין רצוני שתקדשני פשיטא דאינה מקודשת דאטו משום דאמרה
לו תיהוי לי שליח לקדשני לא מציי חוזרת: **אם** ביטל עד שלא תרם כו'.
הכא לא משני כדלעיל שאני נתינת מעות ליד האשה דכמעשה דמי היינו
משום דהכא ליכא נתינת מעות אלא דיבור לבד: **מתורת** גט לא בטליה.
פ"י דמסתמא אינו מתכוין לבטל אלא השליח ולפי זה אם אמר בפירוש
אני מבטל הגט עצמו שהוא בטול ופסול לגרש בו ובפרק השולח (גיטין דף
לב:) גריס גיטא גופיה מי קא בטל משמע שאין הגט מתבטל וצריך לפרש
אתה סבור שהגט יכול ליפסל בביטול ולא היא דהרי הוא כמו מעות
שאינן מתבטלות דמאחר דהגט כתוב כהלכתו אינו יכול לבטלו ואם ירצה
יחזור ויגרש בו:

א

-

ס

דף

אפילו מאה תופסין בה. פירוש דהא קונין ומשיירים שהרי ... המקדש
ר"ל מעכשיו יתחילו הקידושין ולאחר ל' יום יגמרו ופ"י בקונטרס דליכא
למימר דטעם דרבי יוחנן משום דקסבר דמספקא ליה אי הלשון משמע
תנאה או חזרה דא"כ לא שייך למימר ולמיתני לשון תופסין דהא אין
קדושין תופסין אלא באחד מהן ואנן לא ידעינן הי נינהו ומספיקא צריך
גט מכולהו ולישנא דתופסין משמע דסבירא ליה שיש בכולם צד קידושין
ואם תאמר אמאי אמריי הכא דמקודשת והא אמר לעיל בפ"ק (דף ז.)
האומר לאשה חציך מקודשת לי אינה מקודשת ויש לומר דהתם היינו
טעמא לפי שאין אשה מתקדשת לחצאין והוא שייר בגוף האשה אבל
הכא לא שייר בגוף האשה כלום אלא גומרין כולם: **כל** גיטא דמשייר ביה
לא כלום הוא. פירש בקונטר' דלא הוי גט כריתות כיון דשייר בה ולא
נהירא דאם כן תקשי ליה מקידושין גופייהו דהיכי אמר רבי יוחנן אפילו
מאה תופסין בה כיון דמשייר לאו כלום הוא דהא איתקש הויה ליציאה
לכך נראה לומר דודאי בכי האי גוונא הוי כריתות אלא ה"פ כל גיטא
דמשייר בה לאו כלום הוא כיון שאינו יכול להיות נגמר אלא אחר מיתה
אינו גט דאין גט לאחר מיתה ה"ה בקידושין אם אמר מהיום ולאחר
מיתה דאינה מקודשת והיכא דאמר מהיום ולאחר ל' יום מקודשת דהא
קידושין תופסין בה אחר ל' כמו לפני ל':

איכא בינייהו שנתקרע הגט או שנאבד. ולא רצה לשנויי איכא בינייהו דפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר כדלעיל דא"כ היה צריך לומר דלרב הונא צריכה גט משני ולרב יהודה אינה צריכה גט משני והא ליתא דהא אפילו לרב יהודה נמי צריכה גט מספק [כדפר"י] פרק מי שאחזו (גיטין עד.) לכשתתן דמגורשת ואינה מגורשת עד שתתן ולעיל נמי גבי קידושין לא מצי לשנויי איכא בינייהו שנאבדו הקידושין שנתן לה בשעת קידושין כדמשני הכא גבי גיטין שנאבד הגט והכי נפרש לעיל לרב הונא הו קידושין ולרב יהודה לא הו קידושין דהא לכ"ע אפילו נתאכלו המעות הו קידושין כיון דבתורת קידושין יהבינהו כדאמרינן בפרקין (לעיל דף נט.) האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר לי יום מקודשת אפילו נתאכלו המעות: **אבל** דכ"ע תנאה הוי. פירוש ואפילו ת"ק מודה שאם פירש ע"מ שתתני לי או ליורשיי שאפי' מת נותנת ליורשים ופטורה מן החליצה דהוה ליה גיטא למפרע משקבלתו ותיובתא דרב יהודה דאמר לעיל לכשתתן דלדידיה לא הוי גט דהא לכי יהבה ליה הוי גיטא והשתא מיהא לא הוי גיטא דאין גט לאחר מיתה ואם תאמר מאי מקשה לרב יהודה דלמא דכ"ע סברי לי ואפילו ליורשיי ובהא פליגי בין ת"ק לרשב"ג דת"ק סבר כרב יהודה דאמר לכשתתן ולא הוי גט ורשב"ג סבר כרב הונא ומש"ה קאמר דנותנת ליורשים שהגט חל עליה למפרע וי"ל דמשמע ליה לגמרא דהלשון דקאמר לא נתנה זקוקה ליבם ר"ל דמתייבמת אם תרצה ולרב יהודה מגורשת מיהא מספק למפרע כדפירשתי לעיל לכשתתן מגורשת ואינה מגורשת עד שתתן וא"כ הוי ספיקא של אשת אחיו שלא במקום מצוה שהרי אם תתננה לאחד מן הקרובים מגורשת מספק למפרע ואם כן כיון דספיקא הוא חולצת ולא מתייבמת ומהכא הוי ראייה למאי דפרישית לעיל דלרב יהודה דאמר לכשתתן הוי גט ואינו גט עד שתתן דאם לא כן לישני הכא נמי דקאי כת"ק:

ה"ג המקדיש שדהו בשעת היובל. פירוש בזמן שהיובל נוהג ולי"ג בשנת היובל דאם כן משמע דמיירי בשנה עצמה של יובל ובהא פליגי רב ושמואל במסכת ערכין (דף כד.). חד אמר אינה קדושה כל עיקר וחד אמר קדוש ויוצא.: אין נמדדין עמה. פירש בקונטרס להיות נגאלים בדין חומר שעורין אבל ליגאל בשוויין מיהא קדשי דאין לומר דלא קדשי כלל דהא לא גרע מבור וגת ושובך דתנן ס"פ המוכר את הבית (ב"ב דף עא.). המקדיש שדהו הקדיש כולו ואפילו בור וגת ושובך וכל שכן סלעים ונקעים: **נקדשו** באפי נפשיהו. פירש בקונט' להיות נמדדים לפי מה שיש בהן ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעית הנקעים ובריש פ' בית כור (ב"ב קג.) פרשב"ס דהכי פריך נהי דבהדי ארעא לא קדשי כלומר אם אינו רוצה למודדו עמה לפי שהיא שדה בפני עצמה ויכול לפדות כל אחד ואחד בפ"ע כאילו הקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה נקדשו באפי נפשיהו מכל מקום כשירצה יפדה אותן נקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורין בני שקל כסף ולא נהירא דמשמע מתוך פירושו דהמקדיש שדה אחד שאין בו נקעים שאין יכול לפדותו לחצאין וליתא דהא אמרינן לעיל בפ"ק (דף כ.): המקדיש שדה אחוזה לוח וגואל לחצאין לכך נראה כפירוש הקונטרס: **אי הכי** אפילו פחות מכאן נמי ק"ק מאי אא"ב איכא הכא דהא אפי" מיירי בלא מלאים מים תקשי נמי מסלעים ונראה לר"י לפרש אי אמרת בשלמא דלא קפדינן אראוי לזריעה ניחא דפחות נמדדין עמה אבל השתא דבעינן ראוי לזריעה פחות מכאן נמי אמאי נמדדין עמה: **כל** תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי. פי' בקונטרס ואפילו לא נתקיים התנאי נתקיימו הדברים הואיל ואין התנאי כפול כגון הרי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז ולא פירש לכפול ואם לא תתני לא יהא גט אין כאן תנאי של מאתים זוז כלל ואפי" לא נתנה לו המאתים זוז הוי גט כמו שמצינו שמה הוצרך לכפול ואם לא יעברו חלוצים ונאחזו בתוככם בארץ כנען ש"מ דאי לא כפליה היתה מתנתו קיימת והיו נוחלין ארץ הגלעד ואפילו לא יעברו הירדן ואע"פ שאמר אם יעברו ונתתם להם את ארץ הגלעד דמשמע הא אם לא יעברו לא לית ליה מכלל הן אתה שומע לאו וה"ה נמי דבעינן תנאי קודם למעשה מדלא אמר תנו להם אם יעברו משמע דאם אמר הכי לא אתא תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה ושמעינן נמי דבעינן הן קודם ללאו מדלא אמר תחלה אם לא יעברו אל תתנו ואם יעברו ונתתם מהכא נלמוד דר"מ בעי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ר"ח בן גמליאל

אומר צריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו פירש בקונטרס דאתנאי כפול לחודיה פליג אבל לעולם בעי תנאי קודם למעשה וקשה דהא אמר בסוף פ' השוכר את הפועלים (בי"מ דף צד.) מאן שמעת ליה דאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא משמע דרבי חנינא בן גמליאל פליג אכולהו לכן נראה לי דפליג אכולהו: [ת"י שאלמלא כן יש במשמע אף בארץ כו'. פרש"י שהיו קצין בה ואין נראה לר"ת אלא] דה"פ שאפי' בארץ כנען לא ינחלו לא מבעיא בארץ גלעד לא ינחלו דכיון שהיה להם ייפוי כח בארץ גלעד אם יעברו דבשביל זה נתנה להם אם כן דין הוא שהורע כחם אם לא יעברו אלא אפי' בארץ כנען שלא ייפו כחם אם יעברו שהרי בשביל זה לא נתן להם בארץ כנען אפי הכי הורע כחם אם לא יעברו אלמלא היתה הכפילות דואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען:

ב

-

סא

דף

אי לא כתב ארץ כנען ה"א בתוככם בארץ גלעד. פי' בקונט' דאם לא יעברו יטלו חלקם כפי המגיעם בארץ גלעד שנאחזו בה כבר והם סייעו [אתכם] לכבשה אבל בארץ כנען כלל וכלל לא שהרי לא סייעו לכבשה קא משמע לן דאעפ"כ יטלו וקשה וכי איזו סברא היא שישבו בבתיהם וירשו עם אחיהם שיצאו למלחמה [ועוד דאינו דומה למשל דמייתין] לכך נראה לר"י לפרש דפשטיה דקרא הכי אם יעברו חלוצים בראשי הצבא להיות ראשונים במלחמה בשכר טובה זו שיעשו עם אחיהם תנתן להם ארץ הגלעד ואם לא יתאמצו יותר מאחיהם ונאחזו והכי נפרש דאי לא כתב בארץ כנען ה"א שאם לא יעברו חלוצים בראש המלחמה ולא יסייעו בכיבוש הארץ אלא כשאר שבטים כלל וכלל לא יטלו מארץ כנען קמשמע לן דאף על פי כן יטלו וקשה דהיכי תיסק אדעתיה שלא יטלו כלל בארץ כנען כיון שסייעו בכיבוש כמו אחרים וי"ל דסד"א כיון שהוקצה ארץ כנען לשאר שבטים שהרי מאותה שעה ששאלו בני גד ובני ראובן ארץ גלעד נעשו כמו שסלקו עצמן מלחלוק בארץ כנען ונימא שאם לא יקיימו תנאם לא יהיה להם חלק בה קא משמע לן בארץ כנען לומר שיטלו חלקם כשאר שבטים כאן וכאן ואם תאמר לכתוב קרא בארץ כנען בלבד ולא נכתוב ונאחזו בתוככם וממילא ידענו כיון שנוטלים חלקם בארץ

שהוקצה לשאר שבטים כ"ש שיטלו חלקם בארץ גלעד שלא הוקצה לשאר שבטים וי"ל דאדרבה ה"א בארץ כנען שלא נתייפה כחם דין הוא שיטלו אבל בארץ גלעד שנתייפה כחם בה יקנסו ממנה ולא יקחו בה כלל לכך נכתבו שניהם: בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב אז תנקה מאלתי אלא לר' חנינא למה לי. תימה מה ענין זה אצל מחלוקת והלא לא היה תנאי אלא בפירוש אמר שישבע לו שיקח אשה לבנו ממשפחתו ואם לא פירש הקרא תנקה מאלתי אם לא יתנו לך הייתי אומר שהיה עובר שבועה בין יתנו ובין לא יתנו אם לא היה מביא אשה ומה שפירש הקונטרס קשה להבין שהרי משמע מתוך פי' שאם הלך אליעזר למשפחת אברהם והם לא ירצו ליתן לו שיהא מותר בבנות כנען וזה אינו [דלפי זה סד"א דר"ח ב"ג איירי בע"א ממה שאמר ר"מ] לכן פר"י בשלמא לר' מאיר דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו אע"פ שסברא הוא כשאדם מתנה עם חבירו אם תעשה זה אתן לך זה ואם לא תעשה לא אתן לך כמו כן כאן אע"פ שהוא סברא שלא השביעו אלא על מנת שיתנו הוצרך לפרש אם לא יתנו תהיה נקי אבל לר' חנינא דאזיל בתר סברא לפי דעת בעלי התנאים למה פירש אם לא יתנו לך פשיטא אם לא ירצו ליתן דיהיה נקי ולמה"ר יצחק נראה ששתי שבועות השביעו אחת שיקח אשה לבנו ממשפחתו ושבועה אחרת שאם לא יתנו לא תקח אשה מבנות כנען ודייק מדכתיב ונקית משבועתי זאת משמע שיש שבועה אחרת:

א

-

סב

דף

בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו דכתיב אם לא שכב הנקי. פירש בקונטרס שלא כפל אם שכב לא הנקי אלא מכלל ברכה אתה שומע קללה דאי משום דסמיך ליה ואת כי שטית וגוי' ההיא לא מפרש ביה קללה אשבועה קמייתא אלא אשבועה בתרייתא קאי דסמיך ליה והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וגוי' ושבועה קמייתא אין בה אלה דהכי כתיב והשביע אותה הכהן ולא פירש בה קללה אלא מכלל ברכה וקשה דהא כל תנאי מבני גד ומבני ראובן גמרי' וא"כ בעינן הן קודם ללאו והכא הוה לאו קודם להן דהא אם לא שכב כתיב ברישא וי"ל דאם לא שכב חשוב הן שמה שאנו רוצים שתעשה חשוב הן דומיא דאם יעברו שאנו רוצים שיעברו ואם לא יעברו יפסידו כך אנו רוצים שתתקיים דברים שלא שכב

איש אותה וזהו הן ואם שכב תפסיד וזהו לאו: הנקי. כתיב. פירש בקונטרס והכי כופל ואם לא שכב הנקי ואם שכב חנקי ואת כי שטית דקאי חנקי אואת כי שטית דכתיב בתריה וקשה דא"כ הוה ליה מעשה קודם לתנאי ואנן אמרינן במתני' דר"מ בעי תנאי קודם למעשה לכן פר"י דלא קאי כלל אואת כי שטית דכתיב בתריה אלא כתיב הנקי והוי כאילו היה כתיב חנקי והכהן היה חוזר וכופל אם שכב חנקי והשתא הוי תנאי קודם למעשה: [חנקי כתיב. פי' ר"ח דה"ק אם לא שכב וגוי תחת אישך כלומר תשאר תחת אישך ואת כי שטית וגוי מבלעדי אישך כלומר תלכי ממנו והוי תנאי קודם למעשה ואע"ג דהוי לאו קודם להן הא אמרינן מהכא (סנהדרין לב: לג.) פותחין בזכות תחילה]: ת"י בשלמא לר"מ היינו דכתיב הוא יתחטא וגוי ואם לא יתחטא. תימה מה ענין זה למחלוקת אפילו לר"מ למה לי והלא בהרבה מקומות כתיב (ויקרא יד) ורחץ במים וטהר ולא הוצרך לומר ואם לא ירחץ לא יטהר וי"ל דלא דמי דהתם מילתא דפשיטא כיון דמצוה הוא שצוה הקב"ה אם לא עשה לא יצא אבל הכא משמע קצת שהוא לשון תנאי מדכתיב הוא יתחטא והוי כאילו כתיב אם יתחטא בו יטהר ולא. כתיב ויתחטא ויטהר ואז הוי ציווי כמו ורחץ וטהר: אין תורמין מן התלוש על המחובר. פי' בקונטרס 'המחובר אינו חייב בתרומה דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך דבעינן מידי דמידגן וא"כ הוי מן החיוב על הפטור וקשה דאם כן לדבריו בתלוש נמי קודם שנתמרח לא הוי תרומה שהרי לא מידגן וליתא דהא אמר בעלמא (עירובין דף לא:): מעשר ראשון שהקדימו בשבולים פטור מתרומה גדולה דמשמע דמהני וע"ק מההיא דאמר (תרומות פ"א מ"י) התורם מדבר שנגמר מלאכתו דהיינו אחר מירוח על דבר שלא נגמרה מלאכתו והיינו קודם מירוח תרומתו תרומה לכ"נ לר"י הא דמחובר פטור נפקא לן מדכתיב ממנו דדריש בספרי ממנו ולא מן המחובר דהא קרא בתלוש מיירי וע"כ אתא למימר ממנו אפילו בדיעבד נמי אסור דאי משום לכתחילה אתא תיפוק לי משום דכתיב דגנך ומחובר לאו מידגן הוא אלא שמע מינה דפסול אפילו בדיעבד במחובר וההיא דמעשר שהקדימו בשבולים דמהני בדיעבד מיירי בתלוש וקודם מירוח:

גר צריך שלשה משפט כתיב ביה כדין. נראה דוקא בקבלת מצות הוא דבעינן ג' אבל בטבילה בחד סגיא אם כבר קיבל עליו המצות וראיה מההיא דיבמות (דף מה:) דקאמר התם ההוא דהווי קרי ליה בר ארמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו כלומר וכי לא ראה קרי מימיו דצריך לטבול א"כ משמע מדנפיק בטבילת קריו משמע דלא בעינן שלשה ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז:) דמושיבין אותה במים עד צוארה ושני תלמידי חכמים יושבים מבחוץ ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטבילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למצוה בעינן שלשה אבל לא לעכב אי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הודאות והלואות דכתיב בהן משפט ואפ"ה אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דדן אפילו יחידי ויש לומר דיש לנו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דשליחותייהו עבדינן כדאמרינן בגיטין (דף פח:) עוד אמר הר"ר נתנאל דבגר כתיב לדורותיכם דמשמע בכל ענין אע"ג שאינן מומחין דעל כרחך השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם: **אלא** מעתה הנותן פרוטה לשפחתו כו'. תימה אמאי לא משני נמי הכא מי יימר דמזדקקי לה תלתא כדמשני לעיל וא"כ אינו בידו וי"ל דסוגיא זו אתיא כמ"ד ביבמות (דף מז:) עבד אין חייב בקבלת מצות לאחר שחרור לפי שהיה חייב קודם שחרור במצות אשה א"כ בשעת קניינו היו מטבילין אותו כדי לקבל המצות וטבילה דלאחר שחרור היינו טבילת גר וההיא לא בעי שלשה: **נהי** דבידו לגרשה בידו לקדשה. ה"ה נמי דמצי לשנויי לעיל הכי: **ואמר** רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת. פי בקונטרס דאיירי אליבא דר"א בן יעקב דאילו רבן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ אפילו מעוברת לאו כלום הוא וא"ת מנ"ל לרבי חנינא דאיירי כשאין אשתו מעוברת ורבי אליעזר בן יעקב היא ודלמא איירי אף כשאשתו מעוברת ורבן היא וא"כ אמאי קאמר לא שנו וי"ל משום דבכולה ברייתא דבסמוך הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' דקתני רבי מאיר אומר מקודשת ולא תני בהדייהו זו אם ילדה אשתך נקבה כו' אלמא קסבר דאפילו ר' מאיר מודה דאינה מקודשת היכא דאמר ליה אם ילדה אשתך נקבה ורבי מאיר ורבי אליעזר אמרו דבר אחד כדאמר לקמן ולפיכך אתא רבי חנינא לפרש דלא אמר רבי אליעזר בן יעקב אלא כשאין אשתו מעוברת וכו' כדפרי' דהא רבי אליעזר בן יעקב

מודה היכא דאמר לו אם ילדה אשתך נקבה לאו כלום הוא ונראה דאע"ג דהלכה כרבי אליעזר בן יעקב בעלמא דקב ונקי הוא הכא לית הלכתא כוותיה ולא ככולהו תנאי דאמרי אדם מקנה דשלב"ל דהא פליגי בב"מ (דף סו:) רב נחמן ורב הונא במוכר פירות דקל לחבירו רב הונא אמר עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן בדיני וא"כ אין הלכה כר"א בן יעקב:

א

-

סג

דף

כגון דכתב ליה לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. הכא משמע דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל מ"מ צריך הוא לומר מעכשיו וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף טז:) דקאמר התם אמר רבא שדה זו לכשאקחנה תהא קנוייה לך מעכשיו וקשה דהא מילתא דרבי מאיר בסמוך גבי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו' דאמר ר"מ מקודשת ולא קאמר דליבעי למימר מעכשיו ואמאי צריך לומר בשדה ובעבד טפי מבגר וכי תימא דהא דקאמר מקודשת היינו היכא דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה בברייתא וכדאשכחן בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פב.) גבי משוך פרה זו ולא תהא קנוייה לך עד לאחר ל' יום ומוקי לה דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה במילתיה הא לא נהירא לומר כן דמסברא מהני למ"ד אדם מקנה דשלב"ל כדבר שבא לעולם דלא מצינו חלוק בדבר ובדבר שבא לעולם לא מצרכינן לומר מעכשיו דהא אמר במתניתין הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום לא בא אחר וקידשה מקודשת ואע"ג דלא אמר מעכשיו והדרא קושיא לדוכתיה לכך אומר ר"י דלא דמי דלגבי קידושין היינו טעמא דלא בעי למימר מעכשיו משום דסתם קידושין בכסף וקנין מעות לא מתבטל כדאמר לעיל לא בא אחר וקדשה מקודשת ואע"ג דנתאכלו המעות אבל הכא גבי שחרור של עבד וגבי שדה דהתם רוב קניינם בשטר ואם לא אמר מעכשיו ה"א אם נתקרע השטר בתוך הזמן העבד לא יהא משוחרר וגבי שדה נמי לא יהא קנוי לו להכי נקט בשדה ובעבד לישנא דמהני בכל ענין אפי' נקרע השטר והיינו כשאמר לו מעכשיו והר"ם פירש דלהכי נקט מעכשיו גבי שדה ובעד לאשמועינן דסבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אע"פ שרוצה שיחול הקנין מעכשיו קנה דאי לא נקט מעכשיו ה"א דאתיא אפילו כרבנן וצריך לעשות קנין אחר השחרו'.. וא"ת כיון שלא חל הקנין אמאי הזהיר הכתוב שלא להסגיר עבד אל אדוניו הא לא שיחרר ליה מ"מ כשפדוהו או קוניהו שליחותיה עבדינן דניחא ליה דליקו בהימנותיה כדאמריי בפ"ק דב"מ (דף טו:) גבי גזל שדה וחזר ולקחה מבעלים הראשונים כו' ומסיק דניחא ליה דליקו בהימנותיה אבל גבי קידושין לא שייך למימר הכי. ולכך לא בעי אמר מעכשיו ומיהו קשה לפר"י דפירש דמעכשיו מהני אפי' נתקרע הגט א"כ ל"ל במשוך פרה זו מעכשיו לאחר ל' יום דקא מוקי לה ר' יוחנן אפי' בעומדת באגם דמקום ראוי למשיכה פירוש ולא מיבעיא בחצירו הא אפילו ברה"ר קיימא קנה כיון דאמר מעכשיו וי"ל דר' יוחנן לטעמיה לעיל בפירקין (דף ס.) מעכשיו ולאחר ל' יום שיורא הוי וה"ק מעכשיו יתחילו הקידושין ולא יגמרו אלא עד לאחר ל' יום וכמו כן אמר גבי מעכשיו דמשיכה וכיון דלא קנה לגמרי צריך שיהו בשעת גמר המשיכה במקום ראוי למשיכה ומש"ה מוקי לה ר' יוחנן התם בעומדת באגם דראוי למשיכה אבל ברה"ר לא והא דקאמר הכא דאפי' נקרע השטר מהני הואיל ואמר ליה מעכשיו אתיא כשמואל דאמר לעיל (דף נט:) תנאה הוי וצריך לדקדק אליבא דרבי יוחנן איך אנו קונין שום דבר לאחר זמן כגון שידוכים ושאר תנאים דהא אפילו אמר ליה מעכשיו לא מהני לר' יוחנן אם חזר בו או אם הוא קנין סודר כיון שאין הסודר ביד הקונה בסוף הזמן דהדרא סודרא למריה דה"נ אמר (נדריס דף מח:) גבי ההוא גברא שרצה להקנות נכסים לבריה ע"מ שיהא בר בריה צורבא מרבנן (הוא) וקאמר התם דלא קני מהאי טעמא דאימת קא קני כי הויא בריה צורבא מרבנן וההיא שעתא כבר הדרא סודרא למריה ואמר הר"ם דשמא ע"מ מהני אפילו לרבי יוחנן ולא הוי שיורא אלא תנאי ולכך טוב לומר ע"מ מעכשיו: ה"ג קונם מה שאני עושה לפיך. ול"ג איני עושה כיון [דבלאו] דמשועבדת לבעלה לא מצית למיסר בקונם: יפר שמא תעדיף. תימה הלא אינו מיפר אלא דברים שבינו לבינה ועינוי נפש וי"ל דהא נמי דברים שבינו לבינה שלפי שאי אפשר לצמצם ליהנות משלה מה שהיא חייבת לו ואי אפשר שלא יהנה יותר מן הראוי לו ויאסר אף בשאר מעשה ידיה ולכך. צריך להפר: **וידיים** איתנהו בעולם. והוי כמקדיש דקל לפירותיו דמהני אפילו למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל וה"ה דמצי לשנויי שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו כדמשני בפ' אע"פ (כתובות דף נט.):

אלא ע"מ שישתוק אבא. פירש בקונטרס שישתוק בשעת שמיעה ואין לפרש שישתוק לעולם דא"כ היינו שלא ימחה דבסמוך והיכי אמר בהם רצה האב מקודשת והרי שמא ימחה אח"כ ויבטל הקידושין אלא ש"מ שישתוק בשעת שמיעה קאמר וה"פ דמתני' רצה האב כלומר ששתק בשעת שמיעה מקודשת לא רצה האב אלא מיחה אינה מקודשת מת האב מקודשת פי' מת האב קודם השמיעה דאין לומר אחר השמיעה ושתק ולא מיחה דאין זה חידוש וא"ת מאחר דמת קודם השמיעה היאך היא מקודשת דלמא אי הוה שמע הוה מוחה וי"ל דיש לנו לדון דעתו שלא ימחה וא"ת אם כן מאי פריך והא לא אמר אין אמאי לא אמרי' דעתו היה לומר אין אם הוה שמע כדצריכינן למימר גבי שתיקה כדפי' ואומר ר"מ דיש לחלק בין היכא דמחוסר אמירה להיכא דלא מחוסר אלא שתיקה: [והא שתיק. וליכא למימר מלמדין האב היינו קודם שמיעה שמלמדין משמע לאחר שמיעה להכי פריך והא שתיק ומאי אהני ליה תו אחרי כן]: ת"י [ולא מוקמינן בתרי תנאי. דלא כר"י בפרק המפקיד גבי חבית]: ת"י כיון דאיכא חד בהדיה ארתותי מירתת. ואע"ג דע"כ איכא חד מינייהו דמשקר מיהו אותו שכיחש מתיירא לכונסה ונותן גט: לקטלא לא הימניה. וא"ת והא כתיב באותה פרשה דאמר בתי נתתי לאיש הזה וסקלוה אלמא לקטלא נמי הימניה רחמנא וי"ל דסקלוה מיירי היכא דאיכא עדים מיהו לאיסורא הימניה רחמנא כדכתיב את בתי נתתי לאיש: [ולא לעונשין. תימה היכי מייתי דרב חסדא לטעמיה הא מסתמא רב אסי לא פליג אמתניתין דלקמן דאשבויה לא הימנו ולמכות ולעונשין אין להאמינו טפי משבויה]: ת"י בני זה בן י"ג שנה ויום אחד. פי' בקונט' דמיירי שהביא ב' שערות ואפ"ה צריכין אנו לידע שנותיו שהרי שנים בלא שערות אין מועילין עד ל"ו שנה דהיינו רוב שנותיו וסימנים בלא שנים דהיינו לפני י"ג שומא נינהו ואעפ"כ קאמר הכא גמרא דלמכות ועונשים אינו נאמן פי'. דלמכות היכא דלא התרו בו ולעונשין היכא דהתרו בו וקשה. דא"כ כל הנשים הבאות לפנינו לחלוץ היאך יחלוצו אע"ג שיש להם סימנים כיון שאין אנו יודעים שנותיהם לא מהני דשמא היבם קטן ואיש כתיב בפרשה דמשמע ולא קטן וכל האנשים הבאים על העריות היאך הן נהרגים ואע"ג שיש להם שערות מ"מ אין אנו יודעים שנותיהן ושמא הם קטנים ואור"י דאי איכא

ריבוי שערות סמכינן אריבוי שערות דאין דרכם לבא קודם י"ג שנה אי נמי אם הם גדולים בקומה יש לסמוך על הסימנים והקומה ואפ"י אין לו כי אם ב' שערות אבל הכא מיירי שלא הביא רק ב' שערות ולא הגדיל בקומה ולכך קאמר גמרא דלמכות ועונשין אינו נאמן עוד פר"י שיטה אחרת דבמקום סימנין א"צ עדות שנים וא"ת א"כ מה אנו צריכין לנאמנותו של אביו וי"ל דמיירי הכא שאביו העיד שכבר עבר שנה או שנתים שאכל בנו חלב או בא על הערוה והיה גדול כשעשה את העבירות אבל אין אנו יודעים אם היו לו שנים באותו הזמן או סימנים ובא לאשמעינן דהאב נאמן לומר דאותו הזמן היו לו שנים או סימנים דהיינו שתי שערות והא דלא חשיב סימנין חד מינייהו נקט: **נאמן** לנדריים. דעד אחד נאמן באיסורין תימה הא אין נאמן אלא בדבר שבידו וי"ל כיון דסופו ליגדל עשאוהו כדבר שבידו מיהו קשה מאי איריא אב אפ"י אחר נמי וי"ל דאב דייק טפי לדעת שניו לפי שעליו מוטל להודיעו לאחרים ולכך לאב עשאוהו כבידו ולא לאחרים: [כר' דוסתאי וכו'. פרש"י כיון שבתו כשרה אלמנתו כשרה וכו' ור"י אומר טעם אחר דאם היה פוסלה בביאתו לא היו הבנים כשרים דה"ל כחלל שנשא חללה דלכ"ע הולד חלל. ת"י]:

רבי סבר מה לי לשקר. פ"י הקונטרס דשעת קידושין כעדים דמו ועקר ליה לחזקה דהא מחזקינן ליה מעיקרא באחי ולא בבני וקיימא לה הך איתתא בחזקת שאין זקוקה ליבם וכי אתי בשעת מיתה לאפוקה מחזקתה לאו כל כמיניה ור' נתן סבר מה לי לשקר כחזקה דמי ולא אתי חזקה ועקרה חזקה פ"י מעיקרא הות האי אתתא בחזקה שזקוקה ליבם שהרי מוחזק לן באחי ולא בבני וכי הדר ואמר בשעת קדושין יש לי בנים

אי לאו דהדר ביה בשעת מיתה הוה מהימן דאמר מה לי לשקר אי למיפטרה מיבם קאתי מצי למיפטרה בגיטא שעה אחת קודם מיתתו [ואין נראה לר"י שנאמין אותו במה שאמר בשעת קדושין שהרי דעתו לקיימה אלא נראה לפרש מגו דאי בעי יכתוב לה גט בשעת קדושין לגרשה כ"ז שירצה אע"ג דאסור לגרש בגט ישן מ"מ כיון דדיעבד מהני חשיב שפיר מגו ת"י] אבל כי הדר ביה בשעת מיתה אוקמא אחזקה קמייתא דסבר מה לי לשקר כחזקה דמי ואין לו לעקור החזקה שהיתה קודם הקדושין מיהו אי לא הדר ביה שריא לעלמא משום דאין אדם חוטא ולא לו ואילו היתה זקוקה הוה הדר בשעת מיתה וא"כ אמאי מוקי מתניי דלא מוחזק לן באחי אפי" מוחזק לן באחי יהא נאמן במה שאמר יש לי בנים מטעם דפירש הקונטרס דאין אדם חוטא ולא לו וי"ל משום דתנן במתניי יש לי אחים אינו נאמן משום הכי צריך לאוקמיה בהכי אי נמי י"ל דאי מוחזק לן באחי לא יהא נאמן במה שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים דבשעת מיתה לא שייך למימר פטר לה בגיטא דשמא אין לו כח :

דף - סה - א

ואם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה. מכאן יש להוכיח דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה ואפילו לא כתב דהא מסתמא הכא מיירי דלא כתב לה דאי כתב לה א"כ מאי מבקשין שייך למימר הכא אלא ש"מ דמיירי הכא דלא כתב לה כתובה ואפ"ה קאמר כופין אותו ליתן כתובה ובפרק הכותב (כתובות פט:) דבעי אלמנה מן האירוסין יש לה כתובה או אין לה כתובה היה יכול להוכיח מהכא אבל לא רצה שהרי לא רצה להוכיח מהאמוראין כי אם מן המשנה :

דף - סה - ב

לא איברו סהדי אלא לשקרי. מכאן אמר ר"ת דאין צריך עדים לעשות

קנין והא דאמר פרק חזקת הבתים (ב"ב דף מ.) קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתובו לאו משום דלא מהני בלא שנים דודאי מהני אפי' בלא שנים אלא ה"ק קנין הרגיל בפני שנים אין צריך לומר כתובו אבל ודאי אין צריך שנים וכן משמע בפרק הזהב (ב"מ דף מה:) דקאמר התם היה עומד בגורן ואין בידו מעות כו' ופריך עלה וניקנינהו ניהליה אגב סודר ומשני דלית ליה סודר ואמאי לא משני דלא היו שם עדים אלא ש"מ דקנין מהני בלא עדים וכן משמע בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) דקאמר התם פשרה ביחיד וקי"ל (שם) דפשרה צריכה קנין. : **אמר** לו עד אחד אכלת חלב והלה שותק נאמן. פירוש דשתיקה כהודאה דמי והוי נודע לו מעצמו אבל אמר לו איני יודע אינו נאמן לחייבו קרבן דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו ולא שיודיעוהו אחרים ודווקא אחד אבל שנים נאמנים ומביא קרבן על ידם כדאמר התם (כריתות דף יא:) אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל וצריך נמי לפרש והלה שותק דאמר לו העד אכלת חלב והיה לך לידע והוא שותק: **ותנא** תונא והלה אומר לא אכלתי. הא דנקט לא אכלתי ה"ה אם אמר איני יודע דפטור משום דכתיב (שם) או הודע והא דנקט לא אכלתי משום דבעי למיתני סיפא גבי שנים אומרים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ובהא איכא רבותא לר"מ דאפילו אמר לא אכלתי מחייב ר"מ: **נטמאו** טהרותיך והלה שותק נאמן. שאמר לו העד בפניך נטמאו וכן צריך לפרש באכלת חלב כדפרישית וקשה דהא בפי הנזקין (גיטין דף נד:) מייתי היה עושה עמו בטהרות ואמר לו נטמאו טהרותיך נאמן טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו אינו נאמן ופריך התם מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ומשני אמר אביי כל שבידו נאמן וכל שאינו בידו אינו נאמן וסיפא איירי שאין הטהרות בידו לכך אינו נאמן והיכי אמר אביי דנאמן כשאמר לו אכלת חלב ואע"ג שאין בידו להאכילו חלב וכן קשה לקמן דנאמן לומר שורך נרבע אע"ג דאין בידו להרביע שורו וי"ל דההיא דהנזקין מיירי כשאינו שותק אלא מכחישו והכא איירי כששותק ואינו מכחישו ומיהו קשה מרבא דהכא משמע דלא פליג רבא עליה דאביי דאמר דכל דבר שאין בידו בעי שותק והתם קאמר רבא אשכחיה ולא אמר ליה והדר אשכחיה ואמר ליה אינו נאמן משמע אבל אי אמר ליה מיד נאמן בכל ענין אפי' אין בידו ואפי' אין שותק והכא לא פליג אאביי דבאין בידו בעי שותק וי"ל שאני התם לפי שהיה בידו פעם אחת דהיינו בשעת שעשאו אבל הכא מעולם לא היה בידו כלל ולכן בעי שותק ונראה דהלכה כרבא לגבי אביי ועתה בענין זה יש שלשה דינים בדבר שהיה בידו כגון ההיא דהיה עושה עמו בטהרות נאמן ואפי' לא היה שותק ובדבר שאין בידו לעולם כגון אכלת חלב ושורך נרבע

אי שתיק מהימן ואי לא שתיק לא מהימן ובדבר שאין בידו עתה אבל היה בידו פעם אחרת בהא פליגי אביי ורבא כדפירשתי התם גבי טהרות שעשיתי עמך דלרבא היכא דאשכחיה ואמר ליה מהימן ואפילו אינו שותק והלכה כרבא כדפרישית ושותק דאמר בשמעתיך דנאמן נראה לר"י דהיינו בדבר שיש לו לידע כגון שאמר לו נתנסך יינך בפניך דומיא דאכלת חלב אבל אם אמר לו נתנסך יינך שלא בפניך ושותק ההיא שתיקה אינה כהודאה שלכך לא ישיב לו לפי שלא היה יודע בירור הדבר ומה שאמרנו דבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו גברא דלא מהימן כבי תרי אבל אי מהימן ליה כבי תרי נאמן כדאמר בסמוך גבי סמיא דקאמר רבא דנאמן אע"ג דהוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים כל שכן דנאמן במילתא אחריתי וצריך לומר דהא דאמר בכל דוכתיך (גיטין דף ב:) עד אחד נאמן באיסורין היינו דוקא להתיר כגון בשר זו מנוקרת או חתיכה זו של שומן אבל לאסור הדבר אינו נאמן אלא כמו שפירשתי והא דאמרינן דבדבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו דוקא בדבר שאינו יכול להתברר אבל בדבר שיכול להתברר כגון שאמר לו יש שרץ בטהרותיך או עובד כוכבים

א

-

סו

דף

מנסך יינך בא ואראך האיסור בהא ודאי יש לחוש לדבריו ולבדוק כדאמר לקמן (עמוד ב) גבי בעל מום דמצי אמר ליה שלח ואחוי וכשאדם עושה חבירו שליח לשמור יינו או להביא מן המרתף נאמן דהיינו בידו ומהימן עליה כבי תרי כשסומך עליו והא דבעינן שותק היינו דוקא דלא עשאו שליח: **אמר** אביי היא היא. תימה והא אמרת המקדש בעד א' אין חוששין לקידושיו דאין דבר שבערוה פחות משנים וי"ל דהתם אפשר כיון דלא קדשה בפני עדים המעות מתנה אבל הכא הביאה אוסרת בין בעדים בין שלא בעדים ואין אנו צריכין אלא שידע הבעל האמת מיהו קשה דמשמע הכא עד אחד נאמן ובמסכת סוטה (דף ג:) משמע דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה משמע דבעינן עדים ויש לומר דהתם מיירי באינו שותק אבל בשותק בעד אחד מהימן: **רבא** אמר כו'. וא"ת כיון דשותק ושתיקה כהודאה דמיא למה לא תאסר עליו וכי לא יוכל לעשותה עליו חתיכה דאיסורא וי"ל דקסבר רבא דטעמא

דשותק מהימן לאו משום דשתיקה כהודאה דמיא אלא משום דאיכא רגלים לדבר מהימני ליה וכיון שאין האיסור מכח עדות הבעל אלא מכח עדות העד לא מהימני ליה דעד אחד אינו נאמן בדבר שבערוה: **הקם** להם בציץ שבין עיניך. פירש בקונטרס ואע"ג דלאו שעת עבודה היא הא אמרינן לעיל (דף נד.) דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן וקשה דאדרבה משמע מהתם דמיד שהיו יכולין להפשיטן שהיו זקוקין להפשיטן מדקאמר לא ניתנה תורה למלאכי השרת משמע בשלא לצורך אסירא ומפרש רבינו תם דדוקא ציץ משום דכתיב בו (שמות כח) והיה על מצחו תמיד משמע דמותר שלא בשעת עבודה אבל בשאר בגדים לא וינאי היה כהן מזרע בית חשמונאי: **מאי** חזית דסמכת אהני סמוך אהני. דאישתבאי והיכי קאמר גמרא ולא נמצא הקשה בקונט' אדרבה אוקי תרי בהדי תרי ואוקי אם ינאי בחזקת כשרות כדאמרינן גבי כהן בפרק [האשה שנתארמלה] (כתובות דף כו:) ותירץ ה"מ אי הואי איהי קמן והיתה באה לב"ד להתירה דהתם אית לה חזקה דכשרות אבל בנה זה הנדון לפנינו אין לו חזקת כשרות שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול שאומרים שאמו נשבת קודם שנולד וא"ת מ"מ תיהני ליה חזקה דאימיה שהיתה בחזקת כשרות דהא אמרינן בפרק קמא דכתובות (דף יג.) לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה וי"ל דלא אמר אוקי תרי בהדי תרי אלא בתרומה דרבנן ותרי ותרי ספיקא דרבנן ובהא לא החמירו אבל ביוחסין דאיכא איסורא דאורייתא החמירו ואסורה היא מדרבנן:

דף - סו - ב

אמר רבי טרפון משל לעומד ומקריב על גבי המזבח. וא"ת מאי משל הוא זה הרי במשל אפי' נודע שפסול היה בשעת עבודה אפי"ה עבודתו כשרה כדמוכח בסמוך מקרא ובכי האי גוונא גבי מקוה אם נמצא שמדידתו היתה תחלה בטעות טהרותיו טמאות למפרע אפילו לר' טרפון ואורי"י דבתרתי פליגי פליגי בטהרות שנעשו על גביו למפרע מר אזיל בתר חזקה דמקוה ומר אזיל בתר חזקה דאדם ובשלא נודע חסרון המקוה למפרע [ופליגי נמי בטמא שטבל במקוה ולאחר זמן נודע שהיה חסר באותה שעה שטהרותיו טהורות למפרע ואהא מייתי המשל] ופליגי נמי במקוה שטבל בה כהן ועבד עבודה ובאו עדים והעידו שהיה המקוה חסר קודם הטבילה

רבי טרפון אומר כשירה העבודה מידי דהוה אבן גרושה וכן חלוצה ואהא קאי המשל: **שלח** ואחוי. תרגום של והפשיט ושלח (ויקרא א) מכאן יש להוכיח דכל דבר שיכול להתברר עד א' נאמן עליו ואפילו עד א' מכחישו: **ולזרעו** אחריו בין זרע כשר בין זרע פסול. ובריש מכילתין (דף ד.) אמר וזרע אין לה אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין תי"ל וכו' משמע דלשון זרע לא משתמע אלא כשר וי"ל דשאני הכא דזרעו מיותר דהוה מצי למיכתב ולבניו שהרי בבנות לא שייך ברית כהונה ולכך דרשינן מיניה אפילו זרע פסול אבל התם אינו מיותר שהרי התם יש לו בת כמו בן: כל מקום שיש קידושין ויש כו' וכל מקום שאין קידושין ואיזה זה זה הבא על אחת מכל העריות שבתורה. נראה לר"י דהך סתמא אתיא כרבי שמעון התימני דאמר בסוף פ' החולץ (יבמות מט.) יש ממזר מחייבי כריתות ולא מחייבי לאוין וכה"ג קאמר הכא ועוד נראה לר"י דהלכה כי הך סתמא אע"ג דאיכא סתמא אחרינא ביבמות (דף צב.) כר' עקיבא מ"מ הך סתמא עיקר משום דמתניא גבי הילכתא פסיקתא דקידושין ועוד דמצינו בהרבה מקומות כי האי סתמא כדקתני התם (יבמות דף יד.): פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו ועוד תני איזהו ממזר כל שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת משמע דלא הוי ממזר אלא מחייבי כריתות.:

א

-

סז

דף

מתני' ר' יהודה היא. הקשה ה"ר יעקב מקוצי לר' יהודה נמי איכא למיפרך הרי גר מצרי שנשא ממזרת דיש קידושין ואין עבירה כדאמר לקמן (דף עד): דמודה הוא בפסולי קהל דהיינו גר מצרי דמותר בממזרת ואפ"ה אמר דהולד הולך אחר הפגום והוי ממזר ותירץ ר"י בר אברהם דהגמרא לא נחית לאקשוויי אא"כ יש אחד מהם כשר כגון גר כשר הראוי לבא בקהל שנשא ממזרת דהכי משמע ליה השתא דיש קידושין ואין עבירה וגר מצרי שנשא ממזרת שניהם פסולים ולכך לא רצה להקשות מיניה מיהו בתר הכי פריך ממצרי אף על גב דאינו כשר לבא בקהל וה"ה דהוה מצי למיפרך ממצרי שנשא ממזרת אלא דפריך ליה שפיר: **ונתנייה.** פ"י בסיפא תנא כל מקום לאתויי ולא פריך ולתנייה בהדיא כדפריך בסמוך דכיון דסבר גר אסור בממזרת דאיקרו קהל הוי קצת בכלל ממזרת ונתינה לישראל דתני במתניתין ולא צריך למיתנייה במתניתין

טפי כולי האי ומ"מ איצטריך למיתני כל מקום דאי לאו הכי לא הוה מצי לאתויי (אלא) ממזרת ונתינה לישראל לבד : והרי חלל שנשא בת ישראל והולד הולך אחר הזכר. פירוש שהוא חלל כמו אביו וא"ת מאי פריך מה דהבן פסול לאו משום דאזלינן בתר הזכר לחודיה אלא משום דנקבה פגומה שהיא אמו שהזכר פוסלה בביאתו והוי חללה ויש לומר דע"כ פסולו של בן לאו משום פסול דנקבה הוא דהא ישראל שנשא חללה יוכיח שבתו כשרה לכהונה ואף על גב שאמה פסולה אם כן משמע דאזלינן דוקא בתר הזכר לכן פריך שפיר : הא מני ר' דוסתאי דאמר בנות ישראל כו'. וא"ת אמאי לא משני תנא כל מקום לאתויי כדאמרינן על ישראל שנשא חללה ויש לומר דא"כ מצינו למיפרך ונתנייה בהדיא ולא מצי נמי לשנויי משום דלא מתני לה דהיכי נתנייה כדאמרינן בסמוך דהא ודאי מצי למיתני במתניתין כהנת שנשאת לכהן וללוי ולישראל ולחלל שהרי לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים : בנה שלישי הוי. פירש בקונטרס ומותר לישא ישראלית כדכתיב (דברים כג) דור שלישי יבא להם דכיון דיש קידושין ואין עבירה לבית אבותם קרינא ביה כישראל והא דקאמר ביבמות (דף עח.) להם הלך אחר פסולן היינו לענין ישראל שנשא מצרית או מצרי שנשא ישראלית דיש קידושין ויש עבירה עד ג' דורות הולד הולך אחר המצרי דוילדו להם כתיב אחריהם הולכים הולדות אבל במצרי ומצרית לא מיגמר לן הא להם מידי דהתם בתרוייהו להם קרינא ביה הוא מצרי והיא מצרית עכ"ל ודקדק הר"ם דלא תימא דוקא ישראל שנשא מצרית שייך לומר הלך אחר פסולן לפי שאין שניהם פסולין אבל בשניהם פסולין לא שייך לומר הלך אחר פסולן דשניהם פסולים שהרי עמוני ומצרית שניהם פסולים והולכים אחר הפגום אלא הדבר תלוי בזה כשהם משני עממים שייך לומר כן דקרא בשני עממים איירי וקאמר הלך אחר הפסול שבכל עם ועם אבל כששניהם מעם אחד לא שייך לומר כן : כל מקום דרישא לאתויי ישראל שנשא חללה ודרבה בר בר חנה ואיזו זו למעוטי דרבין ורב דימי. פירוש או או קתני כלומר אי אתיא כל מקום דרישא לאתויי מילתא דרבה בר בר חנה א"כ אתיא איזו זו למעוטי דרבין אבל לא דרב דימי משום דהא דרב דימי ליתא כיון דמילתא דרבה בר בר חנה איתא שהרי דברי זה סותרים את דברי זה דרבה בר בר חנה קאמר מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי ולדברי רב דימי אינו אלא שני ואי לא אתיא כל מקום דרישא לאתויי מילתא דרבה בר בר חנה משום דלית הילכתא כוותיה א"כ נוכל לומר דאיזו זו דרישא אתי למעוטי ההיא דרב דימי :

מנא הני מילי. נראה דלא בעי מה"מ דהולד ממזר דהא ביבמות (דף מט.). מוכח ליה מלא יגלה כנף אביו וסמיך ליה לא יבא ממזר ומוקמי לה ביבמות (שם) בשומרת יבם של אביו שהיא לו אשת אחי אביו שהיא בכרת אלא בעי מנא לן דאין קידושין תופסין בהן וקשה דמאי בעי הלא הדבר פשוט בכל הגמרא דקידושין לא תפסי דהא בהא תליא דכיון דהוי ממזר מחייבי כריתות לא תפסי קידושין דהא ר"ע הוא דאמר (שם) דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ולא ידעינן אלא משום דשמעינן ליה לר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין וכיון דיש ממזר דין הוא דלא תפסי בה קידושין והכי נמי אמרינן בשמעתין הכל מודים בבא על הנדה שאין הולד ממזר דהא תפסי בה קידושין אלמא דהא בהא תליא ואור"י דאין הי"נ דכלל זה אמת אליבא דר"ע והכא בעי אליבא דרבי יהושע דאמר (שם) אין ממזר מחייבי לאוין [וכריתות] אלא מחייבי מיתות ב"ד ואפ"ה מודה דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות כדאמר. (הכל מודים) שאין קידושין תופסין באחותו אלמא דדבר פשוט הוא לכ"ע ואליבא דרבי יהושע בעי גמרא מנלן דלא תפסי קידושין בחייבי כריתות:

הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר פ"י בקונטרס ביבמות (דף מט.). נדה משום דכתיב תהיה בנדתה דמשמע יש לה הויה ואע"ג דקיימא בכרת מ"מ לא הוי ממזר ובא על הסוטה כו' כגון אשתו שזינתה דאסורה לבעלה דנפקא לן ביבמות פ"ק (דף יא:) מייתורא דאחרי אשר הוטמאה דכתיב גבי מחזיר גרושתו ואע"ג דחייבי לאוין הוא שהרי הויה עליו בלאו דלא יוכל בעלה לשוב לקחתה ואם כן הוה לן למימר דהולד ממזר אליבא דר"ע מ"מ מודה הכא בסוטה דאין הולד ממזר שהרי עדיין קידושין תופסין בה משמע מתוך לשון הקונטרס שאינו מודה אלא בסוטה שלא יצאת מתחת בעלה דהכי משמע לישנא שהרי

עדיין קידושין תופסין בה כלומר הקידושין שנתקדשה בהן כבר אבל מחזיר סוטתו כלומר שגרשה וחזר וכנסה לא מיירי דבהא לא מודה ר"ע דודאי הולד ממזר וקשה דהא בפרק יש מותרות (יבמות דף פה:) משמע בהדיא דאפילו מחזיר סוטתו שאין הולד ממזר דקאמר התם מחזיר סוטתו איכא בינייהו וא"כ לא שייך בה טעמא דפירש בקונטרס שפירש הטעם דמשום הכי לאו ממזר משום דעדיין קידושין תופסין בה לכך אומר ר"י דידעינן בסוטה דתפסי בה קידושין אף במחזיר סוטתו ואין הולד ממזר ממשמעות דהאי קרא דמפיק מיניה (שם דף יא:) דסוטה אסור להחזיר דהיינו מלא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה וכתוב להיות לו לאשה דמשמע שאם החזירה איכא הויה וכיון דתפסי בה קידושין אין הולד ממזר מיהו קשה דהא עיקר קרא במחזיר גרושתו הוא דכתיב ואפ"ה אמר ר"ע דמחזיר גרושתו לא תפסי בה קידושין וגם הולד ממזר כדאמר פרק החולץ (שם מד.) ולא דרשיי להיות לו לאשה לשון הויה ובמחזיר סוטתו דלא אתיא אלא מדרשא אמר דתפסי בה קידושי ודרשינן להיות לו לאשה לשון הויה ואין סברא לומר כן לכך אומר ה"ר שלמה מדרי"ש דיש ליישב פי' הקונט' דכיון דכל זמן דלא גרשה לא יהא הולד ממזר כדפי' אין לומר דמשום שגרשה יהא איסור נוסף דמה גריעותא יש בה אחר הגירושין יותר מלפני הגירושין וכיון דסברא הוי לומר דלאחר גירושין נמי אין הולד ממזר הכי נמי איכא למימר דתפסי בה קידושין דהא בהא תליא מילתא: **לחומרא** מקשינן. וא"ת אדרבה חומרא לומר דתפסי בה קידושין לאוסרה לעלמא וי"ל דאדרבה חומרא הוא לומר דלא תפסי בה דמתוך כך אנו אומרים דהולד ממזר דאי הוה תפסי בה קידושין הייתי אומר אין הולד ממזר ולא הייתי לומד שאר חייבי כריתות מזקוקת יבם של אביו והייתי אומר שבכולן אין הולד ממזר כמו בנדה אבל מאחר דלא תפסי בה קידושין יש לנו לומר שיהו כולן למדות מזקוקת אביו וא"ת לרבי יהושע דאמר אין ממזר מחייבי כריתות מאי חומרא איכא למימר דלא תפסי בה קידושין וי"ל דאשמועינן ליה דאמר פגום מיהא הוי ואי תפסי בה קידושין אפילו פגום לא הוי: **ומה** יבמה שהיא בלאו לא תפסי בה קידושין. וא"ת אמאי לא קאמר נדה תוכיח שהיא בכרת ותפסי בה קידושין אף אני אביא כל העריות שבכרת וי"ל דק"ו זה אינו אלא גילוי מילתא בעלמא דיש לנו להקיש לאחות אשה ואין לנו לומר נדה תוכיח: **וכי** יש אהובה ושנואה לפני המקום. ואין לפרש דצדקת ורשעת קאמר דאם כן לא היה צריך לומר לא יוכל לבכר

דאטו משום דאמיה רשעה יפסיד בנה שהוא בכור נחלתו אבל השתא כיון דרעה בנישואין דחייבי לאוין ס"ד דלאו בנו גמור הוא :

ב

-

סח

דף

ולדה כמוה מנלן. לפום ריהטא משמע דה"פ נימא דישראל הבא על השפחה הולד כשר והיכי נוכל להכשיר באין קידושין ויש עבירה יותר מיש קידושין ויש עבירה ואמר דהולד הולך אחר הפגום וכי תימא דאתא לאשמועינן דאפי' בא עליה ממזר הולד כמוה ויש לו תקנה בשחרור הא ליתא אלא לרבי טרפון (לקמן דף סט.) אבל לרבנן לא ונראה דה"פ ולדה כמוה מנא לן שלא יהא קרוי בנו לשום דבר ואפילו כבנו ממזר לא הוי לא ליורשו ולא לטמא לו ולא לייבם אשת אחיו ולא לפטור אשת אביו מיבום : **אמר** קרא לא תתחתן בס. פירש בקונטרס לא יהא לך בהם תורת חתנות מיהו קשה שהרי האי קרא לא מיירי בעובדי כוכבים דהא גבי ז' עממים הוא דכתיב כדאמר בפרק הערל (יבמות דף עו.) אמר רבא בגרותן אית להו חתנות פירוש איסור לא תתחתן יש בהם ובגיותן לית להן חתנות לא שייך בהו חתנות לעבור עליו משום לא תתחתן לכך פר"ת דגמרא דמייתי קרא לא תתחתן הוי כמו וגומר ומסיפא דקרא דריש דכתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנד משמע שאין בה קיחה והקשה ה"ר יעקב מאורליני"ש ואימא ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד תפסי בה קידושין דכה"ג אמר לעיל (דף סז.) גבי לא יקח איש את אשת אביו ותירץ מהר"ר יצחק שיי"ש דאין ה"נ אלא סמך אלא תתחתן ואלא תקח דהוי כמו תרי קראי חד לכתחילה וחד לדיעבד ואע"ג דאמר לא תתחתן איירי בגירות ה"מ בתר דידיענא מסקנא דילפינן דלא תפסי בה קדושין מקרא אחרינא לקמן בסמוך אבל אי לאו הכי טוב היה לאוקמא קרא דלא תתחתן לומר דלא תפסי בה קידושין מלאוקמא בגירות : **בנד** הבא מישראלית קרוי בנד. פי' בקונטרס דכתיב כי יסיר את בנד מאחרי דקאי אבתך לא תתן לבנו וה"ק בתך לא תתן לבנו משום דכי יסיר בנו בן בתך מאחרי והוא קרוי בנד אבל בנד הבא מן העובדת כוכבים ומבנד אינו קרוי בנד אלא בנה מדלא קאמר על בתו לא תקח לבנד כי תסיר בנד מאחרי אמר רבינא שמע מינה (. בנד הבא מן העובדת כוכבים) כו' [וא"ת] רבינא היינו דברי רבי יוחנן ומה בא לחדש רבינא מה שלא פירש רבי יוחנן

דקאמר רבינא שמע מינה לכך פירש רבינו תם דכי יסיר את בנך קאי אבתו לא תקח לבנך וה"ק כי יסיר החותן את בנך שהוא חתנו מאחרי ומדלא חש הכתוב על בן הבן שמע מינה בנך הנולד לך מאשתך קרוי בנך לפי שהוא מישראל ומישראלית ואין אותו הבא מבנך ומן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה ודייק מלישנא דכי יסיר את בנך דמשמע מיעוט וממעט בן בנך מדלא כתיב כי יסירם או כי יסיר את זרעך אבל אכתי לא ידענא מעובד כוכבים הבא על ישראלית מה דינו ואתא רבינא וקאמר שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב גבי בתך לא תתן לבנו כי יסיר את בתך מאחרי ונידוק מינה דעליה הקפיד רחמנא כדדייקינן גבי בתו לא תקח לבנך ומדלא קאמר הכי שמע מינה דבן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך והקפיד קרא אתרוייהו ולכך לא כתב כי יסיר את בתך מאחרי דמשמע מיעוט מבן בתו עוד פר"ת דכי יסיר קאי אבתו לא תקח לבנך כדמפרש אחותן קאי וה"ק כי יסיר החותן את בנך מאחרי שאין הזרע הבא מהן מתייחס אחר בנך אלא אחר העובדת כוכבים והיינו דאמר ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך והיא הסרה דקאמר קרא ובנך הבא מן הישראלית קרוי בנך דקאמר שמואל ורבי יוחנן (ביבמות דף יז.). לא פירשו כלום בעובד כוכבים הבא על בת ישראל דמילתייהו בישראל הבא מן הישראלית שבעלה ישראל קאמר דהוי בנך ורבינא בא לדקדק שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב כי יסיר את בתך שמע מינה דבתך הנשואה לעובד כוכבים ליכא הסרה שהזרע מתייחס אחריה ופי' זה קשה לר"י דכי יסיר משמע דמיירי בהסרת יראת שמים כדדרשינן כי יסיר לרבות כל המסירים ומתרגמינן ארי יטעון ית בנך מבתר דחלתי לכך נראה כפר"ת ראשון שפיר. : הניחא לר"ש. פי' דדריש טעמא דקראי הי"נ אמר טעמא דחיתון דאי לא כתיב כי יסיר הי"א מסברא דמיירי משבעה עממים לפי שהם אדוקין בעבודת כוכבים יותר משאר אומות ולפיכך לא תתחתן וכתב רחמנא כי יסיר לרבות כל המסירין אלא לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא א"כ אי לאו קרא יתירא הי"א לא תתחתן מיירי בכל האומות ואיצטריך כי יסיר לומר דוקא בשבעה עממים א"כ בשאר אומות מנליה :

אלא אי אמרת דיעבד מאי נינהו. פיי הקונטרס מאי האי דקאמר ליה איסורא לא הוה מנסיב ליה עצה למיעבד והייה נמי כשא"ל זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי דהוה מצי לאקשוויי ומי שרי להשיאו עצה לגנוב ולעשות איסורא אלא גמרא פריך שפיר עוי"ל דאי הוה מקשה ליה הכי הוה ליה לשנויי דאמר ליה זיל ומכור עצמך וכר' אליעזר דאמר (לעיל דף יד:) אחד זה ואחד זה רבו מוסר לו שפחה כנענית:

פרק רביעי - עשרה יוחסין

דף סט - ב

ומבני לוי לא מצאתי שם. וא"ת והא אמריי במתניתין עשרה יוחסין עלו מבבל וקא חשיב לויים ויש לומר דכל הלויים שעלו עמו היו קצוצי בהונות ואינם ראויים לשורר שירה של דוכן: **שאני** התם דריע חזקתייהו. פיי בקונטרס במה שאין אוכלין בקדשים ולא נהירא דמכל מקום איכא למיחש דילמא אתו לאסוקינהו מתרומה לקדשים ומקדשים ליוחסין ונראה לפרש דריע חזקתייהו לפי שבקשו כתב יחוסם ולא מצאו: **[ואלא** מאי גדולה חזקה. בשלמא למ"ד אין מעלין היינו גדולה חזקה דאף ע"ג דהוי לן למיגזר דילמא אתי לאסוקינהו ליוחסין דהא לית ליה ריע חזקתייהו אפ"ה לא גזריי אלא למ"ד מעלין דאית ליה סברא דריע חזקתייהו מאי גדולה חזקה הא דלא גזרינן הכא משום דריע חזקתייהו. תי"ן]:

אין פירוש לקטע זה

אין שואלין בשלום אשה כלל. והא דאמר בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פז.) איה שרה אשתך ששואלין בשלום האשה על ידי בעלה היינו דוקא בשאילת שלום אבל לשלוח לה בשלום אפילו ע"י בעלה אסור: **קשים** גרים. פי' בקונטרס לפי שאינם בקיאים במצות ומביאים פורענות ועוד שמלמדים את ישראל ממעשיהם וכו' וי"מ לפי שכל ישראל ערבין זה בזה ולא מילתא היא דהא לא נתערבו בשביל הגרים כשקבלו התורה כדאמרינן בסוטה (דף לז:): נמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף וגי אלפים [ותק"ן בריתות] שכולן נתערבו זה בזה אלמא לא נתערבו מן הגרים שהרי הרבה ערב רב עלה אתם ויש מפרשים דקשין גרים לישראל כספחת לפי שהזהיר הקב"ה עליהם. בכ"ד מקומות שלא להונות אותם ואי אפשר שלא יצערום ויש מפרשים לפי שע"י הגרים ישראל בגלות כדאמר (פסחים דף פז:): מפני מה ישראל מפוזרים בכל ארצות

יותר משאר עובדי כוכבים כדי שיתוספו עליהם גרים ולא נהירא דהא אמר ביבמות (דף מז:). עובד כוכבים הבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר תדע שישראל דווים דחופים ואמרי' התם משום דיפרוש הוא דאמר מר קשין גרים לישראל כספחת אלמא דבתר שיתגיירו קשים הם וה"ר אברהם גר פירש לפי שהגרין בקיאין במצות ומדקדקין בהם קשים הם לישראל כספחת דמתוך כן הקב"ה מזכיר עונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו וכה"ג מצינו גבי הצרפית (מ"א יז) שאמרה

מה לי ולך איש האלהים (כי) באת אלי להזכיר [את] עוני שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם עונה ור"י פירש דלפיכך קשים שנטמעו בישראל ואין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחדת וכן נראה דמשום הכי מייתי הא דרבי חלבו על הא מילתא דר' חמא בר חנינא :

ב

-

עא

דף

כאן להשיאו אשה. פי' מיוחדת מדי' אמהות דאי משום ישראלית לא צריך להיות בחזקת כשר דבלאו הכי מותר בישראלית כדאמר בעלמא (יבמות דף מה.) גבי עובד כוכבים הנולד מעובד כוכבים הבא על בת ישראל דאמרי' ליה זיל גלי או נסיב בת מינך אלמא משמע דבמקום שאין מכירין אותו נותנין לו ישראלית ומותר לישאנה : **עד** היכן היא בבל. פי' בקונטרס דלפי הענין נראה שבבל היתה בין שני נהרות גדולים הללו חדקל ופרת זה מן המזרח וזה מן המערב ובאין ומושכין מן הדרום לצפון וסופו של פרת שופך בחדקל כל זה יש ללמוד מכאן ארץ ישראל בדרומה של בבל כדכתיב מצפון תפתח הרעה אלמא דבבל מצפון ופרת יורד מארץ ישראל לבבל כדאמר בעלמא (שבת דף סה :) מיטרא במערבא סהדא רבא פרת שמימיו היו רבין ומלאים על שפתיו וקא בעי גמרא מה שבין שתי הנהרות פשיטא לן דבבל הוא אבל משפת חדקל ומבחוץ עד היכן מתפשט רוחבה של בבל אמר רב עד נהר עזק ור"ת פי' שנהר פרת היה בא ומושך מן הצפון לדרום שהרי נהר פרת בא מקדמת עדן וגן עדן הוא מצפון של עולם. וארץ ישראל לדרום ופרת בא מעדן והיה מושך מצפון לדרום והא דאמר מיטרא במערבא סהדא רבא פרת דמשמע דמושך מדרום לצפון י"ל דה"ק שהמים של פרת רבים כל כך שיחזרו המים למקום שבאו דהיינו מדרום לצפון :

א

-

עב

דף

להך גיסא דפרת עד היכן. פיי בקונטרס להכי לא בעי לתחת פרת עד היכא לפי שפרת נופל בחדקל ועוד בבל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **איתתא** בעא מינייהו ולא יהבו ליה. ולכך. הוציא עליהם לעז וי"מ דקאי אדרב פפא ולא נהירא דח"ו שיעלה בדעתו של אותו צדיק להוציא לעז עליהם שלא כדין: **בין** הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין. וצריך לומר דשני מקומות הן דאי משום חדקל ופרת לא הוה בעי גמרא וכי בין הנהרות מאי הוי דפשיטא לכולי עלמא דמייחסי דלעיל נמי לא בעי אלא מן הצדדין אבל בין הנהרות פשיטא ליה דמיוחסין הן:

דף עב - ב

היום יושב בחיקו של אברהם אבינו. פירש בקונטרס יש אומרים מת וא"כ אין זה רב אדא בר אהבה שבגמרא ונראה לומר יושב בחיקו של אברהם שנכנס לברית מילה וזה רב אדא בר אהבה שהאריך ימים הרבה משמת רבי עד דורות אחרונים בימי רב נחמן בר יצחק כדאמרי' בב"ב (דף כב:): אך ר"י פיי דשני רב אדא בר אהבה הו': **חמשה** קהלי כתיבי. פיי גבי אזהרת פסולי יוחסין אבל קהל דגבי פצוע דכא לא חשיב דלאו בפסולי יוחסין משתעי עוד אומר ר"י משום דלא שייך ביה קהל:

דף עג - א

[**וחד** למישרי שתוקי בישראל. תימה היכי מידרש שתוקי בישראל מיתורא דקהל וי"ל דמקיש ממזר לקהל מה גבי קהל ממעטינן קהל ספק ה"נ גבי ממזר ממעטינן ממזר ספק. ת"י]: **אלא** מעתה שתוקי שתוקית לא ישא. קשה דמשמע דפשיטא ליה דמותר בה ובפרק החולץ (יבמות דף לו.) אמר דרבא גופיה ס"ל כר"א דמתני'. דאמר ספיקן אסור וי"ל דהתם קאמר רבא אליביה אבל הכא דקאמר מ"ט אמרו שתוקי פסול קא בעי אליבא דכ"ע: **מאי** איכא מיעוט ארוסות כו'. תימה דמשמע טעמא דליכא

למיחש משום דהוה מיעוט ולא ידעינן שמארוסה היא הא אם אנו יודעים שמארוסה היא ודאי איכא לאחזוקי בממזרות ולא היא דאפילו ידעינן שמארוסה היא לא הוי ממזר דהא אמריי (לקמן דף עה.) ארוסה שעברה הולד כשר ועוד קשה דמאי קאמר ומיעוט שהלכו בעליהם למדינת הים דהאי נמי יש לנו להכשירו דשמה בא על ידי שם ושימש כי ההוא עובדא. (בירושלמי) דאבוה דשמואל שהלך למדינת הים ובא על ידי שם ושימש והוליד את שמואל ויש לומר דהכא איכא ריעותא שהשליכתו ואם אנו יודעים שהוא מארוסה מחזקינן ליה בודאי ממזר שאם היה מן הארוס לא היתה משליכתו אי נמי יש לומר דלא תלינן שבא עליה על ידי שם אלא דוקא כשאומרת כן אבל האי אסופי כיון דאין אמו מעידה עליו אין לתלות בהכי:

ב

-

עג

דף

בד"א בזמן שמקחו בידו. פירש בקונטרס דרמי עליה למידק לפי שהוא במי שפרע אם יחזור במי שנתן המעות ויחזיר לו דמיו אבל בזמן שאין מקחו בידו אלא שניהם אוחזים בו אינו נאמן דכיון דלא עליה רמיא לא דייק לזכור מי הוה ופריך וניחזי זוזי ממאן נקיט אין מקחו בידו פריך לפירוש הקונטרס דפיי שלא קבל המעות אלא מאחד מהם והא ודאי מידכר דכיר ממאן קביל זוזי ומשני אלא דנקיט זוזי מתרוייהו ולא ידיע כו' ולפי זה אמרינן דאפילו אמר שידע לא להימני משום דלא רמי עליה למידק כך שיטת הקונטרס ומה שפיי דפריך אין מקחו בידו דקאמר דאינו נאמן ופריך וניחזי זוזי ממאן נקט פירוש ולאותו שנתן לו המעות ודאי נתרצה קשה דמאי יש לנו להאמינו טפי מעד אחד דעלמא דכיון שאין מקחו בידו לא שייך לומר מיגו כדי להאמינו לכן פיי ר"ת בזמן שמקחו בידו ואז הוא נאמן מטעם מיגו דמצי אמר לא מכרתי או חזרתי וקניתי אבל אין מקחו בידו אינו נאמן דאז לא שייך מיגו ופריך וליחזי זוזי ממאן נקט נהי נמי דמקחו בידו אמאי נאמן אם יאמר אמי שלא קבל המעות לזה נתרציתי דמשמע דנאמן בכל ענין ואמאי נאמן הוה מיגו במקום עדים דאנן סהדי דלאותו שנתן המעות נתרצה ומשני דנקיט זוזי כו' ולפי זה גרסיי ולא ידיע ולא גרי' ולא ידע דמשמע שאין אנו חוששין לידיעתו דודאי חיישינן לידיעתו אי הוה ידע ולפי זה צ"ל שלא ידע שאם

ידע הוה אמריי נתרצה לזה אך בריש בבא מציעא (דף ב:) גבי שנים אוחזים בטלית דמוקי לה בגמרא במקח וממכר ופריך מקח וממכר ניחזי זוזי ממאן נקט ופירש התם רשיי כפי שיטתו דהכא ועוד פירש התם אע"ג דאמר בפ' בתרא דקידושין דבזמן שאין מקחו בידו אינו נאמן והכא הוי כאין מקחו בידו דתרוייהו אדוקין בטלית ואמאי פריך שיהא המוכר נאמן הא מוקמינן התם בדנקט זוזי מתרוייהו והשתא ס"ד דלא נקט זוזי אלא מחד אך לפר"ת קשה דמאי פריך התם וניחזי זוזי ממאן נקיט והא לפירושו אע"ג דלא נקיט זוזי אלא מחד אין לנו להאמינו כדפרישית לכך צ"ל התם וניחזי זוזי ממאן נקט כלומר היכי קתני במתניי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה כו' נשאל למוכר ממאן קבל המעות וליהוי כעד אחד לפטור את מי שמסייע אפ"י משבועת היסת ולחייב את שכנגדו שבועה דאורייתא אבל להוציא ממון מזה ולמסור לזה פשיטא דאינו נאמן רק כדפרישית ומשני דנקיט זוזי מתרוייהו וגם לפירוש זה גרסי לא ידע אך אם הוא ידע פשיטא שאנו חוששין לידיעתו לחייב לזה שבועה דאורייתא כדפירשתי:

א

-

עד

דף

שודא דדייני. פי' בקונטרס בדין שאין תלוי בטעם אלא הכל לפי ראות עיני הדיינין כי ההיא דכתובות (דף פה:) דההוא דאמר נכסיי לטוביה ואתו תרי טוביה שניהם קרובים שניהם שכנים ואמר שודא דדייני פירוש למי שמתנדב לב הדיין לומר שזה היה אוהבו יותר מזה לזה נתן וקשה לר"ת דאי בסברא תליא מילתא כדפי' בקונטרס אמאי לא אמרינן דנהדר ונידייניה דמסתמא לא יהפוך סברתו ראשונה ועוד פי"ק דגיטין (דף יד:) אמרינן הילך מנה לפלוני כו' תני חדא הלך ומצאו שמת יחזרו ליורשי המשלח ותניא אידך ליורשי מי שנשתלחו לו ומסיק כאן אמרו שודא עדיף והתם אי אפשר לפרש פי' הקונטרס לכך פר"ת שודא דדייני דכל מה שירצה הדיין לעשות יעשה דהפקר ב"ד היה הפקר ושודא לשון השלכה כמו רמה בים דמתרגמינן שדי בימא (שמות טו) וראיה לפר"ת מההיא דפי' מי שהיה נשוי (כתובות דף צד:) גבי שני שטרות שהיו ביום אחד אתו תרוייהו קמיה דרב ששת ואגבי רב ששת לחד מנייהו הדר אתו לקמיה דרב נחמן ואגבייה לאידך אתא קמיה דרב ששת אמר ליה מ"ט עבד מר

הכי אמר ליה משום דקדים פיי שאחד מן השטרות נכתב בבקר והאחד בערב ואמר ליה אטו בירושלים יתבינן דכתבי שעי ואמר ליה ואת מאי דעתך אמר ליה שודא דדייני אמר ליה אנא נמי שודא דדייני אמר ליה אנא דיינא ומר לאו דיינא והשתא לפר"ת ניחא הא דקאמר אנא דיינא ומר לאו דיינא דצריך דיין קבוע לומר דהפקר ב"ד היה הפקר ורב נחמן היה דיין קבוע אבל לפי הקונטרס דפיי דבסברא תליא מילתא מה לנו דיין קבוע פשיטא דסברת רב נחמן לא הוה עדיפא מסברת רב ששת : כשם שאדם נאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בני בן גרושה וחלוצה. וא"ת מנ"ל לר' יהודה הא דנאמן לומר זה בני בן גרושה וחלוצה בשלמא זה בני בכור דין הוא שיהא נאמן עליו משום דהוי טוב לולד שע"י כן יטול פי שנים אבל לפוסלו אמאי נאמן וי"ל דהא דנאמן לומר זה בני בכור מיירי בתינוק בין הבנים דאומר על קטן שבבניו שזה בכור ואפ"ה נאמן ואע"ג שע"י שהוא מעיד על זה שהוא בכור מחזיק את הגדולים לממזרים ורבינו אליהו מפרש דהיינו טעמא דנאמן משום דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ואמרינן לעיל (דף סח.) שנואה בנישואיה כלומר שהיא בלאו וקאי יכיר אתרוייהו יכיר שהוא בכור ויכיר שהוא בן גרושה וחלוצה דשנואה בנישואיה וכן מצאתי בירושלמי [והא דקאמר כשם כו' משום דפשטיה דקרא משמע דקאי טפי אהכרת בכור. ת"י]: אי מהתם ה"א ה"מ היכא דרוב כשרים אצלה. כגון פנויה ורוב העיר משיאין לכהונה וא"ת אמאי לא פריך למאן דאמר (כתובות דף יג:) דמאן דמכשיר מכשיר אפי' ברוב פסולין אצלה מאי אתא אבא שאול לאשמועינן הוה ליה למיתני מילתא דאבא שאול גבי האי מילתא דרבן גמליאל דכתובות (שם.) כדפריך בסמוך למ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה וי"ל דמתני' דהתם לא אשמעינן רבן גמליאל מידי אפי' ברוב פסולין כי אם מברייתא דמייתי התם זו עדות שהאשה כשירה לה כו' ולכך איצטריך לאשמועינן הכא מילתא דאבא שאול אלא לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה שמעינן שפיר ממשנה דהתם מדקתני ראוה מדברת והיתה מעוברת חד להכשיר בה וחד להכשיר בבתה כדאיתא התם :

וא"ת אמאי לא פריך הא תנא ליה רישא דגר מותר בממזרת כדפריך לעיל וי"ל דלאו עיקר קושיא היא דפריך הא תנא ליה רישא אלא עיקריה אאידיך קושיא סמיך ר' יהודה אוסר אהי"א: והרי גר דמותר בכהנת ומותר בממזרת. וא"ת מאי פריך והרי הטעם שהוא מותר לפי שלא הוזהרו כשרות להינשא לפסולים ולא משום הכשר גר הוא דלעולם אמרינן דכהן אסור בגיורת ומותר אסור ר"ל כל שמותר לבא בקהל מטעם יחוס אסור ליקח ממזרת ונראה לפרש הרי גר שנשא בת ישראל שהבת מותרת לכהן ומותרת בממזר כר"א בן יעקב וכה"ג פריך בסמוך: דת"ק סבר ממזר מאחותו הוי ממזר. ואם תאמר היכי משתמע פלוגתייהו ממתני' ופירש הקונטרס דה"ק כל הנולדים מאיסור ערוה ממזרים הם ומותרים לבא זה בזה בני חייבי כריתות בבני חייבי מיתות עכ"ל ולא נהירא דדוחק הוא לכך פרי"י דה"ק. כל האסורין לבא בקהל שאפילו קידושין אין תופסין בהם כגון חייבי כריתות מותרין לבא זה בזה כלומר כל שבא מאיסור תפיסת הקידושין דהיינו בני חייבי כריתות וחייבי מיתות דאין קידושין תופסין בהם כולן מותרין לבא זה בזה דקסבר יש ממזר מכל דבר דלא תפסי קידושין: מאי קא משמע לן תנינא כו' ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין. ופירושו כמו תנינא חדא זימנא דלעיל דאבא שאול דהוה ליה למיתנייא התם גבי מילתא דר' יהושע וכן היה ר' יהודה אומר כדבריו וא"ת אמאי איצטריך למיפרך תנינא ליפרך דר' יהודה אדר' יהודה דהכא קאמר ר' יהודה דאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ובמסכת יבמות (דף מט.) קאמר לא יגלה כנף אביו איירי באנוסת אביו שהיא בלאו וסמיך ליה לא יבא ממזר משמע שממזר הוה אפי' מחייבי לאוין דהא ר' יהודה נמי דריש סמוכים במשנה תורה וי"ל דר' יהודה סבר התם דאשת אב דכתיב בין לא יקח ובין לא יגלה הוי מיותר דהשתא אנוסת אביו לא יקח כדכתיב לא יגלה כנף אביו אשתו מיבעיא וא"כ למידרשיה ולומר דלא יבא ממזר דוקא מאשת אביו ולימא הכי מלא יקח עד לא יגלה דהיינו אשת אביו הוי ממזר טפי לא הוי ממזר:

והא עיקר דרשה נפקא לן בפי אלמנה לכה"ג (יבמות דף סח.) מכי תהיה לאיש זר דכיון שנבעלה לפסול לה פסלה וי"ל דה"ק דלא תיקשי להו מכה"ג באלמנה דמצינו למילף מיניה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדמפרש גמרא בסמוך וכן צריך לומר בריש מסכת נדה (דף ג.) גבי שניהם לא למדוה אלא מסוטה: **וכולן** מותרין לבא זה בזה. וא"ת מאי וכולן ופי' בקונטרס כל האסורין מותרין לבא זה בזה קשה לר"י דמידי כל האסורין קתני ונראה לר"י לפרש דכל אחד ואחד מותר במינו והיינו דלא כרבי אלעזר דמתניתין דלדידיה ספיקן בספיקן אסור עוד יש לומר ומותרין לבא זה בזה כסדר דמתני' ונראה דהלכה כרבי אלעזר דהא רב פסיק כוותיה והלכה כרב באיסורי לגבי שמואל. ועוד דרבא נמי סבר דהלכה כרבי אלעזר בפרק החולץ (יבמות דף לו.) גבי ספק בן ט' לראשון ובן ז' לאחרון והלכה כרבא: **כותי** לא ישא כותית. וא"ת היאך מסופק מ"ט והא רבי. אליעזר גופיה קאמר במתניתין (לעיל דף עד.) דספיקן בספיקן אסור וכותי הוא מן הספיקות כדתנן במתניתין ונראה להר"מ דהכי פירושו שהרי אם שניהם ממזרים היתר גמור הוא ואפילו אם אחד ממזר והאחד אינו ממזר מכל מקום גר הוא ומותר בממזרת ולא דמי לשאר ספיקות דמתניתין דשתוקי ואסופי:

דף - עה - ב

ורבי ישמעאל סבר לה כר"ע דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. האריך בקונטרס וצריך פירוש לפירושו מהו האיסור וצ"ל דהיינו מחששא דילמא ממזר בן ישראל ישא כותית שהיא עובדת כוכבים גמורה שהיא מכותי וכותית והיא עובדת כוכבים גמורה מאחר דכותים גירי אריות הן ונמצא שממזר לוקח עובדת כוכבים וא"ת אמאי איצטריך למימר דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לימא הולד כשר וכ"ש דאיכא למיחש טפי שלא תנשא לעובד כוכבים. ושמא יש לומר אם הולד כשר א"כ הוא הולך אחר העובד כוכבים כדאמר בס"פ דלעיל (דף סז:) וליכא למיחש לכך אם תנשא לעובד כוכבים אבל השתא דקסבר הולד ממזר א"כ הולך אחר אמו ואיכא למיחש טפי שלא תנשא לעובד כוכבים אי נמי דע"כ סבר ר"א הולד ממזר מדחשיב כותי במתני' בהדי ספיקות דהיינו ספק ממזרת מיהו קשה לפי' הקונטרס דמשמע

דבשום ענין כותי לא ישא כותית ולפירושו אם מקבלים עליהם גירות גמור ליכא למיחש למידי שהרי גר מותר בממזרת לכך. נראה לר"י לפרש דכי היכי דבנות ישראל נטמעו בהן ה"נ נטמעו בהן בני ישראל וכיון דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר איכא למיחש שמא אחד מהן ישראל גמור שנוולד מישראל וישראלית והאחד שמא ממזר הוא מעובד כוכבים שבא על בת ישראל וא"ת היכא אשכחן דקסבר ר"ע עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא אשכחן בשום דוכתא אלא משום דאמר (יבמות דף מט.) יש ממזר מחייבי לאוין בשלמא עבד אית ביה לאו דלא יהיה קדש (דברים כג) אלא עובד כוכבים היכן מצינו לאו בביאתו אדרבה ב"ד של שם גזרו עליו כדכתיב (בראשית לח) הוציאוה ותשרף ואין סברא לומר דעשה מיהא אית ביה מההוא קרא דהוציאוה ותשרף וכדרי' ישבב דאמר (לעיל דף סח.) מן הכל היה עושה ר' עקיבא ממזרים ואפי' מחייבי עשה אין סברא לומר כן דכרי' ישבב קאמר מאחר שאינו מפורש ואי משום דכתיב (דברים ז) בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנד היינו אזהרה לתפיסת קידושין אבל אזהרתו לביאתו לא שמעינן וצריך לומר דכיון דאין קידושין תופסין בהן הוי ממזר דהא בהא תליא כדפי' בס"פ האומר (לעיל דף סז:) מיהו קשה דהל"ל אליבא דר"ע דומיא דאנוסת אביו דלדידיה לא תפסי קידושי הא לאחריני תפסי שהרי ר"ע מאנוסת אביו יליף דיש ממזר מחייבי לאוין בס"פ החולץ (יבמות דף מט.) דמוקי לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו וא"כ הוה ליה למימר דאין ממזר אלא דומיא דאנוסת אביו דכה"ג אמרינן לשאר תנאים דקסברי באשת אב הכתוב מדבר בעינן דומיא דאשת אב דלדידיה לא תפסי בה קידושין הא לאחריני תפסי וי"ל דעל כרחך ר"ע לא בעי דומיא דאנוסת אביו שהרי קסבר ר"ע יש ממזר אפי' מחייבי לאוין דלאו דשאר כגון עמוני ומואבי ואין בהן דומיא דאנוסת אביו שהוא לאו דשאר פירוש דקורבה אבל רבנן בעו דומיא דאשת אביו לכל מילי: **השתא** ממזר הוי מיפסיל בביאתו מיבעיא. ואם תאמר תקשה דר' יוחנן אדר' יוחנן דהא שמעינן לר' יוחנן דאמר בפרק החולץ (יבמות דף מד:) עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל השתא ממזר הוי מיפסיל בביאתו מיבעיא ואר"י הא דמצריך ר' יוחנן משום ר' ישמעאל אלמנה וגרושה היינו אליבא דר' ישמעאל רביה וליה לא ס"ל ורבינו שמשון מקוצי פירש דלאו הא בהא תליא ואפשר דליהוי ממזר ואפ"ה אינו פוסל בביאתו דאל"כ בפרק אלמנה לכ"ג (שם דף סט.) דפריך לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומאי כי תהיה לאיש זר כי תבעל אלמנה וגרושה ל"ל פירוש בשלמא לשאר תנאים דאמרי

דקידושין תופסין בחייבי לאוין ודרשי כי תהיה הכי אמר רחמנא הנך דאית בהו הויה ומפקי מהאי קרא דנבעלה לפסול לה שפסלה מן הכהונה אבל עובד כוכבים ועבד דלית בהו הויה לא אתו מהאי קרא ולדידהו איצטריך שפיר אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד כדפרשיי הכא משום ר' ישמעאל אלא לר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ודריש כי תהיה לאיש זר כי תבעל לאיש זר כמו שאר פסולים וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל והשתא לא קשה מידי דר' יוחנן אדר' יוחנן דאע"ג דאית ליה כר' עקיבא בעובד כוכבים ועבד דהוי הולד ממזר מיהו לא סבר כוותיה בשאר חייבי לאוין ודריש שפיר כי תהיה דאית בהו הויה כמו רבנן דר' עקיבא וא"כ איצטריך אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד מיהו הלשון ק"ק דקאמר השתא ממזר הוי כו' הוה ליה למימר אלמנה וגרושה למה לי כדאמר בפרק אלמנה (שם דף סט.) ונראה ליישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים ועבד כמו שאר פסולין שיפסול בביאתו מיבעיא כמו בשאר פסולים דכי תבעל וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל מכי תבעל נפקא והר"ר שלמה מטריווא"ש מיישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים וא"כ ביאתו ביאה ולא הוי כביאת בהמה דהולד אין ממזר מיפסיל בביאתו מיבעיא כמו שאר פסולין: **שאינ** ממזר אלא מאיסור ערוה וענוש כרת. פירוש א"כ לא סבר ר' אלעזר כר"ע ואע"ג דיש תנא התם (דף מד:): דסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ולא סבר כר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מיהו הלשון דקאמר הכא שאין ממזר אלא מאיסור ערוה וכו' משמע דוקא מהני אבל עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר ולעיל כי פריך ומי סבר ליה כר"ע והאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל כו' הוי מצי לשנויי דאע"ג דר' ישמעאל לא ס"ל כר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אפ"ה מצי סבר. דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והא דלא תריץ ליה הכי משום דאשכחן דר' אלעזר לית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא חש לתרץ דברי ר' ישמעאל דהא לא מייתי ר' ישמעאל אלא משום דבריו של רבי אלעזר:

דחימוץ ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בלילי יו"ט ראשון שאכילתה חובה ולא הויא כקמחין ובצקות של עובדי כוכבים דקיימא לן (פסחים דף מ.). דאדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה וא"ת והא אמרי' (בפרקי דר"א פל"ת) כל האוכל פת כותי כאילו אוכל חזיר וי"ל היינו דווקא פת שהכותי לש ועושה בביתו אבל העיסה שהכותי עושה בביתו של ישראל מותר ונראה הא דקאמר ואדם יוצא בה ידי חובתו היינו דוקא שגם הכותי יאכל ממנה דאל"כ לא יצא ידי חובתו דהא לית להו לפני עור לא תתן מכשול: **הנושא** אשה כהנת. פי' כהן שבא לישא אשה כהנת וקאמר דצריך לבדוק משום שאנו רוצים שבנה ישמש ע"ג המזבח אבל אין לפרש דמיירי בישראל הבא לישא אשה כהנת ורוצה שיהא בנה כשר לכהונה דא"כ אמאי נקט כהנת אפילו היתה חללה נמי הוי בנה כשר לכהונה דבני ישראל מקוה טהרה לחללות: **צריך** שיבדוק אחריה ארבע אמהו'. פי' בקונט' בודקין משום חשש דממזרות ולא נהירא מדפריך גמ' ואיהי נמי תבדוק בדידיה ומשני לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים ומאי קאמר הא הוזהרו לינשא לממזרים דהא אפילו [מאן] דאמר לא הוזהרו היינו דוקא לינשא לחלל קאמר אבל לממזרים לא לכך צריך לומר דחששא דמתני' הוא משום חללות אבל משום ממזרות לא שייך חששא כלל. דמכירין ישראל ממזרים שביניהם ומיהו תימה הא קתני לוי וישראלית מוסיפין עוד אחת ואי לא בדקי אלא בפסול חללות לוי וישראלית אמאי צריכין בדיקה כיון דאבוה לוי או ישראל אי אפשר בשום ענין להיות בה פסול חללה שהרי לכ"ע בני ישראל מקוה טהרה לחללות וא"כ ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה וי"ל דעיקר הבדיקה ותקנה משום פסול חללות ואגב בדיקה דחללות בדקי נמי היכא דלא שייך אלא פסול ממזרות כגון לוי וישראלית אבל גבי איהי דליכא פסול חללות דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין לא צריך לבדוק משום ממזרות ור"ת כתב בספר הישר דהא דצריך לבדוק היינו דוקא להכשיר בניהם לעבודה אי נמי להכשיר עצמו לעבודה אבל להאכילו בתרומה א"צ בדיקה כדאמר פ' האשה שנתארמלה (כתובות דף כד.). אני כהן וחבירי כהן נאמן להאכילו בתרומה ואין נאמן להשיאו אשה:

אין בודקין מן המזבח ולמעלה כו'. ואם תאמר אמאי לא קתני אין בודקין משטרות ולמעלה דהא אמרינן בפ"ב דכתובות (דף כד:): מעלים משטרות ליוחסין וי"ל דאין זה רבותא דהא עדות מעליא הוא וא"ת ניתני נמי אין בודקין מנשיאות כפים ולמעלה ומתרומה ולמעלה כדאמר בפרק ב' דכתובות (שם) מעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דגם זה אינו רבותא כיון דלא שייך אלא בכהנים אבל הא [דתנן] אין בודקין מן המזבח ולמעלה רבותא הוא דמיירי אפילו בעבודות הכשרות בזרים כגון שחיטה או הפשט אע"ג דשחיטה כשרה בנשים ובעבדים היינו דיעבד אבל לכתחילה לא עבדי כי אם כשרים מיוחסין: **והקל** מעליך ונשאו אתך. ה"ג רש"י ול"ג במשא העם שהרי גבי שכינה כתיב כן והאי קרא דהכא כתיב ביתרו ולא כתיב ביה במשא העם:

[וכ"ת איכא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה כו'. תימה אמאי לא אמרינן נבעלה לפסול לה יוכיח שאין יצירתה בעבירה ופסול ואי פרכת מה לנבעלה לפסול לה שכן זר אצלה מעיקרא זרעו יוכיח וחזר הדין וכו' ושמא אין כאן צד השוה או יש שום פירכא. ת"י]:

הרי גופים מוחלקים ושמות מוחלקים. נראה דבכדי נקט שמות מוחלקין שהרי בא על שלשה נשים נדות בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ואע"פ שהן שם אחד כלומר שכולן נשים לאיש אחד כדמפרש [בכריתות פ"ג] (דף טו.) אלא האי דנקט ג' אלמנות של ג' בני אדם לאו דוקא דה"ה ג' אלמנות של אדם אחד וכן משמע מדמשני אלא שבא על אלמנה אחת

ג' ביאות ולא משני שבא על שלשה אלמנות של אדם אחד מכלל דכה"ג חייב שלשה : פרט לכ"ג שבא על אחותו אלמנה. תימה מאי קאמר בסמוך דרבי שמעון לית ליה איסור חל על איסור אימא דאיסור חל על איסור לית ליה איסור מוסיף אית ליה והאי איסורא מוסיף הוא גבי אחותו שהרי מעיקרא היה האיסור משום אחותו וכשנתאלמנה איתוסף בה איסור אלמנה [דהוי איסור מוסיף לגבי משוח מלחמה שאינו אחיו וכל הנשים האסורות לכ"ג אסורות אף למשוח מלחמה] וי"ל דאיתא בברייתא אחרת. דרבי שמעון אפילו איסור מוסיף לית ליה א"נ יש לומר דהכי מייתי כיון דר"ש לית ליה איסור חל על איסור ואע"ג דהוי איסור חמור על איסור קל כי ההיא דאוכל נבילה ביום הכפורים דלא חל איסור יום הכפורים שהיא בכרת על איסור נבלה שהיא בלאו הכי אית לן למימר דלית ליה איסור מוסיף באיסור קל על איסור חמור כי ההיא דכ"ג שבא על אחותו אלמנה. :

א

-

עח

דף

מ"ט דרך ליקוחין אסרה תורה. פי' דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה כתיב ה"ג בקונט' ולי"ג דרך הויה אסרה תורה לפי דמהאי קרא דהויה מפיק לעיל דבעי ביאה להתחייב המחזיר גרושתו והשתא הויה מפיק מינה שאין חייב במחזיר גרושתו אלא א"כ קידש ושמא י"ל דנוכל לגרוס דרך הויה אסרה תורה לפי דלעיל דריש ליה מלאשה דמשמע דרך של אישות דהיינו ביאה והכא דריש מלהיות דמשמע הויה שהן קידושין : **ורבי** יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד. דחלל ומצרי ראשון וא"ת לר' יוסי אמאי מכשיר במתניי בת גר הוה לן למיפסל במה הצד שבהן דחלל ומצרי כמו רבי יהודה וצ"ל דקסבר רבי יוסי אין זו הצד השוה למילף מינייהו פסול לבת גר שהרי בת חלל אינה פסולה לקהל ישראל ובת מצרי ראשון פסולה לבא בקהל ולא שייך למימר הצד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל ובתו פסולה כיון שאין פסול בנות שוה ועוד דוחק הוא לומר ולפרש שאינן ברוב קהל היינו שבאחד מהם יש צד עבירה ובאחרת הוא פסול לבא בקהל דאין סברא לומר כן דהא אין שוין : **[במה** הצד בהאי דינא. קשיא לר"י דהא לא שייך פסול ביאה גבי מצרי אלא

כשנשא בת ישראל דאי במצרית כבר היא פסולה ואיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד עבירה כדלעיל כו': ת"י

ב

-

עח

דף

האי קרא רישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא בכהן הדיוט דכתיב מזרע ישראל ודרשינן שנזרעו בתוליה ומיירי בכל כהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו לכהן הדיוט ונראה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג סיפא דקרא דכתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו והיינו כהן הדיוט דוקא: לא צריכא בנכסים דנפלו ליה כשהוא גוסס. ופ"י בקונטרס דאי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו דאי בעי מיתב ליה מי לא יהיב ליה לא קא זכה בהו דאפי' ר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך דלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לידו לאו בר מתנה הוא דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היכא דבא מטעם בכורה מהניא ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתה דהא ודאי אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק והיינו ראוי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל ראויין לבא לו ורחמנא אמר בכל אשר ימצא לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"א) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו. נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו ההיא יש לדחות דהתם היינו דוקא בנדר והקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע:): שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבודאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח.) נמי אמרינן המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהניחו בחזקת שהוא חולה אבל הניחו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משמע הא אי ידעינן בודאי שעדיין הוא גוסס נותנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימין לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימין והכא גבי מתנה היינו

טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתתק משום דמסתמא יתרפא ואז יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילות שיתרפא וחולה נמי שנשתתק והרכין בראשו דבריו קיימין:

א

-

עט

דף

קידשה אביה בדרך כו' וקידשה עצמה וכו'. וא"ת אמאי איפליגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקידשה אביה גרידא כמה דפירש דפליגי בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליגי בקידשה אביה לחוד דבההיא מודה שמואל דאינה מקודשת דאמרינן העמד אשה אחזקת פנויה כמו שהיתה קודם שקידשה והרי היא בוגרת לפנינו ואין קידושי האב קידושין אבל עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנויה דממה נפשך אשת איש היא או משום קידושי אביה או משום קידושי דידה וליכא האי סברא ומשום הכי פליג שמואל: [אילימא בתוך ששה וכו'. מתוך פי' רש"י משמע דבדקוה בתוך ו' ומצאוה בוגרת ומש"ה פריך בהא לימא וכו' ואין נראה דלעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מיירי דבאה לפנינו אחר ששה ול"ג השתא הוא דבגרה. ת"י]: **ושמואל** מ"ש ממקוה. ואם תאמר לרב נמי תקשי דע"כ לא קאמר רב דמצפרא נמי בוגרת הויא אלא משום דליכא חזקה דנערות כדפי' בקונטרס אבל אי הויא חזקה דנערות מודה רב דאוקמא אחזקתה והכי נמי גבי מקוה איכא חזקה דשלם וי"ל דלרב נמי קשה ונקט שמואל משום דפריך ליה בהדיא טפי: **כל** ג' ימים ודאי. ל"ג הראשונים דהא פליגי בה אמוראי (בב"ב דף צו.) דאיכא למ"ד ג' ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק ואיכא למ"ד ג' ימים האחרונים ודאי חומץ ומקודם ספק ואיכא למ"ד דג' ימים הראשונים ודאי יין וג' ימים האחרונים ודאי חומץ ובינתיים ספק: [אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר. לשון אדרבה קשה דהל"ל לחומר ומיהו הכא איכא לפרושי היכי שרפינן עלה קדשים אבל גבי יין לקמן אין שייך ליישב כך. ת"י]:

[והן אין מוציאין מידו בלא ראייה. וא"ת כיון דתנא דהוא מוציא מידם אפילו הוחזקו בהם בלא ראייה כ"ש דאין מוציאין מידו וי"ל דהא קמ"ל דבראייה מיהא מוציאין דה"א כיון דלא כתב כדמהלך על רגלוהי כו' אפילו בראייה לא מפקי כו'. ת"י]: **מי** איכא למימר העמד הגוף על חזקתו. פ"י ותיהוי נערה יומא דמשלים שית הרי היום עשויה להשתנות וא"כ אין בה חזקה דנערות ולא חזקה דבגרות ור"י פ"י דרגילות הן לבא בבקר ואין שייך חזקה דנערות: **אלא** הכא מי מפקא נפשה מחזקה. אי מספקינן לה בנערות הרי היום אין לה חזקה משום דבר לא מנערות ולא מבגרות שהרי היום עשויה להשתנות: **במכחשתו**. פ"י בקונטרס שמכחשת אביה ואומרת בגרתי מאתמול ולא דק דהא ביומא דמשלים שית איירי: **ואי** ס"ד לא פליגי אמאי קפיד. כי עביד רב יוסף בר מנשיא עובדא במכחשתו דהא שמואל נמי מודה לרב דאינה מקודשת אלא ש"מ דפליגי מיהא באין מכחשתו דרב נמי דקאמר מילתיה דאינה מקודשת באין מכחשתו ורב יוסף עבד עובדא כוותיה ואית ספרים דגרסי ודלמא כי עבד רב יוסף באין מכחשתו ולפיכך כעס שמואל דאפילו רב נמי מודה לשמואל דחיישינן וצריך גט מספק ורב יוסף עבד עובדא דלא כחד ולא נהירא דהא מתוך לישנא דגמרא משמע דלכל הפחות כרב עביד כדקאמר עבד עובדא כרב: **והילכתא** כוותיה דרב. ואף על גב דבכולי גמרא קי"ל (בכורות דף מט:): דהילכתא כוותיה דרב באיסורי הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דאיכא אמוראי דפסקי כשמואל: **מביא** ראייה על הבנים ואינו מביא ראייה על האשה. פ"י בקונטרס שהאשה היתה נבדקת כבר בד' אמהות קודם שהוליכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתניי דאין צריך להביא ראייה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת כבר דשוב אין צריך להביא ראייה ועוד קשה אמאי איצטריך לחזור ולמיתני הא תני ליה ברישא לכן פרי"י אין צריך להביא ראייה על הבנים שהן שלו דלא אמרינן שלקחה האשה איש אחר במדינת הים ולא על האשה שיהיו בניה דכיון דכרוכין אחריה מתה מביא ראייה על הבנים. פ"י שהבנים שלו מן האשה שמתה אבל אינו מביא ראייה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים דידיעין בה שהיא מיוחסת שהרי כבר בדקנוה אלא מאחר שהביא ראייה שהבנים הם מאשתו שמתה במדינת הים אין צריך תו להביא ראייה שאותה אשה היתה מיוחסת דאין לחוש שלקח אשה אחרת שם והוליד ממנה אלו בנים דמסתמא מאשתו שהוציא מכאן

הם מאחר שלא שמענו שנשא שם אשה אחרת והאשה שהוציא מכאן כבר בדקנוה קודם שהלכה למדינת הים :

א

-

פ

דף

לא שנו אלא בקדשי הגבול. לפי רש"י הא דאמרינן דמהני כרוכין היינו דוקא לתרומה שאם הוא כהן והביא ראיה על האשה אין צריך להביא ראיה על הבנים להאכילן בתרומה וקשה דמשמע דמכל מקום צריך שיהו כרוכין להאכילן בתרומה ובפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף כה :) אמרינן האומר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה אלמא לא בעינן שיהו כרוכין אחריה ויש לומר דרב תנא הוא ופליג ורבינו תם פירש דרב סבר כמאן דאמר (שם כד :) אין מעלין מתרומה ליוחסין ולכך נאמן להאכילו תרומה כיון דבידו הוא ומתנני דהכא סברה כמאן דאמר (שם) מעלין מתרומה ליוחסין והכא הכי פירושו לא שנו אלא בקדשי הגבול פירוש בכל דבר קדושה כגון לתרומה ולנשיאת כפים ולהשיאו אשה אבל ליוחסין לא כלומר לסקול על ידו דקאמר זה הבן וזו אמו והבן בא עליה לא מהימן והיינו דקאמר ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין ושורפים על החזקות ולפירוש הקונטרס אבל ליוחסין כגון להיות משמש בנו על גבי המזבח לא מהימן צריך לומר דהכי מייתי ראיה סוקלין ושורפין על החזקות וכל שכן דנאמן ליוחסין : **שדרכו** של תינוק לטפח. פירש בקונטרס לטפח באשפה וא"ת כיון שהתינוק אינו ודאי טמא אם כן אמאי נקט תינוק שנמצא בצד העיסה לינקוט שנגע בעיסה ועוד קשה דאמרינן בתוספתא (דטהרות פ"ג ע"ש) מפני מה אמרו שהתינוק טמא משום דנשים נדות מגפפות ומנשקות אותו והכא מפרש משום דמטפחין באשפה לכך פירש ר"ת שהתינוק ודאי טמא כדמפרש בתוספתא ולכך נקט שנמצא בצד העיסה ובצק בידו דהשתא ספק הוא אם נטלה מן העיסה וטימא את העיסה או שמא אדם טהור נכנס לשם ונטל את העיסה ונתן לתינוק ובהא פליגי ר' מאיר ורבנן דר' מאיר מטהר דתלינן באדם טהור וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח פי' בעיסה ויש לנו לומר שנטלה ובכי האי גוונא פליגי בתוספתא גבי תינוק שנמצא בצד הקבר ושושנים בידו ואינו יודע אם התינוק נטלן או אדם טהור נתן לו ר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין : **סמוך** מיעוטא

לחזקה ואיתרע ליה רובא. פירוש והוי רוב כמאן דליתיה וקשה דברישי פרק בתרא דיבמות (דף קיט.) אמרינן גבי האשה שהלך בעלה למדינת הים וצרתה עמו ושמעה האשה שמת בעלה ר' מאיר אומר לא תנשא ולא מתיבמת לפי דרוב נשים מתעברות ויולדות ואיכא למימר שהצרה שהלכה עמו ילדה והויא האשה שנשארה פטורה מן היבום ומיעוט מפילות ילדיהן וקאמר ר"מ דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שהרי היתה בחזקת זקוקה ליבום כשהלך בעלה למדינת הים ולא היה לו בנים והוה ליה פלגא ופלגא כלומר דמיעוטא וחזקה חשובין כנגד אותן רוב דנשים מתעברות ויולדות והוה פלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתיבם וכמו כן אית לן למימר הכא וכי תימא דאין הכי נמי והא דמטהר רבי מאיר היינו משום דתינוק אין בו דעת לישראל וכל ספק שאין בו דעת לישראל אף ברשות היחיד ספיקו טהור דהא בהדיא אמרינן בסמוך בשמעתין דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישראל וי"ל שאין זה רוב חשוב אלא רוב גרוע לכך מרעי ליה מיעוטא וחזקה ותדע שאין חשוב מדאמרינן בסמוך עשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישראל ולכך מטמאין את העיסה ואי הוה רוב חשוב אפילו אין בו דעת לישראל הוה לן לטמוי וע"כ צריך לומר כן דאם לא כן קשה אליבא דרבנן דהא רבנן קאמרי התם גבי הלך בעלה למדינת הים ושמעה שמת תנשא דקסברי דמיעוט כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף ואם כן אמאי קאמר הכא רבי יוחנן אליבא דרבנן אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא שמע מינה שאין זה רוב חשוב ולפיכך התם דרוב חשוב תנשא (ולפי זה ניחא מה שמקשים העולם דקשה להו גבי שני דברים אין בו דעת לישראל ועשאוהו כמי שיש בו דעת לישראל וקא חשיב דתינוק ומקשין מאי איריא שיש בו דעת לישראל תיפוק ליה משום דסבירא להו לרבנן במיעוטא כמאן דליתיה ורובא וחזקה רובא עדיף וא"כ אפילו אין בו דעת לישראל טמא דהא אין זה ספק טומאה אלא ודאי טומאה ש"מ שאין זה רוב חשוב ואי לאו דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישראל לא היו מטמאים):

רבי שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו. משמע דלרבנן אפילו אשתו עמו אסור להתייחד עם שתי נשים ואפילו

לרבי שמעון נמי עם שתי נשים ואשתו עמו הוא דשרי אבל עם אשה אחת אפילו אשתו עמו אסור וקשה מההיא דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כה.). גבי הא דתנן לא תתייחד אשה עמהם ובעי עלה בגמרא במאי עסקינן אילימא בחד ודכוותה בישראל מי שרי והתנן לא יתייחד כו' ומסיק בשאשתו של עובד כוכבים עמו עובד כוכבים אין אשתו משמרתו ישראל אשתו משמרתו ומדלא מוקי לה התם כרבי שמעון משמע דאפילו כרבנן נמי אתיא ובאשה אחת נמי משמע דשרי כשאשתו עמו לכך נראה לר"י דלרבי שמעון אינו אסור אלא כשאין אשתו עמו דוקא והכי גרסינן ר' שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים ובזמן שאשתו עמו ישן עמהן בפונדקי מפני שאשתו משמרתו ואתאן אפילו לרבנן ואפילו עם אשה אחת: **כי** ההיא מעשה דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה. פרי"ח מעשה באשה אחת שהיתה בוכה ומתאוננת על קבר בעלה והיה שם אדם אחד שהיה שומר תלוי אחד וצוה לו המלך לשומו ובא אצל האשה ופיתה אותה ושמעה לו וכשחזר אצל התלוי לא מצאו והיה מצטער מאד מפחד המלך אמרה לו האשה אל תירא קח בעלי מקברו ותלהו במקומו ואפיקתיה לבעלה ותלהו הרי לך שאפילו בשעת אנינות נתגבר יצרה עליה אך הקונטרס פירש ב' לשונות בלשון אחד גרס ורבנן כי ההיא עובדא דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה וה"פ לרבנן אפילו תביר יצרו כדאמר יש לחוש דפעמים שאין שם אנינות ועושין עצמן כאילו נושאים תינוק מת ויוצאין לעבירה כי ההוא עובדא דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה לתינוק חי בחזקת מת לעשות עבירה עם ההולך עמה לקוברו ועוד פירש לשון אחר דלא גרסינן ורבנן אלא הכל ממילתיה דאבא שאול והכי פירושו כלומר מה יתרעם אדם על חטאיו דיו חיים שנתתי לו כי ההוא מעשה דההיא איתתא כדאי'. בספר חסידים מעשה באשה אחת שהיו לה ז' בנים ומת אחד מהם והיתה בוכה ואמרו לה אל תבכי ואם לאו עוד ימות בן אחר ולא שתקה ומת אחר וכן עשתה עד שמתו כולם והיא אחרי כן מחמת שנתאוננה על מדותיו ולהאי פירושא ל"ג דהוה עובדא ואפיקתיה:

ואין אוסרים על הייחוד מיירי בייחוד אשת איש וקשה דאם כן לצדדין קתני רישא בפנויה וסיפא באשת איש ונראה לפרש דסיפא נמי מיירי בפנויה ולאוסרה לכהן משום זונה ומיהו קשה דתנן בפ"ק דכתובות (דף יג.). היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של . עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבי יהושע אומר אינה נאמנת ופריך עליה בגמרא מהא דאמר רב הכא אין אוסרין על הייחוד ומשני מעלה עשו ביוחסין ולפי מה שפירשתי דמיירי לאוסרה לכהן לא משני גמרא התם מידי דהא הכא מיירי ליוחסין ואפ"ה אמרינן דאין אוסרין ויש לומר דלעולם מיירי ליוחסין והא דמשני התם מעלה עשו ביוחסין שאני התם דאינה נאמנת משום דמודה היא שנבעלה והכא דקאמר דאין אוסרין היינו משום דאינה מודה שנבעלה: **בעלה** בעיר אין חוששין לה משום יחוד. פ"י בקונטרס אין חוששין להלקות משמע מתוך פירושו הא איסורא מיהא איכא וקשה דאם כן מאי פריך בסמוך על רב יוסף דקאמר שקולו דרגא מתותי ביבי והאמר רבה בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד ומאי קושיא נהי דמלקות ליכא איסורא מיהא איכא ונראה לפרש אין חוששין כלל משום יחוד ואפילו איסורא ליכא: **סקבא** דשתא ריגלא. פירוש ריעוע של ימות השנה לייחוד ולעבירה כלומר ימות הרגל [שיש] קבוצות אנשים ונשים לשמוע הדרשה ונותנין עין זה על זה וי"א לכך נהגו להתענות לאחר פסח ולאחר סוכות:

דף - **פא** - **ב**

אביי מכלי להו מכולה דברא. נראה דהני אמוראי חומרא בעלמא קא עבדי ואנן קיימא לן כרבנן דרבי יהודה (לקמן דף פב.) דאמרו לו לא נחשדו ישראל לא על משכב זכור ולא על הבהמה:

דף - **פב** - **א**

הכל לשם שמים. ועל זו אנו סומכין השתא שאנו משתמשים בנשים : **לא** ילמד רווק סופרים. פיי תלמידים רווק הוא אדם פנוי שלא נשא אשה מעולם ותרגום של ובחורים כשול יכשלו הוא רווקים (ישעיה מ) : **ולא** ירעה בהמה. מפני שיש לו תאוה יותר מאיש אחר שנשא אשה : **לא** יתייחד עם הנשים. פיי בקונטי' ואפילו עם נשים הרבה ודווקא רוכל אבל איש אחר מותר וקשה להר"ם דאמר לעיל (דף פא.) אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום יחוד משמע דאסור להתייחד עם נשים הרבה לכ"ע לכן נ"ל לא יתייחד עם הנשים אפילו אשתו עמו דשרינן לעיל (דף פ:) דכיון דהוי רוכל איכא חששא טפי : אלא הכל לפי זכותו : פירוש לפי מזלו דבני וחיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא :

ב

-

פב

דף

אין פירוש לקטע זה